ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย ภาษาไทย

สาขา **ภาควิชา**

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

A Comparative Study of Herbal Names in Southern Thai from But book and Standard Thai

นามผู้วิจัย นางสาวณชลกร แสงแก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (อาจารย์สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทูล, ค.ม.)

หัวหน้าภาควิชา (รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทูล, ค.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

A Comparative Study of Herbal Names in Southern Thai from But Book and Standard Thai

โดย

นางสาวณชลกร แสงแก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณชลกร แสงแก้ว 2552: การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์, Ph.D. 322 หน้า

การศึกษาเรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน 2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้ 3. เพื่อศึกษาการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น โดยทำการศึกษาชื่อสมุนไพรที่ปรากฏในตำรายาหนังสือบุดจำนวน 10 เล่ม ได้คำเรียกชื่อสมุนไพรที่นำมาศึกษาจำนวน 86 ชนิด รวม 141 คำ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน พบประเภทของคำ 4 กลุ่ม คือ จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร พบคำจำนวน 1 รูปคำมากที่สุด จำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพร พบคำจำนวน 2 พยางค์มากที่สุด ลักษณะเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพร พบประเภทของลักษณะเสียง 14 ประเภท ลักษณะรูปคำของคำเรียกชื่อสมุนไพร พบลักษณะรูปคำ 24 ประเภท

ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพร พบประเภทของประวัติความเป็นมาของคำ 9 ประเภท คือ คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์, คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ, คำที่มาจากสรรพคุณ คำที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด คำที่มาจากลักษณะการเกิด, คำที่มาจากลักษณะทางกายภาพ คำที่มาจากถิ่นกำเนิด, คำที่มาจากเรื่องเล่า, คำที่มาจากวิธีใช้ พบคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ มากที่สุด

ผลการศึกษาการใช้สมุนไพรภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น พบว่า การใช้สมุนไพรมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงจรชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และมักจะปรากฏควบคู่ไปกับประเพณี และความเชื่อเสมอ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ncholakorn Sangkaew 2009: A Comparative Study of Herbal Names in Southern Thai from But Book and Standard Thai. Master of Arts (Thai), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Mr. Surasit Thairat, Ph.D. 322 pages.

The research aims to study are: (1) To comparative study on the herbal names in Southern Thai from But Book and Standard Thai (2) to study the history of herbal names in Southern (3) to study usage of herbal in Southern to reflect culture in district. The data was collected from But Book given 10 books and have herbal names 480 cast 790 words and then take it to random and have 86 cast 141 words to study. The data study history of herbal names in Southern Thai make from interview specialist of herbal.

The research result of comparative study on herbal names finding words cast 4 group are aspect of herbal names have assort aspect herbal names from But Book and standard Thai. From two cast herbal names finding 1 aspect of words most, syllable of herbal names have assort syllable herbal name from But Book and standard Thai. From two cast herbal names finding 2 syllable of words most. Aspect sounds of herbal names finding 14 aspect sounds and aspect accidence of herbal names finding 24 aspect.

The result study on the history of herbal names finding 9 cast are words from botanic aspect, properties and botanic aspect, properties aspect, acceptation and birth aspect, birth aspect, physical aspect, hometown, tale and usage. From 9 cast herbal names finding botanic aspect most.

The result study of herbal usage in Southern to reflect culture in district finding usage herbal have relationship human life from birth, old, ill and die and they are always appear with custom and acceptation.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูง จาก อ.ดร.สุรสิทธิ์ ไทยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้เสียสละเวลาในการดูแลวิทยานิพนธ์ และได้ให้ความรู้ ข้อคิด คำชี้แนะต่างๆ และคอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งได้ให้ความเมตตากรุณา และความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิมล ดำศรี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือบุด และคุณอำนวย ทองไทว พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้ความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือบุด ที่เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณยายที่เป็นกำลังใจ และให้แนวคิดในการดำเนินชีวิตเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อที่เป็นกำลังใจ กำลังความคิด และเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าสนใจศึกษาเรื่องภาษาและวัฒนธรรมไทย ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ พี่สาว และขอบคุณน้องสาว น้องชาย ทุกคนเป็นกำลังใจที่ดีแก่ข้าพเจ้าเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท ภาษาไทยรุ่นที่ 7 ที่เป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา และคอยชี้แนะให้กันตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และขอขอบคุณ คุณชัยรัตน์ บำรุงสิริขันธ์ ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือที่ดีเสมอมา

ความดีหรือประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ครอบครัว และคุณยาย

ณชลกร แสงแก้ว

กันยายน 2552

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

คำอธิบายสัญลักษณ์ และอักษรย่อ (6)

บทที่ 1 บทนำ 1
ความสำคัญของปัญหา 1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 7
ขอบเขตการวิจัย 7
นิยามศัพท์เฉพาะ 7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 9
เอกสารที่เป็นตำรา 10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร 10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด 15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง 18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอักษรไทยในหนังสือบุด 25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม 31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบคำ 40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร 42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด 45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง 50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอักษรไทย 51
บทที่ 3 วิธีการวิจัย 52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 52

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	58
ผลการวิจัย	58
เปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้ในหนังสือบุด กับภาษาไทยมาตรฐาน	58
ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุด	183
การใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น	230
ข้อวิจารณ์	253
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	256
สรุปผลการวิจัย	256
ข้อเสนอแนะ	268
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	269
ภาคผนวก	275
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	322

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	เปรียบเทียบจำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน	59
4.2	ตัวอย่างรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร	61
4.3	เปรียบเทียบจำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน	82
4.4	ตัวอย่างจำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพร	84
4.5	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน	107
4.6	ตัวอย่างลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง	109
4.7	เปรียบเทียบลักษณะเสียงพยัญชนะต้นของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	116
4.8	ตัวอย่างลักษณะเสียงพยัญชนะต้น	117
4.9	เปรียบเทียบลักษณะเสียงพยัญชนะท้ายของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	119

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.10	ตัวอย่างลักษณะเสียงพยัญชนะท้าย	121
4.11	เปรียบเทียบลักษณะเสียงสระของคำเรียกชื่อสมุนไพร ในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	130
4.12	ตัวอย่างลักษณะเสียงสระ	131
4.13	เปรียบเทียบลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพร ในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	134
4.14	ตัวอย่างลักษณะเสียงวรรณยุกต์	135
4.15	เปรียบเทียบลักษณะรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร ในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	137
4.16	ตัวอย่างลักษณะรูปคำ	138
4.17	เปรียบเทียบรูปพยัญชนะต้นของคำเรียกชื่อสมุนไพร ในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	146
4.18	ตัวอย่างลักษณะรูปพยัญชนะต้น	147
4.19	เปรียบเทียบลักษณะรูปพยัญชนะท้ายของคำเรียกชื่อสมุนไพร ในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	151
4.20	ตัวอย่างลักษณะรูปพยัญชนะท้าย	153

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.21	เปรียบเทียบลักษณะรูปสระของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	161
4.22	ตัวอย่างลักษณะรูปสระ	162
4.23	เปรียบเทียบลักษณะรูปวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	168
4.24	ตัวอย่างลักษณะรูปวรรณยุกต์	170
4.25	เปรียบเทียบลักษณะเครื่องหมายของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน	177
4.26	ตัวอย่างลักษณะรูปเครื่องหมาย	178
4.27	สรุปประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุด	184

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำอธิบายสัญลักษณ์ และอักษรย่อ

บ	=	คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด
ม	=	คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของผู้คนทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ และความสามารถของคนในท้องถิ่นเอง ซึ่งภูมิปัญญาต่างๆได้ปรากฏผ่านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

การนำสมุนไพรมาใช้เพื่อบำบัด และรักษาโรค ถือว่าเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้ และกลายเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต อีกยังถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีค่า ในขณะเดียวกันสมุนไพรที่นำมาใช้ก็มีมากมายหลายชนิดทั้งสมุนไพรที่มาจากพืช สัตว์ และแร่ อีกทั้งวิธีการใช้ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การศึกษาในเรื่องของสมุนไพรมีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1132) ได้ให้ความหมายของสมุนไพรไว้ว่า “ สมุนไพร น. ผลิตผลธรรมชาติ ได้จาก พืช สัตว์ และแร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุงร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ ”

มนุษย์เรารู้จักใช้สมุนไพรในด้านการบำบัดรักษาโรคมาตั้งแต่ยุคโบราณ จากหลักฐานที่ค้นพบเก่าแก่ที่สุด คือ ชาวอินเดียนแดงในแม็กซิโกที่ใช้ต้นตะบองเพชร (Peyate) เป็นยาฆ่าเชื้อและรักษาบาดแผล โดยผลการวิจัยในปัจจุบันพบว่า ตะบองเพชรมีฤทธิ์ในการกล่อมประสาท และเมื่อประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ชาวสุเมเรียนได้เข้ามาตั้งรกรากบริเวณแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส (ปัจจุบันคือประเทศอิรัก) และใช้สมุนไพรอย่างฝิ่น ชะเอม ไทม์ และมัสตาร์ด เป็นต้น ต่อมาชาวบาบิโลเนียนได้ใช้สมุนไพรเพิ่มเติมจากชาวสุเมเรียน คือ ใบมะขามแขก หญ้าฝรั่น ลูกผักชี อบเชย และกระเทียม (จิตระพี บัวผัน, 2548: 13)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในยุคต่อมาชาวอียิปต์โบราณมี อิมโฮเทป แพทย์ผู้มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าแห่งการรักษาโรคของอียิปต์ โดยมีตำราสมุนไพรที่เก่าแก่คือ Papytus Ebers ซึ่งเขียนเมื่อ 1,600 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ได้ถูกค้นพบโดยนักอียิปต์วิทยาชาวเยอรมนี ชื่อ Georg Ebers

นอกจากนี้ยังพบว่าชาติต่างๆ ในแถบยุโรปและแอฟริกา มีหลักฐานการใช้สมุนไพรตามลำดับก่อนและหลังของการเริ่มใช้สมุนไพร คือ หลังจากสมุนไพร ได้เจริญรุ่งเรืองในอียิปต์แล้ว ก็มีการสืบทอดกันมา เช่น กรีก โรมัน อาหรับ อิรัก เยอรมัน โปรตุเกส สวีเดน และโปแลนด์ ส่วนในแถบเอเชีย ตามบันทึกประวัติศาสตร์พบว่ามีการใช้สมุนไพรที่อินเดียก่อน แล้วสืบทอดมาที่จีน มะละกา ก่อนจะเข้ามาสู่ประเทศไทย

แผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2535: 50) ได้มีนโยบายสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลวิธีการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยในงานสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การสนับสนุนและพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ได้แก่ การแพทย์แผนไทย เภสัชกรรมแผนไทย การนวดไทย สมุนไพร และเทคโนโลยีพื้นบ้าน

ประโยชน์ของสมุนไพรมีแตกต่างกันหลากหลาย คือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้วและมีความปลอดภัยในการใช้ เนื่องจากสมุนไพรส่วนมากมีฤทธิ์อ่อนไม่ค่อยมีพิษมีภัย อีกทั้งประหยัด ราคาถูก เหมาะสำหรับผู้ที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร ไม่ต้องกลัวปัญหาการขาดแคลนยา และผลพลอยได้คือสามารถใช้เป็นพืชเศรษฐกิจ และสามารถส่งไปจำหน่ายทั้งตลาดภายในประทศ และตลาดต่างประเทศได้อีกด้วย (รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ, 2535: 60)

นอกจากนี้ ยังได้มีการกล่าวไว้ในเอกสารประกอบการสอนของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2546: 122) ว่าสมุนไพรมีประโยชน์ที่หลากหลายแตกต่างกันไปคือ นอกจากจะใช้ในการทำยาแล้วยังสามารถใช้เป็นวัตถุดิบเบื้องต้นในการสกัดสารเคมีต่างๆเพื่อใช้ในการผลิตยาแผนโบราณต่อไป นอกจากนั้นยังใช้ในการปรุงแต่งรส กลิ่น สี ของอาหารใช้เป็นอาหาร และใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง และอาหาร

ในปัจจุบันการใช้สมุนไพรได้พัฒนาใช้ขึ้นมาอย่างกว้างขวาง การใช้สมุนไพร ส่วนใหญ่ได้จากการเก็บจากแหล่งธรรมชาติ โดยไม่มีการการปลูกทดแทน ทำให้สมุนไพรจากแหล่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธรรมชาติลดลงตลอดจนมีราคาแพงขึ้น การที่จะช่วยให้สมุนไพรมีใช้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมให้มีการปลูกสมุนไพร

ยาสมุนไพรส่วนใหญ่ที่ใช้กันมาจากพืช แม้ที่จริงยังมีส่วนของสมุนไพรที่เป็นสัตว์ เช่น หนัง กระดูก ดี หรือสมุนไพรที่เป็นสัตว์ทั้งตัว อย่างตุ๊กแก ไส้เดือน ม้าน้ำ เป็นต้น ส่วนหนึ่งที่ไม่มีการพูดถึง อาจเนื่องมาจากสมุนไพรที่เป็นสัตว์ หรือแร่ มีการใช้น้อย จะใช้เฉพาะในโรคบางชนิดเท่านั้น (พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ, 2524: 67)

แต่สำหรับสมุนไพรที่ใช้สำหรับงานสาธารณสุขมูลฐาน ส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ราก ลำต้น ใบ ดอก และผล ส่วนของพืชเหล่านี้มีรูปร่าง ลักษณะโครงสร้างและบทบทต่อพืชที่แตกต่างกัน การนำสมุนไพรมาใช้เป็นยา ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของสมุนไพรแต่ละชนิด รวมทั้งพันธุ์ของสมุนไพร สภาวะแวดล้อมในการปลูก ฤดูกาลและช่วงเวลาที่เก็บสมุนไพร ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดคุณภาพของสมุนไพร

โดยองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ราก ลำต้น ใบ ดอก และผล ส่วนของพืชเหล่านี้ มีรูปร่าง ลักษณะโครงสร้างและบทบาทต่อพืชที่แตกต่างกัน ส่วนของสมุนไพรที่ใช้เป็นยามี 5 ส่วน คือ รากและหัว (เหง้า, ลำต้นใต้ดิน) ใบ หรือ ลำต้น เปลือกต้นและเปลือกราก ดอก ผลและเมล็ด สรรพคุณส่วนต่างของพืชสมุนไพรในแต่ละส่วนของพืชต้นเดียวกันจะมีสรรพคุณต่างกันไป ถึงแม้ว่าในส่วนทั้ง 5 จะมีรสเดียวกันก็ตาม เพื่อให้การปรุงยาเป็นไปอย่างมีสรรพคุณที่ดีของสมุนไพร (จิตระพี บัวผัน, 2548: 25)

การปรุงสมุนไพรขึ้นใช้เองนั้น ผู้ใช้จะมั่นใจในคุณภาพและความสะอาดของยาสมุนไพร แต่บางครั้งสมุนไพรบางชนิดไม่มียาเตรียมสำเร็จรูปขาย อาจเนื่องจากติดขัดด้วยข้อบังคับทางกฎหมายบางประการ ความจำเป็นทางด้านการตลาด หรือความคงตัวของสารในพืชนั้น การเรียนรู้วิธีการปรุงยาเองอย่างง่ายๆจะช่วยผู้ใช้สมุนไพรมากขึ้น ดังนั้นคุณสมบัติที่ดีของผู้ปฏิบัติและพัฒนาการใช้สมุนไพร จำเป็นต้องมีความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับสมุนไพรให้ถ่องแท้ เพื่อจะเป็นผู้แนะนำและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรมีความรู้ที่เกี่ยวกับสมุนไพรที่จำเป็นทั้งในด้านของความรู้ด้านพฤกษศาสตร์ การเก็บ การทำให้แห้งและการเตรียมยาสมุนไพร ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับยาสมุนไพร ความรู้ด้านวิธีใช้และข้อควรระวังของสมุนไพร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในหนังสือสมุดไทย หรือ หนังสือบุด ที่เป็นหนังสือที่ทำการบันทึกเรื่องราวในอดีต ได้ทำการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับยาและสมุนไพรเพื่อใช้เป็นตำรารักษาโรคของคนในสมัยก่อนไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้เห็นว่า สมุนไพรเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยและเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยังคงให้ความสำคัญ

วุฒิ วุฒิธรรมเวช (2545: 70) ได้กล่าวถึงประวัติตำราการแพทย์ไทยไว้ว่า การศึกษาในสมัยโบราณนั้น นิยมท่องจำสืบทอดต่อๆกันมา มีบางส่วนที่ได้จดไว้เป็นตำราลงบนแผ่นศิลาบ้าง แผ่นหนังบ้าง แผ่นดินเผาบ้าง ใบลานบ้าง เมื่อมีการทำกระดาษก็จดลงบนกระดาษ ในระยะแรกๆ เป็นกระดาษที่ทำจากเยื่อข่อย เรียกว่า สมุดข่อย กระดาษข่อยสีขาว เขียนด้วยสีดำ สีแดง หรือสีทอง กระดาษข่อยที่ผสมหรือทาด้วยผงถ่านมีสีดำ เขียนด้วยสีขาว หรือสีทอง สีทองส่วนมากทำจากหอระดานกลีบทอง ที่ทำจากผงทองคำก็มี ตำราสมัยโบราณนิยมทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาวๆตามรูปของใบลาน แล้วเจาะรูด้วยเชือกมัดรวมกันเป็นเล่มเรียกว่า ผูก ภาษาที่ใช้ส่วนมากจะใช้ภาษาตามพระไตรปิฎก หรือพระคัมภีร์ทางศาสนา เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาขอม หรือภาษาลานนา ส่วนตัวอักษรจะใช้ภาษาบาลีสันสกฤต ที่พื้นบ้านเรียกว่า ตัวธรรม หรือใช้อักษรดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้นๆ เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกและถ่ายทอดมักจะเป็นพระหรือผู้ที่บวชเรียนแล้ว และตำราแพทย์แผนโบราณของไทยส่วนใหญ่ จะมีพื้นฐานมากจากพระคัมภีร์ ทางพระพุทธศาสนาจึงนิยมเรียกว่า พระคัมภีร์ ถ้าเป็นตำราที่เขียนขึ้นโดยบุคคลทั่วไป นิยมเรียกว่า คัมภีร์ หรือ ตำรา ถ้าเป็นตำรายาที่เป็นของพระมหากษัตริย์ นิยมเรียกว่า พระตำรา หรือ พระตำราหลวง ส่วนใหญ่แล้วผู้เป็นหมอจะเทิดทูนตำรายาเหล่านี้ จึงนิยมเรียกว่า พระคัมภีร์ เป็นส่วนมาก

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1131) ให้ความหมายของคำว่าสมุดไทยไว้ว่า สมุดที่ทำด้วยกระดาษข่อยแผ่นยาวๆ หน้าแคบ พับทางขวางทบกลับไปกลับมาคล้ายผ้าจีบเป็นสมุดเล่มสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทั้งชนิดกระดาษขาวและกระดาษดำ, สมุดข่อยก็เรียก

คำว่าสมุดไทยนั้นเป็นคำเรียกของภาคกลาง ส่วนภาคใต้นั้นจะเรียกสมุดไทยว่า “บุด” ถ้าเป็นสมุดไทยขาว เรียกว่า บุดขาว สมุดไทยดำ เรียกว่า บุดดำ ซึ่งคำว่า บุด นี้ ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 2542 (2542: 8328-8337)ได้มีการสันนิษฐานที่มาของคำว่า “บุด” สรุปได้ดังนี้ประการแรก คำว่า “บุด” ในภาษาถิ่นใต้อาจมีรากคำมาจากภาษาสันสกฤตว่า “ปุสตก” และภาษาบาลีว่า “โปตถก” ต่างหมายถึงคัมภีร์ใบลาน ผาเปลือกไม้ รูปปั้น รวมความแล้วมีส่วนที่ได้ความหมายสอดคล้องกับหนังสือบุด ประการที่สอง ในภาษาชวา–มลายู มีคำว่า “Pustaka” ซึ่งเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาสันสกฤต หมายถึงหนังสือทุกประเภท นอกจากนี้มีคำว่า “Perpustakaan” หมายถึงห้องสมุด และ “Pustakawan” หมายถึงบรรณารักษ์ ในพระนิพนธ์เรื่องไปชวาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงกล่าวถึงคำว่า “ปุสตาคาร” ว่าหมายถึงร้านขายหนังสือ ประการที่สาม มีคำสันสกฤตอีกคำหนึ่งคือ “ปุฏ” หมายถึงการพับซึ่งมีลักษณะอนุโลม เข้ากับหนังสือบุด คือเป็นหนังสือพับ ดังตัวอย่างเดียวกัน ประการสุดท้าย มีข้อสังเกตว่าชาวภาคใต้น่าจะออกเสียง “สมุด” เป็น “มุด” และกลายเป็น “บุด” ในที่สุด โดยอาศัยหลักการกลายเสียง ม เป็น บ โดยอาศัยหลักสัทศาสตร์คือ เสียงตัว ม (m) เป็นพยัญชนะเสียงนาสิก (Nasals) มีฐานอยู่ที่ริมฝีปากทั้งสอง (bilabial) และมีฐานกรณ์เดียวกับเสียงตัว ม (m) กับตัว บ (b) มีการกลายเสียงกันและกัน จึงน่าจะมีความเป็นไปได้ว่าการออกเสียงคำว่า “มุด” ได้มีการกลายเสียงเป็นคำว่า “บุด”3 แม้จะไม่ได้มีการสรุปอย่างแน่ชัดว่าคำว่า “บุด” นั้นมีที่มาอย่างไร ความหมายของคำว่า “บุด” ที่มีความเห็นตรงกัน หมายถึง สมุดไทยนั่นเอง

การเขียนหนังสือลงบนสมุดไทย คนไทยในสมัยโบราณนิยมเขียนหนังสือใต้เส้นบรรทัด และเนื่องจากสมุดไทยแต่ละเล่มไม่มีมาตรฐานในการกำหนดขนาดความกว้างยาวของหน้ากระดาษ จำนวนหน้าและไม่มีเส้นบรรทัดอีกด้วย ฉะนั้นการเขียนหนังสือแต่ละครั้งจึงไม่จำกัดว่าหน้าหนึ่งๆ จะต้องมีจำนวนบรรทัดเท่าใดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เขียนหนังสือ ที่นิยมและพบมากที่สุดอยู่ในระหว่าง 3-4 บรรทัด6 เมื่อจะเขียนหนังสือต้องขีดเส้นบรรทัดไว้ก่อน โดยใช้ตะกั่วนม 7 เหลาแหลมขีดเส้นบรรทัด โดยกำหนดความถี่ห่างของช่องไฟระหว่างบรรทัดให้ได้ระดับเสมอกันทุกเส้นบรรทัดให้ได้ตลอดทั้งเล่ม

หนังสือสมุดไทย หรือ สมุดข่อย คือ เครื่องเขียนหนังสือของไทยมาแต่โบราณกาลเล่มสมุดทำด้วยกระดาษข่อยแผ่นยาวแผ่นเดียวพับกลับไปกลับมาเป็นชั้นให้เป็นเล่ม สมุดไทย หรือเดิมเรียกว่า สมุดข่อยนั้น เพราะทำจากต้นข่อย และในภาคใต้เรียกว่า "บุด" เหตุที่เรียกสมุดไทยเพราะต้องการจะให้แตกต่างกับสมุดที่มาจากต่างประเทศ คนไทยจึงใช้สมุดไทยในการบันทึกเหตุการณ์ เรื่องราวและคำสอนต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการเขียนตัวหนังสือลงบนกระดาษข่อยที่ทำเป็นสมุดไทย จนกระทั่งมีการพิมพ์ตัวหนังสือด้วยเครื่องพิมพ์ การใช้สมุดไทยจึงลดน้อยลงและเลิกใช้ไปแล้วในปัจจุบัน

เนื่องจากสมุนไพรเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานดังเห็นได้จากการบันทึกไว้ในหนังสือบุด จนกลายเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุดมีความแตกต่างกับการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ด้วยสาเหตุที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้ภาษา นอกจากนั้นการศึกษายังครอบคลุมไปถึงเรื่องประวัติความเป็นของคำเรียกชื่อสมุนไพรต่างๆ และการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น นอกเหนือไปจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และสรรพคุณของสมุนไพรที่เคยได้ศึกษากันมาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาคำ ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพร และการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเป็นความรู้ใหม่ และจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรื่องสมุนไพรต่อไป

ดังนั้นด้วยสาเหตุที่ในปัจจุบันหนังสือบุด ได้ถูกทำลายหรือสูญหายไปเป็นจำนวนมาก เป็นที่น่าเสียดายหากปล่อยให้สูญหายไปโดยไม่ได้รับการดูแลและอนุรักษ์ ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยที่มีความสนใจในเรื่องของสมุนไพรไทย และต้องการที่จะสานต่อและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ จึงมีความตั้งใจจะทำการศึกษาเรื่องราวของสมุนไพรไทยจากหนังสือบุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าเสียดายอย่างยิ่งหากปล่อยให้สิ่งทรงคุณค่าที่บันทึกเรื่องราวในอดีตที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติให้สูญหายไปโดยไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากสิ่งที่มีคุณค่าในอดีตเหล่านั้น อีกทั้งยังเล็งเห็นว่าหากคนรุ่นใหม่หันมาสนใจศึกษาเรื่องราวอันทรงคุณค่าต่างๆที่บันทึกไว้ในหนังสือบุดก็เหมือนกับเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบต่อไปเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้

3. เพื่อศึกษาการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

2. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้

3. ทำให้ทราบถึงการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

2. ศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้

3. ศึกษาการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

4. ศึกษาคำเรียกชื่อสมุนไพรแต่ละชนิดโดยการแบ่งเป็นประเภทของคำ แล้วจึงนำมาเรียงตามลำดับตัวอักษร

5. คำเรียกชื่อสมุนไพรจากหนังสือบุดที่นำมาศึกษามีจำนวน 86 ชนิด รวม 141 คำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำเรียกชื่อ หมายถึง คำที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้เรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

สมุนไพร หมายถึง ยาที่ได้จากพฤกษชาติ สัตว์ แร่ ซึ่งมิได้ผสมปรุง หรือแปรสภาพ ที่ปรากฏในหนังสือบุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุด หมายถึง หนังสือที่ทำด้วยเปลือกข่อยพับเป็นชั้น ๆ เป็นคำเรียกเฉพาะในถิ่นภาคใต้ ใช้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสมุนไพร

อักษรไทย หมายถึง ตัวหนังสือหรือลายเส้นที่ขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ใช้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสมุนไพรในหนังสือบุด

ประวัติความเป็นมา หมายถึง ต้นเค้า หรือ ต้นกำเนิดของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุด

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตและขนบประเพณีเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของคนในท้องถิ่นภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เอกสารที่เป็นตำรา

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

1.1.1 ความหมายของสมุนไพร

1.1.2 ประเภทของสมุนไพร

1.1.3 วิธีการปรุงยาสมุนไพร

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด

1.2.1 ความหมายของหนังสือบุด

1.2.2 ประเภทของหนังสือบุด

1.2.3 เนื้อหาของหนังสือบุด

1.2.4 อักษรที่ใช้บันทึกลงในหนังสือบุด

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง

1.3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงเสียง

1.3.2 ประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียง

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอักษรไทยในหนังสือบุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.4.1 ความหมายของอักษรไทย

1.4.2 ลักษณะของอักษรไทย

1.4.3 ภาษาถิ่นกับอักษรไทย

1.4.4 การแบ่งกลุ่มอักษรไทย

1.4.5 วิวัฒนาการของอักษรไทย

1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

1.5.1 ความหมายของวัฒนธรรม

1.5.2 ประเภทของวัฒนธรรม

1.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1.5.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

1.5.5 ลักษณะของวัฒนธรรม

1.5.6 ความสำคัญของวัฒนธรรม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบคำ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอักษรไทย

เอกสารที่เป็นตำรา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

1.1 ความหมายของสมุนไพร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2546: 25) กล่าวว่า สมุนไพรในอาหาร หมายถึง พืชสด ซึ่งอาจเป็นใบสีเขียว หัวหรือเหง้า นำมาใช้ปรุงแต่งกลิ่นอาหารเป็นหลักเท่านั้น

พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ (2524: 11) ได้ให้ความหมายของ สมุนไพร ไว้ว่า คือสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับธรรมชาติ และมีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ การรักษาโรค รวมไปถึงผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับความสวยความงามของร่างกาย

พระราชบัญญัติยา แก้ไขโดย พ.ร.บ.ยา (ฉบับที่3) พ.ศ.2522 (2510: 12) ได้ให้นิยามคำว่า “ยาสมุนไพร” ไว้ว่า ยาสมุนไพร คือ ยาที่ได้จากพฤกษชาติ สัตว์ หรือ แร่ ซึ่งมิได้ผสมปรุง หรือแปรสภาพ ที่ว่ามิได้ผสมปรุง หมายถึง เป็นตัวยาเดียวไม่ได้มีการนำมาผสมกับตัวยาอื่นๆ และไม่ได้มีการปรุงแต่งสี กลิ่น รส ให้ผิดไปจากเดิม ส่วนที่ว่ามิได้แปรสภาพ หมายถึง ยังคงเห็นว่า เป็นสิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติ คือ ยังเห็นเป็นชิ้นส่วนของพืช สัตว์ หรือ แร่ธาตุ แม้ในทางการค้า สมุนไพร มักจะถูกดัดแปลงในรูปแบบต่างๆ เช่น ถูกหั่นเป็นชิ้นเล็กลง บดให้เป็นผง อัดให้เป็นแท่ง หรือปอกเปลือกออก เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1132) ให้ความหมายของสมุนไพรไว้ว่า “สมุนไพร น. ผลิตผลธรรมชาติ ได้จาก พืช สัตว์ และแต่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุงร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ”

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ (2535: 53) ได้ให้ความหมายคำว่า สมุนไพร (herb) หมายถึง พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งหาได้ตามพื้นเมือง ไม่ใช่เครื่องเทศ

วันดี กฤษณพันธ์ (2539: 4) กล่าวว่าสมุนไพร หมายถึง สิ่งที่ได้มาจากพืช สัตว์ และธาตุต่างๆที่รู้จักกันมาแล้ว รวมทั้งรู้ดีว่าในแต่ละอย่างมีสรรพคุณทางยาเป็นอย่างไร บำรุงอะไร แก้อะไรได้ในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ และการบำรุงสุขภาพร่างกายคนเราให้แข็งแรงสมบูรณ์ มีพลังดีอยู่เสมอในชีวิตที่เกิดมา

สำนักคณะกรรมการอาหารและยา (2545: 22) ให้ความหมายของสมุนไพรไว้ว่า สมุนไพร หมายถึง ชิ้นส่วนของพืช สัตว์ หรือแร่ ที่ยังไม่ได้แปรรูป ซึ่งอาจอยู่ในสภาพสดหรือแห้งมีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งใช้เป็นอาหาร และใช้เป็นยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชัยรัตน์ ดำรงค์วุฒิ (2552) ให้ความหมายของสมุนไพรไว้ว่า คือ ส่วนที่ได้จากพืช สัตว์ แร่ ธาตุ โดยที่ยังมิได้ผ่านกระบวนการหรือกรรมวิธีการแปรรูปใดๆทั้งสิ้น

จากความหมายของสมุนไพรข้างต้นสรุปได้ว่า สมุนไพร คือ ส่วนที่ได้จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุ ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป โดยนำมาใช้ประโยชน์ในการรักษาโรคต่างๆ และ บำรุงร่างกาย ซึ่งสมุนไพรที่นำมาใช้อาจอยู่ในสภาพสด หรือ แห้งก็ได้

1.2 ประเภทของสมุนไพร

วุฒิ วุฒิธรรมเวช (2543: 26) ได้แบ่งประเภทของสมุนไพรเป็น 3 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 เรียกว่าพืชวัตถุ ได้แก่ พืชพรรณไม้นานาชนิด ที่จะนำมาใช้ปรุงเป็นยาสำหรับรักษาโรคและแก้ไข้ แบ่งเป็น 5 จำพวก คือ

1. จำพวกต้น เช่น กฤษณา ก้างปลาแดง กานพลู ขี้เหล็ก ขี้อ้าย จันทน์ทนา คางแดง มะหาด โมก รงทองฯลฯ

2. จำพวกเถา-เครือ เช่น กระดอม บอระเพ็ด ชิงช้าชาลี เถาปล้อง เถารางแดง เถาคันแดง มะระขี้นก ฟักข้าวฯลฯ

3. จำพวกหัว-เหง้า เช่น กะทือ ขมิ้น ขิง ข่า ข้าวเย็นเหนือ คล้า ดองดึง ว่านนางคำ หัวร้อยรู โหราเท้าสุนัขฯลฯ

4. จำพวกผัก เช่น ผักชีล้อม ผักชีลา ผักเป็ดแดง ผักแพ้วแดง ผักกระชับ ผักหนาม ผักปลังแดง ฯลฯ

5. จำพวกหญ้า เช่น กะเม็ง ขลู่ ขอบชะนาง โคกกระสุน ขัดมอน ตำแยแมว ไผ่หญ้าพองลม โทงเทง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเภทที่ 2 เรียกว่าสัตว์วัตถุ ได้แก่ สัตว์ชนิดต่างๆซึ่งนำเอาร่างกายหรืออวัยวะต่างๆมาใช้ทำเป็นยาสำหรับรักษาโรคและแก้ไข้ แบ่งออกเป็น 3 จำพวก

1. จำพวกสัตว์บก เช่น แมลงสาบ กวาง ควายเผือก งูเห่า ช้าง ม้าฯลฯ

2. สัตว์น้ำ เช่น กบ ปูนา ปูหิน จระเข้ เต่า ลิ้นทะเล ม้าน้ำ หอย อัมพันเกสร อัมพันทอง ปลาหมอฯลฯ

3. จำพวกสัตว์อากาศ เช่น ผึ้ง อีกา นกกรด นกกระจอก ค้างคาวแม่ไก่ นกยูง นกกาน้ำ ฯลฯ

ประเภทที่ 3 เรียกว่าธาตุวัตถุ ได้แก่แร่ธาตุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่ประกอบขึ้นจากแร่ธาตุต่างๆที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรคหรือแก้ไข้ แบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ

1. จำพวกสลายตัวง่าย เป็นธาตุวัตถุที่สามารถทำให้แตกตัวได้ง่ายหรือแตกตัวอยู่แล้ว เช่น กำมะถันเหลือง สารส้ม ดีเกลือ จุนสี พิมเสน ตะกั่ว ดินประสิวฯลฯ

2. จำพวกสลายตัวยาก เป็นธาตุวัตถุที่มีเนื้อจับกันเหนียวแน่น ทำให้แตกตัวได้ยาก เช่น เหล็ก หินฟันม้า แก้วแกลบ ทองคำ หินปะการัง บัลลังก์ศิลา ศิลายอน นมผาฯลฯ

จากรายละเอียดข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของสมุนไพรสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ พืชวัตถุ ได้แก่ พืชพรรณไม้นานาชนิด ที่จะนำมาใช้ปรุงเป็นยาสำหรับรักษาโรคและแก้ไข้ แบ่งเป็น 5 จำพวก คือ ต้น เถา หัว ผัก หญ้า สัตว์วัตถุ ได้แก่ สัตว์ชนิดต่างๆซึ่งนำเอาร่างกายหรืออวัยวะต่างๆมาใช้ทำเป็นยาสำหรับรักษาโรคและแก้ไข้ แบ่งออกเป็น 3 จำพวก คือ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์อากาศ ธาตุวัตถุ ได้แก่แร่ธาตุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่ประกอบขึ้นจากแร่ธาตุต่างๆที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรคหรือแก้ไข้ แบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ สลายตัวง่ายกับสลายตัวยาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 วิธีการปรุงยาสมุนไพร

วุฒิ วุฒิธรรมเวช (2543: 31) ได้จำแนกวิธีการปรุงยาออกเป็น 28 วิธีดังนี้

1. ยาสับเป็นชิ้นเป็นท่อนใส่ลงในหม้อเติมน้ำต้ม แล้วรินแต่น้ำกิน
2. ยาดองแช่ด้วยน้ำท่าหรือน้ำสุรา แล้วรินแต่น้ำกิน
3. ยากัดด้วยเหล้าหรือแอลกอฮอล์ หยดลงน้ำกิน
4. ยาเผาให้เป็นด่าง เอาด่างนั้นแช่น้ำไว้ แล้วรินแต่น้ำกิน
5. ยากลั่นเอาน้ำเหงื่อ เช่น กลั่นสุรา เอาน้ำเหงื่อกิน
6. ยาหุงด้วยน้ำมัน เอาน้ำมันใส่กล้องเป่าบาดแผลและฐานฝี
7. ยาประสมแล้วต้มเอาน้ำบ้วนปาก
8. ยาประสมแล้วต้มเอาน้ำแช่
9. ยาประสมแล้วต้มเอาน้ำอาบ
10. ยาประสมแล้วต้มเอาน้ำชะ
11. ยาประสมแล้วต้มเอาน้ำสวน
12. ยาตำเป็นผงแล้วบดให้ละเอียด ละลายน้ำกระสายต่างๆกิน
13. ยาเผาหรือเผาให้ไหม้ ตำเป็นผงบดให้ละเอียด ละลายน้ำกระสายกิน
14. ยาประสมแล้วตำเป็นผงกวนให้ละเอียด ใส่กล้องเป่าทางจมูกและคอ
15. ยาประสมแล้วมวนบุหรี่สูบเอาควัน เช่น บุหรี่
16. ยาประสมแล้วใช้เป็นยาทา
17. ยาประสมแล้วใช้เป็นลูกประคบ
18. ยาประสมแล้วทำเป็นยาพอก
19. ยาประสมแล้วบดละเอียดเป็นผงแล้วปั้นเป็นเม็ดหรือลูกกลอน
20. ยาประสมแล้วบดเป็นผงปั้นเป็นแท่งหรือเป็นแผ่น แล้วใช้เหน็บ
21. ยาประสมแล้วบดเป็นผง ตอกอัดเม็ด
22. ยาประสมแล้วบดเป็นผงปั้นเม็ดแล้วเคลือบ
23. ยาประสมแล้วทำเป็นเม็ดแคปซูล
24. ยาประสมแล้วห่อผ้าบรรจุลงในกลักเอาไว้ใช้ดม
25. ยาประสมแล้วใส่กล้องติดไฟใช้ควันเป่าบาดแผลและฐานฝี
26. ยาประสมแล้วเผาไฟหรือโรยบนถ่านไฟ ใช้ควันรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

27. ยาประสมแล้วต้มเอาไอรมหรืออบ
28. ยาประสมแล้วกวนเป็นยาขี้ผึ้งปิดแผล เรียกว่ายากวน

สำนักสาธารณสุขมูลฐาน (2537: 10) ได้แบ่งวิธีการปรุงยาสมุนไพรตามวิธีที่นิยมใช้ออกเป็น 5 วิธี คือ

1. ยาชง
2. ยาต้ม
3. ยาดอง
4. ยาผง
5. ยาลูกกลอน

กล่าวโดยสรุปคือ วิธีการปรุงสมุนไพร แบ่งออกเป็น 28 วิธี คือ ต้ม ดองเหล้า กัดด้วยน้ำเหล้าหรือแอลกอฮอล์ เผาให้เป็นด่าง กลั่นเอาเหงื่อ หุงด้วยน้ำมัน เอาน้ำบ้วนปาก เอาน้ำแช่ เอาน้ำอาบ เอาน้ำชะ เอาน้ำสวน ตำเป็นผง เผาให้ไหม้ ตำเป็นผงแล้วกวน สูบเอาควัน ยาทาลูกประคบ ยาพอก ลูกกลอน ใช้เหน็บ ตอกอัดเม็ด เม็ดเคลือบ แคปซูล ห่อผ้าใช้ดม ใช้ควันเป่า ใช้ควันรม ไอรมหรืออบ ขี้ผึ้ง แต่ถ้าหากแบ่งตามวิธีที่นิยมใช้มี 4 วิธี คือ ยาชง ยาต้ม ยาดอง ยาผง ยาลูกกลอน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด

2.1 ความหมายของหนังสือบุด

เจริญ ศรประดิษฐ์ (2542: 14) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือบุด ได้ให้ความหมายของหนังสือบุดไว้ว่า “หนังสือบุด หรือ หมุด คือ หนังสือที่ทำด้วยกระดาษข่อย หรือเถากฤษณา ซึ่งพับเป็นชิ้นๆ ภาคกลางเรียกหนังสือนี้ว่า “สมุดไทย” หรือ “สมุดข่อย”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1131) ให้ความหมายของสมุดไทยไว้ว่า “สมุดไทย น. สมุดที่ทำด้วยกระดาษข่อยแผ่นยาวๆ หน้าแคบ พับทางขวางทบกลับไปกลับมาคล้ายผ้าจีบ เป็นสมุดเล่มสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทั้งชนิดกระดาษขาวและกระดาษดำ, สมุดข่อย ก็เรียก.”

นิรนาม. 2001. ได้ให้ความหมายของหนังสือบุดไว้ว่า “หนังสือบุด หรือหมุด คือ หนังสือที่ทำด้วยกระดาษข่อยซึ่งพับเป็นชั้น ๆ ภาคกลางเรียกหนังสือชนิดนี้ว่า สมุดไทย หรือสมุดข่อย”

จากความหมายของหนังสือบุดข้างต้น สรุปได้ว่า หนังสือบุดหมายถึง หนังสือโบราณที่ทำจากเปลือกข่อยหรือเถากฤษณา เป็นหนังสือพับไปพับมา มีขนาดแตกต่างกันตามเนื้อหาที่บันทึก อักษรที่บันทึกมีทั้งอักษรขอมและอักษรไทย เนื้อหาที่บันทึกมีทั้งตำรา นิทาน ตำนานพงศาวดาร และสุภาษิตคำสอน ภาคกลางเรียกว่า สมุดไทย หรือ สมุดข่อย

2.2 ประเภทของหนังสือบุด

ประเภทของหนังสือบุด สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 17 (2542: 8328-8337) ได้แบ่งประเภทของหนังสือบุดเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บุดขาว ใช้น้ำหมึกสีดำหรือดินสอดำเขียนลงบนพื้นกระดาษสีขาว

2. บุดดำ ใช้ดินสอขาวหรือน้ำหมึกขาวเขียนลงบนพื้นกระดาษสีดำ ส่วนน้ำหมึกสีแดง สีเหลืองและสีทอง สามารถใช้ได้ทั้งบุดขาวและบุดดำ

กล่าวโดยสรุปคือ หนังสือบุดแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ บุดขาว และบุดดำ ซึ่งลักษณะของการเขียนอักษรจะแตกต่างกันออกไปตามประเภทของหนังสือ เพื่อความชัดเจนของข้อความที่ปรากฏบนหนังสือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 เนื้อหาของหนังสือบุด

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 17 (2542: 8328-8337) ได้จำแนกหนังสือบุดออกเป็น 3 ขนาด คือ

1. หนังสือบุดขนาดใหญ่ มีความกว้าง 15-20 เซนติเมตรและความยาว 70 เซนติเมตรขึ้นไป ใช้บันทึกวรรณกรรมประเภทศาสนา ดังตัวอย่าง หนังสือพระมาลัย มีภาพวาดประกอบสวยงาม

2. หนังสือบุดขนาดกลาง มีความกว้าง 10-13 เซนติเมตรและมีความยาว 34-40 เซนติเมตร ใช้บันทึกนิทานชาดก นิทานประโลมโลก ตำนานหรือพงศาวดาร

3. หนังสือบุดขนาดเล็ก มีความกว้าง 8-9 เซนติเมตรและมีความยาวเพียง 14-16 เซนติเมตร ชาวบ้านบางท้องถิ่นเรียกหนังสือบุดขนาดเล็กนี้ว่า “บุดตีนช้าง” เพราะมีขนาดสั้นแต่กว้างใหญ่ดูเสมือนตีนช้าง ใช้บันทึกตำรายาหรือคาถาอาคม 4

กล่าวโดยสรุป หนังสือบุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภทคือ หนังสือบุดขนาดใหญ่ ใช้บันทึกวรรณกรรมประเภทศาสนา หนังสือบุดขนาดกลาง ใช้บันทึกนิทาน หรือ พงศาวดาร หนังสือบุดขนาดเล็ก ใช้บันทึกตำรายา หรือ คาถาอาคม

2.4 อักษรที่ใช้บันทึกลงในหนังสือบุด

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 17 (2542: 8328-8337) ได้จำแนก ประเภทตัวอักษรที่ใช้บันทึกในหนังสือบุดออกเป็น 3 แบบ คือ

1. อักษรขอมล้วน ถ้าบันทึกด้วยถ้อยคำภาษาบาลีเรียกว่า “ขอมบันทึกภาษาบาลี” ถ้าใช้บันทึกด้วยถ้อยคำภาษาไทยเรียกว่า “ขอมบันทึกภาษาไทย” เรื่องที่เขียนด้วยอักษรขอมล้วนนี้ชาวบ้านถือว่าต้องเป็นเรื่องที่มีความขลังหรือมีความศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เรื่องธรรมะ เวทมนตร์คาถาศักดิ์สิทธิ์ ผู้สร้างและผู้อ่านตลอดจนผู้ฟังจะได้รับอานิสงส์อย่างยิ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. อักษรไทยล้วน มักใช้บันทึกวรรณกรรมทั่วๆ ไป ดังตัวอย่าง นิทาน นิยาย ส่วนมากเป็นบุดขาว อักษรสีดำ อักษรไทยที่ใช้บันทึกนั้นส่วนใหญ่มีลักษณะอย่างอักษรไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีข้อสังเกตว่าอักขรวิธีที่บันทึกนั้นบันทึกตามเสียงพูดของชาวภาคใต้เป็นประการสำคัญ ฉะนั้นมีความแตกต่างไปจากอักขรวิธีปัจจุบัน

3. อักษรขอมแทรกไว้ในอักษรไทยเป็นตอนๆ มักเป็นคาถาหรือคำประพันธ์ บางเล่มแบ่งหนังสือเป็น 2 ส่วน คือส่วนทางซ้ายมือเป็นอักษรขอม ทางขวามือเป็นอักษรไทย โดยมีเนื้อหาเดียวกัน เรื่องที่เขียนถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ ตำรายาก็ใช้อักษรขอมแทรกไว้เป็นตอนๆ ในลักษณะเดียวกัน คือ ในส่วนที่เป็นคาถานั้นจะใช้อักษรขอมบันทึก เพื่อความศักดิ์สิทธิ์และในส่วนที่เป็นตัวยาหรือกรรมวิธีการปรุงยานั้นใช้อักษรไทย

กล่าวโดยสรุป อักษรที่ใช้บันทึกในหนังสือบุด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ อักษรขอมล้วน ใช้สำหรับบันทึกเรื่องที่มีความขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ อักษรไทยล้วน ใช้บันทึกวรรณกรรมทั่วไป อักษรขอมแทรกไว้ในอักษรไทยเป็นตอนๆ ใช้บันทึกคาถา หรือ คำประพันธ์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง

3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงเสียง

พระยาอนุมานราชธน (2522: 211) ได้ให้คำจำกัดความเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียง สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของเสียง หมายถึง การที่เสียงเพี้ยนไปจากเดิมโดยมีปัจจัยต่างๆเป็นตัวแปร ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากผู้ใช้ที่เป็นชาติที่ผสมกัน มากกว่าปัจจัยอื่น

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 43) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงเสียงสรุปได้ดังนี้ การที่เสียงเปลี่ยนแปลงไป หมายความว่า เสียงที่เป็นส่วนของคำ ได้ออกเสียงผิดไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงเสียงอาจจะเกิดขึ้นกับคำบางคำ หรืออาจเกิดขึ้นทั่วทั้งภาษาก็ได้ เสียงอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิมในสภาพใดสภาพหนึ่ง หรือเปลี่ยนไปจากเดิมทุกสภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 14) ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงเสียงไว้ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงเสียง หมายถึง การที่ส่วนประกอบของคำใดๆหรือกลุ่มคำใดออกเสียงต่างไปจากเดิม เสียงที่ต่างไปจากเดิมนี้ อาจเปลี่ยนไปหรือต่างไปเฉพาะในบางคำ หรืออาจเปลี่ยนทั่วทั้งภาษา

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเสียง หมายถึง การที่เสียงเพี้ยนไปจากเดิม โดยมีปัจจัยต่างๆเป็นตัวแปร ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นกับคำบางคำ หรืออาจเปลี่ยนไปทั้งภาษาก็ได้

3.2 ประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียง

พระยาอนุมานราชธน (2522: 211) ได้แบ่งประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียงออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. การกร่อนเสียง คือ การปล่อยให้เสียงเปล่งออกมาเรื่อยๆ โดยไม่ได้ระมัดระวังหรือบังคับในเรื่องของการออกเสียงให้ชัด เมื่อผ่านไปเป็นเวลานานเสียงของบางคำก็หดสั้นลง เกิดเป็นการกร่อนเสียง

2. การสับเสียง คือ การเปล่งเสียงออกมาด้วยอาการเร่งรีบ จนทำให้เกิดการสับเสียงกันในคำ คือเสียงหน้าไปเป็นเสียงหลัง เสียงหลังไปเป็นเสียงหน้า

3. เสียงเลื่อนหรือสวรภักดิ์ คือ คำที่มีพยัญชนะกล้ำหรือควบกัน ในขณะพูดจะมีเสียง เออ หรือ อืออี แทรกอยู่ในระหว่างเสียงที่กล้ำกันเป็น เคอราว เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่นี้หากพูดเร็วจะไม่ปรากฏให้ได้ยิน เสียงที่แทรกเข้ามานี้ เรียกว่า เสียงเลื่อน (glides)

4. การกลมกลืนเสียง คือ เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน เสียงหนึ่งจะกลายเป็นมีเสียงคล้ายหรือเหมือนกับอีกเสียงหนึ่ง

5. การแปลงเสียงให้ต่างกัน คือ การที่ต้องการให้คำบางคำที่มีเสียงกลมกลืนกันกลายเป็นเสียงต่างกัน เพราะไม่ต้องการให้มีเสียงซ้ำ และมักจะปรากฏกับคำที่เป็นเสียง /ล/ /น/ หรือ /ร/ เช่น hanson – hansom เสียง /ล/ /น/ /ร/ มักจะหายไปถ้าพูดเร็ว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. การตัดเสียงเติมเสียง คือ การที่คำบางคำมีการตัดเสียงหรือเติมเสียงลงไป ซึ่งการตัดเสียงมีทั้งการตัดเสียงหน้า การตัดเสียงกลาง การตัดเสียงหลัง การเติมเสียงมีการเติมเสียงหน้า การเติมเสียงกลาง การเติมเสียงหลัง

7. คำเติมเสียงหน้า คือ การที่คำประเภทหนึ่งถูกแยกส่วนของคำผิด เช่นคำสองคำมาต่อกัน และออกเสียงตัวสะกดของคำหน้าให้เป็นเสียงระเบิด แทนที่จะให้เป็นเสียงอุบ ทำให้เกิดมีเสียงแทรกเข้ามาในระหว่างกลางอีกเสียงหนึ่ง และมักจะเกิดขึ้นกับคำที่เป็นแม่ กก

8. การเติม อี คือ การเติม อี ลงไปข้างหน้าของคำเพื่อความสะดวกในการออกเสียงในบางภาษา เช่น คำว่า อีกา อีโต้ อีแร้ง เป็นต้น

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 43) ได้แบ่งประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียงออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (Condition Sound Change) คือ การที่เสียงเปลี่ยนไปในสภาพใดสภาพหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

1.1. การกลมกลืนเสียง(Assimilation) คือการที่เสียงเปลี่ยนไปเพื่อให้มีสภาพเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเสียงที่อยู่แวดล้อมหรืออยู่ใกล้เคียง เสียงที่เปลี่ยนไปแล้ว ถ้าเหมือนกับเสียงข้างเคียงทุกประการเราเรียกว่า การกลมกลืนสมบูรณ์(Complete Assimilation) ถ้าเปลี่ยนแปลงแล้วมีความหมายคล้ายคลึงกันกับเสียงใกล้เคียง เรียกว่าการกลมกลืนละม้าย(partial Assimilation)

1.2 การผลักดันของเสียง (Dissimilation) เป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่มีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับขบวนการกลมกลืนเสียง กล่าวคือ เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง เสียงมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เสียงนั้นเกิดความแตกต่างจากเสียงเดิมขบวนการนี้พบในภาษาต่างๆน้อยมาก และมีเสียงบางชนิดเท่านั้นที่จะเกิดการผลักเสียงได้ เช่น เสียงนาสิก (nasal) เสียงเหลว (liquid)เป็นเสียงที่เกิดได้มากที่สุด ตัวอย่างคำในภาษาสันสกฤต เสียงหยุดโฆษะที่มีลม จะเป็นเสียงหยุดโฆษะที่ไม่มีลม ถ้ามีเสียงหยุดโฆษะที่มีลม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 การสับเสียง (Matathesis) การเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำบางคำเกิดขึ้นโดยเสียงในคำสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน เสียงหน้าไปเป็นเสียงหลัง เสียงหลังไปเป็นเสียงหน้า การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้อาจจะเกิดกับเฉพาะคำบางกลุ่มเท่านั้น แต่ในบางภาษาเกิดขึ้นทั่วทั้งภาษา กล่าวคือ เมื่อใดเสียงสองเสียงชนิดใดชนิดหนึ่งมาอยู่ในคำเดียวกันจะเกิดการสับที่กัน คำในภาษาไทยมาตรฐานเมื่อเทียบกับภาษาไทยบางถิ่นจะเกิดการสับเสียงกัน ดังตัวอย่าง

ไทยมาตรฐาน	ไทยถิ่นอีสานบางถิ่น
ตะกรุด [ta-krut]	กะตุด [ka-tut]
ตะไกร [ta-kray]	กะไต [ka-tay]

1.4 การเพิ่มเสียง [Add of Sound] การที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นในบางครั้ง เพราะมีเสียงเพิ่มขึ้นมาจากเสียงเดิมที่มีอยู่ เสียงที่เพิ่มขึ้นจะเป็นเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะก็ได้ หรือบางทีเพิ่มทั้งสระและพยัญชนะ เป็นที่น่าสังเกตว่าเสียงที่เพิ่มนั้น มักมีฐานกรณ์เหมือนกับเสียงที่มีอยู่แล้ว อนึ่ง เสียงสระมักเพิ่มขึ้นมาระหว่างเสียงพยัญชนะซึ่งมักอธิบายกันโดยทั่วไปว่า เพื่อให้สะดวกในการออกเสียง การแทรกเสียงสระทั่วไปมีศัพท์เฉพาะเรียกกันว่า Epenthesis และถ้าสามารถทำนายได้ว่าเสียงที่แทรกขึ้นมาจะเป็นเสียงใด เรียกว่า Anaptyxis หรือ สวรภกติ (Svarabhakti) ในภาษาไทยเราจะสังเกตเห็นวิธีการออกเสียงของคำบางคำว่า มีเสียงเพิ่มขึ้น เช่น

ตกใจ (tok-cay)	เปลี่ยนเป็น	ตก- กะ-ใจ(tok-ka-cay)
ตุ๊กตา (tuk-taa)	เปลี่ยนเป็น	ตุ๊ก- กะ-ตา (tuk-ka-taa)
ตั๊กแตน (tak-txxn)	เปลี่ยนเป็น	ตั๊ก- กะ-ตา (tak-ka-txxn)

1.5 การตัดเสียง (Loss of Sound) เป็นขบวนการที่ตรงกันข้ามกับการเพิ่มเสียง ถ้าเสียงในภาษามีแต่การเพิ่มขึ้นแต่อย่างเดียว เสียงที่ใช้อยู่ในภาษาคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ฉะนั้นมีการเพิ่มเติมเสียง ธรรมชาติจึงมีการตัดเสียงบางเสียงทิ้งออกไป ตัวอย่างคำในภาษาไทยกลางเทียบกับภาษาไทยถิ่นใต้บางถิ่น มีเสียงหายไปในภาษาถิ่นภาคใต้ เช่น

ไทยกลาง	ไทยถิ่นภาคใต้
สำหรับ (sam-rap)	มรับ (mrap)
สำลัก (sam-rak)	หลัก (mlka)
คำราม (kham-raam)	มราม (mraam)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ (Tone Perturbation) คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ของคำ เมื่อไปรวมกับคำอื่นๆ กล่าวคือ คำแต่เดิมมีเสียงวรรณยุกต์อย่างหนึ่ง เมื่อคำนั้นไปเกิดรวมกับคำอื่น เสียงวรรณยุกต์ของคำจะเปลี่ยนแปลงไป

1.7 การซ้ำเสียง (Reduplication) เป็น การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่เกิดจากคำในภาษาออกเสียงซ้ำกัน การซ้ำเสียงแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือการซ้ำทั้งหมด (Complete reduplition) การซ้ำบางคำ(Partial Reduplication)

2. การเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด หมายถึง การที่เสียงหนึ่งๆ เดิมเคยออกเสียงอย่างหนึ่ง ต่อมาเปลี่ยนไปออกเสียงอีกอย่างหนึ่งทุกสภาพ โดยไม่มีข้อจำกัดเหมือนดัง เช่น คำในภาษาไทยกลาง เทียบกับไทยถิ่นเหนือ และถิ่นอีสานบางถิ่น

ไทยกลางปัจจุบัน		ไทยเหนือ,ไทยอีสาน	
รัก	(rák)	ฮัก	(hak)
เรา	(raw)	เฮา	(haw)

พจนี ศิริอักษรสาสน์ (2545: 62) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง อาจจะเป็นเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การลงน้ำหนัก (stress) หรือโครงสร้างของพยางค์ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การสูญเสียง คือ การที่หน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่งสูญไป หรือกลุ่มของหน่วยเสียงทั้งกลุ่มสูญไป เสียงที่สูญไปอาจเป็นเสียง สระ พยัญชนะ และอาจสูญไปในตำแหน่งต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้

ตัวอย่างการสูญเสียงพยัญชนะ เช่น ภาษาไทดั้งเดิมมีคำว่า แมลบ มล้าง ซึ่งใช้เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /ml-/ เสียง /m-/ อาจจะสูญไปในภาษาไทยบางถิ่น เป็น แลบ ล้าง ส่วนในบางถิ่นเสียง /l-/ อาจสูญไปกลายเป็น แมบ (ถิ่นอีสาน)

หรือมีการตัดพยางค์ เช่น ภาษาอังกฤษ bicycle ตัดเหลือ bike ภาษาไทย มอเตอร์ไซค์ ตัดพยางค์เหลือเป็น มอไซค์ คำว่า สาธารณสุข เวลาพูดตัดเหลือเป็น สานสุข คำว่า มหาวิทยาลัย ตัดเหลือเป็น มหาลัย เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การเพิ่มเสียง การเพิ่มเสียงเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เป็นไปได้ยากกว่าการสูญเสียง เสียงที่เพิ่มอาจจะเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระก็ได้ อาจเพิ่มที่ต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้

ตัวอย่างในภาษาไทย คำว่าลูกดุม ลุกสุน ดูก ด้ง ใช้อยู่ในภาษาถิ่นใต้และใช้ในภาษาไทยถิ่นอื่นเป็นคำโดด แต่ภาษาไทยกลางจะเพิ่มพยางค์ กะ (กระ) เข้าไปกลายเป็น ลุกกะดุม ลูกกะสุน กระดูก กระด้ง พยางค์ กะ/กระ เป็นพยางค์ที่เพิ่มเข้าไปภายหลัง

3. การเปลี่ยนเสียง คือการที่เสียงหนึ่งเปลี่ยนเป็นอีกเสียงหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในภาษาไทดั้งเดิม เสียงไม่ก้อง *hm *hn เปลี่ยนเป็นเสียงก้อง m n เช่นเสียงพยัญชนะต้นในคำ หมา หมอ หนา หนอง แต่ในปัจจุบันคำที่ขึ้นต้นด้วย หม หน เปลี่ยนมาออกเสียงเหมือนคำที่ขึ้นต้นด้วย ม น จึงเกิดการรวมเสียงระหว่างพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง และก้องเป็นเสียงเดียวกันขึ้นด้วย

4. การรวมเสียง คือการรวมหน่วยเสียงตั้งแต่ 2 หน่วยรวมเป็นหน่วยเสียงเดี่ยวกัน

ตัวอย่างเช่น ภาษาไทดั้งเดิมมี 2 หน่วยเสียง /n/ และ /j/ แทนด้วยตัว ญ และ ย ตามลำดับ ในภาษาถิ่นเหนือ คำว่า ยา ยืน ออกเสียงเป็น /j/ ส่วนคำว่า ยาง ยิง ออกเสียงเป็น /ñ/ แต่ในภาษาไทยกลางทั้ง 4 คำ ออกเสียงเป็น /j/ ทั้งหมด แสดงว่าในภาษาไทยกลางปัจจุบันเสียง 2 เสียงนี้รวมกันเป็นเสียงเดียวกัน (แต่ในภาษาถิ่นเหนือ ถิ่นอีสานและถิ่นใต้ยังแยกเป็น 2 เสียงอยู่) คำ 2 คำซึ่งแทนด้วยตัวอักษร ญ และ ย ในภาษาไทยกลางจึงออกเสียงเหมือนกันเป็น ย /j/

5. การแยกเสียง คือการที่หน่วยเสียงเกิดการเปลี่ยนแปลง เสียงที่เคยเหมือนกันกลายเป็นเสียงที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น ในภาษาไทดั้งเดิม คำว่า หมา กับ มา เคยออกเสียงพยัญชนะต้นต่างกันโดยมีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ต่อมาเสียงพยัญชนะต้น หม กับ ม /hm/ /m/ เกิดการรวมเสียงกันเป็น ม /m/ ทำให้เกิดคำพ้องขึ้น เสียงวรรณยุกต์ซึ่งเคยเหมือนกันจึงต้องแยกเสียงให้ต่างกันเป็น 2 เสียงเพื่อจะได้แยกความหมายของคำ 2 คำได้ จึงเกิดการเพิ่มเสียงวรรณยุกต์ขึ้นจาก 1 เสียงกลาย เป็น 2 เสียง

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 14) ได้แบ่งประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียงออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (Conditioned sound change) คือ เสียงจะเปลี่ยนไปในสภาพใดสภาพหนึ่งเท่านั้น ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆได้ 4 ประเภทคือ

1.1 การกลมกลืนเสียง (Assimilation) คือ การที่เสียงเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมหรือตามเสียงข้างเคียง ถ้าเปลี่ยนไปแล้วคล้ายคลึงกันก็เรียกว่าการกลมกลืนละม้าย (Partial assimilation) ถ้าเปลี่ยนไปแล้วเสียงเหมือนกับเสียงข้างเคียงทุกประการ เรียกว่า การกลมกลืนสมบูรณ์ (Complete assimilation)

1.2 การผลักเสียง (Dissimilation) คือ หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว เสียงที่เปลี่ยนไปจะเหมือนกับเสียงข้างเคียงน้อยลงหรือกลายเป็นเสียงที่ต่างออกไปจากเสียงใกล้เคียง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดนี้ไม่เกิดแพร่หลายเหมือนกับการกลมกลืนเสียง

1.3 การสับที่เสียง (Metathesis) คือ การที่เสียงในคำบางคำสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน การเปลี่ยนลักษณะนี้อาจเกิดเฉพาะกับคำบางกลุ่ม แต่ในบางภาษาก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดทั่วทั้งภาษา

1.4 การตัดเสียงและการเพิ่มเสียง (Deletion or insertion of segments) คือ การที่คำในภาษาอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยมีเสียงเพิ่มขึ้นใหม่ในคำหรือเสียงที่มีอยู่แล้วในคำแต่เดิมหายไป

2. การเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด (Unconditioned sound change) คือ การที่เสียงใดเสียงหนึ่งเปลี่ยนเสียงไปจากเดิมในทุกสภาพ บางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเสียงใดเสียงหนึ่งเท่านั้น แต่บางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงทั้งประเภท เช่น เสียงนาสิกทั้งหมดเปลี่ยน เสียงหยุดทั้งหมดเปลี่ยน การเปลี่ยนชนิดนี้เรียกว่าเป็นการเปลี่ยน ชนิดย้ายเสียง (sound shift)

จากการแบ่งประเภทของการเปลี่ยนแปลงเสียงดังที่กล่าวไปข้างต้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเสียง มีทั้งสิ้น 2 ประเภทด้วยกัน คือ การเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด แบ่งย่อยออกเป็น การผลักดันเสียง การกลมกลืนเสียง การสับเสียง การเพิ่มเสียง การเติมเสียง การตัดเสียง เสียงเลื่อน และการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ และการเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด มีการย้ายเสียงเป็นประเภทย่อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอักษรไทยในหนังสือบุด

4.1 ความหมายของอักษรไทย

ธวัช ปุณโณทก (2549: 1) ให้ความหมายของอักษรไว้ว่า “ตัวอักษร คือลายเส้นที่ขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ ใช้สื่อความหมายแทนภาษาพูด ซึ่งสังคมนั้นยอมรับและเขาใจความหมายของสัญลักษณ์นั้นตรงกัน”

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1347) ได้ให้ความหมายของอักษรไว้ว่า “อักษร น. ตัวหนังสือ, วิชาหนังสือ”

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 1) ให้ความหมายของอักษรไทยไว้ว่า “คำว่าอักษรไทย ในที่นี้หมายถึงอักษรของชนชาติไทย หรือชนเผ่าไทย”

จากความหมายต่างๆข้างต้นสรุปได้ว่า อักษรไทย หมายถึง ตัวหนังสือ หรือลายเส้นที่ขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ใช้ในชนชาติไทย หรือชนเผ่าไทย ใช้สื่อความหมายแทนการพูด

4.2 ลักษณะของอักษรไทย

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 2) ได้อธิบายลักษณะของอักษรไทยไว้ว่า

รูปแบบของอักษรของชนชาติไทยแต่ละถิ่นแล้วจะมีรูปลักษณะแตกต่างกันไป เหมือนกับอักษรอินเดียฝ่ายเหนือ (เทวนาครี อักษรที่ใช้เขียนภาษาอินโดอารยันทั้งหลาย) กับอักษรอินเดียฝ่ายใต้ (อักษรที่ใช้เขียนภาษาตระกูลดราวิเดียน) กล่าวคือ อักษรฝ่ายเหนือจะมีรูปแบบค่อนข้างจะเป็นแบบแนวตั้งและไม่ค่อยจะเล่นหางมากนัก ส่วนอินเดียฝ่ายใต้ เช่น อักษรทมิฬจะมีลักษณะแบบแนวนอนหรือกลมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่อมาอักษรทมิฬมีอิทธิพลต่ออักษรสิงหล ซึ่งเป็นอักษรที่มีมาพร้อมกับการเผยแพร่พุทธศาสนาจากลังกาวงศ์เข้ามาสู่ประเทศไทยและภูมิภาคแถบนี้ จากการศึกษารูปแบบของอักษรไทยแล้ว จึงพอสรุปแบบของอักษรชนชาติไทยออกเป็น 3 แบบ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. อักษรแบบกลมหรืออักษรแบบแนวนอน (Horizontal line)
2. แบบกึ่งนอนกึ่งตั้ง (Half – Vertical line)
3. อักษรแบบแนวตั้ง (Vertical line)

อักษรแบบแนวนอนจะมีลักษณะกลมเป็นส่วนใหญ่ อักษรลานนา อักษรธรรมอีสาน อักษรไทยใหญ่ อักษรเขิน อักษรลื้อ อักษรไทยอาหม อักษรไทยขำตี้ เป็นต้น ส่วนอักษรแบบกึ่งนอนกึ่งตั้งมีอักษรฝักขาม อักษรพ่อขุนราม อักษรไทยน้อย อักษรโซ่งหรืออักษรไทยดำ อักษรขอมไทย ส่วนอักษรแบบแนวตั้งหรือบรรจง ได้แก่อักษรไทยปัจจุบันเป็นต้นอักษรแบบแนวตั้งนิยมเขียนบรรจงบนบรรทัด ส่วนอักษรแบบกลมหรือแนวนอนนิยมเขียนใต้บรรทัดเป็นส่วนใหญ่

ทั้งหมดนี้เป็นการพิจารณาแบ่งตามรูปแบบของตัวอักษรไทยถิ่นต่างๆเท่านั้น ถ้าพิจารณาถึงลักษณะทั่วไปของอักษรไทยเดิมก่อนที่จะมีวิวัฒนาการมาเป็นอักษรไทยกลางปัจจุบันและมีการเพิ่มอักษรเข้ามาอีกมากมายจนเหลือใช้กับคำไทยปัจจุบัน กล่าวคือ เสียงในภาษาเสียงเดียวแต่มีตัวอักษรใช้เขียนได้หลายตัวอักษร เช่น หน่วยเสียง /s/ /ซ/ มีตัวอักษร ซ ศ ษ ส เป็นต้น เพราะฉะนั้นลักษณะทั่วไปของอักษรไทยเดิมนั้นจึงน่าจะมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. เป็นอักษรที่ใช้เขียนกับภาษาไทย หรือคำไทยตามเสียงพูดของคนไทยอย่างเพียงพอ คือ 1 อักษรต่อ 1 เสียง

2. เป็นอักษรที่แบ่งเป็น 3 หมู่ (บางถิ่นมีเพียง 2 หมู่) คือ มีอักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ

3. ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์ การคิดเครื่องหมายมาใช้กับภาษาไทยน่าจะเริ่มใช้ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง

รายละเอียดของลักษณะอักษรไทย ดังที่ได้กล่าวไปสรุปได้ว่า รูปแบบอักษรของชนชาติไทยแต่ละถิ่นแล้วจะมีรูปลักษณะแตกต่างกันออกไป 3 ลักษณะด้วยกันคือ ตัวอักษรอักษรแบบกลมหรืออักษรแบบแนวนอน ตัวอักษรแบบกึ่งนอนกึ่งตั้ง และตัวอักษรแบบแนวตั้ง ส่วนลักษณะของอักษรไทยเดิมมี 3 ลักษณะด้วยกันคือ เป็นอักษรที่ใช้เขียนกับภาษาไทย หรือคำไทยตามเสียงพูดของคนไทยอย่างเพียงพอ คือ 1 อักษรต่อ 1 เสียง เป็นอักษรที่แบ่งเป็น 3 หมู่ คือ มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์ การคิดเครื่องหมายมาใช้กับภาษาไทยซึ่งน่าจะเริ่มใช้ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง

4.3 ภาษาถิ่นกับอักษรไทย

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 3) ได้อธิบายถึงภาษาถิ่นกับอักษรไทยไว้ว่า

ชนชาติไทยมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองมานานแล้ว อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่ได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นต้นมา จากการสังเกตรูปร่างลักษณะของตัวอักษรทั้งแบบแนวนอนและแบบแนวตั้ง จึงกล่าวได้ว่าอักษรไทยทั้งสมัยโบราณและสมัยปัจจุบันเป็นอักษรที่เป็นลูกหลานของอักษรอินเดียโดยแท้ จากการศึกษาถึงเรื่องภาษาถิ่นตระกูลไทย ซึ่งมีที่พูดอยู่ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเท่าที่ทราบมีภาษาถิ่นตระกูลไทยที่มีอักษรของตนใช้อยู่ตั้งแต่สมัยโบราณกระทั่งปัจจุบันมีดังนี้

- ภาษาลานนา ใช้อักษรธรรมหรือตัวเมือง อักษรฝักขาม (และใช้อักษรไทยนิเทศ)

- อักษรขึน ใช้อักษรธรรม หรือตัวขึน

- ภาษาไทยถิ่นอีสาน ใช้อักษรธรรม และอักษรไทยน้อย

- ภาษาไทยถิ่นใต้ ใช้อักษรไทยและอักษรขอม

- ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ หรือไทยสยาม ใช้อักษรขอมไทยในพุทธจักและใช้อักษรไทย

- ภาษาลื้อ ใช้อักษรธรรม หรือ อักษรลื้อที่ปฏิรูปมาจากอักษรลานนา หรืออักษรธรรม

- ภาษาไทยใหญ่ ใช้อักษรไทยใหญ่ (คล้ายกับอักษรมอญ อักษรพม่า)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ภาษาขำตี้ (ขำที่) ภาษาไทยรง ไทยโนรา ไทยพาเก ไทยอ้ายตน ภาษาถิ่นไทยที่อยู่ในอินเดียต่างก็มีอักษรใช้เป็นของตนเอง มีลักษณะคล้ายกับอักษรไทยอาหม และอักษรไทยใหญ่

- ภาษาโซ่ง หรือไทยดำ ไทยขาว รวมทั้งภาษาผู้ไทย มีอักษรไทยโซ่ง ลักษณะของอักษรคล้ายกับอักษรโซ่งในปัจจุบัน

- ภาษาไตเหนอ (ไทยเหนือ) ในประเทศจีน ใช้อักษรไทยใหญ่กับอักษรโรมันมาปฏิรูปใช้เป็นอักษรของตน (1956)

- ภาษาไทยลาว ในประเทศลาว ใช้อักษรธรรมในพุทธศาสนา และอักษรลาว ซึ่งวิวัฒนาการมาจากอักษรไทยน้อย

นอกจากนี้ยังพบว่ามีคนไทยที่อยู่ในประเทศจีน และในเวียดนาม อีกหลายถิ่นนำเอาอักษรโรมันมาใช้กับภาษาของตน อักษรของชนชาติไทยดังกล่าวมาทั้งหมดที่เลิกใช้ไปแล้วก็มี เช่น อักษรไทอาหม อักษรฝักขาม เป็นต้น อักษรบางชนิดใช้เฉพาะในทางศาสนา เช่น อักษรลานนา อักษรธรรมอีสาน อักษรไทยน้อย อักษรขอมไทย เป็นต้น อักษรไทยที่ยังใช้เป็นอักษรมาตรฐานในปัจจุบันและใช้เป็นทางการประจำประเทศมีอักษรไทย 2 ชนิด คือ

1. อักษรไทยปัจจุบันที่ใช้ในประเทศไทย
2. อักษรลาวและที่ใช้ในประเทศลาว

กล่าวโดยสรุปคือ ภาษาถิ่นตระกูลไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันมี ภาษาลานนา ใช้อักษรธรรมหรือตัวเมือง อักษรฝักขาม (และใช้อักษรไทยนิเทศ) อักษรขึน ใช้อักษรธรรมหรือตัวขึน ภาษาไทยถิ่นอีสาน ใช้อักษรธรรม และอักษรไทยน้อย ภาษาไทยถิ่นใต้ ใช้อักษรไทยและอักษรขอม ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ หรือไทยสยาม ใช้อักษรขอมไทยในพุทธจักและใช้อักษรไทย ภาษาลื้อ ใช้อักษรธรรม ภาษาไทยใหญ่ ใช้อักษรไทยใหญ่ ภาษาขำตี้ ภาษาไทยรง ไทยโนรา ไทยพาเก ไทยอ้ายตน ภาษาถิ่นไทยที่อยู่ในอินเดียต่างก็มีอักษรใช้เป็นของตนเอง มีลักษณะคล้ายกับอักษรไทยอาหม และอักษรไทยใหญ่ ภาษาโซ่ง หรือไทยดำ ไทยขาว รวมทั้งภาษาผู้ไทย มีอักษรไทยโซ่ง ภาษาไตเหนอ ในประเทศจีน ใช้อักษรไทยใหญ่กับอักษรโรมันมาปฏิรูปใช้เป็นอักษรของตน ภาษาไทยลาว ในประเทศลาว ใช้อักษรธรรมในพุทธศาสนา และอักษรลาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.4 การแบ่งกลุ่มอักษรไทย

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 4) ได้แบ่งกลุ่มของอักษรไทยไว้ดังนี้

การแบ่งกลุ่มของอักษรสามารถแบ่งตามรูปแบบของอักษรได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ

1. กลุ่มอักษรไทยล้านนา กลุ่มนี้รูปแบบของอักษรเป็นรูปกลมคล้ายอักษรมอญและพม่า แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยดังนี้

1.1 กลุ่มอักษรธรรม มีอักษรลานนา (ตั๋วเมือง) อักษรธรรมอีสาน อักษรไทยขืน อักษรไทยลื้อ

1.2 กลุ่มอักษรไทยใหญ่ มีอักษรไทยใหญ่ อักษรไทยอาหม อักษรไทยรง อักษรไทยโนรา อักษรไทยขำตี้ อักษรไทยอ้ายตน

2. กลุ่มอักษรไทย - ลาว กลุ่มนี้รูปแบบของอักษรค่อนข้างจะเป็นแบบบรรจงแนวตั้งหรือกึ่งนอนกึ่งตั้ง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยดังนี้

2.1 กลุ่มอักษรไทยสยาม มีอักษรไทยสยามหรือไทยกลาง อักษรพ่อขุนรามคำแหง อักษรฝักขาม อักษรขอมไทย

2.2 กลุ่มอักษรไทยน้อย อักษรลาวปัจจุบัน

2.3 กลุ่มอักษรไทยตังเกี๋ย มีอักษรไทยดำหรืออักษรโซ่ง อักษรไทยขาว

3. กลุ่มอักษรไทยพิเศษ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มอักษรไทยผสมระหว่างอักษรธรรมกับอักษรโรมัน มีอักษรไตเหนอ ในประเทศจีน เป็นต้น อักษรโรมันที่นำมาใช้เขียนกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ ในเวียดนาม อักษรไทยถิ่นใดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสองกลุ่มแรกก็ควรจัดอยู่ในกลุ่มนี้

กล่าวโดยสรุปคือ การแบ่งกลุ่มของอักษรสามารถแบ่งตามรูปแบบของอักษรได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ กลุ่มอักษรไทยล้านนา ซึ่งแบ่งย่อยเป็น กลุ่มอักษรธรรม กลุ่มอักษรไทยใหญ่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มอักษรไทย - ลาว แบ่งย่อยออกเป็น กลุ่มอักษรไทยสยาม กลุ่มอักษรไทยน้อย กลุ่มอักษรไทยตังเกี๋ย กลุ่มอักษรไทยพิเศษ มีอักษรไตเหนือ ในประเทศจีน เป็นต้น อักษรโรมันที่นำมาใช้เขียนกับภาษาไทยถิ่นต่างๆในเวียดนาม อักษรไทยถิ่นใดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสองกลุ่มแรกก็จัดอยู่ในกลุ่มนี้

4.5 วิวัฒนาการของอักษรไทย

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 5) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของอักษรไทย สรุป 4 ลักษณะ ดังนี้

1. วิวัฒนาการรูปแบบ อักษรไทยวิวัฒนาการจากยุคอักษรรูปกลม ไปสู่อักษรรูปกึ่งกลมกึ่งตั้ง และจากยุคอักษรไทยกึ่งกลมกึ่งตั้งไปสู่อักษรแบบตั้งหรือแบบบรรจงเช่นเดียวกับอักษรไทยกลางปัจจุบัน

2. วิวัฒนาการเพิ่มอักษร เป็นวิวัฒนาการจากอักษรที่มีเพียงพอกับเสียงของภาษาไทยในยุคหนึ่งสมัยหนึ่งไปสู่ยุคของอักษรที่มากกว่าเสียงของภาษาไทย เพื่อสะดวกในการเขียนภาษาบาลี สันสกฤตและคำที่ยืมมาใช้ในภาษาไทย

3. วิวัฒนาการของรูปวรรณยุกต์ เป็นวิวัฒนาการจากอักษรไทยที่ไม่มีรูปเครื่องหมายวรรณยุกต์ต่างกันและง่ายในการอ่านอักษรไทย

4. วิวัฒนาการของอักขรวิธี เป็นวิวัฒนาการจากการเขียนสระข้างหน้า ข้างบน ข้างล่าง มาเขียนอยู่บรรทัดเดียวกัน

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2527: 684) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของอักษรไทยว่าการพิจารณาอักขรวิธี อาจพิจารณาด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. ตำแหน่งของตัวอักษร แบ่งเป็น ตำแหน่งของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การใช้อักษร แบ่งออกเป็นการใช้พยัญชนะต้น การใช้พยัญชนะสะกด และการใช้ไม้หันอากาศหัน

3. การประกอบรูปคำ แบ่งออกเป็นการประกอบรูปคำไทย และการประกอบรูปคำต่างประเทศ

นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงวิวัฒนาการอักษรและอักขรวิธีเฉพาะแบบ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านอักษรและอักขรวิธี 3 ครั้ง คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในพ.ศ. 2390
2. การเปลี่ยนแปลงในพ.ศ. 2460
3. การเปลี่ยนแปลงในพ.ศ. 2485

จากรายละเอียดข้างต้นสรุปได้ว่าวิวัฒนาการของอักษรไทย แบ่งออกเป็น4 ลักษณะ คือ วิวัฒนาการรูปแบบอักษร วิวัฒนาการการเพิ่มอักษร วิวัฒนาการของรูปวรรณยุกต์ และวิวัฒนาการของอักขรวิธี นอกจากนั้นการพิจารณาอักขรวิธีสามารถพิจารณาได้จากตำแหน่งของตัวอักษร การใช้ตัวอักษร และการประกอบรูปคำ

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

5.1 ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็น ศัพท์บัญญัติที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 จากคำภาษาอังกฤษว่า Culture ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาละติน แปลว่า งอกงาม คำว่า “ วัฒน ” เป็นคำภาษาบาลี หมายถึงความเจริญ ความงอกงาม นำมาประกอบกับคำสันสกฤต คือ “ ธรรม ” เป็นวัฒนธรรม

ในทางวิชาการ โดยเฉพาะในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ จะใช้คำว่า วัฒนธรรม ในความหมายที่กว้างและเป็นกลางว่า หมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1058) ได้กล่าวว่า คำว่า วัฒนธรรม เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลี คือ “ วฑฺฒน ” ซึ่งแปลว่า ความเจริญ ความงอกงาม กับคำว่า “ ธรฺม ” ที่เป็นคำในภาษาสันสกฤต ที่แปลว่า คุณความดี ความชอบ และสภาพที่ทรงไว้ เมื่อรวมความของคำทั้งสองแล้ว วัฒนธรรม จึงแปลว่าสภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม

พระยาอนุมานราชธน (2524: 1-10) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้น สร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีของส่วนรวม ถ่ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันไว้ รวมทั้งผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น และกิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาได้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณี เป็นต้น

สาโรช บัวศรี (2459: 28) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความดี ความงามและความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่างๆ และได้ตกทอดมาถึงเราในปัจจุบัน หรือว่าที่เราได้ปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นในสมัยเราเอง (ได้แก่ศิลปกรรม มนุษย์ศาสตร์ การช่างฝีมือ การกีฬาและนันทนาการ และ คหกรรมศาสตร์)

นิคม มุสิกะคามะ (2545: 3) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของคน เกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาและอารมณ์เข้าไว้ด้วยกันจนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มิใช่เพียงเรื่องของศิลปะและวรรณกรรม หากหมายรวมถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ระบบค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และความเชื่อต่างๆ

ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2485 (2485: 10) ได้ให้ความหมาย วัฒนธรรม ว่าหมายถึง ลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิธีกิน วิธีอยู่ วิธีแต่งกาย วิธีทำงาน วิธีพักผ่อน วิธีแสดงอารมณ์ วิธีสื่อความ วิธีจราจรและขนส่ง วิธีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิธีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

5.2 ประเภทของวัฒนธรรม

ในการจำแนกประเภทของวัฒนธรรม ได้มีแนวทางในการจำแนกประเภทที่แตกต่างกันดังนี้

Ogburn (1964:347) ได้แบ่งประเภทวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ที่สามารถจับต้องได้

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-material culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่าง วัฒนธรรมประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับจิตใจ ส่งผลให้จิตใจเจริญงอกงาม ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไปอย่างเป็นสุข

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมนั้น นักมนุษยวิทยาบางท่าน เช่น Wallace (1970:145) ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางแนวความคิด (Ideas – Thinking หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ ความคิดเห็น ความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งอาจถูกหรือผิดก็ได้ เช่น ความเชื่อว่าคนตายแล้วเกิด การทำบุญทำบาป การเชื่อถือโชคลาง ฯลฯ

2. วัฒนธรรมทางบรรทัดฐาน (Norms – Doing) หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือประเพณีที่บุคคลในสังคมยึดถือหรือกฎหมายที่ใช้ปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 บ้าน (Folkways) คือ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลในสังคมควรจะปฏิบัติ เช่น การบวชลูกชายเมื่อมีอายุครบ 20 ปี เพื่อทดแทน คุณบิดามารดา การต้อนรับแขก เมื่อใครมาเยี่ยมถึงเรือนชานก็ควรจะต้อนรับ ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามอาจได้รับการติฉินนินทา ลักษณะที่เรียกว่า ประเพณี จัดได้ว่าเป็นวิถีชาวบ้าน

2.2 จารีต (Mores) ได้แก่ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลในสังคมควรจะปฏิบัติตามหากฝ่าฝืนเป็นการกระทำผิดทางศีลธรรม สังคมอาจรังเกียจและอาจถูกตัดออกจากสังคม

2.3 กฎหมาย (Laws) ได้แก่ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลในสังคมควรจะปฏิบัติตามหากฝ่าฝืนจะถูกลงโทษตามตัวบทกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ

3. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material –Having) ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้ในสังคม เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยา ที่อยู่อาศัย

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2486 ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมเป็น 4 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางคติธรรม (Moral Culture) ได้แก่แนวทางในการดำรงชีวิตที่ ส่วนใหญ่นำมาจากหลักธรรมทางศาสนา

2. วัฒนธรรมทางเนติธรรม (Legal Culture) หรือวัฒนธรรมทางกฎหมาย

3. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) เช่น เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ยารักษาโรค เครื่องมือ เครื่องใช้

4. วัฒนธรรมทางสหธรรม (Social Culture) ได้แก่ มารยาทในการเข้าสังคมและคุณธรรมที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระยาอนุมานราชธน (2524: 34-53) ได้ประมวลหมวดของวัฒนธรรมที่สังคมต้องการและจำเป็นต้องมีไว้เป็น 5 หมวดใหญ่ด้วยกัน คือ

1. วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความจำเป็นและความต้องการของสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ยานพาหนะ เป็นต้น วัฒนธรรมทางวัตถุมีขึ้นในสังคม จากความรู้ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นเทคนิควิทยาหรือเทคโนโลยี ประการที่สอง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องของการใช้สิ่งที่ผลิตขึ้นจากเทคนิควิทยาหรือเทคโนโลยีนำไปเป็นสินค้า ก่อให้เกิดพาณิชกรรม

2. วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความสุขกายให้กับมนุษย์ตามอัตภาพ แต่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการสวัสดิภาพทางสังคม จึงต้องสร้างวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นสถาบันสังคมขึ้น สถาบันสังคมอาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การจัดระเบียบครอบครัว และการทำมาหากิน โดยยึดถือจารีตประเพณี ที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว และยึดถือขนบประเพณีที่วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้ ประการที่สอง คือ การศึกษา วัฒนธรรมจะยั่งยืนและมีความเจริญงอกงามต้องอาศัยการถ่ายทอดและสืบต่อของเยาวชนในสังคม วัฒนธรรมจึงอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดและสืบต่อวัฒนธรรม และประการที่สามถาบันทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย สังคมมีความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องปกครองกันตามรูปแบบที่กำหนดและมีกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

3. วัฒนธรรมจิตใจ หมายถึง วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นความต้องการและความจำเป็นทางจิตใจของมนุษย์ มนุษย์ต้องมีศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เพื่อบำรุงใจเมื่อได้รับความทุกข์เดือดร้อน หวั่นวิตกต่อภัยอันตราย นอกจากนั้นศาสนายังเป็นเครื่องบังคับใจไม่ให้ประพฤติชั่ว ซึ่งทางกฎหมายไม่มีทางจะบังคับลงโทษได้ แต่ข้อบังคับทางศาสนามีอำนาจยิ่งกว่าข้อบังคับทางกฎหมาย

4. วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีขึ้นเพื่อบำรุงจิตใจให้ร่าเริงและมีความสดชื่นกระชุ่มกระชวยแก่ชีวิต เรียกว่า ศิลปะ ศิลปะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุนทรียภาพ คือ ความงามความไพเราะ เป็นความรู้ที่วางกำหนดค่าของสิ่งที่ดีงาม และเป็นความจริง ศิลปะรวมทั้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การละเล่นก็อยู่ในวัฒนธรรมสาขานี้เช่นเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็นศิลปะบริสุทธิ์ (pure arts) ศิลปะตกแต่ง (Applied arts) และศิลปะตกแต่งหรือมัณฑนศิลป์ (Decorative arts)

5. วัฒนธรรมทางภาษา หมายถึง สำนวนการพูด การเขียน ซึ่งภาษาเป็นสิ่งที่เป็นความต้องการและความจำเป็นของมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้ ก็อยู่ที่มีมนุษย์มีภาษา ถ้าขาดภาษาเสียอย่างเดียว วัฒนธรรมก็หมดสภาพความก้าวหน้า เพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคม จะทำกันได้ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่มีภาษา สำหรับสื่อสารความรู้และความรู้สึกให้แก่กันได้

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ในแต่ละสังคมอาจกล่าวได้ว่า ที่มาของวัฒนธรรมนั้น มักมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในสังคม ค่านิยมของสังคม และจากการแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งในเรื่องนี้ นิคม มุสิกะคามะ (2545: 52) ได้ศึกษาตัวอย่างจากวัฒนธรรมไทยได้ ดังนี้

1. จากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ กรณีตัวอย่างจากวัฒนธรรมไทย คือ เรื่องการสร้างที่อยู่อาศัยที่สอดรับกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ จนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น

2. จากการประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในสังคม กรณีตัวอย่างจากวัฒนธรรมไทย คือประเพณีขอฝน ที่จัดในรูปแบบหลากหลายแล้วแต่ละภูมิภาค

3. จากค่านิยมของสังคม กรณีตัวอย่างจากวัฒนธรรมไทย คือการเล่นเพลงพื้นบ้าน ที่สะท้อนค่านิยมในชนบทไทยที่ว่า “ทำงานเป็นเล่น”

4. จากการแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติ กรณีตัวอย่างจากวัฒนธรรมไทย คือ เรื่องวิธีการรับประทานอาหารของคนไทย ซึ่งแต่เดิมในอดีตที่ผ่านมาคนไทยจะรับประทานอาหารด้วยมือ หรือที่เรียกว่า เปิบข้าว การรับประทานแบบนี้ในอดีตจะใช้นิ้วมือเพียง 3 นิ้ว คือ นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง ดังนั้นการเปิดข้าวของไทยจึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นวัฒนธรรมของชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยที่ยากจะหาชาติใดเสมอได้ แต่ครั้นเมื่อคนไทยคิดต่อกับชาวต่างชาติ การแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติด้านการรับประทานอาหารก็ได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้รูปแบบวิธีรับประทานอาหารของไทยมีความหลากหลายมากขึ้น

5.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

นิคม มุสิกาคามะ (2545: 56) ได้แบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมโดยทั่วไปไว้ 4 ประเภท คือ

1. องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) คือ วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ มีรูปร่างที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น บ้าน โรงเรียน ถนน เครื่องแต่งกาย ตลอดจนผลผลิตทางศิลปกรรมของมนุษย์และสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา สัญลักษณ์ ในการติดต่อสื่อความหมาย หลักวิชาคำนวณ เป็นต้น

2. องค์การ (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานไว้เป็นที่แน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมซับซ้อน (Complex Society) เช่น สหพันธ์กรรมกร ลูกเสือ สภากาชาด วัด องค์การสหประชาชาติ เป็นต้นโดยทั่วไป บุคคลมารวมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์บางอย่างและวัตถุประสงค์ก็อาจจะเป็นเรื่องไม่ใหญ่โตก็ได้

3. องค์พิธีการ (Usage) หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ มักจะได้รับอิทธิพลจากศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนพิธีการแต่งงานและการรับประทานอาหาร เช่น การแต่งกายเครื่องแบบของทางราชการ หรือการแต่งกายเครื่องแบบเต็มยศในงานรัฐพิธีต่าง ๆ

4. องค์มติ (Concept) หมายถึง ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจและอุดมการณ์ต่างๆ ตลอดจนทัศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่ว่ากลุ่มใดจะใช้ชื่ออะไรเป็นมาตรฐาน (Norms) ในการตัดสินใจหรือเป็นเครื่องวัด เช่น ความเชื่อในเรื่อง การทำดีได้ดี ทำชั่วได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.5 ลักษณะของวัฒนธรรม

สาโรช บัวศรี (2459: 45) ได้แบ่งลักษณะของวัฒนธรรมออกเป็นลักษณะต่างๆกัน ดังนี้

1. วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ หรือไม่ใช่สัญชาตญาณ แต่เป็นผลรวมของความคิดของมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วรู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต นอกจากเรียนรู้จากธรรมชาติแล้ว มนุษย์ยังเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมตนเอง จากครอบครัว เพื่อนฝูงและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ การเรียนรู้ทั้งหลายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์สร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้น

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไปไม่มีสิ้นสุด เป็นสมบัติส่วนรวมซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบรรพชนร่วมกัน ทั้งนี้เพราะมนุษย์รู้จักจดจำและศึกษาอดีต สามารถนำอดีตมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังได้ นอกจากนี้มนุษย์ยังสามารถใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดประสบการณ์ต่อกัน ทำให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นมรดกสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สังคมต้องยึดถือและปฏิบัติต่าง ๆ ก็เพื่อการดำรงคงอยู่ร่วมกันได้ กำหนดกฎเกณฑ์ การสร้างระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ก็เพื่อการดำรงคงอยู่ของสังคมนั้น ๆ ฉะนั้น

4. วัฒนธรรมเป็นความพึงพอใจของมนุษยชาติ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เลือกที่จะปฏิบัติหรือประพฤติ เช่น การบริโภค การแต่งกาย และการสร้างที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บูรณาการและปรับได้ มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมที่ตนไปเกี่ยวข้องและสามารถปรับวัฒนธรรมจากภายนอกให้เหมาะสมกับสังคมของตนได้ นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังเป็นบูรณาการของมนุษยชาติโดยส่วนรวม การหยิบยืม การซึมซับและการหล่อหลอมวัฒนธรรม วัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นหรือเผ่าพันธุ์ก็เป็นธรรมชาติที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์ด้วยเช่นกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. วัฒนธรรมสิ้นสุดหรือตายได้ มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นเพื่อความผาสุกของมนุษย์เอง ฉะนั้น วัฒนธรรมจึงเปลี่ยนแปลงและคงอยู่ได้ตราบเท่าที่มนุษย์หรือสังคมต้องการ วัฒนธรรมที่มนุษย์หรือสังคมไม่ต้องการเป็นวัฒนธรรมที่พบจุดจบเรียกว่า “วัฒนธรรมตาย (Dead culture)”

กล่าวโดยสรุป จากลักษณะธรรมชาติของวัฒนธรรมดังกล่าว จะเห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งภายในกลุ่มชนเดียวกันหรือระหว่างท้องถิ่น ระหว่างชาติพันธุ์ การสืบทอดวัฒนธรรมของกนและกันนี้เอง เป็นปรากฏการณ์ที่สร้างอารยธรรมของโลกโดยรวมช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ซึ่งจะรวมถึงช่วยแก้ปัญหาและ ช่วยสนองความต้องการของสังคม

5.6 ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษยชาติมีสภาพและความเป็นอยู่ต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผน มีความสงบสุขและมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางวัตถุและจิตใจ วัฒนธรรมที่ดี ช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า ความสำคัญของวัฒนธรรมนั้นมีมากซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ มนุษย์พ้นจากอันตราย สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย

2. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสังคมที่มีวัฒนธรรมเดี่ยวกันย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ

4. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าชาตินั้นมีวัฒนธรรมที่ดี มีคติในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลักแห่งเหตุผลในการดำเนินชีวิต ขยัน ประหยัด อดทน มีระเบียบวินัยที่ดี ฯลฯ สังคมก็จะเจริญรุ่งเรือง

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์และสังคมพัฒนาขึ้นโดยลำดับอย่างไม่มีสิ้นสุด แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ในการปรับปรุง รับเอาหรือสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เหมาะสมขึ้นมาใช้ ถ้าวัฒนธรรมมีคุณค่าเหมาะสมก็สามารถช่วยให้สังคมเจริญขึ้นได้มากเป็นเงาตามตัวและความเหมาะสมของวัฒนธรรมคือก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบคำ

กฤษณพร สวนแสน (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบอักษรขอมในคัมภีร์ใบลานที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ของประเทศไทย “ผลการศึกษาพบว่า อักษรขอมในคัมภีร์ใบลานที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ของประเทศไทยมีความเหมือนกันเป็นอย่างมากและมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ส่วนที่เหมือนกันมีสาเหตุมาจากอักษรขอมที่ใช้บันทึกภาษาเขมร และใช้บันทึกภาษาไทยในใบลานมีวิวัฒนาการมาจากอักษรขอมโบราณเหมือนกัน ส่วนที่ต่างกันอาจเป็นเพราะความจำเป็นทางภาษา เช่น ภาษาไทยมีวรรณยุกต์ เป็นต้น แต่ความต่างที่พบนั้นเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

วรนุช ประพิณ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาลาวโซ่งในจังหวัดนครปฐม ราชบุรีและเพชรบุรี “วัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม ราชบุรีและเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้รายการหน่วยอรรถทั้งสิ้น 1,500 หน่วยอรรถ โดยแบ่งเป็นหมวด 24 หมวด นำไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 6 คน ซึ่งได้คัดเลือกไว้เป็นตัวแทนของชาวลาวโซ่งถิ่นละ 2 คน โดยกำหนดตัวแปรทางสังคม คือ อายุ อาชีพ การศึกษา ภูมิลำเนาและภูมิหลังของคู่สมรส ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาษาลาวโซ่งทั้ง 3 ถิ่น มีการใช้คำศัพท์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ใช้ศัพท์เหมือนกัน 1,162 หน่วยอรรถ ประเภทที่ 2 ใช้ศัพท์แตกต่างกัน 33 หน่วยอรรถ และประเภทที่ 3 ใช้คำศัพท์คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อย 305

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน่วยอรรถ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ภาษาลาวโซ่งทั้ง 3 ถิ่นจะมีการใช้ศัพท์ที่เหมือนกันเป็นส่วนมาก ทั้งนี้สันนิษฐานว่าภาษาลาวโซ่งใน 3 จังหวัดนั้น มีการใช้แพร่หลายอยู่ในบางกลุ่มและยังเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาลาว อีกทั้ง 3 จังหวัดนั้นมีอาณาเขตอยู่ใกล้เคียงติดต่อกัน ทำให้ภาษายังไม่กระจัดกระจายมากนัก

สุนทรี ชัยสถาผล (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาจีนกลางกับภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการใช้คำลักษณนามในภาษาจีนกลาง โดยมุ่งศึกษาคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลี ด้วยการวิเคราะห์ประเภทคำลักษณนาม และศึกษาลักษณะการปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวนของคำลักษณนามในภาษาจีนกลาง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับคำลักษณนามในภาษาไทย ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ประการแรก เมื่อพิจารณาจากหน้าที่ทางไวยากรณ์แล้วพบว่าคำลักษณนามในภาษาจีนกลาง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือคำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนาม และคำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยา ประการที่สอง ในภาษาจีนกลางนั้นคำลักษณนามไม่สามารถนำมาใช้ตามลำพังตัวเดียวโดด ๆ ได้ จำเป็นต้องใช้ประกอบกับคำอื่นๆ คำที่ปรากฏการใช้ร่วมมากที่สุด คือคำบอกจำนวน

จากการศึกษาพบว่า การปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวนของคำลักษณนามในภาษาจีนกลางทั้งสองประเภทข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็นหลักคือ คำบอกจำนวนที่ปรากฏร่วมได้นั้นมีไม่จำกัดและคำบอกจำนวนที่ปรากฏร่วมได้นั้นมีจำกัด ประการที่สาม เมื่อนำคำลักษณนามในภาษาจีนกลางมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยแล้ว จะพบว่าตำแหน่งที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลีและกริยาวลีของทั้งสองภาษามีความแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์และแยกประเภทคำลักษณนามของทั้งสองภาษาแล้ว พบว่าคำลักษณนามบางประเภทพบในทั้งสองภาษา บางประเภทพบเฉพาะในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น ในส่วนของการศึกษาลักษณะการปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน พบว่าในภาษาจีนกลางคำบอกจำนวนสามารถปรากฏร่วมกับคำลักษณนามได้สองลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในขณะที่ภาษาไทยคำบอกจำนวนสามารถปรากฏร่วมกับคำลักษณนามได้ไม่จำกัด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

จุลพงษ์ พันธ์สมบัติ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “สมุนไพรกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเอียด ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาสมุนไพรกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเอียด ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในด้านองค์ประกอบและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นตอนการผลิตยาสมุนไพร การใช้และการจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของการผลิตสมุนไพร คือ ผู้เก็บสมุนไพร ผู้ประกอบตัวยาสมุนไพรหรือ หมอยาสมุนไพร ตัวยาสมุนไพร สถานที่ในการผลิตยาสมุนไพร และระยะเวลาในการผลิตยา สมุนไพร เกิดจากการเรียนรู้ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากหมอยารุ่นก่อน ฝึกฝนจนเกิด ความชำนาญ สืบทอดไปในแต่ละครอบครัวขั้นตอนการผลิตสมุนไพรมีหลักการสำคัญ คือ การเข้ายา หรือปรุงยา การรู้จัก ระบบมาตราชั่งตวงวัด การรู้จักหลักการสรรพคุณของตัวยาขั้นตอนการใช้ยาสมุนไพรของชาวบ้านเอียด ชาวบ้านเอียดรู้จักการใช้สมุนไพร ในครอบครัวเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อเกิดโรคปัจจุบันทันด่วน หากเป็นโรคพื้นฐานก็จะ สามารถหายขาดในไม่กี่วัน โรคที่ไม่ค่อยปรากฏพบและโรคในยุคของสังคมปัจจุบัน หมอยา สมุนไพรจะแนะนำให้ผู้ป่วยรักษาโรคดังกล่าว ด้วยการรักษาในแผนปัจจุบัน ขั้นตอนการจำหน่ายสมุนไพร ของชาวบ้านเอียด เริ่มต้นจำหน่ายสมุนไพรที่ยัง ไม่ได้นำมาเข้ายาและที่เข้ายาแล้วพร้อมจะนำไปรักษาโรคได้ โดยชาวบ้านจะจำหน่ายตาม ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง และท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล

นอกจากนั้นสมุนไพรยังเกี่ยวข้องกับวิถีของชาวบ้าน ดังนี้ ด้านความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี ตั้งแต่การเริ่มเก็บสมุนไพร การผลิต ยาสมุนไพร การรักษาและการจัดจำหน่ายด้านการเมือง หมอยามีส่วนช่วยสนับสนุน และสร้างความศรัทธาต่อนักการเมือง ให้แก่ชาวบ้านได้ และบางครั้งก็มีส่วนร่วมใจกิจกรรมการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยด้านเศรษฐกิจ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ทำให้ชาวบ้านเอียด มีความ เป็นอยู่ในสังคมที่ดีขึ้นกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ไม่มีอาชีพเสริม โดยมีรายได้ในครอบครัว เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าครอบครัวละ 2,000-20,000 บาท ต่อเดือน ด้านสังคม สมุนไพรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดอาการป่วย โรคพื้นฐานของ ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในด้านการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขและชุมชนเพื่อให้การรักษาโรคแผนปัจจุบัน

ชลาลัย มูลทองชุน (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งของพืชบางชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคมะเร็งในตำรายาพื้นบ้านของไทย” จากการศึกษาได้นำพืชที่ใช้เป็นยารักษาโรคมะเร็งในตำรายาพื้นบ้านของไทยจำนวนยี่สิบห้าชนิดมาทดสอบความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ จากผลการทดสอบความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งได้เลือกต้นเปล้าใหญ่ซึ่งมีฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งได้ดีมาทำการสกัดสารออกฤทธิ์ เมื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีจากเปลือกต้นเปล้าใหญ่ จากจังหวัดเพชรบูรณ์สามารถแยกสารบริสุทธิ์ได้ 5 ชนิดจากสิ่งสกัดเฮกเซน และ 1 ชนิดจากสิ่งสกัดเอธิลอะซิเตต การหาสูตรโครงสร้างของสารเหล่านี้อาศัยคุณสมบัติทางกายภาพและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เทคนิคทางสเปกโตรสโกปี ซึ่งได้แก่ IR, MS, 1D-NMR สำหรับสารทุกชนิด สามารถพิสูจน์สูตรโครงสร้างของสารบริสุทธิ์ทั้ง 6 ชนิดได้คือ สารประกอบเซมเบรนไดเทอร์ปีนอยด์ 2 ชนิดคือ crotocembraneic acid และ neocrotocembraneicacid สารประกอบเคลอโรเดน ไดเทอร์ปีนอยด์ 3 ชนิด คือ สารประกอบที่คล้ายคลึงกับ kolavenol hardwickiic acid และ (-)-20benzyloxyhardwickiic acid และสารประกอบฟลาแวน 1 ชนิดคือ (+)-Catechin แล้วทำการทดสอบฤทธิ์ทางชีวภาพของ

สารประกอบทั้ง 6 ชนิด ในด้านความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็ง ฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไซคลิกเอเอ็มพีฟอสโฟไดเอสเทอเรส และฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ พบว่าสาร neocrotocembraneic acid สารประกอบที่คล้ายคลึงกับ kolavenol และ (-)-20-benzyloxyhardwickiic acid มีฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งทั้ง 5 ได้แก่ BT474, Chago, Hep-G2, Kato-3 และ SW620 ได้ดี ส่วนการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระพบว่ามีฤทธิ์เฉพาะสารที่ 6 โดยมี lC(,50) 0.036 (+,m)Mส่วนสารประกอบ 1 5 มีฤทธิ์ต่ำมากหรือไม่มีฤทธิ์

นิสิต ดิษสาย (2547) ได้ศึกษา “ต้นไม้แห่งชีวิต/ฤดูกาลเก็บเกี่ยวสมุนไพร” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การค้นคว้าหาแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการนำเสนอแนวทางไว้หลายแนวความคิด ในแต่ละแนวทางก็ต่างให้เหตุผลที่จะนำมาสนับสนุนแนวความคิดของตน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมาจากพื้นฐานของความคิดที่ว่า สถาปัตยกรรมไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบอย่างไทย และวิถีชีวิตแบบไทยก็สัมพันธ์กับพุทธศาสนามาช้านาน ฉะนั้นการนำปรัชญาที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวความคิดในการออกแบบ และออกแบบโครงการให้ได้สัมผัสกับปรัชญานั้นจริงๆ ย่อมจะสัมผัสได้ถึงความเป็นไทย ซึ่งมีปรัชญาพุทธศาสนาแฝงอยู่ ปรัชญาที่แฝงอยู่ในพุทธศาสนามีนัยบ่งบอกถึงความไม่เที่ยงแท้ของชีวิต และได้ถูกนำมาผสานกับเรื่องสมุนไพร เพื่อให้โครงการเป็นรูปธรรม จากนั้นจึงออกแบบโครงการโดยใช้ห้วงเวลามาเป็นตัวสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลง ตัวกำหนดห้วงเวลาก็คือ ช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวสมุนไพรโดยสมุนไพรแต่ละชนิดจะมีช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวแตกต่างกัน เมื่อกำหนดช่วงเวลาลงไปในผังโครงการก็จะได้ตำแหน่งของการปลูกสมุนไพร โดยการสลับที่ของแปลงปลูกสมุนไพร ทำให้เกิดที่ว่างที่น่าสนใจ ที่ว่างดังกล่าวจะเป็นพื้นที่วางอาคารซึ่งสัมพันธ์กับหมวดหมู่ของสมุนไพรที่จัดวางไว้ ผลของการออกแบบจะได้ที่ว่างซึ่งเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Space กับ Time โดยที่ว่างที่เปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากการเก็บเกี่ยวสมุนไพรตามฤดูกาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนา นิลทะราช (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านสวาท ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร” วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาคติความเชื่อและวิธีการเกี่ยวกับ การรักษาโรคด้วยสมุนไพรของชาวบ้านสวาท ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จากการวิจัยพบว่า ชาวบ้านสวาทมีคติความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยสมุนไพรสืบทอด มาจากบรรพบุรุษ โดยชาวบ้านเชื่อว่าสาเหตุการเกิดโรคมี 2 ประการ คือ เกิดจากอำนาจ สิ่งเหนือธรรมชาติ และเกิดจาก อำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ผีบ้านผีเรือน ผีปู่ตา ผีไร่ผีนา และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อนี้เกิดจากการที่ชาวบ้านนับถือผี เทวาอารักษ์ และอยู่ร่วมกัน เมื่อชาวบ้านประพฤติผิดขนบธรรมเนียมประเพณี ผิดข้อห้าม เหล่าผีหรือเทวาอารักษ์เกิดความไม่พอใจบันดาลให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว นั้น ๆ ส่วนสาเหตุที่เกิดจากสิ่งธรรมชาติ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล การรับประทาน อาหาร พฤติกรรมการยืน นั่ง นอน เดิน ก้ม เงย การแปรปรวนของธาตุในร่างกาย และการสัมผัส กับต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เป็นต้น

นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีคติความเชื่อที่เกี่ยวกับการเก็บ สมุนไพรเพื่อให้ได้สมุนไพรที่มีฤทธิ์ยาและสรรพคุณในการรักษาโรค ชาวบ้านเชื่อว่าจะต้อง ปฏิบัติตามฤกษ์ยาม วัน ฤดูกาล การประกอบพิธีกรรมก่อนเก็บยา และผู้เก็บยาต้องปฏิบัติ ตามแบบโบราณอย่างเคร่งครัด ส่วนคติความเชื่อเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการรักษาโรคด้วย สมุนไพร อาจแยกได้เป็น 4 ประเด็น คือ คติความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ หมอพื้นบ้าน หมอเสกเป่า เจ้าหน้าที่คลินิกแพทย์แผนไทย ผู้ป่วยและผู้รู้ในหมู่บ้าน คติความเชื่อ เกี่ยวกับการวินิจฉัยโรค ได้แก่ การถามประวัติ การเกิดโรค จากอดีต-ปัจจุบัน

ในแง่คติความเชื่อเกี่ยวกับสมุนไพร ชาวบ้าน เชื่อว่าโรคดีซ่าน โรคไข้หมากไม้ ต้องรักษาด้วยสูตรยาสมุนไพรเท่านั้น การแพทย์แผน ปัจจุบันไม่สามารถรักษาให้หายได้ สำหรับคติความเชื่อเกี่ยวกับกรรมวิธีการรักษาโรคด้วย สมุนไพร 8 รูปแบบชาวบ้านเชื่อว่าโรคหรืออาการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรักษาให้หายได้ด้วย กรรมวิธีทางการแพทย์พื้นบ้าน ได้แก่ การอบสมุนไพร การต้มสมุนไพร การฝนสมุนไพร การเป่า สมุนไพร การประคบร้อนด้วยสมุนไพร การแช่สมุนไพร การดองสมุนไพร และการสูดดมสมุนไพร วิธีการรักษาโรคด้วยสมุนไพรของชาวบ้านสวาท เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้รับการ ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และส่วนหนึ่งได้จากการเชื่อมโยงรับเอาภูมิปัญญาจากท้องถิ่นอื่นมา บูรนาการปรับใช้เพื่อให้เหมาะกับสภาพวิถีชีวิต วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีภายใน หมู่บ้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การรักษาแบบพื้นบ้านเสริมสร้างให้ระบบโครงสร้างสังคมหมู่บ้านสวาทเข้มแข็ง ชาวบ้านอยู่กันอย่างปกติสุข เคารพผู้อาวุโส ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน วิธีการ รักษาโรคด้วยสมุนไพรของชาวบ้านสวาทเริ่มจากการวินิจฉัยโรค ถ้าพบว่าเกิดจากอำนาจ สิ่งเหนือธรรมชาติ ต้องประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อโบราณอีสานก่อนหมอพื้นบ้านจะ เลือกกรรมวิธีในการรักษา ซึ่งมี 8 รูปแบบ แต่ละรูปแบบประกอบด้วยการกำหนดสูตรยาที่ใช้ สรรพคุณ ปริมาณสัดส่วนตัวยา การปรุงยา วิธีการใช้ข้อห้าม เวลาและสถานที่ ในการรักษา และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ยังคงได้รับ ความเชื่อถือจากชาวบ้านสวาท ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จนถึงปัจจุบัน

อดุลย์ วุฒิจูรีพันธ์ (2543) ได้ศึกษา “การศึกษาความสัมพันธ์ของหมอสมุนไพรกับความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านพืชสมุนไพร ในจังหวัดกาญจนบุรี” ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าหมอสมุนไพรให้ความหมาย คุณค่าของพืชสมุนไพรและความหลากหลายทางชีวภาพผ่านองค์ความรู้ 3 ลักษณะ คือ ความรู้ด้านการคุณสมบัติและสรรพคุณของพืชสมุนไพร ด้านอาหารและยา ความรู้ด้านการเก็บและใช้ทรัพยากรพืชสมุนไพรอย่างยั่งยืน ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรสมุนไพรที่เชื่อมโยงกับการจัดการระบบนิเวศ แบบแผนการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรมีพัฒนาการตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ในลักษณะการช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชน มีการเรียนรู้จากห้องเรียนธรรมชาติ ผลิตสมุนไพรในรูปยาฝน ยาต้ม ต่อมาภายหลังสงคราม หมอเริ่มซื้อยาจากร้านขายยาแผนโบราณ ผลิตสมุนไพรในรูปยาบด ผง แคปซูล เรียนรู้สมุนไพรในห้องเรียน เพื่อสอบรับใบประกอบโรคศิลป์ จำหน่ายสมุนไพรเชิงการค้า

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือบุด

คุณช่วย ปิยวิทย์ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาษาและคติความเชื่อในตำรายาพื้นบ้านจากวัดบิง ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาภาษา วิธีการเขียน คติความเชื่อเรื่องการเกิดโรค การรักษาป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งปรากฏในตำรายาพื้นบ้านที่บันทึกไว้ในสมุดข่อย จำนวน12 ฉบับ ต้นฉบับที่มาจากวัดบิงตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ยังศึกษาโลกทัศน์ของชาวบ้านบิงที่เคยได้รับการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรที่สอดคล้องกับตำรายาพื้นบ้านที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาษาและวิธีการเขียน เป็นการใช้ภาษาตามความสามารถของผู้บันทึกตำรายา ไม่มีกฎเกณฑ์ทางอักขรวิธีที่แน่นอน แต่มุ่งที่ความเข้าใจในเนื้อหาและการสื่อความหมายเป็นสำคัญ ตัวอักษรที่ใช้บันทึกเป็นอักษรไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บางตัวมีลักษณะเฉพาะเป็นแบบของตัวเอง การถ่ายเสียงพยัญชนะและเสียงสระส่วนใหญ่เป็นสำเนียงภาษาโคราช ซึ่งมีผลทำให้การใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ แตกต่างไปจากภาษากลางอยู่บ้าง

ในด้านวิธีการเขียน พบว่าคำประพันธ์ที่ใช้เป็นร้อยแก้วระดับภาษาพูด มีภาษาถิ่นปะปนอยู่มาก การใช้คำง่าย สั้น กะทัดรัดมีลีลาการเขียนแบบบรรยาย การศึกษาคติความเชื่อพบว่า มีคติความเชื่อเรื่องการเกิดโรคว่า โรคเกิดขึ้นจากกระบวนการตามธรรมชาติ จากสิ่งเหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คติความเชื่อเรื่องการบำบัดรักษาและการป้องกันโรค จะต้องรักษาให้สัมพันธ์กับคติความเชื่อเรื่องการเกิดโรคจึงจะได้ผล ส่วนคติความเชื่อเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นวิธีการเสริมสร้างพลังใจให้คนไข้หายเป็นปรกติ ซึ่งโลกทัศน์เหล่านี้ล้วนมีส่วนสัมพันธ์และคล้ายคลึงกับคติความเชื่อในตำรายาพื้นบ้านที่ศึกษา

เจริญ ศรประดิษฐ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือบุด” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อปริวรรตตำรายาพื้นบ้าน และบันทึกเป็นภาษาปัจจุบัน เพื่อจัดระบบข้อมูลที่จากการปริวรรตเป็นฐานข้อมูลและคลังข้อมูลประเภทเอกสาร และเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเป็นองค์ความรู้ โดยจำแนกตามสารัตถะเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หนังสือบุดเป็นตำรายาซึ่งนำมาศึกษาจำนวน 125 เล่ม เป็นหนังสือบุด 16 เล่ม บุดขาวจำนวน 109 เล่ม ทุกเล่มบันทึกด้วยตัวอักษรไทยปัจจุบัน แต่ข้อความและถ้อยคำที่บันทึกเป็นภาษาถิ่นใต้ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับตำรายาเมื่อจำแนกชนิดของยาตามอาการของโรคได้ถึง 82 ชนิด ในจำนวนนี้พบว่าส่วนประกอบของยาแต่ละชนิดมีหลายขนาน บางชนิดมีมากถึง 100 ขนาน แต่ละขนานมีตัวย่าที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง บางขนานมีชนิดของตัวยามาก บางขนานมีชนิดของตัวยาน้อย ในการใช้ยารักษาโรคเดียวกันหมอพื้นบ้านเองก็ไม่ได้นำยาทุกขนานมาใช้ประโยชน์ การมีหลายขนานและมีตัวยามากน้อยก็เพื่อสะดวกแก่ผู้ใช้

นอกจากนั้นตัวยาบางชนิดเป็นตัวยาหลัก แต่ตัวยาบางชนิดเป็นตัวยาประกอบ สำหรับตัวยาหลักเป็นตัวยาที่จำเป็นต้องใช้อย่างยิ่ง แต่ตัวยาประกอบอาจจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นตัวที่ใช้คุมฤทธิ์ยา ตัวยาหลักมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ตัวยาประกอบนั้นๆด้วย ยาที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ยาที่รักษาโรคเกี่ยวกับเด็ก และสตรี และยาที่ใช้รักษาโรคเฉพาะบางโรค เช่น มะเร็ง เบาหวาน ริดสีดวง ยาอายุวัฒนะ ฯลฯ ในการใช้ยาหมอพื้นบ้านยังคงมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชื่อเรื่องครู เวทมนตร์คาถา อีกทั้งผู้เป็นหมอจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม คือความเมตตากรุณา อีกทั้งยังไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าชีวิตของเพื่อนมนุษย์

จุฑาทิพย์ ยอดพิจิตร (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ลักษณะอักษรและอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้ในสมัยรัตโกสินทร์ ช่วงพ.ศ.2362-2461 จากหนังสือบุด” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาลักษณะอักษรและอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้ ที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วง พ.ศ. 2362-2461 จากหนังสือบุดเพื่อเปรียบเทียบลักษณะอักษรไทยถิ่นภาคใต้กับอักษรไทยภาคกลางในสมัยรัตนโกสินทร์ และเพื่อเปรียบเทียบอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้ กับอักขรวิธีปัจจุบัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะอักษรไทยถิ่นภาคใต้ในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงพ.ศ.2362-2461 จากหนังสือบุด ส่วนใหญ่มีรูปแบบเหมือนอักษรไทยปัจจุบัน เพียงแต่มีการเขียนแตกต่างกับปัจจุบันเล็กน้อย ทางด้านลักษณะของการขมวดหัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น การตวัดปลายเส้นตัวอักษรให้ยาวขึ้นหรือเฉียงไปข้างหน้า ข้างหลัง เชิงตัวอักษรมีการเขียนต่างๆกันหลายแบบ และรูปทรงตัวอักษรมีทั้งมุมมนและมุมเหลี่ยม ส่วนลักษณะอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้ที่ปรากฏมีหลักฐานไม่แน่นอน การเขียนคำมุ่งที่จะถ่ายทอดเสียงจากเสียงพูดที่ใช้กันอยู่เพื่อสื่อความหมายมากกว่าเรื่องความถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเขียน จากการเปรียบเทียบลักษณะอักษรไทยถิ่นภาคใต้กับอักษรไทยภาคกลางในสมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏว่าอักษรไทยถิ่นภาคใต้ส่วนใหญ่มีลักษณะเหมือนอักษรไทยภาคกลาง

จากการเปรียบเทียบลักษณะอักษรวิธีไทยถิ่นภาคใต้กับอักขรวิธีปัจจุบัน ปรากฏว่าบางคำมีการบันทึกตรงกับอักขรวิธีปัจจุบัน และบางคำมีการบันทึกแตกต่างไปจากปัจจุบัน คือ การใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ต่างตัวกับปัจจุบัน พยัญชนะบางรูปเมื่อเขียนประสมกับสระอา, อิ และอี ขีดที่เป็นส่วนหางจะเขียนต่างไปจากรูปเดิม มีการเขียนซ้อนตัวอักษร มีการเขียนหลายแบบ มีการใช้พยัญชนะสะกดสองตัวอย่างอักษรควบ มีการใช้พยัญชนะสะกดและพยัญชนะต้นเป็นตัวเดียวกัน มีการใช้อักษรหัน มีการใช้ ห เป็นอักษรนำ และมีการเอาเสียงพยัญชนะสะกดของพยางค์ต้นไปเพิ่มเป็นเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ตามมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นของอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้

นิตยา จันทวงศ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “สถานภาพและบทบาทของสตรีไทยภาคใต้ : ศึกษาจากหนังสือบุดประเภทนิทานประโลม” วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยภาคใต้ในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านครอบครัว และด้านสังคม ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดสถานภาพและบทบาทของสตรี โดยศึกษา จากวรรณกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดประเภทนิทานประโลมโลก จำนวน 10 เรื่องได้แก่ พระรถเมรี วรวงศ์ สุวรรณหงส์ นางอุทัย มโนหรานิบาต นายดั่น วันคารคำกาพย์ ปองครกคำกาพย์ ปลาบู่ทอง และจำปาสี่ต้น ผลการศึกษาพบว่าสถานภาพสตรีด้านการศึกษาด้านอาชีพและด้านสังคมสามารถ จำแนกตามลักษณะการจัดลำดับชั้นในสังคมได้ 2 สถานภาพ คือ สตรีชั้นสูงและตรีสามัญ

ส่วนสถานภาพของสตรีด้านครอบครัว สามารถจำแนกตามความสัมพันธ์ในครอบครัวได้6 สถานภาพคือฐานะภรรยาฐานะมารดาฐานะบุตรฐานะสะใภ้ฐานะแม่ผัวและฐานะย่า และยาย การศึกษาบทบาทและปัจจัยสตรีชั้นสูงมีบทบาท3ประการคือบทบาทในการให้ การศึกษาบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาและบทบาทในการรับการศึกษาส่วนสตรี สามัญมีบทบาท2ประการคือ บทบาทในการให้การศึกษาและบทบาทในการรับการ ศึกษาซึ่งบทบาทในการรับการศึกษานี้ปรากฏว่าสตรีทั้ง2สถานภาพต่างก็ได้รับการศึกษาวิชาต่าง ๆ ตามความจำเป็นในการดำรงชีวิตตามสถานภาพของตนแต่มีวิชาที่สตรีทั้ง 2 สถานภาพต่างก็ได้รับการศึกษานั่นคือ วิชางานบ้านงานเรือนและวิชาที่เกี่ยวกับจริยธรรม ซึ่งมีสาระคำสอนที่มุ่งให้สตรีได้ปฏิบัติตนเป็นแม่ศรีเรือนและเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับ ของสังคมกล่าวคือให้รู้จักปฏิบัติงานบ้านงานเรือนอย่างไม่ขาดตกบกพร่องและมีความประพฤติที่ดีทั้งกายวาจาใจสำหรับโอกาสทางการศึกษาของสตรีทั้ง2สถานภาพมีไม่เท่าเทียม กันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย3ประการคือฐานะทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจและแหล่งสถาน ศึกษา ด้านอาชีพสตรีชั้นสูงมีบทบาทเฉพาะการประกอบอาชีพด้วยตนเองคือรับราชการ ส่วนสตรีสามัญมีบทบาทด้านอาชีพ2ลักษณะคือบทบาทในการช่วยเหลือสามีประกอบ อาชีพเกษตรกรรม ค้าขายและประมง และการประกอบอาชีพด้วยตนเอง คือ ค้าขาย และรับราชการกล่าวได้ว่าสตรีสามัญมีทักษะในการประกอบอาชีพและมีส่วนสำคัญใน การช่วยเหลือครอบครัวให้มีฐานะมั่นคงขึ้นซึ่งบทบาทด้านอาชีพของสตรีถูกกำหนดโดย ฐานะทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษา

บทบาทด้านครอบครัวสตรีในแต่ละ สถานภาพได้ปฏิบัติต่อบุคคลข้างเคียงตามสถานภาพของตนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา หรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านจารีตประเพณี กล่าวคือภรรยามีบทบาทในการ ปรนนิบัติสามี มีความเคารพยำเกรง ซื่อสัตย์และเป็นคู่คิดของสามี มารดาเป็นผู้ให้ความรัก ให้การอบรมเลี้ยงดูและจัดหาคู่ครองให้บุตรสตรีในฐานะบุตรต้องดูแลปรนนิบัติและให้ ความเคารพเชื่อฟังบิดามารดาสะใภ้จะต้องปรนนิบัติรับใช้และให้ความเคารพเชื่อฟังบิดา มารดาของสามีเสมอด้วยบิดามารดาของตนแม่ผัวมีบทบาทในการให้ความรักความเมตตาและให้การอบรมสั่งสอนสะใภ้เสมือนบุตรของตนและสตรีในฐานะย่าและยายมีบทบาท ในการให้ความรักเลี้ยงดูและให้การอบรมสั่งสอนหลานส่วนบทบาทด้านสังคมสตรีชั้นสูง และสตรีสามัญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่างมีบทบาทร่วมกันในด้านการร่วมกิจกรรมของสังคมและด้านกระบวน การยุติธรรมซึ่งมีการปฏิบัติตนในแนวเดียวกันกล่าวคือในการร่วมกิจกรรมของสังคมสตรี ทั้ง2สถานภาพต่างก็ได้เข้าร่วม

กิจกรรมของสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาด้วยความศรัทธา ในฐานที่เป็นพุทธศาสนิกชนส่วนในกระบวนการยุติธรรมหากมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ เกิดขึ้น กระบวนการยุติธรรมก็ได้ให้ความคุ้มครองแก่สตรีทุกระดับชั้นเท่าเทียมกันหมด ในฐานที่เป็นพลเมืองซึ่งอยู่ใต้บทบัญญัติในสังคมเดียวกันบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบเฉพาะบทบาทของสตรีชั้นสูงและบทบาทด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านพบเฉพาะ บทบาทของสตรีสามัญซึ่งบทบาทด้านสังคมของสตรีทั้ง2สถานภาพดังกล่าวถูกกำหนด โดยฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพสังคมเป็นประการสำคัญ

สืบพงศ์ ธรรมชาติ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมชาดกภาคใต้จากหนังสือบุด” ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ทำจากการรวบรวมเอกสารเรื่องชาดก ที่เขียนกันในภาคใต้ของประเทศไทย เอกสารตัวเขียนทั้งหมดล้วนแต่มีอายุราวร้อยปีขึ้นไปทั้งสิ้น งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าคลังหนังสือบุดเหล่านี้ไม่เพียงแต่ที่จะนำเสนอเรื่องในนิบาตชาดกเท่านั้น แต่ในหลาย ๆ ลักษณะปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับปัญญาสชาดกของเชียงใหม่ และนิทานหลายต่อหลายเรื่องในมหาวัสดุอันเป็นคัมภีร์พุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่มีชื่อเสียงอีกด้วย ชาดกทั้งหมดเขียนในแบบคำประพันธ์ร้อยกรอง คือ กาพย์ ฉันท์ ร่าย กลอน และโคลง การวิเคราะห์หนังสือบุดดังกล่าวแสดงให้เห็นคุณค่าอย่างแจ้งชัดใน 3 ทางด้วยกัน คือ ทางภาษาวรรณศิลป์ ความคิดทางศาสนาและจริยธรรม ภาพสะท้อนของสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยภาคใต้

สุดารัตน์ ตัณฑะอาริยะ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา” วัตถุประสงค์คือ วิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา จำนวน 37 เล่ม โดยศึกษาด้านรูปแบบ กลวิธีการเขียน การใช้ภาษา ความเชื่อ และพิธีกรรม ผลการศึกษาพบว่า สมุดไทยที่ใช้ศึกษาในตำรายาแผนโบราณของจังหวัดพังงา มีทั้งที่เป็นสมุดไทยขาวและสมุดไทยดำ ลักษณะรูปเล่มมีการบันทึกไว้ในสมุดไทยที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ลักษณะการเขียนตำรายามีการใช้อักขรวิธีที่แตกต่างจากปัจจุบัน และไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และมีการใช้เครื่องหมายต่างๆ ในการประกอบการเขียน ด้านกลวิธีการเขียน มีการขึ้นต้น และคำลงท้ายของตำรายาทุกเล่มในจังหวัดพังงาที่เหมือนกัน ด้านการใช้ภาษามีการบันทึกด้วยภาษาร้อยแก้ว ส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ใหญ่เป็นภาษาไทยกลางและมีภาษาถิ่นใต้แทรกอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีการใช้ความเปรียบเกี่ยวกับสี ขนาด ลักษณะโรค และอาการของโรคที่น่าสนใจ และยังพบว่ามีสำนวนภาษาที่ใช้เฉพาะในการบันทึกตำรายาที่ไม่แตกต่างกัน ด้านความเชื่อที่ปรากฏพบว่ามี 2 ประเภท คือความเชื่อทางพุทธศาสนา ได้แก่ เรื่องบุญกรรมและนรก ส่วนความเชื่อพื้นบ้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ได้แก่ คาถาอาคมและยันต์ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ แม่ซื้อ เทพเจ้า เทวดาต่างๆ และครูยา

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องเคล็ดลับและข้อห้ามด้วยด้านพิธีกรรมที่พบมี 2 พิธี ได้แก่ พิธีไหว้ครู จัดขึ้นเพื่อบูชาครูยาเพื่อขออนุญาตทำการรักษาและแสดงความกตัญญูต่อครูยาด้วย และพิธีบัตรพลีแม่ซื้อ จัดขึ้นเพื่อบูชาแม่ซื้อเพื่อให้เกิดความพอใจอันจะทำให้ไม่รบกวนเด็กให้ไม่สบาย พิธีกรรมต่างๆดังกล่าวมีผลด้านจิตใจของคนไข้เป็นสำคัญ การศึกษาเชิงบทบาทหน้าที่จำแนกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ การศึกษาบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรม ตำรายาและหมอยาซึ่งทำให้เห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรม ตำรายา และหมอยานั้นล้วนมีบทบาทหน้าที่ที่ส่งผลต่อจิตใจเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลความนิยมในการรับการรักษาโรคกับหมอยาแผนโบราณในจังหวัดพังงาในปัจจุบัน ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางการสาธารณะสุข และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ความนิยมในการรักษาโรคกับหมอยาแผนโบราณลดน้อยลง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงเสียง

จงกล ชาญประเสริฐ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของคำและการสร้างคำในรามเกียรติ์” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของคำ มี 7 รูปแบบ คือ การเพิ่มเสียง การตัดเสียง การซ้ำเสียง การเปลี่ยนเสียงสระ การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ และการสับที่พยางค์ รูปแบบที่ปรากฏจำนวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงมากที่สุด คือ การเพิ่มเสียงซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาบาลี สันสกฤต และเขมร การสร้างคำ มี 5 วิธี คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส และคำสนธิ วิธีที่ปรากฏจำนวนในการสร้างคำมากที่สุด คือ คำประสม ซึ่งเป็นวิธีการสร้างคำของไทยที่แพร่หลายที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอักษรไทย

กตัญญู ชูชื่น (2530) ได้ศึกษาเรื่อง “อักษรโบราณที่ใช้บันทึกวรรณกรรมไทย” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลบรรพวิทยาจากจารึกและเอกสารโบราณที่มีปรากฏ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อยู่ทุกท้องถิ่นของไทย แต่มีข้อกำหนดว่าจะต้องเป็นตัวอักษรโบราณที่ใช้บันทึกข้อความภาษาไทยถิ่นใดๆก็ได้ อาจจะเป็นตำรายาสมุนไพรต่างๆ ตำรับพิชัยสงคราม คำสอนในทางศาสนา บันทึกตำนาน พงศาวดาร หรือข้อมูลวรรณกรรมเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ผลการศึกสรุปได้ว่า อักษรโบราณที่ใช้บันทึกวรรณกรรมไทยมีปรากฏทั้งในเอกสารที่เป็นศิลาจารึก จารึกแผ่นไม้ ใบลาน สมุดข่อย และมีปรากฏอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆของประเทศไทย ซึ่งตัวอักษรที่ใช้บันทึกมีทั้งตัวอักษรที่เป็นอักษรไทยโบราณ และที่ไม่ใช่อักษรไทย ตัวอักษรและอักขรวิธีที่ใช้บันทึกวรรณกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีการบันทึกเรื่องราวหรือสรรพวิทยาต่างๆ ซึ่งลักษณะของข้อความที่ใช้บันทึกมีทั้ง คำ วลี และข้อความ รูปแบบการใช้ตัวอักษรของแต่ละถิ่นมีความแตกต่างกันออกไป ภาคใต้ใช้อักษรแบบสุโขทัย ซึ่งวิวัฒนาการมาเป็นอักษรไทยกลางในปัจจุบัน ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้อักษรธรรมอีสานและอักษรไทยน้อย ส่วนทางภาคเหนือมีตัวอักษรใช้ถึง 3 ชนิดด้วยกัน คือมีอักษรธรรมล้านนา อักษรฝักขาม และอักษรไทยนิเทศหรืออักษรขอมเมือง ซึ่งอักษรต่างๆเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในจารึกและเอกสารโบราณในท้องถิ่นต่างๆ ทำให้เห็นลักษณะและรูปแบบของการใช้อักษรโบราณในวรรณกรรมไทยที่แตกต่างกันออกไป

อนันต์ ทรงวิทยา (2524) ได้ศึกษาเรื่อง “ลักษณะอักษรและอักขรวิธีในจารึกสมัยสุโขทัย” วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะตัวอักษรและอักขรวิธีจารึกสมัยสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ตัวอักษรในจารึกสมัยสุโขทัยมีลักษณะคล้ายตัวอักษรขอมสมัยต่างๆ และอักษรมอญโบราณ ซึ่งเชื่อว่าต่างก็พัฒนารูปแบบมาจาก อักษรปัลลวะ สมัยทวารวดีด้วยกัน และตัวอักษรที่พบในจารึกสมัยสุโขทัยส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน และมีลักษณะคล้ายกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพร ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพร และการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคำเรียกชื่อ การศึกษาประวัติความเป็นมา และการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นจากคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้ชนิดต่างๆว่ามีลักษณะแตกต่างของคำเช่นไร และประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรแต่และชนิดมีความเป็นมาอย่างไร เหตุใดจึงใช้คำเรียกดังเช่นที่เรียกกันอยู่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ได้นำกลุ่มประชากรมา คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรมาจากตำรายาหนังสือบุด โดยทำการศึกษาชื่อสมุนไพรที่ปรากฏในตำรายาหนังสือบุดจำนวน 10 เล่ม ปรากฏคำเรียกชื่อสมุนไพรจำนวน 480 ชนิด รวม 790 คำ จากนั้นนำมาใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling)

ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากหน่วยย่อยของชื่อสมุนไพรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน แบบสุ่มเป็นช่วง ๆ โดยกำหนดหมายเลขประจำหน่วยตามบัญชีรายชื่อของสมุนไพร จากนั้นคำนวณช่วงของการสุ่ม และหาตัวสุ่มเริ่มต้น จากนั้นจึงนับหน่วยของตัวอย่างนับไปตามช่วงของการสุ่ม ได้คำเรียกชื่อสมุนไพรที่นำมาศึกษาจำนวน 86 ชนิด รวม 141 คำ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจากการศึกษาค้นคว้า และการสัมภาษณ์ ซึ่งได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1 แบบบันทึก สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เป็นการสังเกต สอบถาม ด้วยการจดบันทึกข้อมูลที่ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. แบบสัมภาษณ์ ได้มาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรและการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้เก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 86 ชนิด รวม 141 คำ ใช้การแบ่งหมวดหมู่ตามประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร จากนั้นจึงนำมาเรียงตามลำดับตัวอักษร ในส่วนของการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้ ได้ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และการสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน จำนวน 3 คน คือ นายกีชา วิมลเมธี นางอุบลตรีภักดิ์ นายประภาส สุพรรณ การศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ข้อมูลได้มาจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา สัมภาษณ์หมอยาพื้นบ้าน และคนในท้องถิ่น

1. การสำรวจเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน จากเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร แล้วจึงนำมาเรียงตามลำดับตัวอักษร

3. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

4. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาจำแนกตามลักษณะของคำเรียกชื่อสมุนไพร จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ที่วางไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการสำรวจข้อมูลและรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดแล้ว ผู้วิจัยทำการนำข้อมูลคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดที่บันทึกด้วยภาษาไทยปนภาษาเขมร กับ ภาษาไทยมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ศึกษาวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุด

3. ศึกษาวิเคราะห์การใช้สมุนไพรภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

4. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง พรรณนาวิเคราะห์ และหาข้อมูลเชิงปริมาณ

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงเสียง ใช้เกณฑ์ของ พระยาอนุมานราชธน (2522: 181 - 195) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเสียงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของเสียง หมายถึง การที่เสียงเพี้ยนไปจากเดิมโดยมีปัจจัยต่างๆเป็นตัวแปร ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากผู้ใช้ที่เป็นชาติที่ผสมกัน มากกว่าปัจจัยอื่น การเปลี่ยนแปลงเสียงแบ่งเป็น 8 ประเภทดังนี้

1.1 การกร่อนเสียง คือ การปล่อยให้เสียงเปล่งออกมาเรื่อยๆ โดยไม่ได้ระมัดระวังหรือบังคับในเรื่องของการออกเสียงให้ชัด เมื่อผ่านไปเป็นเวลานานเสียงของบางคำก็หดสั้นลง เกิดเป็นการกร่อนเสียง

1.2 การสับเสียง คือ การเปล่งเสียงออกมาด้วยอาการเร่งรีบ จนทำให้เกิดการสับเสียงกันในคำ คือเสียงหน้าไปเป็นเสียงหลัง เสียงหลังไปเป็นเสียงหน้า

1.3 เสียงเลื่อนหรือสวรภักดิ์ คือ คำที่มีพยัญชนะกล้ำหรือควบกัน ในขณะพูดจะมีเสียง เออ หรือ ออือ แทรกอยู่ในระหว่างเสียงที่กล้ำกันเป็น เคอราว เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่นี้หากพูดเร็วจะไม่ปรากฏให้ได้ยิน เสียงที่แทรกเข้ามานี้ เรียกว่า เสียงเลื่อน (glides)

1.4 การกลมกลืนเสียง คือ เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน เสียงหนึ่งจะกลายเป็นมีเสียงคล้ายหรือเหมือนกับอีกเสียงหนึ่ง

1.5 การแปลงเสียงให้ต่างกัน คือ การที่ต้องการให้คำบางคำที่มีเสียงกลมกลืนกันกลายเป็นเสียงต่างกัน เพราะไม่ต้องการให้มีเสียงซ้ำ และมักจะปรากฏกับคำที่เป็นเสียง /ล/ /น/ หรือ /ร/ เช่น hanson - hansom เสียง /ล/ /น/ /ร/ มักจะหายไปถ้าพูดเร็ว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 การตัดเสียงเติมเสียง คือ การที่คำบางคำมีการตัดเสียงหรือเติมเสียงลงไป ซึ่งการตัดเสียงมีทั้งการตัดเสียงหน้า การตัดเสียงกลาง การตัดเสียงหลัง การเติมเสียงมีการเติมเสียงหน้า การเติมเสียงกลาง การเติมเสียงหลัง

1.7 คำเติมเสียงหน้า คือ การที่คำประเภทหนึ่งถูกแยกส่วนของคำผิด เช่นคำสองคำมาต่อกัน และออกเสียงตัวสะกดของคำหน้าให้เป็นเสียงระเบิด แทนที่จะให้เป็นเสียงอุบ ทำให้เกิดมีเสียงแทรกเข้ามาในระหว่างกลางอีกเสียงหนึ่ง และมักจะเกิดขึ้นกับคำที่เป็นแม่ กก

1.8 การเติม อี คือ การเติม อี ลงไปข้างหน้าของคำเพื่อความสะดวกในการออกเสียงในบางภาษา เช่น คำว่า อีกา อีโต้ อีแร้ง เป็นต้น

2. การศึกษาเรื่องอักษรไทย ใช้เกณฑ์ของ เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2530: 62 - 121) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของอักษรไทยไว้ว่า หมายถึง ตัวหนังสือ หรือลายเส้นที่ขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ใช้โดยชนชาติไทย หรือชนเผ่าไทย ใช้สื่อความหมายแทนการพูด โดยแบ่งตามลักษณะของอักษร ดังนี้

2.1 พยัญชนะ
2.2 สระ
2.3 วรรณยุกต์
2.4 เครื่องหมาย

3. การศึกษาเรื่องวัฒนธรรม ใช้เกณฑ์ของ พระยาอนุมานราชธน (2524: 34-54) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม วิถีชีวิต และศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยแบ่งวัฒนธรรมไทยออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความจำเป็นและความต้องการของสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ยานพาหนะ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความสุขกายให้กับมนุษย์ตามอัตภาพ แต่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการสวัสดิภาพทางสังคม จึงต้องสร้างวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นสถาบันสังคมขึ้น สถาบันสังคมอาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การจัดระเบียบครอบครัว และการทำมาหากิน โดยยึดถือจารีตประเพณี ที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว และยึดถือขนบประเพณีที่วาง ประการที่สอง คือ การศึกษา วัฒนธรรมจะยั่งยืนและมีความเจริญงอกงาม ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดและสืบต่อวัฒนธรรม และประการที่สามถาบันทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.3 วัฒนธรรมจิตใจ หมายถึง วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นความต้องการและความจำเป็นทางจิตใจของมนุษย์ มนุษย์ต้องมีศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เพื่อบำรุงใจเมื่อได้รับความทุกข์เดือดร้อน หวั่นวิตกต่อภัยอันตราย นอกจากนั้นศาสนายังเป็นเครื่องบังคับใจไม่ให้ประพฤติชั่ว ซึ่งทางกฎหมายไม่มีทางจะบังคับลงโทษได้ แต่ข้อบังคับทางศาสนามีอำนาจยิ่งกว่าข้อบังคับทางกฎหมาย

3.4 วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีขึ้นเพื่อบำรุงจิตใจให้ร่าเริงและมีความสดชื่นกระชุ่มกระชวยแก่ชีวิต เรียกว่า ศิลปะ

3.5 วัฒนธรรมทางภาษา หมายถึง สำนวนการพูด การเขียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้ ก็อยู่ที่มีมนุษย์มีภาษา ถ้าขาดภาษาเสียอย่างเดียว วัฒนธรรมก็หมดสภาพความก้าวหน้า เพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคม จะทำกันได้ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่มีภาษา สำหรับสื่อสารความรู้และความรู้สึกให้แก่กันได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์ของ ชูศรี วงศ์รัตนะ (2544: 202-204) คือ อัตราส่วนร้อยละ (percentage) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วน (Z-proportion test) ซึ่งมีสูตรการทดสอบคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

$$Z = \frac{P_1 - P_2}{\sqrt{P(1 - p)\left(\frac{1}{} + \frac{1}{}\right)}}$$

$N_1\ N_2$

เมื่อ $P_1\ P_2$ แทนค่าสัดส่วนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

โดยที่ $P1 = \frac{f1}{N_1}$ และ $P2 = \frac{f2}{N_2}$

$N_1\ N_2$ แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่1 และ 2 ตามลำดับ

โดยที่ $P = \frac{f1 \pm f2}{N_1\ N_2}$

เมื่อ f1 แทนจำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในกลุ่มตัวอย่างที่ 1

f2 แทนจำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ได้ $Z = + 1.96$ (เป็นการทดสอบแบบสองทาง)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่นำเสนอในบทนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. การเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน
2. ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด
3. การใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

ในการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยนำคำเรียกชื่อสมุนไพรมาจากหนังสือบุดจำนวน 10 เล่ม พบคำเรียกชื่อสมุนไพรจำนวน 483 ชนิด รวม 790 คำ จากนั้นนำมาใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) ได้คำเรียกชื่อสมุนไพรที่นำมาศึกษาจำนวน 86 ชนิด รวม 141 คำ จากการศึกษาจำแนกคำออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1.1 จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

1.2 จำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพร

1.3 ลักษณะเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพร

1.4 ลักษณะรูปคำของคำเรียกชื่อสมุนไพร

1.1 จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำนวนคำในหนังสือบุดทั้งสิ้น 86 คำ จำแนกเป็น คำในหนังสือบุดที่มีคำจำนวน 1 รูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำจำนวน 2 รูป คำจำนวน 3 รูป คำจำนวน 4 รูป คำจำนวน 5 รูป และคำในภาษาไทยมาตรฐานที่มีคำจำนวน 1 รูป และคำจำนวน 2 รูป ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบจำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด			**คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน**		
ประเภทคำ	**จำนวนคำ**	**ร้อยละ**	**ประเภทคำ**	**จำนวนคำ**	**ร้อยละ**
1 รูป	51	60.45	1 รูป	79	91.86
2 รูป	20	23.25	2 รูป	7	8.14
3 รูป	10	11.62	-	-	-
4 รูป	4	4.65	-	-	-
5 รูป	1	1.16	-	-	-
รวม	**86**	**100.00**	**รวม**	**86**	**100.00**

จากตารางข้างต้น คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบประเภทรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้งสิ้น 5 ประเภท รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบมากที่สุดคือ 1 รูป พบจำนวน 51 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.45 รองลงมาคือ 2 รูป พบจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.25 3 รูป พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.62 4 รูป พบมากเป็นลำดับที่สี่ จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.65 และ 5 รูป พบน้อยที่สุด จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.16

คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน พบประเภทรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้งสิ้น 2 ประเภท รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบมากที่สุดคือ 1 รูป พบจำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 91.86 และรองลงมาคือ 2 รูป พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.14 แต่ไม่พบรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรจำนวน 3 รูป 4 รูป และ 5 รูป

เมื่อนำรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมาเปรียบเทียบกัน พบว่าทั้งคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบมากที่สุดคือ 1 รูป รองลงมาคือ 2 รูป คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดพบรูปคำ 3 รูป เป็นลำดับที่สาม 4 รูป เป็นลำดับที่ 4 และ 5 รูป พบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้อยสุด เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบการใช้รูปคำถึง 5 รูป ด้วยกัน แต่คำในภาษาไทยมาตรฐานพบการใช้รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรเพียง 2 รูป คือรูปคำ 1 รูป และ 2 รูป แต่ไม่พบรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร 3 รูป 4 รูป และ 5 รูป แสดงให้เห็นว่า คำในหนังสือบุดมีรูปแบบการเขียนที่เป็นลักษณะการจดบันทึกตามความเข้าใจ จึงทำให้มีรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรที่แตกต่างกันออกไปหลายรูปคำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

จากจำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้งสิ้น 86 คำ จำแนกออกเป็นรูปคำต่างๆ ดังนี้

1. รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 1 รูป พบจำนวน 52 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.45

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	กำหยาน (กำ-หยาน)	กำยาน (กำ-หยาน)	2 พ พ 1 พ 2	/ก-/ /ห-/	/ก-/ /ย-/	- /-น/	- /น-/	อำ อา	อำ อา	สามัญ โท	สามัญ สามัญ	ก- ห-	ก- ย-	- -น	- -น	นิคหิต ลากข้าง ลากข้าง	นิคหิต ลากข้าง ลากข้าง	- -	- -	- -	- -

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กำหยาน** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำเพียง 1 รู ป คือ รูป กำหยาน (กำ-หยาน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 1 รูป

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	**ก:ดูกโค**	**กระดูกโค**	**3 พ**	**3 พ**																		
	(กะ-ดูก-โค)	**(กระ-ดูก-โค)**	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/กร-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**เอก**	**ก-**	**กร-**	**-**	**-**	**วิสรร-** -ชนีย์	**วิสรร-** -ชนีย์	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	**พ 2**	/ด-/	/ด-/	/-ก/	/-ก/	อู	อู	สามัญ	เอก	ค-	ค-	-ก	-ก	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
			พ 3	**พ 3**	**/ค-/**	**/ค-/**	**-**	**-**	**โอ**	**โอ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ค-**	**-**	**-**	**ไม้โอ**	**ไม้โอ**	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก:ดูกโค** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำเพียง 1 รู ป คือ รูป ก:ดูกโค (กะ-ดูก-โค)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 2 รูป พบจำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.25

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	3.1 ก๊โด (กะ-โด)	ประดู่ (ประ-ดู่)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ปร-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	ปร-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	"	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	-	-	โอ	อู	สามัญ	เอก	ค-	ค-	-	-	ไม้โอ	ตีนคู้	-	ไม้เอก	-	-
	3.2 ก่โด (กะ-โด)	ประดู่ (ประ-ดู่)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ปร-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	ปร-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	'	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	-	-	โอ	อู	สามัญ	เอก	ค-	ค-	-	-	ไม้โอ	ตีนคู้	-	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก๊โด , ก่โด** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 2 รู ป คือ รูป ก๊โด (กะ-โด) และรูป ก่โด (กะ-โด)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 2 รูป พบจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.25

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	**4.1 เกลื่อ (เกฺลือ)**	เกลือ (เกฺลือ)	**1 พ** พ 1	**1 พ** พ 1	/กล-/	/กล-/	-	-	เอือ	เอือ	สามัญ	สามัญ	กล-	กล-	-	-	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทองตัวออ	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	-	-	-
	4.2 เกลิอ (เกฺลือ)	เกลือ (เกฺลือ)	**1พ** พ 1	**1พ** พ 1	/กล-/	/กล-/	-	-	เอือ	เอือ	สามัญ	สามัญ	กล-	กล-	-	-	ไม้หน้าพินทุ์อิตัวออ-	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เกลื่อ, เกลิอ** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 2 รู ป คือ รูป เกลื่อ (เกลือ) และรูป เกลิอ (เกลือ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 รูป พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.62

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	5.1 ก๎ที (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	อะ	อะ	จัตวา	เอก	ก-	ก-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	“	-
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อือ	อือ	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิฟันหนู	พินทุ์อิฟันหนู	-	-	-	-
	5.2 ก๋ที๎ (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	อะ	อะ	จัตวา	เอก	ก-	ก-	-	-	ฝนทอง -	วิสรร-ชนีย์	-	-	’	-
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อือ	อือ	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิฟันหนู	พินทุ์อิฟันหนู	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 รูป พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.62

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.3 กท๎ (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	2 พ	2 พ																			
		พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	อะ	อะ	จัตวา	เอก	ก-	ก-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	“	-
		พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อือ	อือ	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิฟันหนู	พินทุ์อิฟันหนู	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก๎ ที, ก่ที่ , ก่ท๎** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 3 รู ป คือ รูป ก๎ ที (กะ-ทือ), ก่ที่ (กะ-ทือ) และ กท๎ (กะ-ทือ)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 รูป พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.62

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.	**6.1 ก่จาย**	**กำจาย**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(กำ-จาย)	**(กำ-จาย)**	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ก-/**	**-**	**-**	**อำ**	**อำ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ก-**	**-**	**-**	**-**	นิคหิต	-	-		-
			พ 2	**พ 2**	/จ-/	/จ-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
	6.2 กำจาย	**กำจาย**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(กำ-จาย)	**(กำ-จาย)**	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ก-/**	**-**	**-**	**อำ**	**อำ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ก-**	**-**	**-**	**นิคหิต**	นิคหิต	-	-	-	-
			พ 1	พ 2	/จ-/	/จ-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
																	ลากข้าง	ลากข้าง				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 รูป พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.62

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.3 กำมำจาย	กำจาย	2 พ	2 พ																			
(กำ-จาย)	(กำ-จาย)	พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	/-ม/	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	ก-		ก-		-	-	นิคหิต	นิคหิต	-	-	-	-
		พ 2	พ 2	/จ-/	/จ-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	จ-		จ-		-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
																		ลากข้าง	ลากข้าง				

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก่จาย, กำจาย, กำมำจาย** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 3 รู ป คือ รูป ก่จาย (กะ-จาย), กำจาย(กำ-จาย) และ กำมำจาย (กำ-จาย)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 รูป พบจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.65

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
7.	7.1 ค้นทิ่สอ (คน-ที-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	3 พ	3 พ																	
			พ 1	พ 1	/ค-/	/ค-/	/-น/	/-น/	โอะ	โอะ	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	-น	-น	-	-	-	-	“	-
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อี	อี	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิ ฝนทอง	พินทุ์อิ- ฝนทอง	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	ตัวออ	ตัวออ	-	-	“	-
	7.2 ค่รทิสี้ (คน-ทิ-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	3 พ	3 พ																		
			พ 1	พ 1	/ค-/	/ค-/	/-น/	/-น/	โอะ	โอะ	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	ร-	น-	-	พินทุ์อิ	-	-	’	-
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อิ	อี	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิ	ฝนทอง	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	อ	โท	จัตวา	-	-	-	-	-	ตัวออ	-	-	’	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 รูป พบจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.65

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
7.3 คัรทิ่สอ	คนทีสอ	3 พ	3 พ																			
(คน-ที-สอ)	(คน-ที-สอ)	พ 1	พ 1	/ค-/	/ค-/	/-น/	/-น/	โอะ	โอะ	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	ร-	น-	-	พินทุ์อิ	-	-	”	-
		พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อี	อี	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิ ฝนทอง	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	-	-	-
		พ 3	พ 3	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 รูป พบจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.65

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
7.4 คำทิ้อ (คน-ที-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	3 พ	3 พ																		
		พ 1	พ 1	/ค-/	/ค-/	/-น/	/-น/	โอะ	โอะ	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	ร-	น-	-	พินทุ์อิ	-	-	๐	-
		พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	-	-	อิ	อี	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-	-	พินทุ์อิ ฝนทอง	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	-	-	-
		พ 3	พ 3	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	ตัวออ	ตัวออ	-	-	'	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ค้นทิ้อ, ค่รทิส้, ค้นทิส, คำทิ้อ** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 4 รูป คือ รูป ค้นทิ้อ (คน-ที-สอ), ค่รทิส้ (คน-ที-สอ), ค้นทิส (คน-ที-สอ) และ คำทิ้อ (คน-ที-สอ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 8 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 รูป

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
8.	**8.1 ก่ไคร**	**ตะไคร้**	**2พ**	**2พ**																	
	(กะ-ไคร)	**(ตะ-ไคร้)**	พ 1	พ 1	/ก-/	/ต-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	ต-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/คร-/	/คร-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	โท	คร-	คร-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	-	-	-
	8.2 กไคร่	**ตะไคร้**	**2 พ**	**2พ**																	
	(กะ-ไคร)	**(ตะ-ไคร้)**	พ 1	พ 1	/ก-/	/ต/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	ต-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/คร-/	/คร-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	โท	คร-	คร-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 8 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 รูป

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
8.3 ไคลย	ตะไคร้	1 พ	2 พ																		
(ไคลย)	(ตะ-ไคร้)	พ 1	พ 1	/คล-/	/ต-/	-	-	ไอ	อะ	สามัญ	เอก	คล-	ต-	ย-	-	ไม้มลาย	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
		-	พ2	-	/คร-/	-	-	-	ไอ	-	โท	-	คร-	-	-	-	ไม้มลาย	-	-	-	-
8.4 ต่ไคร้ย	ตะไคร้	2 พ	2พ																		
(ตะ-ไคร้)	(ตะ-ไคร้)	พ 1	พ 1	/ต-/	/ต-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ต-	ต-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-		-
		พ 2	พ 2	/คร-/	/คร-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	โท	คร-	คร-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ว่า **ก่ไคร, กไคร, ไคลย, ต่ไคร้ย** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 4 รู ป คือ รูป ก่ไคร (กะ-ไคร), กไคร (กะ-ไคร), ไคลย (ไคลย), ต่ไคร้ย(ตะ-ไคร้)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 9 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 5 รูป พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.1

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
9.	**9.1 กตุม**	มะตูม																				
	(กะ-ตุม)	(มะ-ตูม)	**2พ**	**2พ**																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ม-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	ตรี	ก-	ม-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/ต-/	/ต-/	/-ม/	/-ม/	อุ	อู	สามัญ	สามัญ	ต-	ต-	-ม	-ม	ตีนเหยียด	ตีนคู้	-	-	-	-
	9.2 ตุม	มะตูม	**1 พ**	**2พ**																		
	(ตุม)	(มะ-ตูม)	พ 1	พ 1	/ต-/	/ม-/	/-ม/	-	อุ	อะ	เอก	ตรี	ต-	ม-	-ม	-	ตีนเหยียด	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			-	**พ 2**	-	/ต-/	-	/-ม/	-	อู	สามัญ	สามัญ	-	ต-	-	-ม	-	ตีนคู้	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 9 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 5 รูป พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.1

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
9.3 มตูม	มะตูม		2 พ	2 พ																		
(มะ-ตูม)	(มะ-ตูม)		พ 1	พ 1	/ม-/	/ม-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	ตรี	ม-	ม-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ2	พ 2	/ต-/	/ต-/	/-ม/	/-ม/	อู	อู	สามัญ	สามัญ	ต-	ต-	-ม	-ม	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
9.4 ใบตูม	ใบมะตูม		2 พ	3พ																		
(ใบ-ตูม)	(ใบ-มะ-ตูม)		พ 1	พ 1	/บ-/	/บ-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	สามัญ	บ-	บ-	-	-	ไม้มลาย	ไม้ม้วน	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ต-/	/ม-/	/-ม/	-	อู	อะ	สามัญ	ตรี	ต-	ม-	-ม	-	ตีนคู้	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			-	พ 3	-	/ต-/	-	/-ม/	-	อู	-	สามัญ	-	ต-	-	-ม	-	ตีนคู้	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 9 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 5 รูป พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.1

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
9.5	ไปยมะตูม	ใบมะตูม	3พ	3พ																		
	(ใบ-มะ-ตูม)	(ใบ-มะ-ตูม)	พ 1	พ 1	/บ-/	/บ-/	/-ย/	-	ไอ	ไอ	สามัญ	สามัญ	บ-	บ-	-ย	-	ไม้มลาย	วิสรร--ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	-	-	อะ	อะ	เอก	ตรี	ม-	ม-	-	-	วิสรร--ชนีย์	วิสรร--ชนีย์	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ต-/	/ต-/	/-ม/	/-ม/	อู	อู	สามัญ	สามัญ	ต-	ต-	-ม	-ม	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กตุม, ตุม, มตูม, ไบตูม, ไปยมตูม** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้รูปคำ 5 รู ป คือ รูป กตุม (กะ-ตุม), ตุม(ตุม), มตูม (มะ-ตูม), ไบตูม (ใบ-ตูม), ไปยมตูม (ใบ-มะ-ตูม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

2. รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน จำแนกออกเป็นรูปคำต่างๆ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 รูป พบจำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 91.86

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	ก่เทียม	กระเทียม	2พ	2พ																		
	(กะ-เทียม)	**(กระ-เทียม)**	**พ 1**	**พ 2**	**/ก-/**	**/กร-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**เอก**	**ก-**	**กร-**	**-**	**-**	**-**	**วิสรร-ชนีย์**	**-**	**-**	**'**	**-**
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	/-ม/	/-ม/	เอีย	เอีย	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-ม	-ม	ไม้หน้าพินทุ์อิตัวยอ	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทองตัวยอ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กระเทียม** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้รูปคำเพียง 1 รู ป คือ รูป กระเทียม (กระ-เทียม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 รูป

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	กำไหลเผิก (กะ-ไหล-เผิก)	ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)	3พ	3พ																	
			พ 1	**พ 1**	**/ก-/**	**/ปล-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ปล-**	**-**	**-**	**-**	**ลากข้าง**	**-**	**-**	**'**	**-**
			พ 2	พ2	/หล-/	/หล-/	-	-	ไอ	ไอ	โท	จัตวา	หล-	หล-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	-	-	-
			พ 3	**พ 3**	**/ผ-/**	**/ผ-/**	**/-ก/**	**/-ก/**	**เออ**	**เออ**	**ตรี**	**เอก**	**ผ-**	**ผ-**	**-ก**	**-ก**	**ไม้หน้าพินทุ์อิ**	**ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ**	**-**	**-**	**-**	**-**

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ปลาไหลเผือก** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้รูปคำเพียง 1 รู ป คือ รูป ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 2 รูป พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.14

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	**3.1** เปลื๋อกห้อยขม	**เปลือกหอยขม**	**3 พ**	**3 พ**																	
	(เปฺลือก-หอย-ขม)	**(เปฺลือก-หอย-ขม)**	พ 1	พ 1	**/ปล-/**	**/ปล-/**	**/-ก/**	**/-ก/**	**เอือ**	**เอือ**	**สามัญ**	**เอก**	**ปล-**	**ปล-**	**-ก**	**-ก**	**ไม้หน้า**	**ไม้หน้า**	-	-	-	-
																	พินพุ์อิ	พินทุ์อิ	-	-	-	-
																	ฝนทอง	**ฟันหนู**	-	-	-	-
																	ตัวออ	**ตัวออ**				
			พ 2	**พ 2**	/ห-/	/ห-/	/-ย/	/-ย/	ออ	ออ	โท	จัตวา	ห-	ห-	-ย	-ย	ตัวออ	ตัวออ	**โท**	-	-	-
			พ 3	**พ 3**	**/ข-/**	**/ข-/**	**/-ม/**	**/-ม/**	**โอะ**	**โอะ**	**โท**	**จัตวา**	**ข-**	**ข-**	**-ม**	**-ม**	-	-	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 2 รูป พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.14

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.2 ห่อยค่ ม	**หอยขม**		**2 พ**	**2 พ**																		
(หอย-ขม)	**(หอย-ขม)**		พ 1	พ 1	/ห-/	/ห-/	/-ย/	/-ย/	ออ	ออ	โท	จัตวา	ห-	ห-	-ย	-ย	ตัวออ	ตัวออ	-	-	'	-
			พ 2	**พ 2**	/ค-/	/ข-/	/-ม/	/-ม/	โอะ	โอะ	โท	จัตวา	ค-	ข-	-ม	-ม	-	-	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เปลือกหอยขม, หอยขม** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้รูปคำ 2 รู ป คือ รูป เปลือกหอยขม (เปฺลือก-หอย-ขม) และ หอยขม (หอย-ขม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 2 รูป พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.14

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	**4.1** ไปยาดนาง	ใบย่านาง	**3 พ**	**3 พ**																	
	(ใบ-ยาด-นาง)	**(ใบ-ย่า-นาง)**	พ 1	พ 1	**/บ-/**	**/บ-/**	-	-	**ไอ**	**ไอ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ป-**	**บ-**	-	-	**ไม้มลาย**	**ไม้ม้วน**	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/ย-/	/ย-/	/-ด/	-	อา	อา	จัตวา	โท	ย-	ย-	ด-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
			พ 3	**พ 3**	**/น-/**	**/น-/**	**/-ง/**	**/-ง/**	**อา**	**อา**	**สามัญ**	**สามัญ**	**น-**	**น-**	**-ง**	**-ง**	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
	4.2 ย่ารนาง	ย่านาง	**2 พ**	**2 พ**																	
	(ย่าน-นาง)	**(ย่า-นาง)**	พ 1	พ 1	**/ย-/**	**/ย-/**	**/-น/**	-	**อา**	**อา**	**จัตวา**	**โท**	**ย-**	**ย-**	**-ร**	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/น-/	/น-/	/-ง/	/-ง/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	น-	น-	-ง	-ง	ลากข้าง	**ลากข้าง**	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ใบย่านาง, ย่านาง** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้รูปคำ 2 รู ป คือ รูป ใบย่านาง (ใบ-ย่า-นาง) และ ย่านาง (ย่า-นาง)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.1.2 จำนวนพยางค์

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดทั้งสิ้น 86 คำ จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่มีคำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมีคำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบจำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด			**คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน**		
ประเภทพยางค์	**จำนวนคำ**	**ร้อยละ**	**ประเภทพยางค์**	**จำนวนคำ**	**ร้อยละ**
1 พยางค์	8	5.67	1 พยางค์	7	4.96
2 พยางค์	84	60.28	2 พยางค์	80	57.44
3 พยางค์	42	29.27	3 พยางค์	41	29.78
4 พยางค์	7	4.96	4 พยางค์	10	7.09
-			5 พยางค์	1	0.70
รวม	**141**	**100.00**	**รวม**	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบประเภทของพยางค์ 4 ประเภท พยางค์ที่พบมากที่สุดคือ คำจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.28 รองลงมาคือ คำจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน42 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27 ลำดับที่สามคือคำจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.67 คำจำนวน4 พยางค์พบน้อยที่สุด จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานพบประเภทของพยางค์ 5 ประเภท พยางค์ที่พบมากที่สุดคือ คำจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 80 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.44 รองลงมาคือ คำจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.78 ลำดับที่สามคือคำจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09 ลำดับที่สี่คือคำจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.98 และคำจำนวน 5 พยางค์พบน้อยที่สุด จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.07

เมื่อนำคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมาเปรียบเทียบกันพบว่า ทั้งคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด และคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน มีคำจำนวน 2 พยางค์ที่เป็นคำที่พบมากที่สุด รองลงมาคือคำจำนวน 3 พยางค์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่พบมากเป็นลำดับที่สาม คือ คำจำนวน 1 พยางค์ คำที่พบน้อยที่สุดคือ คำจำนวน 4 พยางค์ ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน คำที่พบมากเป็นลำดับที่สามคือ คำจำนวน 4 พยางค์ คำที่พบมากเป็นลำดับที่สี่คือคำจำนวน 1 พยางค์ และคำที่พบน้อยที่สุดคือ คำจำนวน 5 พยางค์ และในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดพบประเภทของพยางค์เพียง 4 ประเภท คือ คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ และคำจำนวน 4 พยางค์ แต่คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานพบประเภทของพยางค์ 5 ประเภทด้วยกัน คือ คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ ซึ่งคำจำนวน 5 พยางค์ที่ไม่พบในหนังสือบุด แต่กลับพบในภาษาไทยมาตรฐาน และพบเพียง 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คำจำนวน 2 พยางค์ และคำจำนวน 3 พยางค์ ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานอยู่ในลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 เหมือนกัน แต่คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ อยู่ในลำดับที่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างจำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกพยางค์เป็นกลุ่มดังนี้

1. คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด จำแนกคำออกเป็นพยางค์ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.67

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	ช้าย (ช้าย)	กระชาย (กระ-ชาย)	1 พ พ 1	2 พ พ 1	/ช-/	/กร-/	/-ย/	-	อา	อะ	โท	เอก	ช-	กร-	ย -	-	ลากข้าง	วิสรร--ชนีย์	ไม้โท	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.67

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
			-	พ 2	-	/ช-/	-	/-ย/	-	อา	-	สามัญ	-	ช-	-	-ย	-	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ช้าย** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำเพียง 1 พยางค์ คือ ช้าย (ช้าย)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.67

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	**เอม**	**ชะเอม**	**1 พ**	**/อ-/**	**/ช-/**	**/-ม/**	**-**	**เอ**	**อะ**	**สามัญ**	**ตรี**	**อ-**	**ช-**	**-ม**	**-**	**ไม้หน้า**	**วิสรร-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	(เอม)	**(ชะ-เอม)**	พ 1														**-ชนีย์**				
			2 พ																		
			พ 1	/อ-/	/ช-/	/-ม/	-	เอ	อะ	สามัญ	ตรี	อ-	ช-	-ม	-	ไม้หน้า	วิสรร-	-	-	-	-
																	-ชนีย์				
			-	พ 2	-	/อ-/	-	/-ม/	-	เอ	-	สามัญ	-	ม-	-	-ม	-	ไม้หน้า	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เอม** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำเพียง 1 พยางค์ คือ เอม (เอม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 85 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.28

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	**3.1 ไขยไกย**	ไข่ไก่	**2 พ**	**2 พ**																	
	(ไข่-ไก่)	(ไข่-ไก่)	พ 1	พ 1	**/ฃ-/**	**/ข-/**	**/-ย/**	**-**	**ไอ**	**ไอ**	**โท**	**เอก**	**ฃ-**	**ข-**	**-ย**	**-**	**ไม้มลาย**	**ไม้มลาย**	**-**	**ไม้เอก**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	/-ย/	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-ย	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-
	3.2 ไขไก	ไข่ไก่	2 พ	2 พ																	
	(ไข่-ไก่)	(ไข่-ไก่)	พ 1	พ 1	**/ข-/**	**/ข-/**	**-**	**-**	**ไอ**	**ไอ**	**โท**	**เอก**	**ข-**	**ข-**	**-**	**-**	**ไม้มลาย**	**ไม้มลาย**	**-**	**ไม้เอก**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไขยไกย, ไขไก** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 2 พยางค์ คือ ไขยไกย (ไข่-ไก่) กับ ไขไก (ไข่-ไก่)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 85 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.28

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	**กาฝาก**	กาฝาก	**2 พ**	**2 พ**																		
	(กา-ฝาก)	(กา-ฝาก)	พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	**อา**	**อา**	**-**	**-**	**ก-**	**ก-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ฝ-/	/ฝ-/	/-ก/	-	อา	อา	-	-	ผ-	ฝ-	ก -	ก-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กาฝาก** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 2 พยางค์ คือ กาฝาก (กา-ฝาก)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	5.1 ครามเหลกขุด (คราม-เหล็ก-ขุด)	ครามเถาว์ (ครฺาม-เถา)	3 พ	2 พ																	
			พ 1	พ 1	/คร-/	/คร-/	/-ม/	/-ม/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	คร-	คร-	-ม	-ม	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/หล-/	/ถ-/	/-ก/	-	เอะ	เอา	ตรี	จัตวา	หล-	ถ-	-ก	-	ไม้หน้า	ไม้หน้า	-	-	-	์
			พ 3	-	/ฆ-/	-	/-ด/	-	อุ	-	ตรี	-	ฆ-	-	-ด	-	ตีนเหยียด	-	-	-	-	-
	5.2 ครามเหล็กขุด (คราม-เหล็ก-ขุด)	ครามเถาว์ (ครฺาม-เถา)	2 พ	2 พ																	
			พ 1	พ 1	/คร-/	/คร-/	/-ม/	/-ม/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	คร-	คร-	-ม	-ม	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
			พ 2	พ 2	/หล-/	/ถ-/	/-ก/	-	เอะ	เอา	ตรี	จัตวา	หล-	ถ-	-ก	-	ไม้หน้า	ไม้หน้า	-	-	-	์
			พ 3	-	/ฆ-/	-	/-ค/	-	อุ	-	ตรี	-	ฆ-	-	-ค	-	ตีนเหยียด	-	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ครามเหลกขุด, ครามเหล็กขุด** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 3 พยางค์ คือ ครามเหลกขุด (คราม-เหล็ก-ขุด) กับ ครามเหล็กขุด (คราม-เหล็ก-ขุด)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.	เฉี่ยงภร้ำดำ	กระดูกไก่ดำ	3 พ																		
	(เฉียง-พร้า-ดำ)	(กระ-ดูก-ไก่-ดำ)	พ 1	พ 1	/ฉ-/	/กร-/	/-ง/	-	เอีย	อะ	โท	เอก	ฉ-	กร-	-ง	-	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทองตัวยอ	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ภร-/	/ด-/	-	/-ก/	อา	อู	เอก	เอก	ภร-	ด-	-	-ก	ลากข้าง	ตีนคู้	ไม้โท	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ด-/	/ก-/	-	-	อำ	ไอ	จัตวา	เอก	-	ก-	-	-	นิคหิตลากข้าง	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
	-	พ 4	-	/ค-/		-	-	-	อำ	-	สามัญ	-	ด-	-	-	-	นิคหิต ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เฉียงพร้าดำ** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 3 พยางค์ คือ เฉียงพร้าดำ (เฉียง-พร้า-ดำ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
7.	ไปยเฉี่ยงภราดำ	กระดูกไก่ดำ	3 พ 4 พ																		
	(ใบ-เฉียง-พร้า-ดำ)	(กระ-ดูก-ไก่-ดำ)	พ 1 พ 1	/ป-/	/กร-/	/-ย/	-	ไอ	อะ	สามัญ	เอก	ป-	กร-	-ย	-	ไม้มลาย	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2 พ 2	/ฉ-/	/ค-/	/-ง/	/-ก/	เอีย	อู	โท	เอก	ฉ-	ค-	-ง	-ก	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทองตัวยอ	ตีนคู้	-	-	-	-
			พ 3 พ 3	/ภร-/	/ก-/	-	-	อา	ไอ	เอก	เอก	ภร -	ก-	-	-	ลากข้าง	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-
			พ 4 พ 4	/ด-/	/ด-/	-	-	อำ	อำ	จัตวา	สามัญ	ด-	ด-	-	-	นิคหิตลากข้าง	นิคหิตลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไปยเฉียงภราดำ** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 4 พยางค์ คือ ไปยเฉียงพร้าดำ (ใบ-เฉียง-พร้า-ดำ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 8 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
8.	ดอกนิรบัร (ดอก-นิ-ระ-บน)	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	4 พ	5 พ																		
			พ 1	พ 1	/ด-/	/ด-/	/-ก/	/-ก/	ออ	ออ	สามัญ	เอก	ด-	ด-	-ก	-ก	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/น-/	/บ-/	-	-	อิ	อัว	สามัญ	สามัญ	น-	บ-	-	-	พินทุ์อิ	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ร-/	/น-/	-	-	อะ	อิ	สามัญ	ตรี	ร-	น-	-	-	-	ตัววอ	-	-	-	-
			พ 4	พ 4	/บ-/	/ล-/	/-น/	-	โอะ	อุ	สามัญ	ตรี	บ-	ล-	-ร	-	-	พินทุ์อิ	-	-	๐	-
			-	พ 5	-	/บ-/	-	/-น/	-	โอะ	-	สามัญ	-	บ-	-	-ล	-	ตีนเหยียด	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ดอกนิรบัร** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 4 พยางค์ คือ ดอกนิรบัร (ดอก-นิ-ระ-บน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

2. คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน จำแนกออกเป็นพยางค์ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
9.	9.1 เปราะ (เปฺราะ)	เปราะ (เปฺราะ)	1 พ พ 1	1 พ พ 1	/ปร-/	/ปร-/	-	-	เอาะ	เอาะ	จัตวา	เอก	ปร-	ปร-	-	-	ไม้หน้าลากข้าง วิสรรชนีย์	ไม้หน้าลากข้าง วิสรรชนีย์	-	-	-	-

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
	9.2 เปร้าะ (เปฺราะ)	เปราะ (เปฺราะ)	1 พ พ 1	1 พ พ 1	/ปร-/	/ปร-/	-	-	เอาะ	เอาะ	จัตวา	เอก	ปร-	ปร-	-	-	ไม้หน้าลากข้าง วิสรรชนีย์	ไม้หน้าลากข้าง วิสรรชนีย์	ไม้โท		-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เปราะ** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 1 พยางค์ คือ เปราะ (เปฺราะ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
10.	10.1 พลู (พฺลู)	พลู (พฺลู)	1 พ พ 1	1 พ พ 1	/พล-/	/พล-/	-	-	อู	อู	สามัญ	สามัญ	พล-	พล-	-	-	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
	10.2 พลู (พฺลู)	พลู (พฺลู)	1 พ พ 1	1 พ พ 1	/ภล-/	/พล-/	-	-	อู	อู	สามัญ	สามัญ	ภล-	พล-	-	-	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **พลู** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 1 พยางค์ คือ พลู (พฺลู)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 81 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.44

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
11.	ขิเลก	ขี้เหล็ก	2 พ	2 พ																		
	(ขิ-เลก)	(ขี้-เหล็ก)	พ 1	พ 1	/ฃ-/	/ข-/	-	-	อิ	อี	ตรี	โท	ฃ-	ข-	-	-	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	-		-	-
			พ 2	พ 2	/ล-/	/หล-/	/-ก/	/-ก/	เอ	เอะ	ตรี	ตรี	ล-	หล-	-ก	- ก	ไม้หน้า	ไม้หน้า ไม้ไต่คู้	-	-		-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ขี้เหล็ก** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 2 พยางค์ คือ ขิ้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 2 พยางค์ พบจำนวน 81 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.44

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
12.	ไข่มุก	**ไข่มุก**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ไข่-มุก)	**(ไข่มุก)**	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	-	-	ใอ	**ไอ**	**โท**	**เอก**	**ฃ-**	**ข-**	-	-	ไม้ม้วน	ไม้มลาย	**ไม้เอก**	**ไม้ เอก**	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	/-ก/	/-ก/	อุ	อุ	เอก	ตรี	ม-	ม-	-ก	- ก	ตีนเหยียด	ตีนเหยียด-		-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไข่มุก** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 2 พยางค์ คือ ไข่มุก (ไข่-มุก)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.78

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
13.	ดิ่งูเหลื่อม (ดี-งู-เหลือม)	**ดีงูเหลือม (ดีงูเหลือม)**	**2 พ**	**2 พ**																	
			พ 1	พ 1	/ด-/	/ด-/	-	-	อี	อี	สามัญ	สามัญ	ด-	ด-	-	-	พินทุ์อิ ฝนทอง	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ง-/	/ง-/	-	-	อู	อู	สามัญ	สามัญ	ง-	ง-	-	-	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/หล-/	/หล-/	/-ม/	/-ม/	เอือ	เอือ	โท	จัตวา	หล-	หล-	-ม	-ม	ไม้หน้า พินทุ์อิ ฝนทอง ตัวออ	ไม้หน้า พินทุ์อิ ฟันหนู ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ดีงูเหลือม** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 3 พยางค์ คือ ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.78

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
14.	ดินส๋ ดำ	**ดินสอดำ**	**3 พ**	**3 พ**																		
	(ดิน-สอ-ดำ)	**(ดิน-สอ-ดำ)**	พ 1	พ 1	/ด-/	/ด-/	/-น/	/-น/	อิ	**อิ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ด-**	**ด-**	**-น**	**-น**	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ส-/	/-อ/	/-อ/	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	-	ตัวออ	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ด-/	/ด-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	ด-	ด-	-	-	นิคหิต ลากข้าง	นิคหิต ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ดินสอดำ** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 3 พยางค์ คือ ดินสอดำ (ดิน-สอ-ดำ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
15.	เต้า:จำปาทอง (เต้าะ-จำ-ปา-ทอง)	**ดอกจำปาทอง (ดอก-จำ-ปา-ทอง)**	**4 พ**	**4 พ**																		
			พ 1	พ 1	/ด-/	/ด-/	-	/-ก/	เอาะ	**ออ**	**โท**	**เอก**	**ด-**	**ด-**	**-**	**-ก**	ไม้หน้า **ไม้หัน-อากาศ ลากข้าง วิสรรชนีย์**	ตัวออ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/จ-/	/จ-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-	-	นิคหิต ลากข้าง	นิคหิต ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 7 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
		พ 3	พ 3	/ป-/	/ป-/	-	-	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ป-	ป-	-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
		พ 4	พ 4	/ท-/	/ท-/	/-ง/	/-ง/	ออ	ออ	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-ง	-ง	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ดอกจำปาทอง** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 4 พยางค์ คือ ดอกจำปาทอง (เด้าะ-จำ-ปา-ทอง)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 8 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
16.	เดื่อชุมพ้อน (เดือ-ชุม-พ้อน)	**มะเดื่อชุมพร (มะ-เดื่อ-ชุม-พอน)**	**4 พ** พ 1	**4 พ** พ 1	/ด-/	/ค-/	-	-	เอือ	อะ	**สามัญ**	**ตรี**	**ด-**	**ม-**	-	-	**ไม้หน้า** พินทุ์อิ ฝนทอง ตัวออ	วิสรร- **-ชนีย์**	-	-	-	-

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 8 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
		พ 2	พ 2	/ช-/	/ด-/	/-ม/	-	อุ	เอือ	สามัญ	สามัญ	ช-	ด-	-ม	-	ตีนเหยียด	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	ไม้เอก	-	-
		พ 3	พ 3	/พ-/	/ช-/	/-น/	/-ม/	ออ	อะ	สามัญ	สามัญ	พ-	ช-	-น	-ม	ตัวออ	ตีนเหยียด	ไม้โท	-	-	-
		พ 4	พ 4	-	/พ-/	-	/-น/	-	ออ	สามัญ	สามัญ	-	พ-	-	-ร	-	-	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **มะเดื่อชุมพร** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้คำ 4 พยางค์ คือ มะเดื่อชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 9 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 5 พยางค์ พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.70

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
8.	ดอกนิรบัร	ดอกบัวนิลุบล	4 พ	5 พ																		
	(ดอก-นิ-ระ-บน)	(ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	พ 1	พ 1	/ด-/	/ด-/	/-ก/	/-ก/	ออ	ออ	สามัญ	เอก	ด-	ด-	-ก	-ก	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/น-/	/บ-/	-	-	อิ	อัว	สามัญ	สามัญ	น-	บ-	-	-	พินทุ์อิ	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ร-/	/น-/	-	-	อะ	อิ	สามัญ	ตรี	ร-	น-	-	-	-	ตัววอ	-	-	-	-
			พ 4	พ 4	/บ-/	/ล-/	/-น/	-	โอะ	อุ	สามัญ	ตรี	บ-	ล-	-ร	-	-	พินทุ์อิ	-	-	๐	-
			-	พ 5	-	/บ-/	-	/-น/	-	โอะ	-	สามัญ	-	บ-	-	-ล	-	ตีนเหยียด	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ดอกบัวนิลุบล** ในหนังสือบุด ปรากฏการใช้คำ 5 พยางค์ คือ ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.1.3 ลักษณะเสียง

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับภาษาไทยมาตรฐานทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกลักษณะเสียงได้หลายลักษณะตามรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
3.1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง	**30**	**21.27**
3.1.1 การแปลงเสียง	8	26.66
3.1.2 การเติมเสียงหน้า	7	25.33
3.1.3 การเติมเสียงกลาง	9	3.00
3.1.4 การเติมเสียงท้าย	4	13.33
3.1.5 การสับเสียง	2	6.66
3.2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง	**111**	**78.72**
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงจากจำนวนทั้งสิ้น 30 คำ พบการเปลี่ยนแปลงของเสียง 5 ชนิด คือ การแปลงเสียง การเติมเสียงหน้า การเติมเสียงกลาง การเติมเสียงท้าย และการสับเสียง การเปลี่ยนแปลงเสียงที่พบมากที่สุดคือ การเติมเสียงกลาง พบจำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.00 ลำดับที่สองคือการแปลงเสียง พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.66 ลำดับที่สาม การเติมเสียงหน้า พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.33 และ การสับเสียงพบน้อยที่สุด คือ พบจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.66 ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง พบจำนวนทั้งสิ้น 111 คำ คิดเป็นร้อยละ 78.72

เมื่อนำคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง มาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง มีจำนวนมากกว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง และเป็นจำนวนที่มีความแตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเสียงมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกลักษณะเสียงออกเป็นลักษณะดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง พบจำนวน 30 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.27 จากคำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงจำนวน 30 คำ จำแนกออกเป็นประเภทดังนี้

1.1 การแปลงเสียงให้ต่างกัน พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.66

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	นมฟาย	นมควาย	2 พ	2 พ																		
	(นม-ฟาย)	(นม-ควาย)	พ 1	พ 1	/น-/	/น-/	/-ม/	/-ม/	โอะ	โอะ	สามัญ	สามัญ	น-	น-	-ม	-ม	-	-	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ฟ-/	/คว-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ฟ-	คว-	-	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **นมฟาย**ในหนังสือบุด กับ **นมควาย** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ด้วยลักษณะการแปลงเสียงให้ต่างกัน โดยคำในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการแปลงเสียงของพยางค์ที่สองในหนังสือบุด คือ นม**ฟาย** เป็น นม**ควาย** จากเสียง /ฟ-/ แปลงเป็น เสียง /คว-/

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

1.2 การเติมเสียงหน้า พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.33

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	ไคลย (ไคลย)	ตะไคร้ (ตะ-ไคร้)	**1 พ** พ 1	**2 พ** พ 1	/คล-/	/ต-/	-	-	ไอ	อะ	สามัญ	เอก	คล-	ต-	-ย	-	ไม้มลาย	วิสรร--ชนีย์	-	-	-	-
			-	พ 2	-	/คร-/	-	-	-	ไอ	สามัญ	โท	-	คร-	-	-	-	ไม้มลาย	-	ไม้โท	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไคลย** ในหนังสือบุด กับ **ตะไคร้** ในภาษาไทยมาตรฐานพบว่า เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการเติมเสียงหน้า คือ **ตะ-** จากคำว่า ไคลย ในหนังสือบุด เปลี่ยนเป็น ตะไคร้ ในภาษาไทยมาตรฐาน

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

1.3 การเติมเสียงกลาง พบจำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.00

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	นามสานทอง (นาม-สาน-ทอง)	น้ำประสานทอง (น้ำ-ประ-สาน-ทอง)	3 พ	4 พ																		
			พ 1	พ 1	/น-/	/น-/	/-ม/	-	อา	อะ	สามัญ	ตรี	น-	น-	-ม	-	ลากข้าง	หยาด-น้ำค้าง	-	ไม้โท	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ปร-/	/-น/	-	อา	อะ	โท	เอก	ส-	ปร-	-น	-	ลากข้าง	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ท-/	/ส-/	/-ง/	/-น/	ออ	อา	สามัญ	จัตวา	ท-	ส-	-ง	-น	ตัวออ	ลากข้าง	-	-	-	-
			-	พ 4	-	/ท-/	-	/-ง/	-	ออ	-	สามัญ	-	ท-	-	-ง	-	ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

1.3 การเติมเสียงกลาง พบจำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.00

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
	นำสานทอง	น้ำประสานทอง	3 พ	4 พ																		
	(นำ-สาน-ทอง)	(น้ำ-ประ-สาน-ทอง)	พ 1	พ 1	/น-/	/น-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	ตรี	น-	น-	-	-	หยาด-น้ำค้าง	หยาด-น้ำค้าง	-	ไม้โท	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ปร-/	/-น/	-	อา	อะ	โท	เอก	ส-	ปร-	-น	-	ลากข้าง	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ท-/	/ส-/	/-ง/	/-น/	ออ	อา	สามัญ	จัตวา	ท-	ส-	-ง	-น	ตัวออ	ลากข้าง	-	-	-	-
			-	พ 4	-	/ท-/	-	/-ง/	-	ออ	-	สามัญ	-	ท-	-	-ง	-	ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **นามสานทอง, นำสานทอง** ในหนังสือบุด กับ **น้ำประสานทอง** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการเติมเสียงกลาง คือ -ประ- จากเดิมคำในหนังสือบุดใช้ นามสานทอง, นำสานทอง เปลี่ยนแปลงเป็น น้ำประสานทอง ในภาษาไทยมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

1.4 การเติมเสียงท้าย พบจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.33

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	ก่ดูกไก (กะ-ดูก-ไก)	กระดูกไก่ขาว (กระ-ดูก-ไก่-ขาว)	3 พ	4 พ																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/กร-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	กร -	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	/-ก/	/-ก/	อู	อู	สามัญ	เอก	ด-	ด-	-ก	-ก	ตีนกู้	ตีนกู้	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ก-/	/ก-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-
			-	พ 4	-	/ข-/	-	/-ว/	-	อา	-	จัตวา	-	ข -	-	-ว	-	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก่ดูกไก** ในหนังสือบุด กับ **กระดูกไก่ขาว** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการเติมเสียงท้าย คือ -ขาว จากเดิมคำในหนังสือบุดใช้ ก่ดูกไก เปลี่ยนแปลงเป็น กระดูกไก่ขาว ในภาษาไทยมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

1.5 การสับเสียง พบจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.66

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	**กานปนู๎ต๎น**	**ต้นการบูร**	**3 พ**	**4 พ**																		
	(กาน-บูน-ต้น)	**(ต้น-กา-ระ-บูน)**	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ต-/**	/-น/	/-น/	**อา**	**โอะ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ต -**	**-น**	**-น**	**ลากข้าง**	-	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ป-/	/ก-/	/-น/	-	อู	อา	สามัญ	สามัญ	ป-	ก-	-น	-	ตีนกู้	ลากข้าง	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ต-/	/ร-/	/-น/	-	โอะ	อะ	สามัญ	ตรี	ต-	ร-	**-น**	-	-	ตีนกู้	-	-	-	-
			-	พ 4	-	/บ-/	-	/-น/	-	อู	-	สามัญ	-	บ -	-	-ร	-	-	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กานปนู๎ต๎น** ในหนังสือบุด กับ **ต้นการบูร** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการสับเสียง คือ จากเดิมคำในหนังสือบุด คำว่า -ต้น อยู่ในตำแหน่งพยางค์ที่สาม แต่เปลี่ยนแปลงเป็น ตำแหน่งพยางค์ที่หนึ่ง ในภาษาไทยมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง พบจำนวน 111 คำ คิดเป็นร้อยละ 78.72

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.	เถ้าสะคาน (เถ้า-สะ-คาน)	เฉาสะคาน (เฉา-สะ-คาน)	3 พ	3พ																		
			พ 1	พ 1	/ถ-/	/ถ-/	-	-	เอา	เอา	โท	จัตวา	ถ-	ถ-	-	-	ไม้หน้าลากข้าง	ไม้หน้าลากข้าง	ไม้โท	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ส-/	-	-	อะ	อะ	ตรี	เอก	ส-	ส-	-	-	วิสรร--ชนีย์	วิสรร--ชนีย์	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/ค-/	/ค-/	/-น/	/-น/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	-น	-น	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เถ้าสะคาน** ในหนังสือบุด กับ **เฉาสะคาน** ในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบลักษณะเสียงพยัญชนะต้นของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน	63	44.68
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกัน	78	55.32
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันมีจำนวน 78 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.32 ซึ่งพบมากกว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันที่พบจำนวน 63 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.68 สาเหตุที่พบคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันมากกว่า ต่อเนื่องมาจากเรื่องการเปลี่ยนแปลงเสียง กล่าวคือ เมื่อเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานแตกต่างกันก็จะทำให้เสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันไปด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.8 ตัวอย่างลักษณะเสียงพยัญชนะต้น

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน พบจำนวน 63 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.68

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	**1.1 ก่จาย**	**กำจาย**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(กำ-จาย)	**(กำ-จาย)**	พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	ก-	ก-	-	-	-	นิคหิต	-	-	'	-
			พ 2	**พ 2**	/จ-/	/จ-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
	1.2 กำจาย	**กำจาย**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(กำ-จาย)	**(กำ-จาย)**	พ 1	พ 1	/ก-/	/ก-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	ก-	ก-	-	-	นิคหิต	นิคหิต	-	-	-	-
			พ 1	พ 2	/จ-/	/จ-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
																	ลากข้าง	ลากข้าง				

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก่จาย, กำจาย, กำม่จาย** ในหนังสือบุด กับ **กำจาย** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก ใช้เสียง /ก-/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /จ-/ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกัน พบจำนวน 78 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.32

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	**2.1 กตุม (กะ-ตุม)**	**มะตูม (มะ-ตูม)**	**2พ**	**2พ**																		
			พ 1	พ 1	/ก-/	/ม-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	ตรี	ก-	ม-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/ต-/	/ต-/	/-ม/	/-ม/	อุ	อู	สามัญ	สามัญ	ต-	ต-	-ม	-ม	ตีนเหยียด	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กตุม** ในหนังสือบุด กับ **มะตูม** ในภาษาไทยมาตรฐาน กตุม→ มะตูม พบว่าเสียงมีความแตกต่างกัน คือคำมีจำนวนสองพยางค์ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้เสียง /ก-/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /ต-/ คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้เสียง /ม-/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /ต-/

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบลักษณะเสียงพยัญชนะท้ายของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร	คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด		คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน	
	จำนวนคำ	ร้อยละ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้าย	121	85.81	121	85.81
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย	20	14.18	20	14.18
3. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน	76	53.90	76	53.90
4. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน	65	46.09	65	46.09
รวม	**141**	**100.00**	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 123 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.23 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง คือ จำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.57 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม คือ จำนวน 57 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.42 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด คือ จำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.76

เป็นที่น่าสังเกตว่าจากการศึกษาพบคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจำนวนเท่ากันถึง4 ชนิดด้วยกัน คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐานคำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน เป็นคำกลุ่มเดียวที่พบจำนวนคำที่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 ตัวอย่างลักษณะเสียงพยัญชนะท้าย

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด พบจำนวน 12 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.23

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	กานปนู	การบูร	**2 พ**	**3 พ**																		
	(กาน-บูน)	(การะบูร)	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ก-/**	**/-น/**	-	**อา**	**อา**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ก-**	**ก-**	**น-**	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ป-/	/ร-/	/-น/	-	อู	อะ	สามัญ	ตรี	ป-	ร-	-น	-	ตีนคู้	-	-	-	-	-
			-	พ 3	-	/บ-/	-	/-น/	-	อู	-	สามัญ	-	บ-	-	-ร	-	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กานปนู** ในหนังสือบุด พบว่าคำจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก และพยางค์ที่สองใช้เสียง /-น/ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด พบจำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.76

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	จำปา (จำ-ปา)	จำปา (จำ-ปา)	2 พ พ 1	2 พ พ 1	/จ-/	/จ-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-	-	นิคหิตลากข้าง	นิคหิตลากข้าง	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ป-/	/ป-/	-	-	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ป-	ป-	-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **จำปา** ในหนังสือบุด พบว่า คำทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 123 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.23

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	3.1 เข็จมอร (เข็ด-มอน)	ขัดมอญ (ขัด-มอน)	**2 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	/-ด/	/-ด/	เอะ	อะ	ตรี	เอก	ข-	ข-	-จ	- ด	ไม้หน้า ไม้ไต่คู้	ไม้หัน- -อากาศ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	/-น/	/-น/	ออ	ออ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-ร	- ญ	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 123 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.23

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.2	เขดมอน	ขัดมอญ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(เขด-มอน)	(ขัด-มอน)	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	/-ด/	/-ด/	เอ	อะ	ตรี	เอก	ข-	ข-	-ด	-ด	ไม้หน้า	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	/-น/	/-น/	ออ	ออ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-น	-ญ	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ขัดมอญ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า คำมีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกพยัญชนะท้าย ใช้เสียง /-ด/ พยางค์ที่สอง ใช้เสียง /-น/

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.76

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	มะลิ	มะลิ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(มะ-ลิ)	(มะ-ลิ)	พ 1	พ 1	**/ม-/**	**/ม-/**	-	-	**อะ**	**อะ**	**เอก**	**ตรี**	**ม-**	**ม-**	-	-	**วิสรร-ชนีย์**	**วิสรร-ชนีย์**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ล-/	/ล-/	-	-	อิ	อิ	จัตวา	ตรี	ล-	ล-	-	-	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **มะลิ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าคำทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่เสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบจำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.57

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	5.1 โก้ส๎อ (โกด-สอ)	โกฐสอ (โกด-สอ)	**2 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ก-/**	**/-ด/**	**/-ด/**	**โอ**	**โอ**	**โท**	**เอก**	**ก-**	**ก-**	**-ส**	**-ฐ**	**ไม้โอ**	**ไม้โอ**	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่เสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบจำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.57

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.2	โกดส่อ	โกฐสอ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(โกด-สอ)	(โกด-สอ)	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ก-/**	**/-ด/**	**/-ด/**	**โอ**	**โอ**	**โท**	**เอก**	**ก-**	**ก-**	**-ด**	**ฐ-**	**ไม้โอ**	**ไม้โอ**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ส-/	-	-	ออ	ออ	โท	จัตวา	ส-	ส-	-	-	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **โก้ส่อ, โกดส่อ** ในหนังสือบุด กับ **โกฐสอ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเสียงพยัญชนะท้ายไม่มีความแตกต่างกัน คือคำว่า โก้ส่อ, โกดส่อ → โกฐสอ มีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก ใช้เสียง /-ด/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /-อ/ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่เสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบจำนวน 57 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.42

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.	**6.1** ไปยาดนาง	ใบย่านาง	**3 พ**	**3 พ**																	
	(ใบ-ยาด-นาง)	**(ใบ-ย่า-นาง)**	พ 1	พ 1	/บ-/	/บ-/	-	-	**ไอ**	**ไอ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ป-**	**บ-**	-	-	**ไม้มลาย**	**ไม้ม้วน**	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/ย-/	/ย-/	/-ด/	-	อา	อา	จัตวา	โท	ย-	ย-	ด-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
			พ 3	**พ 3**	/น-/	/น-/	/-ง/	/-ง/	**อา**	**อา**	**สามัญ**	**สามัญ**	**น-**	**น-**	**-ง**	**-ง**	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
	6.2 ย่ารนาง	ย่านาง	**2 พ**	**2 พ**																	
	(ย่าน-นาง)	**(ย่า-นาง)**	พ 1	พ 1	/ย-/	/ย-/	/-น/	-	**อา**	**อา**	**จัตวา**	**โท**	**ย-**	**ย-**	**-ร**	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	**พ 2**	/น-/	/น-/	/-ง/	/-ง/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	น-	น-	-ง	-ง	ลากข้าง	**ลากข้าง**	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไปยาดนาง, ยาตนาง, ยารนาง** ในหนังสือบุด กับ **ใบย่านาง** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบลักษณะพยัญชนะท้ายดังนี้

รูปเขียน ไปยาดนาง → ใบย่านาง มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรก ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้เสียง /-ด/ พยางค์ที่สามใช้เสียง /-ง/ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรก และพยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย พยางค์ที่สามใช้เสียง /-ง/

รูปเขียน ยาตนาง → ย่านาง มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้เสียง /-ด/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /-ง/ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรก ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้เสียง /-ง/

รูปเขียน ยารนาง → ย่านาง มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรก ใช้เสียง /-น/ พยางค์ที่สองใช้เสียง /-ง/ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรก ไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้เสียง /-ง/

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบลักษณะเสียงสระของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน	82	58.15
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกัน	59	41.84
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน พบจำนวน 82 คำ คิดเป็นร้อยละ 58.15 ซึ่งมีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกันที่พบจำนวน 59 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.84 สาเหตุเนื่องมาจากว่าเสียงสระในภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่นใต้ไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.12 ตัวอย่างลักษณะเสียงสระ

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน พบจำนวน 82 คำ คิดเป็นร้อยละ 58.15

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	ก:ดูกโค	กระดูกโค	**3 พ**	**3 พ**																		
	(กะ-ดูก-โค)	(กระ-ดูก-โค)	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/กร-/**	-	-	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**เอก**	**ก-**	**กร-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	/-ก/	/-ก/	อู	อู	สามัญ	เอก	ด-	ด-	-ก	-ก	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
			พ. 3	พ 3	/ค-/	/ค-/	-	-	โอ	โอ	สามัญ	สามัญ	ค-	ค-	-	-	ไม้โอ	ไม้โอ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ก:ดูกโค** ในหนังสือบุด กับ **กระดูกโค** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเสียงสระไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์แรกใช้สระอะ พยางค์ที่สอง ใช้สระอู พยางค์ที่สามใช้สระโอ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกัน พบจำนวน 59 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.84

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	มะผูมะเหมี่ย	หมากผู้หมากเมีย	**4 พ**	**4 พ**																		
	(มะ-ผู-มะ-เหมี้ย)	(หมาก-ผู้-หมาก-เมีย)	พ 1	พ 1	**/ม-/**	**/ม-/**	**-**	**/-ก/**	**อะ**	**อา**	**ตรี**	**เอก**	**ม-**	**ม-**	**-**	**-ก**	**วิสรร-ชนีย์**	**ลากข้าง**	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ผ-/	/ผ-/	-	-	อู	อู	ตรี	โท	ผ-	ผ-	-	-	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-
			พ. 3	พ 3	/ม-/	/ม-/	-	/-ก/	อะ	อา	ตรี	เอก	ม-	ม-	-	-ก	วิสรร-ชนีย์	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกัน พบจำนวน 59 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.84

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
			พ 4	พ 4	/หม-/	/ม-/	-	-	เอีย	เอีย	โท	สามัญ	หม-	ม-	-	-	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทอง	ไม้หน้าพินทุ์อิฝนทอง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **มะผูมะเหมี่ย** ในหนังสือบุด กับ **หมากผู้หมากเมีย** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเสียงสระมีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรก และพยางค์ที่สามใช้ สระอะ พยางค์ที่สองใช้ สระอู พยางค์ที่สี่ใช้ สระเอีย ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรก และพยางค์ที่สามใช้ สระอา พยางค์ที่สองใช้ สระอู พยางค์ที่สี่ใช้ สระเอีย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน	13	9.21
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน	128	90.78
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบจำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78 ซึ่งมีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ที่พบจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.21 เนื่องมาจากว่าเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน มีความแตกต่างกับภาษาถิ่นใต้มาก ถึงแม้ว่าการการบันทึกข้อมูลในหนังสือบุดจะใช้ภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นลักษณะการบันทึกตามเสียงที่ได้ยินไม่มีกฎเกณฑ์ จึงเป็นผลทำให้เสียงวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมีความแตกต่างกันมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.14 ตัวอย่างลักษณะเสียงวรรณยุกต์

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน พบจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.21

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	ยาดำ	ยาดำ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ยา-ดำ)	(ยา-ดำ)	พ 1	พ 1	**/ย-/**	**/ย-/**	-	-	**อา**	**อา**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ย-**	**ย-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	ามัญ	ด-	ด-	-	-	ลากข้าง นิคหิต	ลากข้าง นิคหิต	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ยาดำ** ในหนังสือบุด กับ **ยาดำ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเสียงวรรณยุกต์ของคำว่า ยาดำ→ยาดำ ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำทั้งสองพยางค์ ใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญเหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบจำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	หย้าดำ	ยาดำ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(หย้า-ดำ)	(ยา-ดำ)	พ 1	พ 1	**/หย-/**	**/ย-/**	-	-	**อา**	**อา**	**โท**	**สามัญ**	**ย-**	**ย-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	**ไม้โท**	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	ด-	ด-	-	-	ลากข้าง นิคหิต	ลากข้าง นิคหิต	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **หย้าดำ** ในหนังสือบุด กับ **ยาดำ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าเสียงวรรณยุกต์ของคำว่า หย้าดำ→ยาดำ มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้เสียงวรรณยุกต์โท พยางค์ที่สอง เสียงวรรณยุกต์สามัญ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งสองพยางค์ ใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.1.4 ลักษณะรูปคำ

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกตามรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบลักษณะรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะรูปคำ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน	13	9.22
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน	128	90.78
3. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วน	4	2.83
4. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วน	137	97.16
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วน พบมากที่สุดคือจำนวน137 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.16 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน พบเป็นลำดับที่สาม จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.22 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วน พบน้อยที่สุด คือจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.83

เมื่อนำคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมาเปรียบเทียบกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน มีความแตกต่างกันน้อยกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วนที่พบร้อยละ 2.83 กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วนที่พบร้อยละ 97.16

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.16 ตัวอย่างลักษณะรูปคำ

ตัวอย่างลักษณะรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร จากจำนวนคำทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูป จำแนกออกเป็นลักษณะรูปคำต่างๆดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน พบจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.22

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	จำปา (จำ-ปา)	จำปา (จำ-ปา)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/จ-/	/จ-/	-	-	อำ	อำ	สามัญ	สามัญ	จ-	จ-	-	-	นิคหิต ลากข้าง	นิคหิต ลากข้าง	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ป-/	/ป-/	-	-	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ป-	ป-	-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **จำปา** ในหนังสือบุด กับ **จำปา** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะรูปคำ <u>พยัญชนะต้น</u> จำปา → จำปา ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “จ-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ป-” เหมือนกัน

<u>พยัญชนะท้าย</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปพยัญชนะท้าย เหมือนกัน

<u>สระ</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์แรกใช้รูปสระ นิคหิต, ลากข้าง พยางค์ที่สองใช้ ลากข้าง เหมือนกัน

<u>วรรณยุกต์</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

<u>เครื่องหมาย</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดกับคำในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่ปรากฏการใช้เครื่องหมาย

<u>ข้อสังเกต</u> คำว่า จำปา ในหนังสือบุด กับ จำปา ในภาษาไทยมาตรฐาน มีรูปศัพท์ที่เหมือนกัน เนื่องจาก คำที่ใช้เรียกในภาษาถิ่นใต้ กับภาษาไทยมาตรฐานเหมือนกัน ดังนั้นผลของการวิเคราะห์จึงทำให้รูปศัพท์ไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน พบจำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	**ตำมลึง**	**ตำลึง**	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ตำ-มฺลึง)	**(ตำ-ลึง)**	พ 1	พ 1	**/ต-/**	**/ต-/**	**-**	**-**	**อำ**	**อำ**	**สามัญ**	**สามัญ**	**ต-**	**ต-**	**-**	**-**	**นิคหิต ลากข้าง**	**นิคหิต ลากข้าง**	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/มล-/	/ล-/	/-ง/	/-ง/	อึ	อึ	โท	สามัญ	มล-	ล-	-ง	-ง	พินทุ์อิ นิคหิต	พินทุ์อิ นิคหิต	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ตำมลึง** ในหนังสือบุด กับ **ตำลึง** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะรูปคำ <u>พยัญชนะต้น</u> ตำมลึง → ตำลึง มีความแตกต่างกัน คือ คำมีจำนวนสองพยางค์ คำในหนังสือบุด พยางค์แรก ใช้รูป “ต-” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “มล-” ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้รูป “ต-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ล-”

<u>พยัญชนะท้าย</u> ตำมลึง → ตำลึง ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก ไม่ปรากฏรูปพยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้รูป “-ง” เหมือนกัน

<u>สระ</u> ตำมลึง → ตำลึง ไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์แรกใช้ นิคหิต,ลากข้าง พยางค์ที่สองใช้ พินทุ์อิ, นิคหิต เหมือนกัน

<u>วรรณยุกต์</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดทั้งสองรูป กับ คำในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

<u>เครื่องหมาย</u> ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดทั้งสองรูป กับ คำในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่ปรากฏการใช้เครื่องหมาย

<u>ข้อสังเกต</u> คำว่า ตำมลึง ในหนังสือบุด กับ ตำลึง ในภาษาไทยมาตรฐาน มีรูปศัพท์ที่ไม่มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจาก คำที่ใช้เรียกในภาษาถิ่นใต้ กับภาษาไทยมาตรฐานมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลของการวิเคราะห์จึงทำให้รูปศัพท์มีความแตกต่างกันเพียงพยัญชนะต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วน พบจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.83

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	**3.1 กำซ้ม (กำ-ซ้ำ)**	**มะหวด (มะ-หวด)**	**2 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ม-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**ตรี**	**ก-**	**ม-**	**-**	**-**	**นิคหิต ลากข้าง**	**วิสรร- -ชนีย์**	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ซ-/	/ห-/	/-ม/	/-ด/	อัว	อัว	โท	เอก	ซ-	ห-	- ม	-ด	นิคหิต	ตัววอ	ไม้โท		-	-	-
	3.2 กำมซัม	มะหวด	2 พ	2 พ																		
	(กำ-ซ้ำ)	(มะ-หวด) **)**	พ 1	พ 1	**/ก-/**	**/ม-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**สามัญ**	**ตรี**	**ก-**	**ม-**	**-ม**	**-**	**นิคหิต ลากข้าง**	**วิสรร- -ชนีย์**	**-**	**-**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ซ-/	/ห-/	/-ม/	/-ด/	อัว	อัว	โท	เอก	ซ-	ห-	- ม	-ด	ไม้หัน- -อากาศ	ตัววอ	-		-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **กำซ้ม, กำมฺซัม** ในหนังสือบุด กับ **มะหวด** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะรูปคำ <u>พยัญชนะต้น</u> กำซ้ม, กำมฺซัม → มะหวด มีความแตกต่างกัน คือ คำมีจำนวนสองพยางค์เหมือนกัน คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้รูป “ก-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ซ-” ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้รูป “ม-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ห-”

<u>พยัญชนะท้าย</u> รูปเขียน กำซ้ม→ มะหวด มีความแตกต่างกัน คำจำนวนสองพยางค์เหมือนกัน คำในหนังสือบุด พยางค์แรก ไม่ปรากฏการใช้พยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้รูป “-ม” ในขณะที่คำในภาษาไทยามาตรฐาน พยางค์แรก ไม่ปรากฏการใช้พยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้รูป “-ด”

รูปเขียน กำมฺซัม → มะหวด มีความแตกต่างกัน คำมีจำนวนสองพยางค์เหมือนกัน คำในหนังสือบุด ทั้งสองพยางค์ใช้รูป “-ม” เหมือนกัน ในขณะที่คำในภาษาไทยามาตรฐาน พยางค์แรก ไม่ปรากฏการใช้พยัญชนะท้าย พยางค์ที่สองใช้รูป “-ด”

<u>สระ</u> รูปเขียน กำซ้ม→ มะหวด มีความแตกต่างกัน คือ คำมีจำนวนสองพยางค์เหมือนกัน คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้นิคหิต, ลากข้าง พยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏรูปสระ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ วิสรรชนีย์ พยางค์ที่สองใช้ ตัววอ

รูปเขียน กำมฺซัม → มะหวด มีความแตกต่างกัน คำมีจำนวนสองพยางค์เหมือนกัน คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้ นิคหิต, ลากข้าง พยางค์ที่สองใช้ ไม้หันอากาศ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ วิสรรชนีย์ พยางค์ที่สองใช้ ตัววอ

<u>วรรณยุกต์</u> รูปเขียน กำซ้ม→ มะหวด มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดพยางค์แรก ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ พยางค์ที่สองใช้ไม้โท ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

รูปเขียน กำมฺซัม → มะหวด ไม่มีความแตกต่างกัน คำในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

<u>เครื่องหมาย</u> มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด กำมฺซัม ปรากฏการใช้เครื่องหมายนิคหิต (กำมฺ กำกับบน ม.)

<u>ข้อสังเกต</u> คำว่า กำซ้ม, กำมฺซัม ในหนังสือบุด กับ มะหวด ในภาษาไทยมาตรฐาน มีรูปศัพท์ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เนื่องจาก คำที่ใช้เรียกในภาษาถิ่นใต้ กับภาษาไทยมาตรฐานแตกต่างกัน ดังนั้นผลของการวิเคราะห์จึงทำให้รูปศัพท์มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วน พบจำนวน 137 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.16

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	ขิกา (ขิ-กา)	ขี้กา (ขี้-กา)	2 พ	2 พ																		
			พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	-	-	อิ	อี	ตรี	โท	ข-	ข-	-	-	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	ไม้โท	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	-	-	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ก-	ก-	-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ขิกา** ในหนังสือบุด กับ **ขี้กา** ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะรูปคำ พยัญชนะต้น ขิกา → ขี้กา ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำมีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “ข-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ก-”เหมือนกัน

พยัญชนะท้าย ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดกับคำในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่ปรากฏการใช้พยัญชนะท้ายทั้งสองพยางค์

สระ มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้พินทุ์อิ พยางค์ที่สองใช้ ลากข้าง ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้พินทุ์อิ, ฝนทอง พยางค์ที่สองใช้ ลากข้าง

วรรณยุกต์ มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ไม้โท (ขี้) พยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์

เครื่องหมาย ไม่มีความแตกต่างกัน คำในหนังสือบุด กับ คำในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่ปรากฏการใช้เครื่องหมาย

ข้อสังเกต คำว่า ขิกา ในหนังสือบุด กับ ขี้กา ในภาษาไทยมาตรฐาน มีรูปศัพท์ที่ไม่มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจาก คำที่ใช้เรียกในภาษาถิ่นใต้ กับภาษาไทยมาตรฐานมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลของการวิเคราะห์จึงทำให้รูปศัพท์มีความแตกต่างกันเพียงเสียงวรรณยุกต์ รูปสระ รูปวรรณยุกต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบรูปพยัญชนะต้นของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน	65	46.09
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน	76	47.51
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน พบจำนวน 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.51 มีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน ที่พบจำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09 ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่ารูปพยัญชนะต้นในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐานไม่มีมความแตกต่างกันมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.18 ตัวอย่างลักษณะรูปพยัญชนะต้น

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน พบจำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	1.1 เข็จมอร (เข็ด-มอน)	ขัดมอญ (ขัด-มอน)	**2 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	**/ข-/**	**/ข-/**	**/-ด/**	**/-ด/**	**เอะ**	**อะ**	**ตรี**	**เอก**	**ข-**	**ข-**	**-จ**	**-ด**	**ไม้หน้า ไม้ไต่คู้**	**ไม้หัน-อากาศ**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	/-น/	/-น/	ออ	ออ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-ร	-ญ	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน พบจำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.2	เขดมอน	ขัดมอญ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(เขด-มอน)	(ขัด-มอน)	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	/-ด/	/-ด/	เอ	อะ	ตรี	เอก	ข-	ข-	-ด	-ด	ไม้หน้า	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	/-น/	/-น/	ออ	ออ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-น	-ญ	ตัวออ	ตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เข็จมอร, เขดมอน** ในหนังสือบุด กับ **ขัดมอญ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ลักษณะพยัญชนะต้นของคำว่า เข็จมอร, เขดมอน → ขัดมอญ ไม่มีความแตกต่างกัน คือ คำมีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก ใช้รูป “ข-” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “ม-” เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน พบจำนวน 76 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.51

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	ควาลายโจน	**ฟ้าทะลายโจร**	**3 พ**	**3 พ**																		
	(ควา-ลาย-โจน)	(ฟ้า-ทะ-ลาย-โจน)	พ 1	พ 1	**/ควฺ-/**	**/ฟ-/**	-	-	**อา**	**อา**	**เอก**	**ตรี**	**ควฺ-**	**ฟ-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ล-/	/ท-/	/-ย/	-	อะ	อะ	สามัญ	ตรี	ล-	ท-	-ย	-	ลากข้าง	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 3	พ 3	/จ-/	/ล-/	/-น/	/-ย/	โอ	อา	สามัญ	สามัญ	จ-	ล-	-น	-ย	ไม้โอ	ลากข้าง				
			-	พ 4	-	/จ-/	-	/-น/	-	โอ	-	สามัญ	-	จ-	-	-ร	-	ไม้โอ				

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ควาลายโจน** ในหนังสือบุด กับ **ฟ้าทะลายโจร** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ลักษณะพยัญชนะต้นของคำว่า ควาลายโจน → ฟ้าทะลายโจร มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดมีจำนวนสามพยางค์ พยางค์แรก ใช้รูป “คว-” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “ล-” พยางค์ที่สามใช้รูป “-จ” ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน มีจำนวนสี่พยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “ฟ-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ท-” พยางค์ที่สามใช้รูป “-ล” พยางค์ที่สี่ใช้รูป “-จ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน พบจำนวน 76 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.51

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	ก๊ โด	ประดู่	2 พ	2 พ																		
	(กะ-โด)	(ประ-ดู่)	พ 1	พ 1	/ก-/	/ปร-/	-	-	อะ	อะ	จัตวา	เอก	ก-	ปร-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	ๆ	-
			พ 2	พ 2	/ด-/	/ด-/	-	-	อู	อู	สามัญ	เอก	ด-	ด-	-	-	ไม้โอ	ตีนคู้	-	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ก๊ โด ในหนังสือบุด กับ ประดู่ ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ลักษณะพยัญชนะต้นของคำว่า ก๊ โด → ประดู่ มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุดมีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรก ใช้รูป “ก-” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “ด-” ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน มีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “ปร-” พยางค์ที่สองใช้รูป “ด-”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบลักษณะรูปพยัญชนะท้ายของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร	คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด		คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน	
	จำนวนคำ	ร้อยละ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้าย	121	85.81	121	85.81
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้าย	20	14.18	20	14.18
3. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน	76	53.90	76	53.90
4. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน	65	46.09	65	46.09
รวม	**141**	**100.00**	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากที่สุด คือ จำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง คือ จำนวน76 คำ คิดเป็นร้อยละ 53.90 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด จำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.18

เป็นที่น่าสังเกตว่า จากการศึกษา พบชนิดของคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจำนวนคำเท่ากันถึง4 ชนิดด้วยกัน คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับลักษณะเสียงที่กล่าวไว้ในเรื่องของเสียง ส่วนคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยัญชนะท้ายเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน เป็นกลุ่มคำชนิดเดียวที่มีจำนวนคำที่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 ตัวอย่างลักษณะรูปพยัญชนะท้าย

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด พบจำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	**1.1 ไขยไกย**	ไข่ไก่	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ไข่-ไก่)	(ไข่-ไก่)	พ 1	พ 1	**/ฃ-/**	**/ข-/**	**/-ย/**	-	**ไอ**	**ไอ**	**โท**	**เอก**	**ฃ-**	**ข-**	**-ย**	-	**ไม้มลาย**	**ไม้มลาย**	-	**ไม้เอก**	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	/-ย/	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-ย	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด พบจำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.2	ไขไก	ไข่ไก่	2 พ	2 พ																		
	(ไข่-ไก่)	(ไข่-ไก่)	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	-	-	ไอ	ไอ	โท	เอก	ข-	ข-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไขยไกย** ในหนังสือบุด พบว่าลักษณะพยัญชนะท้ายของคำว่า ไขยไกย มีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “ ย ” พยางค์ที่สองใช้รูป “ ย ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด พบจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.18

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	ขิกา	ขี้กา	2 พ	2 พ																		
	(ขิ-กา)	(ขี้-กา)	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	-	-	อิ	อี	ตรี	โท	ข-	ข-	-	-	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	-	-	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ก-	ก-	-	-	ลากข้าง	ลากข้าง	-	ไม้โท	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ขิกา** ในหนังสือบุด พบว่า คำว่า ขิกา มีจำนวนสองพยางค์ ลักษณะพยัญชนะท้ายคือ ไม่ปรากฏรูปพยัญชนะท้ายทั้งสองพยางค์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	**3.1 กดุ**	ผักกูด	**1 พ**	**2 พ**																		
	(กุด)	**(กูด)**	พ 1	พ 1	/ก-/	/ผ-/	/-ด/	/-ก/	อุ	อะ	สามัญ	เอก	ก-	ผ-	-ด	-ก	ตีนเหยียด	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			-	**พ 2**	-	/ก/	/-ด/	-	อู	-	เอก	-	ก-	-	-ด	-	ตีนกู้	-	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
	3.2 ผักกุด	ผักกูด	2 พ	2 พ																		
	(ผัก-กุด)	(ผัก-กูด)	พ 1	พ 1	/ผ-/	/ผ-/	/-ก/	/-ก/	อะ	อะ	ตรี	เอก	ผ-	ผ-	-ก	-ก	ไม้หัน-อากาศ	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	/-ด/	/-ด/	อุ	อู	จัตวา	เอก	ก-	ก-	-ด	-ด	ตีนเหยียด	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ผักกูด** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะพยัญชนะท้ายมีจำนวนสองพยางค์ พยางค์แรกใช้รูป “-ก” พยางค์ที่สองใช้รูป “-ด”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.18

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	ไขไก	ไข่ไก่	2 พ	2 พ																		
	(ไข่-ไก่)	(ไข่-ไก่)	พ 1	พ 1	/ข-/	/ข-/	-	-	ไอ	ไอ	โท	เอก	ข-	ข-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-
			พ 2	พ 2	/ก-/	/ก-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	เอก	ก-	ก-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ไข่ไก่** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า คำว่า ไข่ไก่ มีจำนวนสองพยางค์ ลักษณะพยัญชนะท้ายคือ ไม่ปรากฏรูปพยัญชนะท้าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบจำนวน 76 คำ คิดเป็นร้อยละ 53.90

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	**ทับทิม**	ทับทิม	**2 พ**	**2 พ**																				
	(ทับ-ทิม)	(ทับ-ทิม)	พ 1	พ 1	**/ท-/**	**/ท-/**	**/-บ/**	**/-บ/**	**อะ**	**อะ**	**เอก**	**ตรี**	**ท-**	**ท-**	**บ-**	**บ -**	**ไม้หัน-อากาศ**	**ไม้หัน-อากาศ**	-	-	-	-		
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	/-ม/	/-ม/	อิ	อิ	สามัญ	สามัญ	ท-	ท-	-ม	-ม	พินทุ์อิ	พินทุ์อิ	-	-	-	-		

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ทับทิม** ในหนังสือบุด กับ **ทับทิม** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะพยัญชนะท้ายของคำว่า ทับทิม→ทับทิม ไม่มีความแตกต่างกัน พยางค์แรกใช้รูป “ –บ” พยางค์ที่สองใช้รูป “-ม” เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบจำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	**ฝ้ายเทด**	ฝ้ายเทศ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ผ้าย-เทด)	(ฝ้าย-เทด)	พ 1	พ 1	**/ฝ-/**	**/ฝ-/**	**/-ย/**	**/-ย/**	**อา**	**อา**	**ตรี**	**โท**	**ฝ-**	**ฝ-**	**-ย**	**-ย**	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	**ไม้โท**	**ไม้โท**	-	-
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	/-ด/	/-ด/	เอ	เอ	จัตวา	โท	ท-	ท-	-ด	-ศ	ไม้หน้า	ไม้หน้า	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ฝ้ายเทด** ในหนังสือบุด กับ **ฝ้ายเทศ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ลักษณะพยัญชนะท้ายของคำว่า ฝ้ายเทด→ฝ้ายเทศ มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้รูป “-ย” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “-ด” ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้รูป “-ย” พยางค์ที่สอง ใช้รูป “-ศ” คำในพยางค์ที่สองแม้ว่าจะมีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน แต่เป็นคำที่อยู่ในมาตราตัวสะกดแม่กดเหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบลักษณะรูปสระของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของลักษณะเสียง	จำนวนคำ	ร้อยละ
11.1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน	55	39.00
11.2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน	86	60.99
11.3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ	7	4.96
11.4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ	134	95.03
รวม	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบมากที่สุด จำนวน 134 คำ คิดเป็นร้อยละ 95.03 คำที่เรียกชื่อสมุนไพรมีรูปสระแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 86 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.99 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 39.00 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบน้อยที่สุด จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ มีความแตกต่างกันมาก ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันน้อยกว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.22 ตัวอย่างลักษณะรูปสระ

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน พบจำนวน 86 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.99

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	เลับมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	**3 พ**	**3 พ**																		
			พ 1	พ 1	/ล-/	/ล-/	/-บ/	/-บ/	เอะ	เอะ	เอก	ตรี	ล-	ล-	-บ	-บ	ไม้หน้า ไม้หัน-อากาศ	ไม้หน้า ไม้ไต่คู้	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	-	-	อือ	อือ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-	-	พินทุ์อิ ฟันหนู ตัวออ	พินทุ์อิ ฟันหนู ตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน พบจำนวน 86 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.99

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
			พ 3	พ 3	/น-/	/น-/	/-ง/	/-ง/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	น-	น-	-ง	-ง	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เลับมีนาง** ในหนังสือบุด กับ **เล็บมือนาง** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะรูปสระของคำว่า เลับมือนาง→เล็บมือนาง มีความแตกต่างกัน คือคำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้ ไม้หน้า, ไม้หันอากาศ พยางค์ที่สองใช้ พินทุ์อิ, ฟันหนู พยางค์ที่สามใช้ ลากข้าง ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ ไม้หน้า, ไม้ไต่คู้ พยางค์ที่สองใช้ พินทุ์อิ, ฟันหนู พยางค์ที่สามใช้ ลากข้าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบจำนวน 134 คำ คิดเป็นร้อยละ 95.03

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	ผักหวาน (ผัก-หฺวาน)	ผักหวาน (ผัก-หฺวาน)	**2 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	**/ผ-/**	**/ผ-/**	**/-ก/**	/-ก/	**อะ**	**อะ**	**ตรี**	เอก	**ผ-**	**ผ-**	-ก	-ก	ไม้หัน-อากาศ	ไม้หัน-อากาศ	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/หว-/	/หว-/	/-น/	/-น/	อา	อา	โท	จัตวา	หว-	หว-	-น	-น	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ผักหวาน** ในหนังสือบุด กับ **ผักหวาน** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์แรกใช้ ไม้หันอากาศ พยางค์ที่สองใช้ ลากข้าง เหมือนกัน ซึ่งสระยังคงรูปเดิมไม่มีการเปลี่ยนรูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	3.1 เฟื่อง (เฟือง)	มะเฟือง (มะ-เฟือง)	**1 พ**	**2 พ**																		
			พ 1	พ 1	/ฟ-/	/ม-/	/-ง/	-	เอือ	อะ	สามัญ	ตรี	ฟ-	ม-	-ง	-	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			-	พ 2	-	/ฟ-/	-	/-ง/	-	เอือ	-	สามัญ	-	ฟ-	-	-ง	-	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
	3.2 มะเฟือง	มะเฟือง	**2 พ**	**2 พ**																		
	(มะ-เฟือง)	**(มะ-เฟือง)**	พ 1	พ 1	**/ม-/**	**/ม-/**	**-**	**-**	**อะ**	**อะ**	**เอก**	**ตรี**	**ม-**	**ม-**	**-**	**-**	วิสรร-ชนีย์	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	**/ฟ-/**	**/ฟ-/**	/-ง/	/-ง/	เอือ	เอือ	สามัญ	สามัญ	ฟ-	ฟ-	-ง	-ง	ไม้หน้าพินทุ์อิตัวออ	ไม้หน้าพินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เฟี้ อง, มะเฟือง** ในหนังสือบุด กับ **มะเฟือง** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบลักษณะของรูปสระดังนี้

รูปเขียน เฟี้ อง→มะเฟือง มีความแตกต่างกัน คำในหนังสือบุดใช้ ไม้หน้า, พินทุ์อิ, ฟันหนู, ตัวออ คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ วิสรรชนีย์ พยางค์ที่สองใช้ ไม้หน้า, พินทุ์อิ, ฟันหนู, ตัวออ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าคำในหนังสือบุดใช้สระเอือ รูป เอี้ อ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สระเอือรูปดังกล่าวปรากฏใช้ในหนังสือออกญาไชยาธิบดี พ.ศ. 2164 (ฉ.1) (อิงอร สุพันธุวณิช, 2527: 394)

รูปเขียน มะเฟือง→มะเฟือง มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรกใช้ วิสรรชนีย์, ไม้หน้า, พินทุ์อิ, ตัวออ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน พยางค์แรกใช้ วิสรรชนีย์ พยางค์ที่สองใช้ ไม้หน้า, พินทุ์อิ, ฟันหนู, ตัวออ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าคำในหนังสือบุดใช้ สระเอือ รูป เอือ จากการศึกษาพบว่า สระเอือรูปดังกล่าวมีใช้มาตั้งแต่จารึกหลักที่ 107 พ.ศ. 1882 เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น(อิงอร สุพันธุวณิช, 2527: 393)

ดังนั้น รูปสระเอือของคำในหนังสือบุดทั้งสองรูป มีความแตกต่างจาก รูปสระเอือของคำในภาษาไทยมาตรฐาน เนื่องจากคำในภาษาไทยมาตรฐาน มีการเปลี่ยนรูปสระ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบลักษณะรูปวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร	คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด		คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน	
	จำนวนคำ	ร้อยละ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์	26	18.44	44	31.20
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์	115	81.56	97	68.79
3. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน	91	64.54	91	64.54
4. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน	50	35.46	50	35.46
รวม	**141**	**100.00**	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบมากที่สุด จำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.56 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 97 คำ คิดเป็นร้อยละ 68.79 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 91 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.54 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สี่ จำนวน 50 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.46 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากเป็นลำดับที่ห้า จำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.20 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบน้อยที่สุด จำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.44

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด กับคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด มีความแตกต่างกันมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในหนังสือบุดไม่นิยมใช้รูปวรรณยุกต์ ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน กับคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 ตัวอย่างลักษณะรูปวรรณยุกต์

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบจำนวน26 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.44

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	มง้ว (มะ-งั่ว)	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	**3 พ**	**3 พ**																		
			พ 1	พ 1	**/ม-/**	**/ม-/**	-	-	**อะ**	**อะ**	**เอก**	ตรี	**ม-**	**ม-**	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	**/ง-/**	/ง-/	**/-ว/**	/-ว/	อัว	อัว	โท	โท	ง-	ง-	-	-	ตัวอ	ไม้หัน-อากาศ ตัวอ	ไม้โท	ไม้เอก	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **มง้ว** ในหนังสือบุด พบว่า ลักษณะรูปวรรณยุกต์ของคำในหนังสือบุด พยางค์แรกไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ พยางค์ที่สองใช้รูป ไม้โท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบจำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.56

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	รากสาม	รากสามสิบ	**2 พ**	**3 พ**																		
	(รากสาม)	**(ราก-สาม-สิบ)**	พ 1	พ 1	**/ร-/**	/ร-/	**/-ก/**	/-ก/	**อา**	**อา**	**จัตวา**	เอก	**ร-**	**ร-**	-ก	-ก	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	**/ส-/**	/ส-/	**/-ม/**	/-ม/	อา	อา	โท	จัตวา	ส-	ส-	-ม	-ม	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-
			-	พ 3	-	/ส-/	-	/-บ/	อิ	อิ	-	เอก	-	ส-	-	-บ	-	พินทุ์อิ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **รากสาม** ในหนังสือบุด พบว่าลักษณะของรูปวรรณยุกต์ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.20

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	ยาปราบ	หญ้าปราบ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(หฺญ้า-ปฺราบ)	(หฺญ้า-ปฺราบ)	พ 1	พ 1	**/ย-/**	**/หญ-/**	**-**	**-**	**อา**	**อา**	**ตรี**	โท	**ย-**	**หญ-**	**-**	**-**	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	**-**	ไม้โท	**-**	**-**
				พ 2	/ปร-/	/ปร-/	/-บ/	/-บ/	อา	อา	สามัญ	เอก	ปร-	ปร-	-บ	-บ	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **หญ้าปราบ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะของวรรณยุกต์ของคำทั้งสองพยางค์ พยางค์แรกใช้ ไม้โท พยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 97 คำ คิดเป็นร้อยละ 68.79

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	เลับมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	**3 พ**	**3 พ**																		
			พ 1	พ 1	/ล-/	/ล-/	/-บ/	/-บ/	เอะ	เอะ	เอก	ตรี	ล-	ล-	-บ	-บ	ไม้หน้าไม้หัน-อากาศ	ไม้หน้าไม้ไต่คู้	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ม-/	/ม-/	-	-	อือ	อือ	สามัญ	สามัญ	ม-	ม-	-	-	พินทุ์อิฟันหนูตัวออ	พินทุ์อิฟันหนูตัวออ	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เล็บมือนาง** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบลักษณะวรรณยุกต์ของคำทั้งสามพยางค์คือ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน พบจำนวน 91 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.54

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
5.	**ฝ้ายเทด**	ฝ้ายเทศ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(ผ้าย-เทด)	(ฝ้าย-เทด)	พ 1	พ 1	**/ฝ-/**	**/ฝ-/**	**/-ย/**	**/-ย/**	**อา**	**อา**	**ตรี**	**โท**	**ฝ-**	**ฝ-**	**-ย**	**-ย**	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	**ไม้โท**	**ไม้โท**	**-**	**-**
			พ 2	พ 2	/ท-/	/ท-/	/-ด/	/-ด/	เอ	เอ	จัตวา	โท	ท-	ท-	-ด	-ศ	ไม้หน้า	ไม้หน้า	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ฝ้ายเทด** ในหนังสือบุด กับ **ฝ้ายเทศ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะรูปวรรณยุกต์ ไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์แรกใช้ ไม้โท พยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 5 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน พบจำนวน 91 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.54

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
6.	ต่ไคร้ย	ตะไคร้	2 พ	2พ																		
	(ตะ-ไคร้)	(ตะ-ไคร้)	พ 1	พ 1	/ต-/	/ต-/	-	-	อะ	อะ	สามัญ	เอก	ต-	ต-	-	-	-	วิสรร-ชนีย์	-	-		-
			พ 2	พ 2	/คร-/	/คร-/	-	-	ไอ	ไอ	สามัญ	โท	คร-	คร-	-	-	ไม้มลาย	ไม้มลาย	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ต่ไคร้ย** ในหนังสือบุด กับ **ตะไคร้** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะรูปวรรณยุกต์ ไม่มีความแตกต่างกัน คือ พยางค์ที่สองใช้ ไม้โท เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 6 คำเรียกชื่อที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบจำนวน 50 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.46

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
7.	**อย้าสูบ**	ยาสูบ	**2 พ**	**2 พ**																		
	(หย้า-สูบ)	(ยา-สูบ)	พ 1	พ 1	**/อย-/**	**/ย-/**	-	-	**อา**	**อา**	**โท**	**สามัญ**	**อย-**	**ย-**	-	-	**ลากข้าง**	**ลากข้าง**	**ไม้โท**	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ส-/	/ส-/	/-บ/	/-บ/	อู	อู	ตรี	เอก	ส-	ส-	-บ	-บ	ตีนคู้	ตีนคู้	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **อย้าสูบ** ในหนังสือบุด กับ **ยาสูบ** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าลักษณะของรูปวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน คือ คำในหนังสือบุด พยางค์แรก ใช้ไม้โท พยางค์ที่สอง ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ ในขณะที่คำในภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งสองพยางค์ ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เหมือนกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบลักษณะเครื่องหมายของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของคำเรียกชื่อสมุนไพร	คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด		คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน	
	จำนวนคำ	ร้อยละ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมาย	35	24.82	3	2.12
2. คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมาย	106	75.17	138	97.87
รวม	**141**	**100.00**	**141**	**100.00**

จากตารางข้างต้นพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากที่สุด จำนวน 138 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.87 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน106 คำ คิดเป็นร้อยละ 75.17 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 24.82 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.12

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน กับคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบความแตกต่างกันมากที่สุด กล่าวคือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบร้อยละ 97.87 และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบร้อยละ 2.12 แสดงให้เห็นว่า ในภาษาไทยมาตรฐานไม่นิยมใช้เครื่องหมาย แตกต่างจากคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่พบการใช้เครื่องหมายมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 24.82 เป็นจำนวนที่แตกต่างจากคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.26 ตัวอย่างลักษณะรูปเครื่องหมาย

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบจำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 24.82

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
1.	ม่ขามป่อม	มะขามป้อม	**3 พ**	**3 พ**																		
	(มะ-ขาม-ป้อม)	**(มะ-ขาม-ป้อม)**	พ 1	พ 1	**/ม-/**	**/ม-/**	-	-	-	**อะ**	**เอก**	**เอก**	**ม-**	**ม-**	-	-	**วิสรร-ชนีย์**	**วิสรร-ชนีย์**	-	-	'	-
			พ 2	พ 2	**/ข-/**	/ข-/	/-ม/	/-ม/	อา	อา	โท	จัตวา	ข-	ข-	-ม	-ม	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบจำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 24.82

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
				พ 3	พ 3	/ป-/	/ป-/	/-ม/	/-ม/	ออ	ออ	โท	โท	ป-	ป-	-ม	-ม	ตัวออ	ตัวออ	-	ไม้โท	'	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **ม่ขามป่อม** ในหนังสือบุด พบว่า ปรากฏการใช้เครื่องหมายฝนทอง กำกับบน “ม” กับ “ป” (**ม่**ขาม**ป่**อม) ซึ่งจากการศึกษา พบว่า เครื่องหมายฝนทองมีการใช้มาตั้งแต่จารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835 ในคำต่างๆ เช่น เช่น ก่ (ก็) ก่ทำ (กระทำ) และใช้มาเป็นระยะๆตลอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้แทนเสียงสระอะ สระออ สระโอะ ในปัจจุบัน (อิงอร พันธุ์วาณิช, 2527: 578) ซึ่งเมื่อนำมาเทียบเคียงกับคำในภาษาไทยมาตรฐาน คำว่า ม่ขามป่อม→มะขามป้อม เครื่องหมายฝนทอง จึงเป็นเครื่องหมายที่ใช้เหมือน สระอะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบจำนวน 106 คำ คิดเป็นร้อยละ 75.17

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์	ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
				พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
				บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
2.	เอม	ชะเอม	**1 พ**	**2 พ**																	
	(เอม)	**(ชะ-เอม)**	พ 1	พ 1	**/อ-/**	**/ช-/**	**/-ม/**	**-**	**เอ**	**อะ**	**สามัญ**	**ตรี**	**อ-**	**ช-**	-ม	-	ไม้หน้า	วิสรร-ชนีย์	-	-	-	-
			-	พ 2	-	/อ-/	-	/-ม/	-	เอ	-	สามัญ	-	อ-	-	-ม	-	ไม้หน้า	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เอม** ในหนังสือบุด พบว่า ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.12

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
3.	พิศหนาด	พิษนาศน์	**3 พ**	**3 พ**																		
	(พิด-หฺนาด)	(พิด-สะ-หฺนาด)	พ 1	พ 1	**/พ-/**	**/พ-/**	**/-ด/**	**/-ด/**	**อิ**	**อิ**	**เอก**	ตรี	**พ-**	**พ-**	**-ศ**	**-ษ**	**พินทุ์อิ**	**พินทุ์อิ**	-	-	-	-
			พ 2	พ 2	**/หน-/**	/ส-/	/-ด/	-	อา	อะ	ตรี	เอก	หน-	ษ-	-ด	-	ลากข้าง	-	-	-	-	-
			-	พ 3	-	**/น-/**	-	**/-ด/**	-	อา	-	เอก	-	น-	-	-ศ	-	ลากข้าง	-	-	-	์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **พิษนาศน์** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า คำในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏการใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต กำกับบน น (น์) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตในภาษาไทยมาตรฐานจะใช้เพื่อกำกับบนพยัญชนะที่ไม่ต้องการออกเสียง ในขณะที่คำในหนังสือบุด เครื่องหมายทัณฑฆาตที่ปรากฏ มีลักษณะการใช้เป็นสระ เช่นคำว่า ส์เนี่ยด (สะ-เหนียด) เครื่องหมายทัณฑฆาตใช้เหมือนสระอะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ 4 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 138 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.87

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	จำนวนพยางค์		ลักษณะเสียง								ลักษณะรูปคำ									
					พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		พยัญชนะต้น		พยัญชนะท้าย		สระ		วรรณยุกต์		เครื่องหมาย	
			บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม	บ	ม
4.	เห้จขี่ฟาย	เห็ดขี้ควาย	**3 พ**	**3 พ**																		
	(เห็ด-ขี้-ฟาย)	**(เห็ด-ขี้-ควาย)**	พ 1	พ 1	**/ห-/**	**/ห-/**	**/-ด/**	**/-ด/**	**เอะ**	**เอะ**	**ตรี**	เอก	**ห-**	**ห-**	**-จ**	**-ด**	**ไม้หน้า**	**ไม้หน้าไม้ไต่คู้**	ไม้โท	-	-	-
			พ 2	พ 2	/ข-/	**/ข-/**	-	-	อี	อี	ตรี	โท	ข-	ข-	-	-	พินทุ์อิ ฝนทอง	พินทุ์อิ ฝนทอง	-	ไม้โท	-	-
			พ3	พ 3	/ฟ-/	/คว-/	/-ย/	/-ย/	อา	อา	สามัญ	สามัญ	ฟ-	คว-	-ย	-ย	ลากข้าง	ลากข้าง	-	-	-	-

ผลการวิเคราะห์ คำว่า **เห็ดขี้ควาย** ในภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2 ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด

ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด จำนวน 86 ชนิด ข้อมูลที่ได้นำมาจากแหล่งต่างๆดังนี้

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน คือ นายกีชา วิมลเมธี นายประภาส สุพรรณ นางอุบล ตรีภักดิ์ ในระหว่างวันที่ 9-15 กุมภาพันธ์ 2552

2. ข้อมูลจากเอกสารอ้างอิง นำมาจากเอกสารต่างๆดังนี้

เอกสารหมายเลข 1 ราชบันฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบันฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

เอกสารหมายเลข 2 วุฒิ วุฒิธรรมเวช. 2543. สารานุกรมเครื่องยาไทย 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพชร 69.

เอกสารหมายเลข 3 อับดุลกาเดร์, โมฮัมหมัด. 2535. พจนานุกรมไทย-มลายู มลายู-ไทย. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธ์การพิมพ์.

ผลจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด จำแนกประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรได้จำนวน 9 กลุ่ม ดังนี้

1. คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ หมายถึง ลักษณะของสมุนไพรที่มาจากพืช

2. คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ หมายถึง ลักษณะของสมุนไพรที่มาจากพืชและคุณสมบัติของสมุนไพร

3. คำที่มาจากสรรพคุณ หมายถึง คุณสมบัติของสมุนไพร

4. คำที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด หมายถึง สิ่งที่เห็นตามด้วย และลักษณะของการมีขึ้นของสมุนไพร

5. คำที่มาจากลักษณะการเกิด หมายถึง ลักษณะของการมีขึ้นของสมุนไพร

6. คำที่มาจากลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะของสมุนไพรที่ไม่มีชีวิต

7. คำที่มาจากถิ่นกำเนิด หมายถึง ที่เกิดของสมุนไพร

8. คำที่มาจากเรื่องเล่า หมายถึง เรื่องหรือประวัติความเป็นมาของสมุนไพรที่พูดหรือบอกต่อๆกันมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9. คำที่มาจากวิธีใช้ หมายถึง หนทางที่เอาสมุนไพรมาทำ

จากการศึกษารายละเอียดประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรทั้ง 9 กลุ่ม สรุปออกมาเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 4.27 สรุปประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรจากหนังสือบุด

ความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพร	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	48	55.81
2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ	2	2.32
3. สรรพคุณ	17	19.76
4. ความเชื่อและลักษณะการเกิด	1	0.70
5. ลักษณะการเกิด	5	3.54
6. ลักษณะทางกายภาพ	6	6.97
7.ถิ่นกำเนิด	3	3.12
8. เรื่องเล่า	3	3.12
9. วิธีใช้	1	0.70
รวม	**86**	**100.00**

จากตารางที่ข้างต้น พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ พบมากที่สุด จำนวน 48 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.81 ซึ่งลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ปรากฏ มีทั้งลักษณะที่มาจากลำต้น ใบ ผล เป็นต้น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากสรรพคุณ พบจำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.76 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะการเกิด พบจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.54 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางกายภาพ พบจำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.97 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากถิ่นกำเนิด และเรื่องเล่า พบจำนวน 3 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.54 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากถิ่นกำเนิด พบจำนวน 2 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.32 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบน้อยที่สุดคือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากวิธีใช้ พบจำนวน 1 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.70

จากการศึกษา คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์พบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าลักษณะทางพฤกษศาสตร์คือสิ่งแรกที่เห็น การตั้งชื่อจึงให้เป็นไปตามลักษณะที่พบเห็นเพื่อความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สะดวก และง่ายในการจดจำ ส่วนการตั้งชื่อที่มาจากลักษณะอื่นๆนั้น เป็นขั้นตอนที่ต้องเรียนรู้มากกว่าขั้นตอนแรก โดยเฉพาะการตั้งชื่อที่มาจากสรรพคุณ และวิธีใช้ ที่ต้องมีการปฏิบัติและทดลองก่อนจึงให้คำเรียกชื่อที่เหมาะสมได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรเป็นคำที่มาจากหนังสือบุด ซึ่งเป็นเอกสารของถิ่นใต้ แต่ปรากฏการใช้คำภาษาถิ่นใต้เพียง 3 คำ แสดงให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้บันทึกในหนังสือบุดเป็นภาษาไทยมาตรฐาน สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของหมอพื้นบ้านทั้ง 3 คน

ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพร

1. คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ พบจำนวน 48 คำ คิดเป็นร้อยละ 65.11

1.1 คำว่า กะทือ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก๋ ทื, ก่ทิ๋, กท๋ (กะ-ทือ)

ภาษาไทยมาตรฐาน กะทือ (กะ-ทือ)

ประวัติความเป็นมาของคำ กะทือ น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Zingiber zerumbet (L.) Smith ในวงศ์ Zingiberaceae ดอกสีเหลือง ผลกลมสีแดง เหง้าสีเหลืองอ่อนกลิ่นหอม ใช้ทำยาได้ เมื่ออ่อนใช้ปรุงอาหาร ช่อดอกอ่อนใช้เป็นผัก (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า กะทือ หมายถึง ส่วนของลำต้นที่อยู่ใต้ดิน หรือที่เรียกว่า เหง้า ดังนั้น กะทือ จึงเป็นคำที่มาจากลักษณะของพืชชนิดนี้

สรรพคุณ ช่วยกระตุ้นการบีบตัวของลำไส้ ขับลม แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บิด ปวดมวนแน่นท้อง จุกเสียด บำรุงน้ำนม บำรุงธาตุ รักษาโรคเบื่ออาหารโดยนำเหง้าสดย่างไฟให้สุก ตำผสมกับน้ำปูนใส คั้นเอาแต่น้ำดื่ม หรือนำเหง้าสดหมกไฟรับประทานเมื่อมีอาการ

1.2 คำว่า กระดูกโค

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก:ดูกโค (กะ-ดูก-โค)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระดูกโค (กระ-ดูก-โค)

ประวัติความเป็นมาของคำ กระดูกโค น. โครงร่างกายที่มีลักษณะแข็งของสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิด Bos taurus ในวงศ์ Bovidae เป็นสัตว์กีบคู่ลำตัวมีสีต่าง ๆ เช่น น้ำตาลนวล เขาโค้ง สั้น มีเหนียงห้อยอยู่ใต้คอถึงอก ขนสัตว์กีบคู่ลำตัวมีสีต่าง ๆ เช่น น้ำตาลนวล เขาโค้ง สั้น มีเหนียงห้อยอยู่ใต้คอถึงอก ขน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า กระดูกโค เป็นคำที่มาจากโครงร่างกายของวัว หรือ โค เป็นสมุนไพรที่ นำมาเผาและบดให้ละเอียด มีประโยชน์สำหรับผู้ที่ขาดธาตุเหล็กและแคลเซียม

สรรพคุณ บำรุงกระดูก

1.3 คำว่า ประดู่

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก๋ โด (กะ-โด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ประดู่ (ปฺระ-ดู่)

ประวัติความเป็นมาของคำ ประดู่ เป็นพรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มีลำต้นสูงประมาณ 25 เมตร ใบจะออกรวมกันเป็นช่อ ลักษณะของใบเป็นรูปมนรี ปลายใบแหลม ขึ้นในที่แล้งจะผลัดใบก่อนออกดอก ดอกออกเป็นช่อมีสีเหลืองสดลักษณะคล้ายดอกถั่ว (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ประดู่ น. หมายถึง ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนี้ จะก่อให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ของความร่วมมือร่วมใจกันสืบไป ดังนั้น คนโบราณจึงนิยมปลูกต้นประดู่ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนในบ้าน มีความรักใคร่สามัคคี โดยที่ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน บ้านทั้งหลัง จึงมีแต่ความสงบสุขทุกคนจะร่วมมือร่วมแรงใจกันเสมอ ราวกับดอกของต้นประดู่ ที่มักจะระดมกำลังกันผลิบาน จนกลายเป็นสีเหลืองไปทั่วทั้งต้น

สรรพคุณ ใบ : รสฝาด ใช้สระผม พอกฝี พอกแผล แก้ผดผื่นคันเปลือก : รสฝาดจัด สมานบาดแผล แก้ท้องเสีย บำรุงร่างกายแก่น : รสขมฝาดร้อน แก้คุดทะราด แก้เสมหะ เลือดกำเดาไหล แก้ไข้

1.4 คำว่า ตะไคร้

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก๋ไคร ,กไคร (กะ-ไคร) ไคร้ย (ไคร้) ต๋ไคร้ย (ตะ-ไคร้)

ภาษาไทยมาตรฐาน ตะไคร้ (ตะไคร้)

ประวัติความเป็นมาของคำ ตะไคร้ เป็นพืชล้มลุก ความสูงประมาณ 4-6 ฟุต ใบยาวเรียว ปลายใบมีขนหนาม ลำต้นรวมกันเป็นกอ มีกลิ่นหอม ดอกออกเป็นช่อยาวมีดอกเล็กฝอยเป็นจำนวนมาก (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ต้น น. ลำของต้นไม้ ต้น เกิดจากการกร่อนเสียง เป็น ตะไคร้ น. ชื่อไม้ต้นขนาดเล็กหลายชนิดในสกุล Glochidion วงศ์ Euphorbiaceaeคำว่า ตะไคร้ หรือ ต้นไคร้ มาจากลักษณะ ที่หมายถึง ชื่อของไม้ต้นขนาดเล็ก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพคุณ ลำต้นแก่หรือเหง้า: แก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ ขับปัสสาวะ แก้นิ่ว ขับประจำเดือน

1.5 คำว่า กำจาย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก่จาย (กะ-จาย) กำจาย, กำมจาย (กำ-จาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน กำจาย (กำ-จาย)

ประวัติความเป็นมาของคำ กำจาย เป็นไม้ใหญ่ ลำต้นและก้านใบมีหนามแหลมแข็งโค้งลงคล้ายหนามกุหลาบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับ หูใบเรียวแคบ ร่วงง่าย ช่อดอกแบบช่อกระจาย คำว่า กำจาย มาจากลักษณะของใบกำจายที่ร่วงง่าย และมักจะกระจายไปทั่ว

ผลการวิเคราะห์ กำจาย น. กระจาย, ฟุ้ง, แพร่ (ข. ขฺจาย) คำว่า กำจาย มาจากลักษณะของใบกำจายที่ร่วงง่าย และมักจะกระจายไปทั่ว

สรรพคุณฝัก: ใช้ชำระล้างบาดแผล ห้ามโลหิต สมานแผล ปรุงเป็นยากินแก้ท้องร่วง ราก: ใช้ปรุงเป็นยาแก้ไข้

1.6 คำว่า กระดาดขาว

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก่ดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว) หัวก่ร่ดาดข้าว (หัว-กฺระ-ดาด-ขาว)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระดาดขาว (กฺระ-ดาด-ขาว)

ประวัติความเป็นมาของคำ กระดาดขาว เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าทอดไปตามพื้นดิน ลำต้นตั้งตรงและอวบน้ำ ใบเป็นใบเดียวรูปหัวใจกว้างแกมรูปไข่ ปลายใบมนแหลมโคนเว้าลึกเป็นติ่งหู ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบเรียบ ก้านใบเรียวยาวอวบน้ำสีเขียวอ่อน ออกดอกเป็นช่อที่ซอกกาบใบ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ กระ ใช้เป็นพยางค์หน้า ซึ่งเดิมเป็น ก กำ กุ ข ต ส โบราณใช้แทน ตระ เช่น ตระกูล ตระลาการ ใช้เติมหน้าคำโดยไม่มีความหมายก็มี เช่น กระโดด กระพุ่มดาด ว. ลาด, ไม่ชัน, ธรรมดา ขาว ว. มีสีอย่างสำลี, แจ่มแจ้ง, บริสุทธิ์ คำว่า กระดาดขาว มาจากลักษณะของใบกระดาดขาว ที่มีลักษณะเป็นแผ่นเรียบ และมีสีเขียวอ่อนที่ค่อนไปทางขาว

สรรพคุณ เหง้า: ใช้เป็นยาระบายและขับปัสสาวะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.7 คำว่า กระดูกไก่

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก่ดูกไก (กะ-ดูก-ไก่)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระดูกไก่ (กระ-ดูก-ไก่)

ประวัติความเป็นมาของคำ กระดูกไก่ เป็นพรรณไม้ที่มีลำต้นเป็นพุ่ม ขนาดย่อมโต ประมาณเท่านิ้วหัวแม่มือ ลักษณะลำต้นเรียวยาวตรงและเล็ก ใบมีสีเขียวใบดกออกเป็นพุ่มลักษณะของใบ ปลายใบแหลมเรียว โคนใบสอบเล็กส่วนกลางใบกว้าง ริมขอบใบเรียบไม่มีหยักดอก

ผลการวิเคราะห์ กระ ใช้เป็นพยางค์หน้า ซึ่งเดิมเป็น ก กำ กุ ข ต ส โบราณใช้แทน ตระ เช่น ตระกูล ตระลาการ เติมหน้าคำโดยไม่มีความหมายก็มี เช่น กระโดด กระพุ่ม(กระ) ดูก น. โครงร่างกายมีลักษณะแข็ง, ส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงร่างกายไก่ น. ชื่อสัตว์ปีกจำพวกนก บินได้ในระยะสั้น หากินตามพื้นดิน ตกไข่ก่อนแล้วจึงฟัก คำว่า กระดูกไก่ มาจากลักษณะลำต้นของกระดูกไก่ ที่มีลักษณะเรียว ยาว ตรง และเล็ก มองดูคล้ายกับกระดูกของไก่นั่นเอง คำว่า ก่ดูกไก (กะ-ดูก-ไก) ในหนังสือบุด เป็นลักษณะของการแปลงเสียง กล่าวคือ ก่ดูกไก →กระดูกไก่ เป็นลักษณะการแปลงเสียงจาก /ก-/ เป็น /กร-/ ออกเป็นช่อ ดอกมีขนาดเล็กสีขาว (เอกสารหมายเลข 2)

สรรพคุณ ใบสด: นำมาตำให้ละเอียด ผสมเหล้าและเอาบีบเอาน้ำดื่ม อาจใช้กากพอกแผล แก้พิษงูหรือแมลงกัดต่อย

1.8 คำว่า ผักกูด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กดู (กูด) ผักกุด (ผัก-กูด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ผักกูด (ผัก-กูด)

ประวัติความเป็นมาของคำ กูด คือยอดอ่อนของไม้จำพวกเฟิร์น ลักษณะเป็นกอ รากแตกฝอยเป็นกรุจุกใหญ่ ก้านใบแตกจากเหง้าใต้ดิน ก้านใบยาวประมาณ 1 เมตร ใบเป็นแผงแบบขนนก แตกเป็นคู่ขนานตั้งแต่กลางก้านใบไปจนตลอดปลายใบเล็กหงิกงอ ยอดอ่อนและปลายยอดม้วนงอแบบก้นหอยและมีขน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ กูด ในภาษาถิ่นเหนือ อีสาน ใต้ แปลว่า หงิก ผักกูด จึงเป็นชื่อของผักยอดหงิก มาจากลักษณะของพืชชนิดนี้ ที่ยอดมีลักษณะหงิกงอ

สรรพคุณ ผักกูดทั้งต้น ใช้ต้มเพื่อแช่น้ำอาบแก้ผื่นคัน มีวิตามินเอสูงเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.9 คำว่า กรุงเขมา

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กร่งเหม้า (กฺรง-เหม้า) กรุงกเฆา (กรุง-เหม้า) โกรงกเหม้า (โกรง-กะ-เหมา)

ภาษาไทยมาตรฐาน กรุงเขมา (กรุง-ขะ-เหมา)

ประวัติความเป็นมาของคำ กรุงเขมา เป็นไม้เถา เถา กิ่ง ใบ และช่อดอกมีขนอ่อนนุ่มหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปกลม รูปหัวใจ หรือรูปไต ก้นปิด ปลายแหลม หรือเป็นติ่งหนาม โคนมน ตัด หรือเว้าเล็กน้อย ลำต้นมีลักษณะเป็นซี่ และสีค่อนข้างคล้ำ ผลค่อนข้างกลม สีแดง มีขน มีเมล็ดเดียว เล็ก แข็ง รูปโค้ง หรือเป็นรูปเกือกม้า ผิวขรุขระ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ กรง น. สิ่งที่ทำเป็นซี่ ๆ สำหรับขังนกเป็นต้น (มลายู กุรง; ข. ทฺรุง) เขมา น. (ข. เขฺมา) ดำ คำว่า กร่งเหม้า หรือกรุงเขมา เป็นคำที่มาจากลักษณะของสมุนไพรชนิดนี้คือ ลักษณะของลำต้นที่จะมีลักษณะเป็นซี่ๆ และเป็นสีดำ

สรรพคุณ เหง้า: รสสุขุมหอมแก้โรคในปากคอแก้แผลเน่าเปื่อย แก้เสียดแทงสองราวข้าง แก้หอบหืด

1.10 คำว่า ปลาไหลเผือก

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กำไหลเผิก (กะ-ไหล-เผิก)

ภาษาไทยมาตรฐาน ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)

ประวัติความเป็นมาของคำ ปลาไหลเผือก เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง ใบเป็นใบประกอบ ใบย่อยแข็ง เรียวปลายแหลม ดอกเป็นช่อใหญ่ยาว สีเหลืองน้ำตาลผลสีน้ำตาลรูปไข่ รากมีลักษณะยาว ค่อนข้างอวบ สีขาว นิยมนำมาทำยา (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ปลาไหลเผือก มาจากลักษณะของรากปลาไหลเผือกที่นิยมนำมาทำเป็นยา รากของปลาไหลเผือกมีลักษณะยาวเหมือนกับปลาไหล แต่เนื่องจากมีสีขาว จึงเรียกว่าปลาไหลเผือก คำในภาษาไทยมาตรฐานนำมาใช้โดยการแปลงเสียงพยัญชนะและสระ คือ กำไหลเผิก→ปลาไหลเผือก พยางค์แรก คำในหนังสือบุดใช้พยัญชนะเสียง /ก-/ แต่คำในภาษาไทยมาตรฐานใช้เสียง /ปล-/ พยางค์ที่สาม คำในภาษาไทยมาตรฐานใช้เสียงสระ /เอือ/ และการเปลี่ยนแปลงเสียงโดยการเติมเสียงท้ายจาก กำไหลเผิก→ปลาไหลเผือก

สรรพคุณ แก้ไข้ เพิ่มสมรรถภาพทางเพศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.11 คำว่า การบูร

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กานปนู, กานปนูต๋ น (กาน-บูน-ต้น) กานปุนุ (กาน-บูน การบูร (กา-ระ-บูน)

ภาษาไทยมาตรฐาน การบูร (กา-ระ-บูน)

ประวัติความเป็นมาของคำ การบูร เป็นไม้ยืนต้น สูง 10-15 เมตร กิ่งก้านเรียบเกลี้ยง ยอดอ่อนมีใบเกล็ดสีเหลืองแกมน้ำตาลหุ้ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. มียางที่มีกลิ่นหอม ดอกช่อออกที่ซอกใบ ดอกย่อยมีขนาดเล็ก สีนวล (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ การบูร ว. สีขาว (ส. กฺรบูร) คำว่า การบูร มาจากลักษณะของสารสีขาวที่ได้มาจากต้นเมื่อนำเนื้อมากลั่นเป็นไอน้ำ จะได้สารสีขาวที่มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว เรียกว่า การบูร ซึ่ง หมายถึง สารสีขาวและมีกลิ่นหอมนั่นเอง

สรรพคุณ เมื่อนำส่วนต่างๆ ของการบูรมากลั่นจะได้น้ำมันระเหยง่าย เป็นผลึกแยกออกมาเรียกว่า การบูร ใช้เป็นยาระงับเชื้ออย่างอ่อน ยากระตุ้นหัวใจ ขับลม ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ แก้ปวด ทำยาทาถูนวดแก้ปวดตามข้อ

1.12 คำว่า มะหวด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กำซ้ม (กำ-ซำ)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะหวด (มะ-หวด)

ประวัติความเป็นมาของคำ กำซำเป็นไม้ต้น เปลือกค่อนข้างเรียบ สีน้ำตาลถึงสีเทา ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ มีใบย่อย 3–6(–9) คู่ เรียงตรงข้ามหรือเยื้องกัน บางครั้งสลับ แผ่นใบย่อยรูปไข่ ดอกเล็ก สีขาวถึงเหลือง กลิ่นหอมหวาน ออกผลเป็นช่อตามปลายกิ่งและตามง่ามใบ (เอกสารหมายเลข 3)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า กำซำ มาจากภาษามลายู หมายถึง ช่อ, พวง เป็นคำที่มาจากลักษณะของผลกำซำที่จะขึ้นรวมกันเป็นช่อ หรือ พวง

สรรพคุณ เมล็ด รสฝาด ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ซาง แก้ไอกรน ราก รสเมาเบื่อ ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ วัณ-โรค แก้พิษร้อน แก้กระษัยเส้นเอ็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.13 คำว่า โกศพุงปลา

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด โกศพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)

ภาษาไทยมาตรฐาน โกศพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)

ประวัติความเป็นมาของคำ โกฐพุงปลา เป็นไม้เถาเกาะอยู่ตามต้นไม้อื่น โดยมีรากเกาะที่งอกออกตามข้อลักษณะคล้ายพุงปลา ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามกัน รูปโล่ ขนาดประมาณ 1 นิ้ว ผิวเรียบ ดอกเป็นช่อขนาดเล็ก6-8 ดอก ออกตามง่ามใบ กลีบรูปคนโทสีเหลืองแกมเขียว ผลเป็นฝัก ยาวประมาณ 5-7.5 ซม. สีเหลืองแกมส้ม (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ โกฐ น. ชื่อเครื่องยาสมุนไพรจำพวกหนึ่ง ได้จากส่วนต่างๆของพืช มีหลายชนิด โกฐ มาจากภาษาสันสกฤต (โกฏ) แปลว่า ปราบ, กำจัด, ทำให้หายไปพุงปลา น. เครื่องในท้องของปลา มีกระเพาะและลำไส้เป็นต้น โกฐพุงปลาเป็นของฝาดเกิดขึ้นเนื่องด้วยส่วนของพืช เช่น ใบ หรือ กิ่ง ถูกสิ่งอื่นไปรบกวน เช่น แมลงเจาะหยอดไข่ลงไปพืชก็ต้องผลิตสารป้องกันขึ้นมา ลักษณะของโกฐพุงปลาคล้ายกระเพาะปลาขนาดเล็ก มีคอคอดดูคล้ายมีขั้ว ผิวสีน้ำตาลปนนวลบางตอน เรียบ บางตอนเป็นปุ่มป่ำ ลักษณะคล้ายถุงค่อนข้างแบน ส่วนที่เสมือนปลิ้นออกอาจมีสี แดงเรื่อ ข้างในกลวง มีรสฝาด ขมจัดคำว่า โกฐพุงปลา เป็นชื่อที่มาจากลักษณะของพืชชนิดนี้ที่เหมือนกับพุงของปลานั่นเอง

สรรพคุณ ใบ: เป็นยาแก้โรคท้องเดิน ราก: ใช้ปรุงเป็นยาฝาดสมานแก้ปวดเบ่ง แก้ท้องร่วง แก้โรคบิด แก้อาเจียน เสมหะพิการ เมื่อนำมาบดหรือเคี้ยวผสมกับพลูเป็นยาแก้ไอ ถ้าใช้ภายนอกเป็นยาสมานแผล

1.14 คำว่า ขัดมอน

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เข็จมอร (เข็ด-มอน) เขดมอน (เขด-มอน)

ภาษาไทยมาตรฐาน ขัดมอน (ขัด-มอน)

ประวัติความเป็นมาของคำ เขดมอน หรือ ขัดมอน เป็นพรรณไม้พุ่ม ลำต้นไร้ขน ใบเป็นสีเขียวแก่ ใบเล็ก ขอบของใบจะหยักแบบฟันปลาใบออกตรงข้ามกันเป็นเกลียวรอบกิ่ง กิ่งเล็กเรียว แผ่สาขามาก ดอกสีขาว เล็กกลีบเลี้ยงมีจำนวน 4 กลีบ เกสรตัวเมียมี 1 อัน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ขัด ก. ถูให้เกลี้ยง, ถูให้ผ่องใส, ถูให้ขึ้นเงา Sweet Broomweed จึงหมายถึง วัชพืชที่มีลักษณะเหมือนไม้กวาด มีสีและลักษณะที่น่ารักอ่อนหวาน ไทยรับคำนี้เข้ามาใช้ด้วยการบัญญัติศัพท์คำไทยขึ้น เป็น ขัดมอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพคุณ แก้อาการของดีซ่าน ขับปัสสาวะ ระบายน้ำดีซ่านได้ แก้อ่อนเพลีย แก้ไข้ บำรุงตับ แก้ปากขม กินอาหารขมได้

1.15 คำว่า กระจับ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เข้าควาย, เขาควาย, เข้าควาย (เขา-คฺวาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระจับ (กฺระ-จับ)

ประวัติความเป็นมาของคำ เป็นพืชน้ำล้มลุกอายุหลายฤดู ลักษณะเป็นกอลอยน้ำ ใบมี 2 แบบ คือ ใบใต้น้ำเป็นเส้นยาวคล้ายราก ส่วนใบลอยน้ำรูปคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เมื่อเป็นผลจะจมลงใต้น้ำ ผลหรือฝักกระจับมีสีดำขนาดใหญ่ เปลือกหนาแข็งเขางอโค้งคล้ายเขาควาย กระจับชนิดนี้มีปลายเขาแหลม (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า กรฺบี (ข.) ไทยรับเข้ามาใช้ด้วยการ เติมวิสรรชนีย์หลังพยัญชนะ /กร-/ ในพยางค์แรกและเปลี่ยน สระอี เป็น สระอือ ในพยางค์ที่สอง เป็น กระบือ มักใช้เป็นทางการ แต่ถ้าหากใช้ทั่วไปใช้คำว่า ควายคำว่า เขาควาย เป็นคำที่มาจากลักษณะของพืชชนิดนี้ที่มีลักษณะเป็นเขาโค้งคล้ายกับเขาควาย

สรรพคุณ ใบ: กัดเสมหะ แก้ไข้ ขับเมือกในลำไส้ให้ออกมาทางระบบขับถ่าย เป็นยาเสริมสมรรถภาพตาของเด็กก้านต้น: ใช้เป็นยาแก้โรคกระเพาะ

1.16 คำว่า ขี้เหล็ก

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ฃิเลก (ขิ-เลก)

ภาษาไทยมาตรฐาน ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)

ประวัติความเป็นมาของคำ ขี้เหล็ก เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงปานกลาง ผลัดใบ ลำต้นมักคดงอเป็นปุ่มเปลือกสีเทาถึงสีน้ำตาลดำ ยอดอ่อนสีแดงเรื่อๆ ดอกช่อสีเหลืองอยู่ตามปลายกิ่ง ดอกจะบานจากโคนช่อไปยังปลายช่อ ผลเป็นฝักแบนยาวมีสีคล้ำ เมล็ดรูปไข่ยาวแบนสีน้ำตาลอ่อนเรียงตามขวางมี เนื้อไม้มีสีน้ำตาลแก่เกือบดำ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ขี้ ก. กิริยาที่ถ่ายกากอาหารออกทางทวารหนัก, ถ่ายอุจจาระเหล็ก น. ธาตุลำดับที่ 26 สัญลักษณ์ Fe เป็นโลหะลักษณะเป็นของแข็งสีขาวเป็นเงาคล้ายเงินคำว่า ขี้เหล็กมาจากลักษณะของเนื้อไม้ขี้เหล็กมีสีน้ำตาลแก่เกือบดำ ค่อนข้างหยาบ แข็ง เหนียว หนักมาก สันนิษฐานว่า จากลักษณะของเนื้อไม้นี่เองทำให้ชาวไทยเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า “ขี้เหล็ก” เพราะคงมีสีใกล้เคียงกับส่วนที่เหลือจากการถลุงแร่เหล็ก (หรือขี้เหล็ก)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพคุณ ดอก: รักษาโรคเส้นประสาท นอนไม่หลับ ทำให้หลับสบาย รักษาโรคหืด รักษาโรคโลหิตพิการ ผายธาตุ รักษารังแค ขับพยาธิ ราก: รักษาไข้ รักษาโรคเหน็บชา ทาแก้เส้นอัมพฤกษ์ให้หย่อน แก้ฟกช้ำ แก้ไข้บำรุงธาตุ ไข้ผิดสำแดง ลำต้นและกิ่ง: เป็นยาระบาย รักษาโรคผิวหนังแก้โรคกระษัย แก้นิ่ว ขับปัสสาวะ ต้น: แก้กระษัย ดับพิษไข้ แก้พิษเสมหะ รักษาอาการตัวเหลือง เป็นยาระบาย บำรุงน้ำดี ทำให้เส้นเอ็นหย่อน เปลือกต้น: รักษาโรคริดสีดวงทวาร โรคหิด แก้กระษัยใช้เป็นยาระบาย กระพี้: รสขมเฝื่อน แก้ร้อนกระสับกระส่าย บำรุงโลหิต คุมกำเนิด ใบ: รักษาโรคบิด รักษาโรคเบาหวาน แก้ร้อนใน รักษาฝีมะม่วง รักษาโรคเหน็บชา ลดความดันโลหิตสูง ขับพยาธิ เป็นยาระบาย รักษาอาการ นอนไม่หลับ ฝัก: แก้พิษไข้เพื่อน้ำดี พิษไข้เพื่อเสมหะ แก้ลมขึ้นเบื้องสูง เบื้องบน โลหิตขึ้นเบื้องบน ทำให้ระส่ำระสายในท้อง เปลือกฝัก: แก้เส้นเอ็นพิการ

1.17 คำว่า คนทีสอ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ค๎นทิ์ส๎อ, ค่รทิส์, ค๎นทิส, คำรทิ์ส๎อ (คน-ที-สอ)

ภาษาไทยมาตรฐาน คนทีสอ (คน-ที-สอ)

ประวัติความเป็นมาของคำ คนทีสอ เป็นพรรณไม้พุ่มขนาดกลาง ลำต้นมีความสูงที่สุดประมาณ 6 เมตร ผิวของลำต้นจะเป็นสีเทา ๆ และ จะกระด่างเป็นสีดำขาว และเขียว พื้นหน้าใบจะเป็นสีเขียว ตรงท้องใบจะเป็นสีนวลขาวและลักษณะใบนั้นส่วนโคนใบเรียวเล็ก ตรงปลายใบจะกว้างและปลายสุดแหลม มีขนาดเท่าหัวแม่มือหรือเล็กกว่า ดอกจะออกดอกเป็นช่อตรงปลายมีลักษณะคล้ายหม้อน้ำ ผลจะเป็นลักษณะกลมแห้ง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คนที น. หม้อน้ำ, หม้อน้ำมีหู, เต้าน้ำ (ป., ส. กณฺฑี) ไทยรับเข้ามาใช้โดยการเปลี่ยนพยัญชนะต้นพยางค์แรกจากรูป “ก-” เป็น “ค-” พยัญชนะท้ายรูป “-ณ” เป็น “-น” พยางค์ที่สอง พยัญชนะต้นจาก “ฑ-”เป็น “ท-”สอ ว. ขาว เช่น ดินสอพอง (เทียบเขมร ส ว่า ขาว) คำว่า คนทีสอ มาจากลักษณะ คือ ดอกของคนทีมีลักษณะคล้ายกับคนที หรือ หม้อน้ำ และตรงส่วนโคนดอกจะมีสีขาว

สรรพคุณ รากรักษาโรคตับ รากและใบต้มแก้ไข้ ขับเหงื่อ ใบแช่น้ำอาบแก้โรคผิวหนัง ผื่นคัน ใบเป็นยาขับเสมหะบำรุงธาตุ ผลแก้หืดไอ มองคร่อ (อาการไอชนิดหนึ่ง) ริดสีดวงทวาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.18 คำว่า ครามเถาว์

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ครามเหลกขุด (คราม-เหล็ก-ขุด) ครามเหลักขุดุ (คราม เหล็ก-ขูด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ครามเถาว์ (คราม-เถา)

ประวัติความเป็นมาของคำ ครามเหล็กขูด คือ ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง ลักษณะขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย ใบเมื่อนำมาทุบจะเป็นสีน้ำเงิน ใช้สำหรับย้อมผ้า ที่เรียกว่า สีคราม หรือ สีน้ำเงินนั่นเอง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คราม น. ผงสีน้ำเงินที่ได้จากต้นคราม. ว. สีน้ำเงิน เหล็กขูด น. (ถิ่น-ปักษ์ใต้) กระต่ายขูดมะพร้าวคำว่า ครามเหล็กขูด มาจากลักษณะของใบครามเหล็กขูดที่เรียวปลายใบแหลม ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อยละเอียด เหมือนกับฟันเลื่อยของกระต่ายขูดมะพร้าว ซึ่งในภาษาถิ่นใต้ เรียกกระต่ายขูดมะพร้าวว่า เหล็กขูด

สรรพคุณ รากและใบ ตำใบให้ละเอียดใส่เกลือนำไปประคบบริเวณข้อพลิก ใช้ประคบบริเวณฝ่ามือลดไข้อาการตัวร้อนได้

1.19 คำว่า ไคร้เครือ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ไครเครือ, ไครยเครื่อ (ไคร-เครือ)

ภาษาไทยมาตรฐาน ไคร้เครือ (ไคร้-เครือ)

ประวัติความเป็นมาของคำ ไคร้เครือ เป็นพรรณไม้เถา ชนิดที่ลงรากใหญ่ ไคร้ น. ชื่อไม้ต้นขนาดเล็กหลายชนิดในสกุล Glochidion วงศ์เช่น ชนิด G. daltonii Kurz ผลอ่อนกินได้ รากใช้ทำยา (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ เครือ น. เถาไม้, เรียกพรรณไม้ที่เป็นเถาว่า เครือ คำว่า ไคร้เครือ จึงเป็นการเรียกชื่อ ตามลักษณะที่เป็นไม้เถาขนาดเล็ก

สรรพคุณ ราก จะมีรสขมขื่นปร่า ใช้รักษาอาการเป็นไข้จับสั่นไข้คลั่งเพ้อ รักษาโรคพิษไข้ ไข้เชื่อมซึม พิษกาฬ เป็นยาชู เป็นยาชูกำลังและเป็นยาเจริญอาหาร

1.20 คำว่า กระพี้นางนวล

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด จักจัน (จัก-จัน)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระพี้นางนวล (กฺระ-พี้-นาง-นวน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคำ จักจั่น น. เป็นไม้ต้นผลัดขนาดกลาง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยมี3-4คู่ ใบย่อยตรงปลายมีขนาดใหญ่สุดและลดหลั่นลงมา ปลายใบเป็นติ่งแหลม โคนใบกลมมนหรือสอบเข้าเกือบเป็นรูปลิ่ม (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า จักจั่น มาจากลักษณะใบที่กลมมนและสอบเข้าเป็นรูปลิ่ม เหมือนกับแมลงชนิดที่เรียกว่า จักจั่น

สรรพคุณ ช่วยเสริมสร้างร่างกาย และใช้เป็นยารักษามะเร็ง ความดัน เบาหวาน

1.21 คำว่า ทับทิม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ทัมทิม (ทับ-ทิม)

ภาษาไทยมาตรฐาน ทัมทิม (ทับ-ทิม)

ประวัติความเป็นมาของคำ ทับทิม เป็นพืชที่มีลักษณะผลค่อนข้างกลมเมื่อแก่จะมีสีเหลืองปนน้ำตาล และสีแดงฉานบางๆ เมล็ดมีสีแดงเนื้อหุ้มมีลักษณะโปร่งใส รสเปรี้ยวอมหวาน บางสายพันธุ์จะไม่มีเมล็ด เช่น ที่ปลูกในแถบภาคใต้ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ทับทิม น. พลอยสีแดงชนิดหนึ่งคำว่า ทับทิม เป็นคำที่มาจากลักษณะ คือ ลักษณะของเมล็ดทับทิมที่อยู่ภายในผล ผลของทับทิมเป็นผลสด มีรูปกลม เมล็ดข้างในจำนวนมากมีลักษณะเกาะกันแน่น สีของเมล็ดเป็นสีแดงเหมือนกับสีของพลอยทับทิม

สรรพคุณ น้ำทับทิม: มีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิดสามารถลดภาวะการแข็งตัวของเลือดจากไขมันในเลือดสูง บรรเทาโรคโรคหัวใจและความดันโลหิตสูง ช่วยเพิ่มพลังและความงาม เปลือก: ทับทิมรักษาโรคท้องเดินและโรคบิด

1.22 คำว่า ดอกบัวนิลุบล

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ดอกนิรบัร (ดอก-นิ-ระ-บน)

ภาษาไทยมาตรฐาน ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิลุ-บล)

ประวัติความเป็นมาของคำ ดอกบัวนิลุบล เป็นพืชน้ำ มีลำต้นใต้ดิน ใบเดี่ยวแตกเป็นกอ แผ่นใบรูปโล่ลอยที่ผิวน้ำ ผิวใบด้านบนสีเขียวคล้ำ ด้านล่างสีออกม่วงแดง ดอกเดี่ยวมีก้านดอกสีออกแดง ชูดอกผิวเหนือน้ำ ดอกขนาดใหญ่ กลีบดอกสีม่วงน้ำเงิน มี20-22 กลีบ กลิ่นหอมเจริญอยู่ใต้น้ำ เปลือกหนา ภายในลักษณะนุ่มโปร่ง เมล็ดมาก (เอกสารหมายเลข 2)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ ดอก น. ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลหรือเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเพื่อสืบพันธุ์ บงกช น. ดอกบัว (ป., ส. ปงฺกช) ไทยรับเข้ามาใช้ด้วยการเปลี่ยนคำ จากบงกช เป็น บัวนิลุบล (ป. นีลุปฺปล; ส. นีโลตฺปล) น. บัวขาบ หมายถึง ดอกบัวที่มีใบเดี่ยวแตกออกเป็นกอ แผ่นใบรูปโล่ลอยที่ผิวน้ำผิวใบด้านบนสีเขียวคล้ำ ด้านล่างสีออกน้ำเงิน ซึ่งมาจากคำว่า นีล (ป., ส.) หมายถึง สีน้ำเงินแก่ ดอกเดี่ยวมีก้านดอกสีออกแดง ชูดอกผิวเหนือน้ำ ดอกขนาดใหญ่ กลีบดอกสีม่วงน้ำเงินคำว่า ดอกบัวนิลุบล เป็นคำที่มาจากลักษณะ คือ ลักษณะของดอกบัวนิลุบล ที่มีสีนิล หรือ สีน้ำเงินแก่นั่นเอง

สรรพคุณ ดอก: บำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง บำรุงครรภ์ เมล็ด บำรุงร่างกาย บำรุงกำลัง หัวบำรุงหัวใจ บำรุงธาตุปลูกเป็นไม้ประดับ เมล็ด: ใช้ปลูกเพื่อเป็นอาหาร

1.23 คำว่า ดอกจำปาทอง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เด้า:จำปาทอง (เดาะ-จำ-ปา-ทอง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ดอกจำปาทอง (ดอก-จำ-ปา-ทอง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ดอกจำปาทอง มีลักษณะเป็นดอกเดียว สีเหลืองส้ม ออกตามง่ามใบ มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกรวมกัน 12-15 กลีบ กลีบยาว กลีบด้านนอกรูปหอกกลับ ปลายเรียวแหลม กลีบดอกชั้นในสั้นและแคบกว่าชั้นนอก

ผลการวิเคราะห์ ดอก น. ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ จัมปา (ส. จัมฺปกะ) champaca ชื่อนครหลวงของแคว้นอังคะ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำจัมปา ประเทศอินเดีย ไม่ห่างไกลมากนักจากที่บรรจบกับแม่น้ำคงคา คำว่า คงคา เป็นคำที่มาจากถิ่นกำเนิดเพราะชื่อวิทยาศาสตร์ของจำปามีคำลงท้ายว่า champaca ซึ่งเป็นชื่อของเมืองเมืองหนึ่งที่ชื่อว่าเมืองจัมปาในประเทศอินเดีย ภาษาฮินดีเรียกจำปาว่า จัมปา คนไทยคงเรียกชื่อจำปาตามคนอินเดียนี่เอง ส่วนภาษาสันสกฤตเรียก จัมปกะแสดงว่าชื่อวิทยาศาสตร์ของจำปามาจากภาษาสันสกฤต คนอินเดียอาจนำจำปามาเมืองไทยพร้อมๆ กับการติดต่อการค้าคำว่า จัมปา ไทยรับเข้ามาใช้ โดยการเปลี่ยนรูปสระในพยางค์แรกจาก จัม(ปา) เป็น จำ(ปา)ทอง น. ธาตุแท้ชนิดหนึ่งเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่ามาก คำว่า ดอกจำปาทอง เป็นคำที่มาจากลักษณะ คือ เป็นลักษณะของดอกจำปาที่มีสีเหลืองส้มราวกับสีของทองคำ

สรรพคุณ ดอกและเมล็ดใช้ทำยาแก้ไข แก้โรคธาตุเสีย แก้คลื่นเหียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.24 คำว่า มะเดื่อชุมพร

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เดิ่วชุมพ้อน (เดือ-ชุม-พ้อน)

ภาษาไทยมาตรฐานมะเดื่อชุมพร(มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)

ประวัติความเป็นมาของคำ มะเดื่อชุมพร เป็นไม้ยืนต้น ลำต้นเกลี้ยงสีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา กิ่งอ่อนสีเขียว หรือสีเขียวในน้ำตาล กิ่งแก่มีสีน้ำตาลเกลี้ยง หรือมีขนปกคลุม ผล รูปกลมแป้นหรือรูปไข่ มีขน ออกเป็นกระจุกตามกิ่งและลำต้น เมื่อฉีกออกจะพบเกสรเล็กๆ อยู่ภายในผล ผลสุกมีสีแดง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ เดื่อ ว. มากทั่วไปจนเป็นปรกติธรรมดา ชุมพร น. จังหวัดหนึ่งทางภาคใต้คำว่า เดื่อชุมพร เป็นคำที่มาจากลักษณะผลที่มีลักษณะการขึ้นเป็นกระจุกมากมายตามกิ่งและลำต้น และเนื่องจากถิ่นกำเนิดของพืชชนิดนี้ คือ จังหวัดชุมพร จึงเป็นที่มาของชื่อ เดื่อชุมพร

สรรพคุณ รากใช้แก้พิษไข้ ไข้กาฬ แก้ร้อนใน

1.25 คำว่า สัตตบรรณ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ติ่นเป๊ด (ตีน-เป็ด)

ภาษาไทยมาตรฐาน สัตตบรรณ (สัด-ตะ-บัน)

ประวัติความเป็นมาของคำ ตีนเป็ด เป็นไม้ยืนต้นลำต้นตรง ใบเป็นใบเดี่ยวแตกออกวนรอบกิ่งหลายใบดอกออกเป็นช่อแบบร่ม สีขาว (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ตีน น. อวัยวะส่วนล่างสุดของคนหรือสัตว์ นับตั้งแต่ใต้ข้อเท้าลงไป สำหรับยืนหรือเดินเป็นต้นเป็ด น. ชื่อสัตว์ปีก ปากแบน ตีนแบน ระหว่างนิ้วมีพังผืดยึดติดกัน เพื่อสะดวกในการว่ายน้ำคำว่า ตีนเป็ด เป็นคำที่มาจากลักษณะใบที่เป็นใบเดี่ยวมนรี ปลายใบมน โคนใบแหลมก้านใบสั้น แตกใบออกรอบข้อเป็นวง เรียงกันคล้ายตีนเป็ด จึงมักเรียกกันทั่วไปว่า “ต้นตีนเป็ด”

สรรพคุณ เปลือก: ใช้แก้ไข้หวัด หลอดลมอักเสบ ขับระดู ขับพยาธิ ขับน้ำเหลืองเสีย ขับน้ำนม รักษามาเลเลีย แก้ท้องเสีย แก้บิด เบาหวาน น้ำยางจากต้น: ใช้อุดฟันแก้ปวดฟัน แก้แผลอักเสบ หยอดหูแก้ปวดใบ: ใช้พอกดับพิษต่างๆ ส่วนใบอ่อนใช้ชงดื่ม รักษาโรคลักปิดลักเปิด แก้ไข้หวัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.26 คำว่า ตำลึง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ตำมลึง (ตำ-มลึง) ไบตำหลึง (ใบ-ตำ-หลึง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ตำลึง (ตำ-ลึง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ตำลึง เป็นไม้เถาล้มลุกอายุหลายปี เถาแก่ของตำลึงจะใหญ่และแข็ง เถาตำลึงจะมีลักษณะกลม สีเขียว ตามข้อมีหนวดเอาไว้ยึดเกาะ ใบเป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ ใบรูปร่างคล้าย 5 เหลี่ยม ขอบใบเว้าเล็กน้อย บางครั้งจะเว้ามาก ใบสีเขียวเรียบไม่มีขน ดอกเป็นดอกเดี่ยวออกจากบริเวณซอกใบ ดอกแยกเพศกันอยู่คนละต้น ดอกมีกลีบสีเขียว ปลายดอกแยกออกเป็น 5 แฉก โคนตัดกันเป็นกรวย กลีบดอกสีขาว เกสรตัวผู้มี 3 อัน เกสรตัวเมียมี 1 อัน ผลรูปร่างกลมรีคล้ายแตงแต่เล็กกว่าผลดิบสีเขียว เมื่อแก่สุกจัดมีสีแดง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ตำลึง เป็นคำที่มาจากลักษณะใบของตำลึง ที่มีรูปร่างคล้าย 5 เหลี่ยมคำดังกล่าวเป็นลักษณะที่เหมือนกับมาตราเงินไทยโบราณที่เรียกว่า “ตำลึง”ว่า ตำลึง เป็นคำที่มาจากลักษณะใบของตำลึง ที่มีรูปร่างคล้าย 5 เหลี่ยม ขอบใบเว้า ขอบใบเว้าเล็กน้อย ซึ่งลักษณะตาช้ำ ตาแฉะ พิษอักเสบในตา ดับพิษแก้อักเสบ ชงกับน้ำดื่มแก้อาการวิงเวียนศีรษะ รากรสเย็น ดับพิษทั้งปวงแก้ตาฝ้า ลดไข้ อาเจียน น้ำยางจากต้น,ใบ รสเย็นแก้โรคเบาหวาน

สรรพคุณ ใบ มีรสเย็น ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ แก้ไข้ตัวร้อน ดับพิษฝี ถอนพิษของตำแย แก้คัน แก้เจ็บตา ตาแดง ตาแฉะ ดอกรสเย็น แก้คัน เถารสเย็น ใช้น้ำจากเถา หยอดตาแก้ตาฟาง ตาแดง

1.27 คำว่า ถั่วแปบ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ถ้วแปบ (ถั่ว-แปบ)

ภาษาไทยมาตรฐาน ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)

ประวัติความเป็นมาของคำ ถั่วแปบ มีลักษณะลำต้นเป็นเถาเลื้อยพันไปตามกิ่งไม้ ฝักถั่วมีรูปทรงคล้ายเคียวเกี่ยวข้าว เมล็ดแบน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ถั่ว น. มาจากภาษาจีนว่า เต้า (tao) ไทยรับเข้ามาใช้และแปลงเสียงกลายเป็น ถั่วแปบ ว. แบนคำว่า ถั่วแปบ เป็นคำที่มาจากลักษณะของฝักถั่วที่แบน

สรรพคุณ ใช้เป็นสมุนไพรบำรุงร่างกาย แก้อ่อนเพลีย บำรุงธาตุ แก้ไข้ แก้อาการแพ้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.28 คำว่า เถาสะคาน

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เถ้าสะคาน (เถ้า-สะ-คาน)

ภาษาไทยมาตรฐาน เถาสะค้าน (เถ้า-สะ-คาน)

ประวัติความเป็นมาของคำ เถาสะค้าน หรือ เถาตะค้าน เป็นไม้เถาขนาดกลาง มีข้อปล้อง เนื้อไม้เป็นเส้นยาว หน้าตัดตามขวางมีลายเส้นเป็นแนวรัศมี เปลือกค่อนข้างอ่อน เนื้อสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่ถึงรูปใบหอกกว้าง คล้ายใบพริกไทยแต่แคบกว่า ปลายใบแหลม ใบสีเขียวเข้ม

ผลการวิเคราะห์ เถา น. เครือไม้, ลำต้นของไม้เลื้อยค้าน น. แย้งกัน ซึ่งการแย้งกันในที่นี้หมายถึง เนื้อไม้ที่เป็นเส้นยาว และมีหน้าที่ตัดตามขวาง หรือ แย้งกัน สะ เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า ตะ ซึ่ง เป็นลักษณะการกร่อนเสียงหน้า จาก ต้น เป็น ตะคำว่า เถาสะค้าน หรือ เถาตะค้าน จึงเป็นลักษณะชื่อของเครือไม้ที่มีเนื้อไม้เป็นลักษณะตามขวาง

สรรพคุณ รสเผ็ด ใช้ขับลม แก้จุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ

1.29 คำว่า ทองหลาง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ทองหลาง (ทอง-หลาง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ทองหลาง (ทอง-หลาง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ทองหลาง เป็นไม้ยืนต้น มีทั้งดอกสีแดง และสีขาว กิ่งอ่อนมีหนาม เรือนยอดเป็นพุ่มกลมโปร่ง ใบสีออกเหลืองทอง เป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ทอง น. ธาตุแท้ชนิดหนึ่งเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่าหลาย ว. มาก, บางทีใช้คู่กับคำ มาก เป็น มากหลายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์สันนิษฐานว่า คำว่า หลาง เพี้ยนมาจากคำว่า หลายคำว่า ทองหลาง จึงหมายถึง เงินทอง ทรัพย์สินมากมายไม่มีขัดสน เนื่องจากลักษณะใบของทองหลางนั้นมีสีทองเรื่อเรือง ราวกับประกายของทองคำบริสุทธิ์เรืองรองจับตา เมื่อได้พบเห็นก็จะรู้สึกเย็นตาเย็นใจ ต้นทองหลางนั้น เป็นต้นไม้ที่มีชื่อเสียงเรียงนาม ในแง่ของความเป็นสิริมงคลอย่างมาก ทองหลางหมายความถึงการมีทองมากมาย ดังนั้น คนโบราณจึงเชื่อกันว่า หากบ้านใดปลูกต้นไม้ชนิดนี้เอาไว้ภายในบริเวณบ้าน ครอบครัวนั้นก็จะประสบกับความเจริญรุ่งเรืองมีโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทองมากมาย เรียกได้ว่าเข้าขั้นเศรษฐีเลยทีเดียว ใบทองหลาง ก็มักจะถูกนำมาประกอบพิธีสำคัญๆ ทางศาสนาอยู่เสมอและชาวอินเดีย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โบราณก็เชื่อกันว่า ทองหลางเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ใบย่อย 3 ใบนั้นหมายถึง พระพรหม พระศิวะและพระวิษณุ (ชื่อในภาษาสันสกฤตคือ “มนทาระ”)

สรรพคุณ เปลือกทองหลางนำมาต้ม ดื่มแก้เสมหะ การต้มจะเอาใบมาต้มด้วยก็ได้ นอกจากนี้ยังแก้ลมพิษก็ได้ เอามาหยอดตาแก้ตาแดง ตาเจ็บ ตาแฉะก็ได้อีก แต่จะต้องระวังเรื่องความสะอาดเอาไว้ให้มาก

1.30 คำว่า ยี่หร่า

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เทยินขาว (เทียน-ขาว)

ภาษาไทยมาตรฐาน ยี่หร่า (ยี่-หร่า)

ประวัติความเป็นมาของคำ เทียนขาว เป็นไม้พุ่มเตี้ย ความสูง 50-80 ซม. แตกกิ่งก้านสาขา ลำต้นตรง มีผิวเรียบ มีสีน้ำตาลแก่ ใบเป็นใบเดี่ยว ขอบใบหยัก ปลายแหลม แผ่นใบไม่เรียบ ดอกออกเป็นช่อ บริเวณปลายยอด (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ เทียน น. เครื่องตามไฟที่ฟั่นหล่อด้วยขี้ผึ้งหรือไขเป็นต้น มีไส้อยู่ตรงใจกลาง, ลักษณนามว่า เล่ม ขาว ว. สีชนิดหนึ่งเหมือนสำลี คำว่า เทียนขาว เป็นคำที่มาจากลักษณะของลำต้น ที่ตรง มีผิวเรียบ เป็นมันเหมือนกับเทียน ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของเทียน สันนิษฐานว่าอยู่ในประเทศ

สรรพคุณใบ ใช้พอกแผลสด ห้ามเลือด แก้เล็บขบ เล็บเป็นแผลเจ็บหรือหนอง ฝีแผลไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก แผลบวม ฟกช้ำ ผิวหนังอักเสบ และใช้แก้เจ็บคอ

1.31 คำว่า มะลิ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด มะลิ (มะ-ลิ)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะลิ (มะ-ลิ)

ประวัติความเป็นมาของคำ มะลิ เป็นพรรณไม้พุ่มยืนต้นขนาดกลาง แตกกิ่งก้านสาขาออกรอบๆ ใบเป็นใบเดี่ยว แตกออกเป็นคู่ ไปตามก้านต้น ลักษณะใบป้อมมน ปลายใบแหลม โคนใบสอบ มีดอกเป็นดอกเดี่ยวค่อนข้างกลม ออกเป็นช่อตามดอกมีสีขาวกลิ่นหอม มีทั้งดอกลาและดอกซ้อน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ มะลิ (ส. มลฺลิ) ไม้พุ่ม มีดอกสีขาว กลิ่นหอมเย็น ไทยรับเข้ามาใช้โดยการเปลี่ยนตัวสะกดในพยางค์แรก คือพยัญชนะ “-ล” เป็นสระ “อะ” สาเหตุที่ต้องเปลี่ยน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยางค์แรกจาก“มล-” เป็น “มะ-” สันนิษฐานว่า มาจากคำว่า หมาก กร่อนเป็น มะ เนื่องมาจากดอกตูมของมะลิ มีลักษณะกลม จึงใช้คำว่าหมาก หมายถึง ดอกไม้ที่มีลักษณะกลมนั่นเอง

สรรพคุณ ดอกสด: ใช้รักษาโรคตาเจ็บ แก้ไข้ตัวร้อน แก้หวัด ดอกแห้ง: ใช้ปรุงเป็นสารแต่งกลิ่น ใบสด: นำมาตำให้ละเอียดจะช่วยรักษาแผลพุพองและแผลฝีดาษ ต้น: ใช้รักษาโรคคุดทะราด ขับเสมหะและโลหิต ราก: นำมาฝนใช้แก้ปวด รักษาโรคร้อนในและอาการเสียดท้อง

1.32 คำว่า น้ำหมากดิบ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ) หมาก (หมาก)

ภาษาไทยมาตรฐาน น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ) หมาก (หมาก)

ประวัติความเป็นมาของคำ หมาก เป็นพืชจำพวกปาล์ม มีด้วยกันหลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Palmae โดยเฉพาะชนิด Areca catechu L. ผลมีรสฝาด ใช้เคี้ยวกินกับปูน พลู ซึ่งเรียกรวมกันว่า กินหมาก (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ หมาก น. เรียกสิ่งของที่เป็นหน่วยเป็นลูกว่า หมากคำว่า หมากเป็นคำที่มาจากลักษณะ เนื่องจากผลของหมากทุกชนิด มีลักษณะเป็นลูกเหมือนกันหมด จึงเรียกว่าหมากตามลักษณะของผล

สรรพคุณ ใช้สมานแผล แก้ท้องเสีย รักษาโรคเหงือกและฟัน

1.33 คำว่า สมอไทย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ส่ม่ไทส่ม่อไทสม่อไท (สะ-หมอ-ไท)

ภาษาไทยมาตรฐาน สมอไทย (สะ-หมอ-ไท)

ประวัติความเป็นมาของคำ สมอไทย น. เป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ไม่ใหญ่โตมากนักใบโตขนาดใบกระท้อน หนา กลม แต่ปลายใบแหลม ดอกของสมอไทยเล็ก ออกเป็นช่อสีเหลืองๆ เขียวๆมีผลกลมโตเหลี่ยมเล็กน้อย (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า สมอ เป็นคำที่มาจาก ภาษาเขมร (ข. สม่) หมายถึง พืชที่มีผลกลมโตเหลี่ยมเล็กน้อย และเนื่องจากมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย จึงเป็นที่มาของชื่อว่า “สมอไทย”

สรรพคุณ เอาผลสมอไทยมาต้มเอาน้ำดื่ม เป็นยาแก้ลมจุกเสียด ขับเสมหะหรือต้มน้ำเอาเกลือมาใส่เล็กน้อยดื่มเป็นยาระบายได้ผลดี มีสรรพคุณแก้ปวดตามข้อและกระดูกได้อีกด้วย ทำให้ร่างกายแข็งแรง แก้อ่อนเพลียได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.34 คำว่า ว่านน้ำ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ว้านนาม (ว้าน-นาม)

ภาษาไทยมาตรฐาน ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)

ประวัติความเป็นมาของคำ ว่านน้ำ เป็นพืชน้ำจำพวกล้มลุก เติบโตในน้ำ เหง้าหรือรากใช้เป็นยาแก้ปวดท้อง ขับลม ขับเสมหะช่วยให้ผู้ป่วยที่กินพิษเข้าไปอาเจียน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ ว่าน น. ชื่อเรียกพืชบางชนิดที่มีหัวบ้าง ไม่มีหัวบ้าง ใช้ทำยาบ้าง หรือเชื่อกันว่าทำให้อยู่ยงคงกระพันและเป็นสิริมงคล น้ำ น. สารประกอบซึ่งมีองค์ประกอบเป็นธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจนมีลักษณะเป็นของเหลวคำว่า ว่านน้ำ เป็นคำที่มาจากลักษณะการดำรงชีวิตที่เจริญ

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น ท้องอืด ท้องเฟ้อ

1.35 คำว่า ปุดคัน

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ปุดุค๎น (ปุด-คัน)

ภาษาไทยมาตรฐาน ปุดคัน (ปุด-คัน)

ประวัติความเป็นมาของคำ ปุดคัน เป็นพืชตระกูลขิงข่า มีเหง้าอยู่ใต้ดิน ใบคล้ายใบกล้วย ปลายแคบเป็นติ่งแหลม โคนมน ก้านใบยาวและโคนก้านใบจะแผ่ออกเป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกเป็นช่อสั้นๆ ใกล้ๆ กับโคนต้นซึ่งแทงขึ้นมาจากเหง้า ดอกเป็นรูปกรวยหงายสีแดงสด ขอบกลีบสีเหลืองอ่อน กลีบดอกมีหลายกลีบแล้วแต่ความสมบูรณ์ของแต่ละต้น (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ปุด ก. อาการที่น้ำและของเหลวผุดขึ้นน้อย คัน ก. อาการที่รู้สึกให้อยากเกาคำว่า ปุด เป็นคำที่มาจาก ลักษณะของเหง้าปุดที่ผุดขึ้นมาจากดินเพียงเล็กน้อย ส่วนคำว่าปุดคัน นั้นเป็นลักษณะของปุดชนิดนี้ที่เมื่อสัมผัสโดนผิวหนังจะรู้สึกคัน

สรรพคุณ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

1.36 คำว่า เปราะ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เปราะ, เปร้าะ (เปฺราะ)

ภาษาไทยมาตรฐาน เปราะ (เปฺราะ)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. เปราะ คือ ไม้ลงหัวมีลักษณะเป็นหัวกลมๆ คล้ายกับว่านมหากาฬ และคล้ายกับหัวกระชาย ใบลักษณะหนาแทงขึ้นมาจากหัวใต้ดินคล้ายหูม้า มีกลิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หอม หน้าใบสีเขียว ส่วนข้างใบสีแดง ใบยาวประมาณ 6-10 ซม. หากเป็นช่วงหน้าแล้งจะตายง่าย (เอกสารหมายเลข 2) 2. ไม้ลงหัวที่มีลักษณะของหัวที่กรอบและเปราะง่าย (นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ เปราะ ว. หักง่าย, แตกง่าย คำว่า เปราะ เป็นคำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของเปราะ ที่จะออกดอกและยอดดีในช่วงหน้าฝน แต่ถ้าช่วงหน้าแล้งจะทิ้งใบหมด ลักษณะดูคล้ายกับต้นไม้ที่ตายแล้ว จึงเห็นว่าเป็นต้นไม้ที่มีลักษณะที่เปราะบาง คือไม่ทนกับความแห้งแล้ง แต่จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากนายกีชา วิมลเมธี ได้ให้ความเห็นที่แตกต่างออกไปอีกว่า สาเหตุที่เรียกว่าเปราะนั้น อาจมาจากลักษณะของหัวที่กรอบและเปราะง่ายนั่นเอง

สรรพคุณ ใบ: แก้เกลื้อนช้าง หัว: แก้ไอ แก้ลมพิษ แก้ผื่นคัน แก้เสมหะ ดอก: แก้อักเสบตาแฉะ ต้น: แก้ท้องเฟ้อ

1.37 คำว่า ใบตองแห้ง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ไปตองแหง (ใบ-ตอง-แหง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ใบตอง เป็นใบของต้นกล้วย มีลักษณะแบนยาวใหญ่ ก้านใบตอนล่างเป็นกาบยาวหุ้มห่อซ้อนกันเป็นลำต้น (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ใบตอง น. ใบไม้ขนาดใหญ่ใช้ห่อของได้, ใช้เรียกใบกล้วยแห้ง ว. ไม่มีน้ำ, หมดน้ำ คำว่า ใบตองแห้ง เป็นคำที่มาจากลักษณะของใบกล้วยที่ไม่มีน้ำหล่อเลี้ยงจนแห้งเหี่ยว

สรรพคุณ แก้ริดสีดวงจมูก บำรุงน้ำดี แก้วัณโรค แก้ปอดพิการ แก้ไอ แก้ลม

1.38 คำว่า ใบย่านาง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ไปยาดนาง (ใบ-ยาด-นาง) ยาตนาง (ยาด-นาง) ยารนาง (ย่าน-นาง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ย่านาง (ย่า-นาง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ย่านาง น. ชื่อไม้เถาชนิด Tiliacora triandra (Colebr.) Diels ในวงศ์ Menispermaceaeใช้ต้มหน่อไม้แก้รสขื่น รากใช้ทำยาได้, เถาวัลย์เขียว ก็เรียก (เอกสารหมายเลข 1)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ย่านาง เป็นคำที่มาจากลักษณะของพืชชนิดนี้ที่ลำต้นมีลักษณะเป็น ไม้เลื้อย หรือ เถา

สรรพคุณ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ ไข้ร้อนเย็น ไข้ป่า แก้หายใจร้อน เสมหะเหนียวข้น ขาวขุ่น ช้ำบำรุงหัวใจ บำรุงเลือด

1.39 คำว่า ผักบุ้ง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ผักบุ้ง น. ชื่อไม้เถาชนิด Ipomoea aquatica Forssk. ในวงศ์ Convolvulaceae ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือบนผิวน้ำ ดอกสีขาวหรือม่วงอ่อน ลำต้นกลวงยอดกินได้ ผัก น. พืชที่ใช้เป็นอาหาร; ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักบุ้ง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ บุ้ง น. ชื่อหนอนผีเสื้อหลายชนิดและหลายวงศ์ เมื่อถูกเข้าจะปล่อยน้ำพิษทำให้เกิดอาการแสบร้อนและคัน เมื่อเจริญวัยจะ เมื่อเจริญวัยเปลี่ยนเป็นดักแด้และฟักออกมาเป็นผีเสื้อกลางคืนคำว่า ผักบุ้ง เป็นคำที่มาจากลักษณะ คือ ลักษณะของผักบุ้งจะทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือบนผิวน้ำมองดูคล้ายกับตัวบุ้ง

สรรพคุณ แก้โรคประสาท ปวดศีรษะ บำรุงสายตา แก้ตาฝ้าฟาง แก้เบาหวาน เป็นยาระบายอ่อน ๆ แก้ริดสีดวงทวาร แก้เลือดกำเดาออก แผลฟกช้ำ ไอเรื้อรัง

1.40 คำว่า ผักปรัง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ผักปรัง (ผัก-ปฺรัง)

ภาษาไทยมาตรฐาน ผักปรัง (ผัก-ปฺรัง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ผักปรัง เป็นไม้เลื้อย ลำต้นฉ่ำน้ำ ผักปรังแดงเถาและใบมีสีม่วงแดง ผักปรังขาวเถาและใบมีสีเขียว มักปลูกในช่วงนาปรัง ผัก น. พืชที่ใช้เป็นอาหาร; ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักบุ้ง (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ปรัง น. เรียกนาที่ต้องทำในฤดูแล้งว่า นาปรัง. (ข. ปฺรัง ว่า ฤดูแล้ง คำว่า ผักปรัง เป็นคำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ คือ เป็นผักที่ปลูกและเจริญเติบโตได้ดีในช่วงหน้าแล้ง หรือ ช่วง ปรัง นั่นเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพคุณ ใบ: และยอดอ่อน แก้ร้อนใน แก้ผื่นแดง ใบแก่ แก้กลาก ดอก: ใช้แก้เกลื้อน ช่วยคลอดลูกง่ายขึ้น ราก: ใช้แก้รังแคและโรคมือเท้าด่าง แก้ท้องผูก ต้น: แก้ฝีดาษ แก้อักเสบบวม แก้ไส้ติ่งอักเสลบ รักษาอาการแน่นท้อง ระบายท้อง ก้าน: ใช้แก้พาฝี แก้ขัดเบา แก้พรรดึก แก้ท้องผูกและลดไข้

1.41 คำว่า พุมเรียง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด พุมเริ่ยง (พุม-เรียง)

ภาษาไทยมาตรฐาน พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)

ประวัติความเป็นมาของคำ พุมเรียง เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ เปลือกลำต้นสีน้ำตาลแตกเป็นร่อง ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับใบย่อย ออกเยื้องกันเล็กน้อย รูปหอกเรียงยาว ผลทรงกลม หรือรูปไข่ สีดำแดง เมื่อแก่จะเปลี่ยนจากสีแดงเป็นสีดำ เนื้อนุ่ม มีรสหวานหอมฝาด (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ พุ่ม น. ลักษณะกิ่งก้านของต้นไม้ที่รวมกัน มีทรงเกือบกลมยอดนูนคล้ายกระพุ่มมือ หรือสิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เรียง ก. จัดให้เป็นแถวหรือเป็นลำดับ เป็นต้น คำว่า พุมเรียง เป็นคำที่มาจากลักษณะของใบที่เรียงเวียนรอบกิ่งจนเป็นพุ่ม

พุ่มเรียง → พุมเรียง เป็นลักษณะการเพี้ยนเสียง ในพยางค์แรก จาก “พุ่ม” เป็น “พุม”

สรรพคุณ แก้โรคท้องเสีย แก้ร้อนใน แก้ไข้เหนือ ไข้สันนิบาต และเลือดกำเดาไหล

1.42 คำว่า มะเฟือง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เฟ่ี อง (เฟือง) มะเฟือง (มะ-เฟือง)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะเฟือง (มะ-เฟือง)

ประวัติความเป็นมาของคำ มะเฟือง เป็นพรรณไม้ยืนต้นขนาดเล็กจนถึงขนาดกลาง ซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับตะลิงปลิง มีลำต้นเป็นสีน้ำตาลอ่อน เปลือกของลำต้นค่อนข้างขรุขระมีตุ่มเล็กๆทั่วไป ผล เป็นรูปเฟืองมีกลีบอยู่ 5 กลีบ เมื่อยังอ่อนผลจะเป็นสีเขียว พอสุกจะกลายเป็นสีเหลืองส้ม (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ หมาก น. ผลไม้ เช่น หมากขาม แต่เสียงมักกร่อนเป็น มะ เช่น มะขามเฟือง น. พู, เหลี่ยม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำว่า มะเฟือง เป็นคำที่มาจากลักษณะของผลมะเฟือง เนื่องมาจากผลมะเฟืองมีลักษณะเป็นพู เหลี่ยม มะเฟือง จึงหมายถึง ผลไม้ที่มีลักษณะเป็นพู หรือ เหลี่ยมนั่นเอง

สรรพคุณช่วยทำให้ฟันและกระดูกแข็งแรง ควบคุมการเต้นของหัวใจให้สม่ำเสมอ ควบคุมกล้ามเนื้อ ช่วยเลือดแข้งตัวง่าย ทำให้นอนหลับได้ง่ายขึ้น

1.43 คำว่า มะขามป้อม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ม่ขามป่อม (มะ-ขาม-ป้อม)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะขามป้อม (มะ-ขาม-ป้อม)

ประวัติความเป็นมาของคำ มะขามป้อม เป็นพรรณไม้ยืนต้น ลำต้นมีเปลือกเรียบเกลี้ยง ใบเดี่ยวเรียงชิดติดกันคล้ายขนนก ปลายใบยาวรี สีเขียวแก่ ผล รูปร่างกลม ผิวเกลี้ยง เนื้อหนา รสฝาด (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ หมาก น. ผลไม้ เช่น หมากขาม แต่เสียงมักกร่อนเป็น มะ เช่น มะขาม ขาม ก. คร้าม, เกรง, มักใช้เข้าคู่กับคำ เกรง เป็น เกรงขาม ป้อม ว. กลมๆ
คำว่า มะขามป้อม เป็นคำที่มาจากลักษณะของผลมะขาม คือ เป็นลักษณะป้อม หรือกลมนั่นเอง มีการเล่าขานกันว่า เมื่อครั้งสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุทั้งหลายฉันมะขามป้อมเป็นโอสถ

สรรพคุณ ผล แก้หวัด แก้ไอได้ดี เจ็บคอ เสมหะติดคอ ละลายเสมหะ บำรุงเสียง ใช้สระผมได้

1.44 คำว่า มะงั่ว

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ม่งั่ว (มะ-งั่ว)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะงั่ว (มะ-งั่ว)

ประวัติความเป็นมาของคำ มะงั่ว เป็นไม้ยืนต้นขนาดย่อมจำพวกส้ม ใบเป็นใบเดี่ยวคล้ายใบส้มโอ ดอกสีขาวเหมือนดอกส้มโอ ผลกลมโตกว่ามะกรูด เปลือกของผลมีลักษณะเป็น 5 แฉก (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์หมาก น. ผลไม้ เช่น หมากขาม แต่เสียงมักกร่อนเป็น มะ เช่น มะขาม งั่ว (โบ) น. ลูกชายคนที่ 5

สรรพคุณ ราก: ใช้บำรุงธาตุ ขับพยาธิ รักษาบาดแผล และแก้คัน ใบ: ใช้แก้ท้องร่วง เจ็บคอ แก้ปวดหู คำว่า มะงั่ว เป็นคำที่มาจากลักษณะของผลมะงั่ว ที่บริเวณเปลือกจะมีลักษณะเป็น5แฉก ผล: ใช้แก้ไอ แก้โรคลักผิดลักเปิด แก้ท้องเสีย แก้เจ็บคอ และช่วยขับเสมหะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.45 คำว่า มะหาด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด มะหาด (มะ-หาด)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะหาด (มะ-หาด)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. มะหาด น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่หลายชนิดในสกุล Artocarpus วงศ์ Moraceae เช่น ชนิด A. lakoocha Roxb. ผลกลม ผิวขรุขระคล้ายขนุน แต่เล็กกว่า มากรสเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ แก่นใช้ทำยาได้(เอกสารหมายเลข 1) 2. พืชที่เจริญเติบโตได้ดีในบริเวณที่เป็นเนิน ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100 - 400 ม.(นายประภาส สุพรรณ)

ผลการวิเคราะห์หมาก น. ผลไม้ เช่น หมากขาม แต่เสียงมักกร่อนเป็น มะ เช่น มะขาม หาด น. เนินที่ลาดลงไปในน้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย คำว่า มะหาด เป็นคำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ คือ พืชนิดนี้จะเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณที่ที่เป็นเนิน ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100 - 400 เมตร

สรรพคุณ เปลือกต้น: ขับพยาธิไส้เดือน เส้นด้าย ตัวตืด แก่น: แก้กระษัย คุมกำเนิด แก้เส้นเอ็นปวด แก้อาเจียน ละลายเลือด แก้ลม แก้เส้นเอ็นพิการ ระบายท้อง แก้ผื่นคัน

1.46 คำว่า หมากผู้หมากเมีย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด มะผูมะเหมี่ย (มะ-ผู-มะ-เหมีย)

ภาษาไทยมาตรฐาน หมากผู้หมากเมีย

ประวัติความเป็นมาของคำ หมากผู้หมากเมีย เป็นชื่อไม้พุ่มชนิด Cordyline fruticosa (L.) Goeppert ในวงศ์ Agavaceae ใช้ทำยาได้, พันธุ์ใบแคบเรียก หมากผู้, พันธุ์ใบกว้างเรียก หมากเมีย (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ หมาก น. ผลไม้ เช่น หมากขาม แต่เสียงมักกร่อนเป็น มะ เช่น มะขาม ผู้ ว. คำบอกเพศ หมายความว่า ตัวผู้ เมีย ว. คำบอกเพศ หมายความว่า ตัวเมีย คำว่า หมากผู้หมากเมีย เป็นคำที่มาจากลักษณะใบ คือ ถ้าเป็นพันธุ์ใบแคบเรียก หมากผู้ ถ้าเป็นพันธุ์ใบกว้างเรียก หมากเมียคนไทยโบราณเชื่อว่าบ้านใดปลูกต้นหมากผู้หมากเมียไว้ประจำบ้านจะทำให้มีความอยู่เย็นเป็นสุขเพราะหมากผู้หมากเมียต้องเป็นของคู่กันเสมอคือคู่สุขคู่สมคู่บ้านคู่เมืองคนไทยโบราณนิยมปลูกไว้ประจำบ้านมาตั้งแต่โบราณกาลมาแล้วนอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกว่า ใบของหมากผู้หมากเมีย ยังใช้ประกอบในงานพิธีมงคลที่สำคัญ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน

สรรพคุณ ใช้ห้ามเลือด แก้อาการบวม และประจำเดือนมาไม่ปกติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.47 คำว่า ถั่วเขียว

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เมลัดถ้วเขี่ยว (เมฺล็ด-ถั้ว-เขี้ยว)

ภาษาไทยมาตรฐาน ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)

ประวัติความเป็นมาของคำ ถั่วเขียว น. เป็นพืชตระกูลถั่ว ที่มีเมล็ดกลม เล็ก เปลือกสีเขียว (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ ถั่ว น. มาจากภาษาจีนว่า เต้า (tao) ไทยรับเข้ามาใช้และเสียงเพี้ยนกลายเป็น ถั่วเขียว ว. มีสีอย่างสีใบไม้สด คำว่า ถั่วเขียว เป็นคำที่มาจากลักษณะของเมล็ดถั่วที่เป็นสีเขียว

สรรพคุณ บำรุงกระดูก เส้นเอ็น และกล้ามเนื้อ ลดน้ำหนัก ผิวพรรณสดใส

1.48 คำว่า เล็บมือนาง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เล้บมื่นาง (เล็บ-มือ-นาง)

ภาษาไทยมาตรฐาน เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)

ประวัติความเป็นมาของคำ เล็บมือนาง เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง ต้นมักมีกิ่งที่เปลี่ยนไปเป็นหนาม ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม รูปวงรีขอบขนานกว้าง 5-8ซม. ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ลักษณะของดอก ที่ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่งและซอกใบ กลีบดอกสีแดง โคนกลีบเลี้ยงเป็นหลอดเรียวยาว (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ เล็บ น. สิ่งซึ่งมีลักษณะแข็งอย่างเขาสัตว์อยู่ปลายนิ้ว สำหรับป้องกันส่วนของปลายนิ้วหรือหยิบจับเป็นต้น มือ น. อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับเป็นต้น ดอก ที่ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่งและซอกใบ กลีบดอกสีแดง นาง น. คำประกอบหน้าคำเพื่อแสดงว่าเป็นเพศหญิง คำว่า เล็บมือนาง เป็นคำที่มาจากลักษณะของดอก ที่ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่งและซอกใบ กลีบดอกสีแดง โคนกลีบเลี้ยงเป็นหลอดเรียวยาวเหมือนกับนิ้วมือของหญิงสาว ดอกสีแดงอุปมาเหมือนกับเล็บที่แต้มด้วยสีแดง

สรรพคุณ ถ่ายพยาธิไส้เดือน และพยาธิเส้นด้าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ พบจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.32

2.1 เสนียด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก๊เหนิยด, ก่เหนี่ยด (กะ-เหฺนียด) สี่เนี่ยด, เส่นี่ยด (สะ-เหฺนียด) ไปยส่อเหนี่ยด (ใบ-สะ-เหฺนียด)

ภาษาไทยมาตรฐาน เสนียด (เสนียด)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. กระเหนียด หรือ เสนียด เป็นไม้พุ่มใหญ่ แตกกิ่งก้านสาขามากมายรอบๆ ต้น ลำต้นสูงประมาณ 3 เมตร ใบเป็นไม้ใบเดี่ยว ขนาดใหญ่ ลักษณะใบเป็นรูปหอก ปลายแหลม โคนใบแหลมสอบ ขอบใบเรียบ พื้นใบเป็นสีเขียว และมีขนอ่อนๆ ปกคลุมอยู่ ดอกออกเป็นช่ออยู่ตรงง่ามใบ ส่วนยอดของต้น ช่อดอกจะรวมกันเป็นแท่ง ใบเลี้ยงที่รองรับดอกมีสีเขียวเรียงกันเป็นชั้นๆ กลีบดอกแยกออกเป็นปาก ด้านบนมี 2 แฉกสีขาว ส่วนด้านล่างมี 3 แฉกสีขาวประม่วง เกสรมี 2 อัน(เอกสารหมายเลข 2) 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ใช้สำหรับรักษาอาการเสียดท้อง เนื่องจากมีลมในท้อง(นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ เสนียด (ข.สฺนิต) ก. ละเอียด, เบียดกัน, เสียบ, แทรก, อาการที่รู้สึกอึดอัดหรือแทงยอกในท้องหรืออกเนื่องจากมีลมอยู่ คำว่า เสนียด หรือ กระเหนียด มาจากลักษณะของต้นเสนียดที่แตกกิ่งก้านสาขาเบียดเสียดกัน แต่ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของนายกีชา วิมลเมธี เสนียด มาจากคำว่า เสียด หมายถึง อาการเสียดท้องที่เกิดจากลมในท้อง ซึ่งสรรพคุณอย่างหนึ่งของเสนียด คือ ใช้สำหรับรักษาอาการเสียดท้อง เนื่องจากมีลมในท้องนั่นเอง

สรรพคุณ ต้นและราก: ปรุงเป็นยาบำรุงปอด และรักษาวัณโรค ใบ: ใบสดใช้แก้ไอ ใบแห้งใช้แก้อาการหอบหืด รากและใบ: แก้อาการหลอดลมอักเสบเรื้อรัง แก้ไอมีเสมหะมาก

2.2 คำว่า กระดูกไก่ดำ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เฉี่ยงภร้าดำ (เฉียง-พร้า-ดำ)ไปยเฉี่ยงภราดำ (ใบ-เฉียง-พร้า-ดำ)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระดูกไก่ดำ (กระ-ดูก-ไก่-ดำ)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. เฉียงพร้าดำ เป็นพรรณไม้พุ่มเล็ก ลักษณะของลำต้นและกิ่งเป็นปล้องข้อ คล้ายกระดูกไก่ ใบ กิ่งก้าน มีสีแดงเรื่อใบมีลักษณะเป็นรูปหอกโคนและปลายแหลม ริมขอบใบเรียบไม่มีหยัก ก้านใบสั้นดอกออกเป็นช่อ ลักษณะของดอก กลีบดอกมีสีขาวอม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เขียว แกมชมพู ลักษณะเด่นของใบมีปลายและโคนแหลม เฉียงข้าง (เอกสารหมายเลข 2) 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ใช้รักษาอาการ ไข้กาฬ (ไข้ที่มีผื่นทางผิวหนัง และทำให้ผิวหนังเปลี่ยนเป็นสีคล้ำ) (นางอุบล ตรีภักดิ์)

ผลการวิเคราะห์ เฉียง ก. (ถิ่น-ปักษ์ใต้) ผ่า, ทำให้แยกออกจากกันตามยาวด้วยมีดหรือขวานอย่างผ่าฟืน พร้า น. มีดขนาดใหญ่ ดำ ว. สีอย่างสีมินหม้อ คำว่า เฉียงพร้าดำ ในหนังสือบุด เป็นคำที่มาจากลักษณะของใบที่มีปลายและโคนแหลม เหมือนกับพร้า และมักจะเฉียงข้าง และเนื่องจากสรรพคุณอย่างหนึ่งของพืชชนิดนี้ คือสามารถรักษาอาการ ไข้กาฬ

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้ไข้อ่อนเพลีย ชูกำลัง รู้กล่อมเสมหะและโลหิต แก้ลม บำรุงหัวใจ แก้ไข้มีพิษร้อน แก้ไข้หวัด ไข้พิษ ไข้กาฬ

3. คำเรียกชื่อที่มาจากสรรพคุณ พบจำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.76

3.1 คำว่า กระเทียม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ก่เทียม (กะ-เทียม)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระเทียม (กระ-เทียม)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. กระเทียม เป็นพืชล้มลุกที่มีลำต้นใต้ดิน เรียกว่าหัว หัวมีกลีบย่อยหลายกลีบติดกันแน่น เนื้อสีขาว มีกลิ่นฉุน รสค่อนข้างเผ็ดร้อน เฉพาะบางครั้งในหัวมีกลีบเดียว เรียกว่ากระเทียมโทน หัวค่อนข้างกลมใบยาวแบน ปลายแหลม ภายในกลวง ดอกรวมกันเป็นกระจุกที่ปลายก้านช่อดอกสีขาวเหลืองอมชมพูม่วงผลมีขนาดเล็ก(เอกสารหมายเลข 2) 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ช่วยขับความร้อนในร่างกาย (นายประภาส สุพรรณ)

ผลการวิเคราะห์ กระเทียม มาจากภาษา เซลติก คือ คำว่า อัลเลียม (Allium) เป็นบรรพชนของคนยุโรปตอนเหนือ ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของกระเทียม “ al ” ตามภาษาเซลติกแปลว่า “ร้อน” คำว่า กระเทียม จึงน่าจะหมายถึง พืชที่เมื่อกินแล้วจะทำให้ร้อน เนื่องจากรสชาติของกระเทียมจะมีรสเผ็ดร้อนและมีสรรพคุณช่วยขับความร้อนในร่างกายด้วย

สรรพคุณ ทำให้ผิวหนังสะอาด ผิวดีขึ้น รักผิวที่เป็นตุ่มแผล ผิวหนังด่างดำ สิวและฝ ลดความดันโลหิตสูง ห้องกันผนังหลอดเลือดหนาและแข็งตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 คำว่า กานพลู

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กรามพลู (กราม-พฺลู) กรามภลู (กราม-พฺลู) กร่ามภู (กราม-พู)

ประวัติความเป็นมาของคำ กานพลู เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบหน้าเป็นมัน ออกดอกเป็นช่อขนาดเล็ก ดอกสีแดงอมชมพู มีรสเผ็ดร้อน(เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ กานพลู น. เป็นพืชประจำท้องถิ่นของหมู่เกาะโมลุกกะ อินโดนิเซีย (ทมิฬ กิรามบู Karanaphul) หมายถึง เผ็ดร้อน ซึ่งมาจากสรรพคุณของพืชชนิดนี้ที่มีรสเผ็ดร้อน เดิมโบราณเรียก “กรานพลู” ต่อมาแผลงเป็นกานพลู ปัจจุบันเพี้ยนเป็น “กานพลู” โดยการแปลงเสียง /-บ/ เป็น /-พ/ และตัดพยัญชนะควบในพยางค์แรก /ร/

สรรพคุณ รสเผ็ดร้อน กลิ่นหอม ช่วยขับลม

3.3 คำว่า กำยาน

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กำม่หยาน, กำหยาร (กำ-หยาน)

ภาษาไทยมาตรฐาน กำยาน (กำ-ยาน)

ประวัติความเป็นมาของคำ กำยาน เป็นพืชจำพวกต้นได้จากยางไม้กำยานหลายชนิด เป็นไม้ขนาดใหญ่สูง ๒๐–๔๐ ม. ใบเดี่ยว รูปไข่ปลายแหลม ท้องใบมีขนสีขาวปกคลุม ดอกสีขาวออกเป็นช่อ ผลกลม มียางจากต้นที่มีกลิ่นหอม (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า กำยาน มาจากภาษา มลายู (kamyan) หมายถึง หอม ซึ่งกำยานเป็นวัตถุหอมชนิดหนึ่ง เกิดจากยางใสกลิ่นหอมที่ออกจากเปลือกของต้นกำยานบางชนิด เกิดขึ้นได้เนื่องจากเปลือกถูกกรีดหรือมีราลง ก็จะขับยางใสกลิ่นหอมออกมา เมื่อแห้งจะแข็งติดอยู่กับลำต้นแกะออกมาได้

สรรพคุณ ฆ่าเชื้อโรคบางชนิด แก้ไอ ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ ห้ามเลือด เป็นยาฝาดสมาน ขับลม บำรุงหัวใจ ลดความเครียด คลายความวิตกกังวลทำให้รู้สึกสบายใจ แต่งกลิ่น และกันบูด

3.4 คำว่า โกฏสอ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด โก้ส่อ, โกดส่อ (โกด-สอ)

ภาษาไทยมาตรฐาน โกฏสอ (โกด-สอ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคำ โกฐ น. ชื่อเครื่องยาสมุนไพรจำพวกหนึ่ง ได้จากส่วนต่างๆ ของพืช มีหลายชนิด สอ ว. ขาว เช่น ดินสอพอง (เทียบเขมร ส ว่า ขาว) โกฐสอ น. ชื่อเรียกรากแห้ง ไม้ล้มลุกหลายชนิดในสกุล Angelica วงศ์ Umbelliferae มีสีขาว (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ โกฐ มาจากภาษาสันสกฤต (โกฏ) แปลว่า ปราบ, กำจัด, ทำให้หายไป คำที่ออกเสียงว่า โกด นั้นเขียนได้หลายอย่างแต่มีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังนี้

โกส แปลว่า กระพุ้ง, ท้อง, คลัง, ฝักดาบ, ความยาว 600-700 หลา

โกฏิ แปลว่า สิบล้าน

โกษ แปลว่า อัณฑะ

โกฐ แปลว่า โรคเรื้อน

โกฏฐ แปลว่า ลำไส้, พุง

โกฏฐ แปลว่า ลำไส้, พุง

ในสมัยรัชกาลที่ 3 เขียนชื่อเครื่องยาเหล่านี้ว่าโกด หมดแต่เมื่อพิจารณากับการเทียบเสียงเดิม (kushta) ในภาษาสันสกฤต อีกทั้งความหมายของคำที่บ่งบอกถึงสรรพคุณของยาชนิดนี้ จึงน่าจะใช้

ในสมัยรัชกาลที่ 3 เขียนชื่อเครื่องยาเหล่านี้ว่าโกด หมดแต่เมื่อพิจารณากับการเทียบเสียงเดิม (kushta) ในภาษาสันสกฤต อีกทั้งความหมายของคำที่บ่งบอกถึงสรรพคุณของยาชนิดนี้ จึงน่าจะใช้

คำว่า โกฏ สอ ว. ขาว เช่น ดินสอพอง (เทียบเขมร ส ว่า ขาว) คำว่า โกฐสอ เป็นชื่อที่มาจากลักษณะของโกฏที่มีสีขาว

สรรพคุณ ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิตเพิ่มเม็ดเลือด บำบัดอาการประจำเดือนผิดปรกติ ทั้งยังเหมาะแก่ผู้ที่มีร่างกายอ่อนแอ

3.5 คำว่า ขี้กา

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ขิกา (ขิ-กา)

ภาษาไทยมาตรฐาน ขี้กา (ขี้-กา)

ประวัติความเป็นมาของคำ ขี้กา เป็นไม้เถาที่ขึ้นกับต้นไม้อื่น ใบและเถาคล้ายฟักข้าว ใบเดี่ยวรูปไข่ โคนเว้ารูปหัวใจขอบค่อนข้างเรียบผิว ใบหยาบสากด้านล่างมีขน เถามีมือจับ แยกดอกเพศผู้กับเพศเมีย มีรสขม (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ขี้ ก. กิริยาที่ถ่ายกากอาหารออกทางทวารหนัก, ถ่ายอุจจาระ กา น. ชื่อนกชนิด Corvus macrorhynchos ในวงศ์ Corvidae ตัวดำร้องกา ๆ, อีกา ก็เรียก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำว่า ขี้กา มาจากสรรพคุณ สาเหตุที่เรียกว่าขี้กา เพราะรสของสมุนไพรชนิดนี้มีรสขมเหมือนกับขี้กา

สรรพคุณ ใบ: รสขม ตำพอกฝี ทาแก้โรคผิวหนังอักเสบ หัว: รสขม บำรุงหัวใจ แก้ม้ามย้อย ตับโต หรืออวัยวะในช่องท้องบวมโต ราก: รสขม บำรุงน้ำดี แก้ไข้ ดับพิษไข้ แก้ปวดศีรษะ แก้จุกเสียด บดทาฝีฝักบัว แก้ตับโต ม้ามย้อย อวัยวะในช่องท้องบวมโต ลูก: รสขม บำรุงน้ำดี แก้พิษเสมหะ และโลหิตถ่ายพิษเสมหะให้ตก แก้พิษตานซาง แก้ตานขโมย ขับพยาธิ เป็นยาถ่ายอย่างแรง ใช้ควันรม แก้หืด ทั้งเถา: รสขม ต้มอาบ แก้เม็ดผดผื่นคัน แก้ไข้หัว ไข้พิษ ไข้กาฬ ต้มดื่ม บำรุงน้ำดี ขับเสมหะ ดับพิษ แก้ไอเป็นเลือด

3.6 คำว่า

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ฟ้าลายโจน (ฟ้า-ลาย-โจน)

ภาษาไทยมาตรฐาน ฟ้าทะลายโจร (ฟ้า-ทะ-ลาย-โจน)

ประวัติความเป็นมาของคำ ฟ้าทะลายโจร เป็นพืชล้มลุก สูงประมาณ 1 ฟุต ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม แตกกิ่งมาก ใบรียาว ปลายใบแหลม มีรสขมจัด ดอกขนาดเล็กสีขาว มีรอยกระสีม่วงแดง ลักษณะเป็นหลอด ฝักคล้ายฝักต้อยติ่ง เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ฟ้า น. ส่วนเบื้องบนที่มองเห็นครอบแผ่นดินอยู่ ทลาย ก. อาการที่สิ่งซึ่งเป็นกลุ่มก้อนแตกหักหรือพังกระจัดกระจาย โจร น. [โจน, โจระ-, โจนระ-] น. ผู้ร้ายที่ลักขโมยหรือปล้นสะดมทรัพย์สินผู้อื่นเป็นต้น (ป., ส.) คำว่า ฟ้าทะลายโจร มาจากสรรพคุณ เพราะทุกส่วนของฟ้าทะลายโจร ไม่ว่าจะเป็นเมล็ด ใบ ดอก กิ่ง ผล ต้น ราก

สรรพคุณ แก้ไข้ทั่ว ๆ ไป เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ระงับอาการอักเสบ พวกไอเจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิล หลอดลมอักเสบ ขับเสมหะ รักษาโรคผิวหนังฝีแก้ติดเชื้อ พวกทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ เป็นยาขมเจริญอาหาร

3.7 คำว่า ชะมด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ช่ม้ด, ช่ม่ด (ชะ-มด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ชะมด

ประวัติความเป็นมาของคำ ชะมดเชียง เป็นของที่ได้จากต่อมกลิ่นของสัตว์ 4 ชนิด โดยเฉพาะชนิดที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Moschus moschiferus L. ในวงศ์ Moschinae ซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในที่หนาวสูง (ในความหมายหนึ่ง คำ “เชียง” แปลว่า “ที่สูง”) ชะมดเป็นสัตว์ที่ไม่มีขา ใช้เขี้ยวเป็นอาวุธแทนเขาแบบเดียวกับตัวกระจง (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ ตำราบางเล่มเขียนไว้ว่า “ชะมดเชียง” เป็นเครื่องยาที่ได้จากอัณฑะ (testes) ซึ่งไม่ใช่ จริงๆแล้ว ชะมดเชียงได้มาจาก “ต่อมกลิ่น” ที่อยู่ระหว่างสะดือกับอวัยวะเพศผู้ แต่เดิมต่อมกลิ่นนี้จะตัดมาจากตัวสัตว์(ชะมดเชียงตัวผู้) ซึ่งเป็นการทำลายสัตว์ แต่ในปัจจุบันไม่ได้ใช้วิธีทำให้สัตว์สลบ แล้วจึงควักของหอมออกมาจากต่อมกลิ่นแทนที่จะฆ่าสัตว์แล้วตัดเอาต่อมกลิ่นทั้งอันออกมา โบราณว่าชะมดเชียงมีรสหอมเย็นและคาวเล็กน้อย ใช้เป็นยาชูกำลังและบำรุงจิตมิให้ขุ่นมัว ใช้ผสมในยาแผนโบราณต่างๆมาก แต่ใช้ในปริมาณน้อย เพราะมีราคาแพงมาก

สรรพคุณ ใบ: ใช้ประคบรักษาไขข้ออักเสบ รักษาโรคผิวหนัง ราก: ใช้แก้ไข้ บำรุงประสาท ใช้รากฝนกับน้ำปูนใส ทารักษาเริมหรืองูสวัด ต้มรับประทานแก้ฝีภายใน ขับปัสสาวะ ไตพิการ

3.8 คำว่า กระชาย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ช้าย (ช้าย) หัวชาย (หัว-ชาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน กระชาย (กฺระ-ชาย)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. กระชาย เป็นพืชล้มลุก มีเหง้าหรือลำต้นอยู่ใต้ดิน ซึ่งมีลักษณะเรียว ยาวอวบน้ำ ตรงกลางเหง้าจะพองคล้ายกระสวย ออกเกาะกลุ่มกันเป็นกระจุก มีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลแกมส้ม ผลของกระชายเป็นผลแห้ง (เอกสารหมายเลข 2) 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ใช้บำบัดโรคกามตายด้านสำหรับผู้ชาย (นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ กระ ใช้เป็นพยางค์หน้า ซึ่งเดิมเป็น ก กำ กุ ข ต ส โบราณใช้ตระ เช่น ตระโมจ หรือเติมหน้าคำโดยไม่มีความหมายก็มี เช่น กระซุ้ม ชาย น. คนที่ไม่มีมดลูก, ผู้ชาย ก็ว่า คำว่า กระชาย เป็นคำที่มีจากสรรพคุณ คือ สรรพคุณอย่างหนึ่งของกระชาย ใช้เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงกำลัง และใช้บำบัดโรคกามตายด้านสำหรับผู้ชาย จนมีคำกล่าวไว้ว่ากระชายดำทำให้ชายเหนือชาย

สรรพคุณ แก้ปวดมวนในท้อง แก้ท้องอืดเฟ้อแก้โรคกระเราะพะ รักษาแผลในปาก แก้ตกขาว กลาก เกลื้อน ปวดข้อเข่า บำรุงกำลัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.9 คำว่า ต้นดีงู

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ดีงูต้น (ดี-งู-ต้น) ไปยดิงู (ใบ-ดี-งู)

ภาษาไทยมาตรฐาน ต้นดีงู (ต้น-ดี-งู)

ประวัติความเป็นมาของคำ ต้นดีงู เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบประกอบแบบขนนกเรียงสลับ ใบย่อย 3-7 ใบ ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ แยกเพศ อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบดอกสีขาว เหลือง หรือเขียว กลีบเลี้ยงติดอยู่จนเป็นผล ผลสดรูปกลมแป้น เมื่อสุกสีเหลืองอ่อน รสชาติขมจัด (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ต้น น. ลำของต้นไม้ ดีงู น. อวัยวะภายในของงูที่บรรจุน้ำข้นสีเขียว มีรสขมซึ่งออกจากตับ สำหรับช่วยย่อยอาหาร, เรียกน้ำข้นสีเขียว มีรสขม ออกจากตับ สำหรับช่วยย่อยอาหารว่า น้ำดี คำว่า ต้นดีงู เป็นคำที่มาจากสรรพคุณ คือ ผลของดีงูที่มีสรรพคุณทางยานั้นมีกลิ่นแรงและรสชาติขมไม่ต่างจากรสของดีงู

สรรพคุณ ผล มีรสฝาด เป็นยาสมาน รักษาโรคท้องร่วงอย่างแรง เป็นยาระบายแรงกว่าสมอไทย แก้โลหิตเป็นพิษ แก้ไข้ แก้ลม ใช้รักษาโรคเกี่ยวกับช่องท้อง

3.10 คำว่า น้ำประสานทอง

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด นามสานทอง (นาม-สาน-ทอง) นำสานทอง (นำ-สาน-ทอง)

ภาษาไทยมาตรฐาน น้ำประสานทอง (น้ำ-ประ-สาน-ทอง)

ประวัติความเป็นมาของคำ น้ำประสานทอง น. เกลือเคมีชนิดหนึ่งใช้เป็นตัวประสานในการเชื่อมหรือบัดกรีโลหะ (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า น้ำประสานทอง เป็นคำที่มาจากสรรพคุณของน้ำประสานทองที่ใช้สำหรับ ประสานหรือเชื่อมทองหรือโลหะ จึงเรียกชื่อตามสรรพคุณที่ใช้ ในทางการแพทย์น้ำประสานทองสามารถใช้เป็นยารักษาโรคได้ หากใช้ในปริมาณที่เหมาะสม และอยู่ในความดูแลของแพทย์

สรรพคุณ ช่วยสมานแผล

3.11 คำว่า หอยขม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เปลื่อกห้อยขม (เปลือก-หอย-ขม) ห่อยคั ม (หอย-ขม) หอยฆ์ม (หอย-ขม)

ภาษาไทยมาตรฐาน หอยขม (หอย-ขม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคำ หอยขมเป็นหอยฝาเดียวอาศัยในน้ำจืดมีขนาดเล็ก เปลือกเป็นเกลียวกลมยอดแหลม เปลือกหนาและแข็ง ผิวชั้นนอกเป็นสีเขียวแก่ ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นกลมตีนใหญ่ จะงอยปากสั้นทู่ ตามีสีดำอยู่ตรงกลางระหว่างโคนหนวด ตัวผู้มีหนวดเส้นข้างขวาพองโตกว่าเส้นข้างซ้าย บริเวณส่วนท้ายก้นใช้สำหรับขับถ่าย มูลของหอยชนิดนี้มีรสค่อนข้างขม ลักษณะพิเศษ จะมีอวัยวะเพศทั้งเพศผู้และเพศเมียอยู่ในตัวเดียวกัน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ เปลือกน. ส่วนที่หุ้มนอกของสิ่งต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ผลไม้ หรือสัตว์ หอย น. ชื่อสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง มีเปลือกหุ้มตัว ขม ว. รสอย่างหนึ่งอย่างรสสะเดาหรือบอระเพ็ด คำว่า เปลือกหอยขม เป็นคำที่มาจากสรรพคุณ คือ สรรพคุณของหอยขมนั้นจะมีรสขมเล็กน้อย เนื่องจากมีมูลที่มีรสค่อนข้างขมปะปนอยู่ในเนื้อหอย

สรรพคุณ ช่วยบำรุงเลือด ช่วยให้ผิวสวยและนวล

3.12 คำว่า พลู

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด พลู, ภลู (พฺลู) ภลูเผ้ด (พฺลู-เผ็ด) ลูกภลู (ลูก-พฺลู)

ภาษาไทยมาตรฐาน พลู (พฺลู

ประวัติความเป็นมาของคำ พลู น. ชื่อไม้เถาชนิด Piper betle L. ในวงศ์ Piperaceae ใบมีรสเผ็ดร้อนใช้กินกับหมากและทำยาได้ (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า พลู หมายถึง เผ็ดร้อน เป็นคำที่มาจากสรรพคุณของใบพลูที่มีรสชาติเผ็ดร้อน

สรรพคุณ ฆ่าเชื้อโรค ขับลม แก้ลมพิษ

3.13 คำว่า พิษนาศน์

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด พิศหนาด (พิด-หฺนาด)

ภาษาไทยมาตรฐาน พิษนาศน์ (พิด-สะ-นาด)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. พิษนาศน์ เป็นชื่อไม้ล้มลุกชนิด Artemisia indica Willd. var. heyneana Pampan. ในวงศ์ Compositae ใบเล็กหยักเว้าเป็นแฉก ช่อดอก สีนวล ใช้ทำยาได้ 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ใบใช้ดับพิษกาฬ (นางอุบล ตรีภักดิ์)

ผลการวิเคราะห์ พิษ น. สิ่งที่ร้ายเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือให้ความเดือดร้อนแก่จิตใจ (ส. วิษ; ป. วิส) นาศ (แบบ) น. ความเสื่อม, การทำลาย, ความป่นปี้ (ส.; ป. นาส) น. ชื่อเครื่องยาไทยชนิดหนึ่ง (ส. วิษนาศน) คำว่า พิษนาศน์ เป็นคำที่มาจากสรรพคุณ ที่สามารถดับพิษกาฬที่ทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้หมดสติพูด ไม่ออก ได้ หรือ อีกนัยหนึ่งคือ สามารถทำลายสิ่งที่เป็นอันตรายแก่ร่างกายให้หมดไป

สรรพคุณ มีรสขื่นขมเอียน ช่วยดับพิษกาฬที่ทำให้หมดสติพูดไม่ออก แก้ไขเซื่องซึม

3.14 คำว่า รากสามสิบ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด รากสาม (ราก-สาม)

ภาษาไทยมาตรฐาน รากสามสิบ (ราก-สาม-สิบ)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. รากสามสิบ เป็นไม้ลงหัวอยู่ในตระกูลและชนิดเดียวกับเปราะหอมแดง 2. พืชที่มีสรรพคุณเป็นยา รากใช้เป็นยาบำรุงสำหรับสตรี (นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า รากสามสิบ เป็นคำที่มาจากสรรพคุณ เนื่องจากรากสามสิบเป็นยาบำรุงสำหรับสตรีชั้นยอดตัวหนึ่ง ทำให้กลับมาเป็นสาวผิวพรรณเปล่งปลั่ง ชายเห็นชายชอบ ผัวรักผัวหลง กล่าวคือ แม้อายุจะมากจนเข้าสามสิบปีแล้วยังคงความสวยงามและเปล่งปลั่งอยู่เช่นเดิม ภาษาถิ่นใต้นำมาใช้ โดยการตัดคำท้ายคือ /-สิบ/

สรรพคุณ แก้ภาวะประจำเดือนไม่ปกติ ปวดประจำเดือน ภาวะมีบุตรยาก ตกขาว ภาวะหมดอารมณ์ทางเพศ ภาวะหมดประจำเดือน บำรุงน้ำนม บำรุงครรภ์

3.15 คำว่า

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด หาหิ่ ง (หา-หึง)

ภาษาไทยมาตรฐาน มหาหิงคุ์ (มะ-หา-หิง)

ประวัติความเป็นมาของคำ มหาหิงคุ์ เป็นยางของไม้ล้มลุกหลายชนิดในสกุล Ferula วงศ์ Umbelliferae มีกลิ่นร้อนฉุนและเหม็นนิยมใช้เป็นยาทาภายนอก (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์มหา ว. ใหญ่, ยิ่งใหญ่หิงคุ มาจากภาษา ป, ส หิงฺคุ เป็นเครื่องยาที่ได้จากชันหอมของรากไม้เทศชนิดหนึ่ง พืชที่ให้มหาหิงคุ์ได้มีหลายชนิด

สรรพคุณ แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ และอาการปวดท้อง

3.16 คำว่า ชะเอม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เอม (เอม)

ภาษาไทยมาตรฐาน ชะเอม (ชะ-เอม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคำ ชะเอม เป็นต้นไม้ขนาดกลาง ลักษณะใบเล็กเป็นฝอยละเอียด คล้ายกับต้นส้มป่อย ดอกสีขาวเป็นช่อลักษณะฟูดอกเล็กๆ ส่วนฝักนั้นมีลักษณะบิดงอ มีหนามตามกิ่งก้านตลอดจนลำต้นด้วย ดอกมี ลักษณะพิเศษเพราะมีกลิ่นหอม ส่วนเนื้อในของเนื้อไม้มีรสหวาน (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ชะเอม น. มาจากภาษาเขมรว่า เฒีแอม แปลว่า ไม้หวาน เนื่องจากเนื้อในเนื้อไม้ของไม้ชนิดนี้มีรสหวานชุ่มคอ ภาษาถิ่นใต้นำมาใช้ โดยการตัดเสียงหน้าจาก /ชะ/ จากชะเอม เป็น เอม

สรรพคุณ บำรุงกำลัง แก้อ่อนเพลีย บำรุงหัวใจ แก้เสมหะ แก้ลมปั่นป่วน แก้พรรดึก ขัดลมในลำไส้ บำรุงปอด แก้รักกะปิดรักกะเปิด แก้อัมพาต แก้ไขบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

3.17 คำว่า ผักหวาน

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ผักหวาน (ผัก-หวาน)

ภาษาไทยมาตรฐาน ผักหวาน (ผัก-หวาน)

ประวัติความเป็นมาของคำ ผักหวาน เป็นผักยอดจากไม้ต้น ออกผลเป็นพวงคล้ายผลมะไฟ ใบสีเขียวมัน ค่อนข้างหวาน กรอบและเปราะง่าย ต้นผักหวานไม่ชอบแดดจัด ไม่ชอบน้ำมาก (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ผัก น. พืชที่ใช้เป็นอาหาร; ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักบุ้ง หวาน ว. มีรสอย่างรสน้ำตาล คำว่า ผักหวาน เป็นคำที่มาจากสรรพคุณของใบของผักหวานที่ใช้รับประทาน จะมีรสหวานกว่าผักชนิดอื่นๆ จึงเรียกว่า ผักหวาน

สรรพคุณ เป็นยาระงับความร้อน ถอนพิษไข้ ไข้กลับ รากยาสงบพาร้อน กระสับกระส่าย แก้น้ำดีพิการ แก้เชื่อมมัว

4. คำเรียกชื่อที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.70

4.1 คำว่า มะตูม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กตุม (กะ-ตุม) ตุม (ตุม) มตูม (มะ-ตูม) ไบตูม (ใบ-ตูม) ไปยมตุมุ (ใบ-มะ-ตูม)

ภาษาไทยมาตรฐาน มะตูม (มะ-ตูม)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. มะตูม เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบใหญ่ยาวสีเขียวอ่อน ลำต้นโตสีค่อนข้างขาว มีหนามแหลม คมและยาว ดอกมีสีขาวกลิ่นหอม ผลกลมโตเปลือกแข็ง เนื้อข้างในมีสีนวลออกทางเหลืองอ่อน มีเมล็ดมาก ยางที่อยู่โดยรอบเมล็ดจะเป็นเมือกเหนียว เนื้อมะตูมผลแก่จัด นำมาเชื่อมกับน้ำตาล เป็นมะตูมเชื่อมหรือเอาผลอ่อนมาหั่นบางๆ ตากแดดใช้เป็นชามะตูม โดยต้มเอาน้ำมาดื่ม (เอกสารหมายเลข 2) 2. คำว่า มะตูม มาจากความเชื่อ คือ ในสมัยโบราณเชื่อกันว่าหากปลูกพืชชนิดนี้ไว้ตามบ้านเรือนจะทำให้เกิดกำลังใจ มีความมานะพยายามที่จะต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิต ทำให้มีชื่อเสียง จึงให้ชื่อว่ามะตูมเพื่อความเป็นสิริมงคล (นายกีชา วิมลเมธี) 3. สมัยโบราณต้นมะตูม คนจะนิยมปลูกไว้ริมน้ำ ผลมะตูมที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ เมื่อร่วงลงน้ำจะทำให้เกิดเสียงดัง “ตูม” จึงให้ชื่อว่า มะตูม ตามลักษณะของการเกิดเสียง (นางอุบล ตรีภักดิ์)

ผลการวิเคราะห์ หมาก (น.) เรียกสิ่งของที่เป็นหน่วยเป็นลูก, ผลไม้ คำว่า มะ มาจากคำว่า หมาก เกิดจากการกร่อนเสียงสระ อา เป็นสระ อะ ตูม ว. ไม่บาน, ยังไม่บาน, เสียงดังเช่นนั้น คำว่า มะตูม มาจากความเชื่อ คือ ในสมัยโบราณเชื่อกันว่าหากปลูกพืชชนิดนี้ไว้ตามบ้านเรือนจะทำให้เกิดกำลังใจ มีความมานะพยายามที่จะต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิต ทำให้มีชื่อเสียง จึงให้ชื่อว่ามะตูมเพื่อความเป็นสิริมงคล แต่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นางอุบล ตรีภักดิ์ ได้ข้อมูลว่าในสมัยโบราณต้นมะตูม คนจะนิยมปลูกไว้ริมน้ำ ผลมะตูมที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ เมื่อร่วงลงน้ำจะทำให้เกิดเสียงดัง “ ตูม ” จึงให้ชื่อว่า มะตูม ตามลักษณะของการเกิดเสียง

สรรพคุณ แก้ร้อนใน ขับลม บำรุงธาตุ เจริญอาหาร

5. คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะการเกิด พบจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.54

5.1 คำว่า กฤษณา

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กฤตหน้า (กริด-หน้า)

ภาษาไทยมาตรฐาน กฤษณา (กริด-สะ-หนา)

ประวัติความเป็นมาของคำ กฤษณา เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ไม่ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มทรงเจดีย์ต่ำ ๆ หรือรูปกรวย ลำต้นเปล่าตรง มักมีพูพอกที่โคนต้นเมื่อมีอายุมาก เปลือกนอกเรียบ สีเทาอมขาว เปลือกหนามีรูระบายอากาศสีน้ำตาลอ่อนทั่วไป เปลือกนอกจะปริเป็นร่องเล็ก ๆ เมื่อมีอายุมาก ๆ ส่วนเปลือกชั้นในมีสีขาวอมเหลือง พืชประเภทนี้หากต้องการให้มีราคาจะต้องทำให้เกิด รอยแผลบริเวณเนื้อไม้ เมื่อปล่อยไว้เป็นระยะเวลานาน รอยแผลจะเปลี่ยนเป็นสีดำ (เอกสารหมายเลข 2)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ กฤษณา ว. ดำ (ส. กฺฤษณ) คำว่า กฤษณา มาจากลักษณะที่เกิดขึ้นจากเนื้อไม้นั่นคือ พืชประเภทนี้หากต้องการให้มีราคาจะต้องทำให้เกิด รอยแผลบริเวณเนื้อไม้ เมื่อปล่อยไว้เป็นระยะเวลานาน รอยแผลจะเปลี่ยนเป็นสีดำ ยิ่งนานมากเท่าใด สีจะยิ่งดำมากยิ่งขึ้นและทำให้มีราคามากยิ่งขึ้น เรียกการเกิดในลักษณะเช่นนี้ว่ากฤษณา นั่นคือการเกิดสีดำในเนื้อไม้นั่นเอง

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียนศีรษะ หน้ามืด แก้ลมซาง บำรุงกาม บำรุงหัวใจ

5.2 คำว่า กาฝาก

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด กาฝาก (กา-ฝาก)

ภาษาไทยมาตรฐาน กาฝาก (กา-ฝาก)

ประวัติความเป็นมาของคำกาฝาก เป็นพืชที่อาศัยเกาะขึ้นกับพืชอื่น และแย่งอาหารจากพืชที่เกาะอยู่และบางชนิดก็แย่งอาหารจากพวกกาฝากด้วยกันพืชพวกกาฝากจะมีรากชนิดหนึ่งเรียกว่า รากเบียนที่แทงทะลุเปลือกไม้เข้าไปถึงขั้นเยื่อสร้างความเจริญเติบโตของพืชที่อาศัยอยู่ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ กา น. ชื่อนกชนิด Corvus macrorhynchos ในวงศ์ Corvidae ตัวดำร้องกา ๆ, อีกา ก็เรียก ฝาก ก. มอบให้ไว้เป็นต้นว่าเพื่อให้ช่วยดูแลคุ้มครองหรือพิทักษ์รักษาคำว่า กาฝาก มาจากลักษณะการเกิด คือ กาฝากเกิดการกระจายพันธุ์โดยอาศัยนกและกา เนื่องจากเมล็ดกาฝากมักมียางเหนียวติดปากหรือขนนกไป เมื่อนกไปยังต้นไม้ใดก็จะนำเมล็ดกาฝากไปฝากไว้ยังต้นไม้นั้นด้วย

สรรพคุณ ลดความดัน

5.3 คำว่า

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด นมฟาย (นม-ฟาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน นมควาย (นม-ควาย)

ประวัติความเป็นมาของคำ นมควาย เป็นน้ำสีขาวข้นที่ได้มาจากต่อมสำหรับผลิตน้ำนมของควาย ใช้สำหรับเป็นอาหารสำหรับลูกอ่อน (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ นม น. ส่วนของร่างกาย อยู่บริเวณหน้าอก มี ๒ เต้า, ของผู้หญิงมีต่อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับผลิตน้ำนมเป็นอาหารสำหรับลูกอ่อน ควาย น. ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิด Bubalus bubalis ในวงศ์ Bovidaeเป็นสัตว์กีบคู่ รูปร่างใหญ่ สีดำหรือเทา เขาโค้งยาว ที่ใต้คางและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปง่าม (ข. กรฺบี; มลายู เกรฺเบา) คำว่า กรฺบี (ข.) ไทยรับเข้ามาใช้ด้วยการ เติมวิสรรชนีย์หลังพยัญชนะ “กร-” ในพยางค์แรก และเปลี่ยน สระอี เป็น สระอือในพยางค์ที่สอง เป็น กระบือ มักใช้เป็นทางการ แต่ถ้าหากใช้ทั่วไปใช้คำว่า ควาย คำว่า นมควาย เป็นคำที่มาจากลักษณะการเกิดของน้ำนมที่ได้มาจากควาย

สรรพคุณ แก่นและราก : ต้มดื่ม แก้ไข้ซ้ำ ไข้กลับ เนื่องจากกินของแสลง
ราก : แก้ผอมแห้งแรงน้อย สำหรับสตรี ที่อยู่ไฟไม่ได้หลังคลอดบุตรและช่วยบำรุงน้ำนม
ผล: ตำผสมกับน้ำ ทาแก้เม็ดผดผื่นคัน

5.4 คำว่า ยาดำ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ยาดำ, หย้าดำ (ยา-ดำ)

ภาษาไทยมาตรฐาน ยาดำ (ยา-ดำ)

ประวัติความเป็นมาของคำ ยาดำ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่เตรียมจากน้ำยางซึ่งได้จากการกรีดโคนใบตามขวางของพืชหลายชนิดในสกุล Aloe วงศ์ Liliaceae นำไปเคี่ยวให้งวดแล้วทิ้งไว้ให้แข็งตัวเป็นก้อน มีสีน้ำตาลเข้ม กลิ่นไม่ชวนดม รสขมใช้เป็นยาได้ โดยปริยายหมายความว่า แทรกปนอยู่ทั่วไป (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ ยา น. สิ่งที่ใช้แก้หรือป้องกันโรค หรือบำรุงร่างกาย ดำ ว. สีอย่างสีมินหม้อ ยาดำ เป็นของที่ได้จากพืชจำพวกว่านหางจระเข้หลายชนิด ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในแอฟริกา ยาดำที่ใช้ในตำรายาแผนโบราณก็นำเข้ามาจากแอฟริกา เครื่องยาชนิดนี้ได้มาจากน้ำยางสีเหลือง ที่ได้จากการไหลออกจากท่อน้ำยางที่ขอบใบ เมื่อรวมได้มากๆก็เอามาเคี่ยวบนไฟให้ข้นเหนียว แล้วผึ่งแดดให้แห้ง จะแข็งเป็นก้อนสีดำ โบราณจึงเรียกว่า “ยาดำ” ใช้แทรกในตำรับยาหลายชนิด จนเกิดเป็นคำพังเพยที่ว่า “แทรกเป็นยาดำ”

สรรพคุณ ใช้เป็นยาระบาย

5.5 คำว่า เห็ดขี้ควาย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เห้จขิ่ฟาย (เห็ด-ขี่-ฟาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน เห็ดขี้ควาย (เห็ด-ขี้-ฟาย)

ประวัติความเป็นมาของคำ เห็ดขี้ควาย เป็นเห็ดพิษซึ่งขึ้นอยู่ตามกองมูลควายแห้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สีของเห็ดจะมีสีเหลืองซีด คล้ายสีฟางแห้ง บนหัวของร่มจะมีสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำบริเวณก้าน ใกล้ตัวร่มจะมีแผ่นเนื้อเยื่อบางๆ สีขาว แผ่ขยายออกรอบก้าน แผ่นนี้มีลักษณะคล้ายวงแหวน เป็นเห็ดที่มีขึ้นอยู่ทั่วไปในแทบทุกภาคของประเทศไทย ลักษณะของเห็ดที่สมบูรณ์และโตเต็มที่ตรงบริเวณหมวกจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6.5-8.8 ซม. ความสูงของลำต้น

(เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า เห็ดขี้ควาย เป็นคำที่มาจากลักษณะการเกิด เนื่องจากเห็ดขี้ควายเป็นเห็ดที่ได้จากมูล (ขี้) สัตว์กินหญ้า จึงเรียกชื่อตามลักษณะการเกิดของเห็ด บางตำราเรียกเห็ดชนิดนี้ว่า เห็ดมูลโค

สรรพคุณ มีรสเมาเบื่อ แก้ลมกองละเอียด แก้นอนไม่หลับ แก้ไข้พิษ

6. คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะทางกายภาพ พบจำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ

6.1 คำว่า เกลือ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด เกลื่อเกลิอ (เกฺลือ)

ภาษาไทยมาตรฐาน เกลือ (เกฺลือ)

ประวัติความเป็นมาของคำ เกลือ น. วัตถุที่มีรสเค็ม ใช้ประกอบอาหาร เป็นต้น มีลักษณะเป็นผลึกสีขาว ละลายน้ำได้ โดยทั่วไปได้มาจากทะเล เกลือสมุทรก็เรียก

(เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ เกลือ เป็นคำที่มาจากลักษณะของวัตถุชนิดนี้ คือ มีลักษณะเป็นผลึกสีขาว มีรสเค็ม

สรรพคุณ แก้ตะคริว แก้คลื่นไส้ เมาสุรา แก้อาการร้อนในกระหายน้ำ รักษาโรคกระเพาะ แก้เป็นลม แก้ถูกยาเบื่อ แก้แผลปากเปื่อย แก้เผ็ด

6.2 คำว่า ไข่ไก่

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ไขยไกย, ไขไก (ไข่-ไก่)

ภาษาไทยมาตรฐาน ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)

ประวัติความเป็นมาของคำ ไข่ไก่ น. ไข่ของสัตว์ปีกจำพวกนก บินได้ในระยะสั้น หากินตามพื้นดินตัว ลักษณะของไข่ไก่ประกอบด้วยเซลล์สืบพันธุ์เพศเมีย อาหาร และสิ่งห่อหุ้มซึ่งอาจจะเป็นไข่ขาววุ้น เยื่อถุงไข่ หรือเปลือก ส่วนมากมีรูปร่างกลม จะมีตัวอ่อนภายในหรือไม่ก็ได้, ฟอง ก็เรียก เปลือกมีสีเหลืองอมแดง (เอกสารหมายเลข 1)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ไข่ไก่ เป็นคำที่มาจากลักษณะ คือ เป็นสิ่งที่มีรูปร่างๆกลมที่เกิดจากสัตว์ที่เรียกว่าไก่

สรรพคุณ บำรุงผิว กระชับผิว

6.3 คำว่า ไข่มุก

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ไข่มุก (ไข่-มุก)

ภาษาไทยมาตรฐาน ไข่มุก (ไข่-มุก)

ประวัติความเป็นมาของคำ ไข่มุก หมายถึง วัตถุมีค่า มักมีลักษณะกลม ๆ เกิดจากหอยบางชนิด ที่รู้จักกันทั่วไปมีสีขาวที่เป็นสีขาวอมชมพูหรือสีดำก็มี ใช้ทำเป็นเครื่องประดับ (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า ไข่มุก ใช้เรียกสิ่งที่มีเม็ดกลมๆเล็กๆ บางคนเรียกว่า ไข่มุกด์ เพราะคิดว่า มุกด์มาจากคำว่า มุกดา ในภาษาสันสกฤตมีคำว่า มุกฺตา แปลว่า ไข่มุก ชื่อรัตนะอย่างหนึ่งในพวกนพรัตน์ สีหมอกอ่อน ๆไทยนำคำนี้มาใช้ โดยการแผลง /ต/ เป็น /ด/ ออกเสียงว่า มุกดา

สรรพคุณ บำรุงผิวพรรณ

6.4 คำว่า น้ำตาลทราย

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด นามตาน (นาม-ตาน) นำตานทราย, นำตารซาย (นำ-ตาน-ซาย)

ภาษาไทยมาตรฐาน น้ำตาลทราย (น้ำ-ตาน-ซาย)

ประวัติความเป็นมาของคำ น้ำตาล น. สารประกอบคาร์โบไฮเดรตประเภทโมโนแซ็กคาไรด์และไดแซ็กคาไรด์ ซึ่งมีรสหวาน โดยมากได้จากตาล มะพร้าว อ้อย (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ น้ำตาล หากแปลตามตัวแล้ว หมายถึง น้ำของตาล เป็นน้ำหวานที่ออกจากงวงของตาลตัวผู้ นำมาเคี่ยวให้งวด สีของน้ำตาลที่เคี่ยวด้วยไฟเรียก สีน้ำตาล ถ้าไฟแก่เรียก สีน้ำตาลไหม้ ในสมัยก่อนนั้นน้ำตาลส่วนใหญ่คงได้จากน้ำหวานของตาล เราจึงนำคำน้ำตาลมาเรียกสารที่ให้ความหวานปัจจุบันน้ำตาลได้จากพืชชนิดอื่นอีกมาก แต่เรายังคงใช้คำว่า น้ำตาล อยู่ ถ้าต้องการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นน้ำตาลจากอะไรก็เพียงแค่เติมคำขยายว่าเป็น น้ำตาลอ้อย น้ำตาลมะพร้าว หรือ น้ำตาลโตนด

สรรพคุณ ช่วยบรรเทาอาการแสบร้อนตามร่างกาย และลดความขมของยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.5 คำว่า ดินประสิว

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ดินส่ (ดิน-สอ)

ภาษาไทยมาตรฐาน ดินประสิว (ดิน-ประ-สิว)

ประวัติความเป็นมาของคำดินประสิว น. สารเคมีชนิดหนึ่งที่เรียกว่า โพแทสเซียมไนเตรท (Potassium nitrate) มีสูตรทางเคมี คือ KNO3 มีลักษณะเป็นผงสีขาว ละลายน้ำได้ดี ไม่มีกลิ่น มีรสเค็มเล็กน้อย เป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำดอกไม้เพลิง ดินปืน หรือประทัด เป็นต้น (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ดิน น. ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 ประ โยชน์ใช้เป็นพยางค์หน้า ซึ่งเดิมเป็น ก กำ กุ ข ต ส โบราณใช้ตระ เช่น ตระโมจ หรือเติมหน้าคำโดยไม่มีความหมายก็มี เช่น ประดู่ (ใช้เหมือนกระ) สอ ว. (เทียบเขมร ว่า ขาว) ขาว เช่น ดินสอพอง คำว่า ดินส่ (ดิน-สอ) ในภาษาถิ่นใต้ กับ ดินประสิวในภาษาไทยมาตรฐาน สอ →สิว เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเสียง โดยการ กลายเสียง คือ จากเสียงเดิม สอ กลาย เป็น สิว คำว่า ดินประสิว เป็นคำที่มาจากลักษณะทางกายภาพ คือ มีลักษณะเป็นผงสีขาว เป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำดอกไม้เพลิง ดินปืน หรือประทัด เป็นต้น ภาษาถิ่นใต้นำมาใช้โดยการตัดคำกลาง ประ เป็น ดินสิว

สรรพคุณ ยาถอนพาขับปัสสาวะ แก้คันแก้โรคผิวหนัง

6.6 คำว่า ดีงูเหลือม

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ดี่งูเหลื่อม (ดี-งู-เหลือม)

ภาษาไทยมาตรฐาน ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)

ประวัติความเป็นมาของคำ ดีงูเหลือม เป็นส่วนที่นำมาจากดีของงูเหลือม เป็นกระสายช่วยทำให้ฤทธิ์ยาแล่นเร็ว ดับพิษตานซาง แก้ตาแฉะตามัว ตาฟาง ตาแดง แก้ปวดตา เหน็บทวาร สวนอุจจาระเด็ก (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ดี น. อวัยวะภายในของคนและสัตว์ที่บรรจุน้ำข้นสีเขียว มีรสขมซึ่งออกจากตับ สำหรับช่วยย่อยอาหาร, เรียกน้ำข้นสีเขียว มีรสขม ออกจากตับ สำหรับช่วยย่อยอาหาร ว่า น้ำดีงู น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานในอันดับ Squamata อันดับย่อย Serpentesลำตัวเรียวยาว มีเกล็ด ไม่มีขา เหลือม น. ชื่องูขนาดใหญ่ชนิด Python reticulatus ในวงศ์ Pythonidae ตัวโตเรียวยาว ลายสีน้ำตาลเหลือง ยาวได้ถึง 9เมตร ที่กลางหัวมีเส้นสีดำซึ่งมักเรียกว่า ศรดำ ออกหากินในเวลากลางคืน ไม่มีพิษ เป็นงูที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำว่า ดีงูเหลือม เป็นคำที่มาจากลักษณะทางกายภาพของงูเหลือม คือ เป็นสมุนไพรที่นำมาจากอวัยวะของงูเหลือม ส่วนที่เรียกว่า ดี

สรรพคุณ เป็นกระสายช่วยทำให้ฤทธิ์ยาแล่นเร็ว ดับพิษตานซาง แก้ตาแฉะตามัว ตาฟาง ตาแดง แก้ปวดตาเหน็บทวาร สวนอุจจาระเด็ก

7. คำเรียกชื่อที่มาจากถิ่นกำเนิด พบจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.12

7.1 คำว่า จำปา

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด จำปา (จำ-ปา)

ภาษาไทยมาตรฐาน จำปา (จำ-ปา)

ประวัติความเป็นมาของคำ จำปาชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่ Michelia champaca (champaca หรือ จัมฺปกะ เป็นชื่อนครหลวงของแคว้นอังคะ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำจัมปา ประเทศอินเดีย ไม่ห่างไกลมากนักจากที่บรรจบกับแม่น้ำคงคา) L. ในวงศ์ Magnoliaceae ดอกสีเหลืองอมส้ม กลีบดอกใหญ่ยาว มีหลายกลีบ กลิ่นหอม (เอกสารหมายเลข 1)

ผลการวิเคราะห์ จัมปา (ส. จัมฺปกะ) champaca ชื่อนครหลวงของแคว้นอังคะ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำจัมปา ประเทศอินเดีย ไม่ห่างไกลมากนักจากที่บรรจบกับแม่น้ำคงคาคำว่า จำปา เป็นคำที่มาจากถิ่นกำเนิด เพราะชื่อวิทยาศาสตร์ของจำปามีคำลงท้ายว่า champaca ซึ่งเป็นชื่อของเมืองเมืองหนึ่งที่ชื่อว่าเมืองจัมปาในประเทศอินเดีย ภาษาฮินดีเรียกจำปาว่า จัมปา คนไทยคงเรียกชื่อจำปาตามคนอินเดียนี่เอง ส่วนภาษาสันสกฤตเรียก จัมปกะ แสดงว่าชื่อวิทยาศาสตร์ของจำปามาจากภาษาสันสกฤต คนอินเดียอาจนำจำปามาเมืองไทยพร้อมๆ กับการติดต่อค้า คำว่า จัมปา ไทยรับเข้ามาใช้โดยการเปลี่ยนรูปสระในพยางค์แรกจาก จัม(ปา) เป็น จำ(ปา)อาจนำจำปามาเมืองไทยพร้อมๆ กับ

สรรพคุณ ดอกและเมล็ดใช้ทำยาแก้ไข แก้โรคธาตุเสีย แก้คลื่นเหียน

7.2 คำว่า ชมพู่

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ชมพู่ (ชม-พู่)

ภาษาไทยมาตรฐาน ฝรั่ง (ฝะ-หรั่ง)

ประวัติความเป็นมาของคำ ชมพู่ [ม. จัมบุ (jambu) หมายถึง ฝรั่ง]หรือ ฝรั่ง น. เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก กิ่งอ่อนจะเป็นสี่เหลี่ยม ยอดอ่อนมีขนสั้นๆ ใบเดี่ยวออกตรงกันข้าม สีเขียว รูปใบรีปลายใบมน หรือมีกิ่งแหลม โคนใบมน ออกดอกเป็นช่อ ช่อละ 2-3 ดอก ดอกย่อยมีสีขาว มีเกสรตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มากเป็นฝอย ผลดิบมีสีเขียวใบไม้ เมื่อสุกจะเป็นสีเขียวอ่อนปนเหลือง เนื้อในเป็นสีขาวหรือแดงมีกลิ่นเฉพาะมีเมล็ด (เอกสารหมายเลข 3)

ผลการวิเคราะห์ ฝรั่ง ในภาษาถิ่นใต้ เรียกว่า ชมพู่ ว. หมายถึง สีแดงอ่อน, สีแดงเจือขาว (ส. ชมฺพุ) คำว่า ชมพู่ เป็นคำที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษามลายู ในคำว่า จัมบู (jambu) หมายถึง ฝรั่ง และเสียงเกิดการแปลงเสียงกลายเป็น ชมพู่ ดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

สรรพคุณ ผลอ่อนและใบแก่ของฝรั่งแก้ท้องเสียได้เป็นอย่างดี แก้อาการท้องเดิน ซึ่งเป็นยาแก้ท้องเดินแบบไม่รุนแรง ที่ไม่ใช่เกิดจากเชื่อบิดหรืออหิวาตกโรคโดยใช้ใบแก่ 10-15 ใบ ปิ้งไฟแล้วชงน้ำร้อนดื่ม หรือให้ใช้ผลอ่อนๆ 1 ผล ฝนกับน้ำปนใสดื่มเมื่อมีอาการ

7.3 คำว่า ฝ้ายเทศ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ฝ้ายเทด (ฝ้าย-เทด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ฝ้ายเทศ (ฝ้าย-เทด)

ประวัติความเป็นมาของคำ ฝ้าย น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดในสกุล Gossypium วงศ์ Malvaceae เมล็ดให้น้ำมัน ปุยหุ้มเมล็ดใช้ทอผ้า เปลือกรากใช้ทำยาได้ ที่ปลูกกันมากกันมากคือชนิด G. hirsutum เป็นพืชที่นำเข้าจากทวีปอเมริกาใต้ (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ฝ้ายเทด หรือ ฝ้ายเทศ เป็นพืชที่นำเข้าจากแถบทวีปอเมริกาใต้ เมื่อเป็นการนำเข้าจากต่างประเทศจึงทำให้เป็นที่มาของคำว่า “ฝ้ายเทศ”

สรรพคุณ ยาบีบมดลูก

8. คำเรียกชื่อที่มาจากเรื่องเล่า พบจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.12

8.1 คำว่า ชุมเห็ด

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ชุมเห้จ, ชุมเห้จ, ซุมเห้จ (ชุม-เห็ด)

ภาษาไทยมาตรฐาน ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. ชุมเห็ด เป็นไม้พุ่ม ใบเป็นรูปไข่หรือรูปขอบขนาน ออกเป็นคู่ตรงกันข้ามกันเรียงตัวเป็นแบบใบประกอบ ดอกออกเป็นช่อสีเหลือง ฝักแบนยาวมีปีก 4 ปีก เมล็ดข้างในเป็นรูปสามเหลี่ยม (เอกสารหมายเลข 1) 2. ในสมัยพุทธกาลเมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อโปรดสัตว์ เหล่าบรรดาพุทธสาวกต่างมีความยินดี จึงนำเห็ดชนิดต่างๆมาวางไว้ใต้ต้นไม้ต้นหนึ่งเพื่อถวายพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงเห็นในความศรัทธา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของพุทธสาวก จึงประทานพรให้ด้วยการบันดาลให้ต้นไม้ต้นนั้นเป็นต้นไม้ที่มีสรรพคุณสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆได้ (นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ชุม ก. มารวมกันจากที่ต่างๆเห็ด น. ส่วนของเชื้อราที่ออกเป็นดอก คำว่า ชุมเห็ด หมายถึง แหล่งรวมของเห็ดหลากหลายชนิด เป็นคำที่มาจากเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาลเมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อโปรดสัตว์ เหล่าบรรดาพุทธสาวกต่างมีความยินดี จึงนำเห็ดชนิดต่างๆมาวางไว้ใต้ต้นไม้ต้นหนึ่งเพื่อถวายพระพุทธเจ้า พระองค์เห็นในความศรัทธาของพุทธสาวก จึงประทานพรให้ด้วยการบันดาลให้ต้นไม้ต้นนั้นเป็นต้นไม้ที่มีสรรพคุณ สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆได้

สรรพคุณ ใบโขลกแก้กลากเกลื้อน โรคผิวหนังต่างๆ ใบต้มกับน้ำดื่มแก้อาการท้องผูกได้

8.2 คำว่า สะระแหน่

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด สะแหน้ (สะ-แหน้)

ภาษาไทยมาตรฐาน สะระแหน่ (สะ-ระ-แหน่)

ประวัติความเป็นมาของคำ 1. สะระแหน่ เป็นพืชล้มลุกมีอายุหลายปี ลำต้นสี่เหลี่ยม สีเขียวแกมม่วงน้ำตาล มีกิ่งก้านแตกแขนงออกมากมาย ใบเป็นใบเดี่ยว(เอกสารหมายเลข 2)
2. สะระแหน่ ถูกนำเข้ามาในเมืองไทย ในช่วงสมัยสมเด็จพะนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยชาวอิตาเลียนชื่อนายสะระนี่ (นายกีชา วิมลเมธี)

ผลการวิเคราะห์ สะระแหน่ น. เป็นพืชดั้งเดิมของทวีปยุโรปในตะวันออกกลาง เชื่อกันว่า สะระแหน่ถูกนำเข้ามาในเมืองไทย ในช่วงสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยชาวอิตาเลียนชื่อนายสะระนี่ คนไทยจึงตั้งชื่อผักนำเข้าชนิดนี้ตามชื่อของคนนำมา โดยการเปลี่ยนจากสระ อี เป็น สระ แอ เป็นสะระแหน่ เพื่อให้เรียกง่ายขึ้น

สรรพคุณ รักษาอาการปวดศีรษะ ปวดฟัน เจ็บคอ เจ็บปาก เจ็บลิ้นอาการบิดท้องร่วงอุจจาระเป็นเลือด การแก้พิษ แมลงสัตว์กัดต่อย ช่วยดับกลิ่นคาว แก้อาการอาหารไม่ย่อย หวัดน้ำมูกไหลจามไอบ่อย ๆ หรือจะเป็นไข้หวัด แก้อาการเกร็งกล้ามเนื้อ แก้ปวดบวมผื่นคัน ห้ามเลือดกำเดาได้ เป็นแผนในปาก อาการปวดหู อาการหน้ามืดตาลาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8.3 คำว่า หญ้ามหาปราบ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด ยาปราบ (ยา-ปราบ)

ภาษาไทยมาตรฐาน หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปราบ)

ประวัติความเป็นมาของคำ หญ้ามหาปราบ น. ชื่อเรียกหญ้าชนิดหนึ่ง มีสรรพคุณเมื่อกินแล้วทำให้มีพละกำลัง ไม่รู้สึกเจ็บปวด (นายประภาส สุพรรณ)

ผลการวิเคราะห์ คำว่า หญ้ามหาปราบ มาจากเรื่องเล่าที่ว่า ในสมัยก่อนเชื่อกันว่าเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เช่น ตำรวจ ทหาร นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ มักมีว่านชนิดนี้พกติดตัวอยู่เสมอเกือบทุกคน เพราะเวลาออกตรวจพื้นที่พบข้าศึก โจรร้าย จะเอาหัวว่านมหาปราบ ที่พกติดตัวกินหรือทุบทาตัวเข้าต่อกร และจับกุมทันที ทำให้มีพละกำลังมหาศาล และผิวหนังถูกตีหรือถูกฟันไม่รู้สึกเจ็บปวดประการใดเป็นเหตุให้ ศัตรู ข้าศึก หรือโจรร้ายในยุคสมัยนั้นเกรงกลัวและเข็ดขยาดเป็นที่ลือเลื่องไปทั่วว่า ตำรวจ ทหาร หรือนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ที่ใช้ว่านดังกล่าวเป็นมือปราบหนังเหนียว เหล่าโจรร้ายข้าศึก ไม่กล้ากล้ำกราย ภาษาถิ่นใต้ นำมาใช้โดยการตัดเสียงกลางคือ /-มหา/

สรรพคุณ ใช้กินหรือทาตลอดลำตัวก็ได้ อิทธิฤทธิ์ขอว่านนี้จะนับบันดาลให้หนังชาไปตลอดสรรพางค์กาย เนื้อจะมีอาการเขม่นเต้นกระดุกระรอกไปทั่ว เมื่อกินหรือทาว่านนี้เข้าไปจะทำให้อยู่ยงคงกระพันต่อศาสตราอาวุธทั้งมวล

9. คำเรียกชื่อที่มาจากวิธีใช้ พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.07

9.1 คำว่า ยาสูบ

ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด อย้าสูบ (หย้า-สูบ)

ภาษาไทยมาตรฐาน ยาสูบ (ยา-สูบ)

ประวัติความเป็นมาของคำ ยาสูบ เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นมีขนอ่อนนุ่มปกคลุม ใบมีลักษณะเป็นรูปไข่กลับ โคนใบแคบ ใบโตหนามีขนอ่อนปกคลุม ดอกออกเป็นช่อยาวที่ปลายยอด สีชมพูอ่อนหรือแดงเรื่อ ออกผลลักษณะเป็นแคปซูล ใช้ใบตากแห้งเป็นส่วนประกอบในบุหรี่ หรือยาเส้น (เอกสารหมายเลข 2)

ผลการวิเคราะห์ ยา น. สิ่งที่ใช้แก้หรือป้องกันโรค หรือบำรุงร่างกาย เรียกชื่อต่างๆกันสูบ ก. ดูดเข้าไป เช่น สูบบุหรี่ คำว่า ยาสูบ เป็นชื่อที่เรียกตามวิธีใช้ของยา คือ เป็นยาสำหรับสูบ ใช้ใบหั่นเป็นเส้น ใช้กินกับหมากหรือมวนสูบ ทำเป็นผงใช้เป่าหรือสูดดม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรรพคุณ ใบใช้ทำเป็นยาทำให้หลับ ระงับประสาท ขับเหงื่อ ทำให้อาเจียน ใช้เป็นยาฆ่าเหา

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของสมุนไพร สามารถแยกส่วนของสมุนไพรที่ใช้เป็นยาและสรรพคุณส่วนต่างๆของสมุนไพรได้ดังนี้

1. ส่วนของสมุนไพรที่ใช้เป็นยา

ส่วนของสมุนไพรที่ใช้เป็นยามี 5 ส่วน คือ

1. รากและหัว (เหง้า, ลำต้นใต้ดิน)
2. ใบ หรือ ลำต้น
3. เปลือกต้นและเปลือกราก
4. ดอก
5. ผลและเมล็ด

2. สรรพคุณส่วนต่างๆของพืชสมุนไพร

ในแต่ละส่วนของพืชต้นเดียวกันจะมีสรรพคุณต่างกันไป ถึงแม้ว่าในส่วนทั้ง 5 จะมีรสเดียวกันก็ตาม

ราก มีรสแรงกว่าแก่น
แก่น มีรสแรงกว่าเปลือกต้น
กระพี้ มีรสแรงกว่าใบแก่
ใบแก่ มีรสแรงกว่าใบอ่อน
ดอกแก่ มีรสแรงกว่าดอกอ่อน
ลูกแก่ มีรสแรงกว่าลูกอ่อน
ลูกอ่อน มีรสแรงเสมอกับเปลือกต้น
ดอกอ่อน มีรสเสมอกับใบอ่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

จากการศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น เกณฑ์การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมเป็น 5 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต วัฒนธรรมทางสังคม วัฒนธรรมจิตใจ วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ วัฒนธรรมทางภาษา พบการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นภาคใต้ตามเกณฑ์ ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความจำเป็นและความต้องการของสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ยานพาหนะ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต

3.2 วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความสุขกายให้กับมนุษย์ตามอัตภาพ เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการสวัสดิภาพทางสังคม จึงต้องสร้างวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นสถาบันสังคมขึ้น โดยยึดถือจารีตประเพณี ที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว และยึดถือขนบประเพณีที่วาง การศึกษาวัฒนธรรมจะยั่งยืนและมีความเจริญงอกงาม ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดและสืบต่อวัฒนธรรม รวมทั้งโครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ปรากฏวัฒนธรรมทางสังคม ดังนี้

3.2.1 ความรักของแม่

3.2.2 ค่านิยมเรื่องความหนุ่มสาว

3.3 วัฒนธรรมจิตใจ หมายถึง วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นความต้องการและความจำเป็นทางจิตใจของมนุษย์ มนุษย์ต้องมีศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เพื่อบำรุงใจเมื่อได้รับความทุกข์เดือดร้อน หวั่นวิตกต่อภัยอันตราย นอกจากนั้นศาสนายังเป็นเครื่องบังคับใจไม่ให้ประพฤติชั่ว ซึ่งทางกฎหมายไม่มีทางจะบังคับลงโทษได้ แต่ข้อบังคับทางศาสนามีอำนาจยิ่งกว่าข้อบังคับทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กฎหมาย จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ปรากฏวัฒนธรรมทางจิตใจ ดังนี้

3.3.1 การอยู่ไฟ

3.3.2 ความเชื่อ ปรากฏความเชื่อในด้านต่างๆ ดังนี้

3.3.2.1 ความเชื่อเรื่องการปลูกสมุนไพรตามทิศ

3.3.2.2 ความเชื่อเรื่องการเก็บสมุนไพร

3.3.2.3 ความเชื่อเรื่องการฝังรกเด็กแรกเกิด

3.3.2.4 ความเชื่อเรื่องการตัดผมตัดเล็บ

3.3.2.5 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย

3.3.2.6 ความเชื่อเรื่องการนุ่งผ้าไหม

3.3.2.7 ความเชื่อเรื่องการกินยา

3.3.2.7.1 การกินยาต้องนุ่งขาวห่มขาว

3.3.2.7.2 การกินยาตามวันที่เป็นมงคล

3.3.2.8 ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

3.3.2.8.1 การใช้คุณไสย

3.3.2.8.2 การลงยันต์

3.3.2.8.3 การใช้คาถา

3.3.3 ประเพณีการผูกขวัญ

3.4 วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีขึ้นเพื่อบำรุงจิตใจให้ร่าเริงและมีความสดชื่นกระชุ่มกระชวยแก่ชีวิต เรียกว่า ศิลปะ จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ

3.5 วัฒนธรรมทางภาษา หมายถึง สำนวนการพูด การเขียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้ ก็อยู่ที่มีมนุษย์มีภาษา ถ้าขาดภาษาเสียอย่างเดียว วัฒนธรรมก็หมดสภาพความก้าวหน้า เพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคม จะทำกันได้ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่มีภาษา สำหรับสื่อสารความรู้และความรู้สึกให้แก่กันได้ จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ปรากฏวัฒนธรรมทางภาษา ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5.1 การใช้คำสรรพนาม

3.5.2 การใช้คำสัมผัส จำแนกเป็นการใช้คำสัมผัสในลักษณะต่างๆ ดังนี้

3.5.2.1 การใช้คำสัมผัสนอก

3.5.2.2 การใช้คำสัมผัสใน

3.5.2.3 การใช้คำสัมผัสสระ

3.5.2.4 การใช้คำสัมผัสพยัญชนะ

3.5.3 การใช้คำอุปมา

3.5.4 การใช้คำอุทานเสริมบท

3.1 วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความจำเป็นและความต้องการของสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ยานพาหนะ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต

3.2 วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย โดยยึดถือจารีตประเพณี ที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว และยึดถือขนบประเพณีที่วาง จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่สะท้อนวัฒนธรรมทางสังคม คือ

3.2.1 ความรักของแม่ เป็นสิ่งที่คนในสังคมยึดถือปฏิติกันมา ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรักของผู้เป็นแม่ที่มีต่อลูก ในยามที่เห็นลูกป่วยไข้ จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความรักของแม่ ดังนี้

“ เอานามมังาลายไฟใวอัตรา สัรพัยาดหายขาดซินมา เหนลุลินตามานดาดิไจย ”

(หนังสือบุด เล่ม4 เลขทะเบียน 0081)

ความหมาย เอาน้ำมันงาละลายไฟ พยาธิทั้งหลายจะหายขึ้นมา เห็นลูกลืมตามารดาดีใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อความในหนังสือบุด ปรากฏความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่า เมื่อลูกฟื้นจากอาการเจ็บป่วย ผู้เป็นแม่แสดงอาการดีใจ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นห่วงเป็นใย และความรัก ความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูก ที่ปรากฏในหนังสือบุด

3.2.2 ค่านิยมเรื่องความหนุ่มสาว หมายถึง การต้องการให้สภาพร่างกายยังคงความเป็นหนุ่มเป็นสาว และการรักษาด้วยยาสมุนไพรก็จะทำให้ความต้องการนั้นสัมฤทธิ์ผล จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงค่านิยมเรื่องความหนุ่มสาว ดังนี้

1. “ นามนมโค กินมิกามลังเทาชางสานแล เป็นแกแลวกลับหนุมขินมาเลา ”

(หนังสือบุด เล่ม 10 เลขทะเบียน 0999)

ความหมาย น้ำนมโค กินจะทำให้มีกำลังเท่าช้างสาร ถ้าแก่แล้วจะกลับหนุ่มขึ้นมาอีก

2. “ ลายนามขิงกินหมิพักยุเล้ยกิน ๑๕ นายเถิดพารหลาง อันเนิอหนังดังสาวพรมจาริยา ”

(หนังสือบุด เล่ม 6 เลขทะเบียน 0073)

หมายถึง ละลายน้ำขิงกินตลอด 15 วัน เนื้อหนังจะเต่งตึงเหมือนสาวพรหมจารีย์

จากข้อความในหนังสือบุด ปรากฏค่านิยมเรื่องความเป็นหนุ่มเป็นสาว จากการใช้ยาสมุนไพรรักษาตัวเพื่อให้แข็งแรง มีกำลัง และกลับมาเป็นหนุ่มเป็นสาวเหมือนเดิม สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่ต้องการให้รูปกายภายนอกดูดี เพื่อที่จะเป็นที่ต้องตาต้องใจแก่ผู้ที่พบเห็นทั่วไป ไม่แตกต่างจากค่านิยมในปัจจุบัน

3.3 วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึง วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นความต้องการและความจำเป็นทางจิตใจของมนุษย์ มนุษย์ต้องมีศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เพื่อบำรุงใจเมื่อได้รับความทุกข์เดือดร้อน หวั่นวิตกต่อภัยอันตราย นอกจากนั้นศาสนายังเป็นเครื่องบังคับใจไม่ให้ประพฤติชั่ว ซึ่งทางกฎหมายไม่มีทางจะบังคับลงโทษได้ แต่ข้อบังคับทางศาสนามีอำนาจยิ่งกว่าข้อบังคับทางกฎหมาย จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่สะท้อนวัฒนธรรมทางจิตใจ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.1 การอยู่ไฟ เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น กล่าวคือ การอยู่ไฟ เป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต จากข้อความที่ปรากฏในหนังสือบุด ได้กล่าวถึงเรื่อง การอยู่ไฟ ไว้ดังนี้

การอยู่ไฟ หมายถึง การที่หญิงหลังคลอดนอนบนกระดานแผ่นเดียว มีไฟก่อไว้ข้างล่างพอร้อน เป็นระยะเวลา 7-14 วัน บางรายอาจจะอยู่เพียง 3 วัน หรือนานถึง 1 เดือน การอยู่ไฟเป็นประเพณีไทยโบราณดั้งเดิมซึ่งหญิงหลังคลอดจะต้องปฏิบัติ ประโยชน์ของการอยู่ไฟ คือ ช่วยให้หญิงหลังคลอดได้พักผ่อน และได้รับความอบอุ่น ทำให้น้ำคาวปลาถูกขับออกมา ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น นอกจากนี้ความร้อนช่วยกระตุ้นการหดรัดตัวของมดลูก ช่วยให้มารดามีสุขภาพแข็งแรง ช่วยให้แผลฝีเย็บแห้งและหายเร็วขึ้น จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่สะท้อนวัฒนธรรมเรื่องการอยู่ไฟดังนี้

1. “ ยาด่องสำมรับอยู่ไฟหมิใดเอ่าลูกจัร แกนฆรี สันเท้ด... ”

(หนังสือบุดเล่ม 2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย ยาดองสำหรับอยู่ไฟ ใช้ลูกจัน แกนขรี สนเทศ...

2. “ นำไภลมิไหเลื่อดตีขึนไปใดแล ถาอยู่ไฟหมิใดกินอยานีเส่มีอนอยุไฟใดเดื่อนหนึงแล ”

(หนังสือบุดเล่ม 2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย น้ำไพลใช้สำหรับไม่ให้เลือดตีขึ้น ถ้าเมื่อไรที่อยู่ไฟ หากกินยานี้ก็เหมือนกับอยู่ไฟหนึ่งเดือน

3. “ …หมิภักยู่ไฟยแล้ย ถาหมิดังนั้น ล้ายนำน้ มโคกินมิกำหมัง ถายิงลายนำผิงรวงมิกำหมังแลๆ”

(หนังสือบุดเล่ม 4 เลขทะเบียน 0081)

ความหมาย ...ไม่ต้องอยู่ไฟเลย ถ้ามิดังนั้น ให้ละลายน้ำนมโคกินทำให้มีกำลัง ถ้ายิ่งละลายน้ำผึ้งรวงก็จะมีกำลังแล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การอยู่ไฟของคนใต้เป็นประเพณีไทยดั้งเดิมที่มีพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆสำหรับหญิงตั้งครรภ์ไปจนถึงระยะคลอดและหลังคลอด ซึ่งเป็นความเชื่อและความกังวลที่นำไปสู่การปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ผู้ที่กำลังคลอดจะอยู่ท่ามกลางการดูแลปรนนิบัติใกล้ชิดจากสามี ญาติ หมอตำแยและหมอพื้นบ้าน เช่น สามีคอยดูแล้ต้มน้ำ คอยหนุนหลัง หมอตำแยคอยบีบนวดขณะเบ่งคลอด เป็นต้น การคลอดบุตรจึงเป็นบรรยากาศที่อบอุ่น ผู้คลอดย่อมเกิดกำลังใจเมื่อทารกคลอดแล้วยังมีการเตรียมอู่สำหรับเด็กที่เกิดใหม่ การบูชาแม่ซื้อ การตัดสายสะดือ การฝังรก มีการนำเด็กแรกเกิดไปนอนในกระด้งพร้อมกับสมุดดินสอ ที่วางไว้ข้างตัว เชื่อว่าจะทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด มีการผูกสายสิญจน์ที่ข้อมือเด็ก เชื่อว่าจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแตง ปลอดภัยจากโรคร้าย

สำหรับมารดาหลังคลอด จะมีการอยู่ไฟโดยการนำไม้ไผ่มาล้อมบ้านเพื่อป้องกันผีกระสือมีใบหนาด หรือไพลเพื่อป้องกันผีร้าย ผีป่าและผีบ้านต่างๆ เมื่อผ่านระยะการคลอดมารดาหลังคลอดจะอาบน้ำต้มสมุนไพรเพื่อชำระล้างร่างกายให้สะอาดและทาตัวด้วยขมิ้น เพื่อช่วยรักษาอาการอักเสบที่ผิวหนัง และเป็นการบำรุงผิวพรรณไปในตัว การอยู่ไฟหลังคลอด จะมีการเตรียมไม้เพื่อทำแคร่ เตรียมฟืนสำหรับเป็นเชื้อเพลิงขณะที่อยู่ไฟ ประเพณีการอยู่ไฟนี้ เชื่อว่าจะทำให้มารดาหลังคลอดมีสุขภาพแข็งแรง และการอยู่ไฟช่วยสร้างความอบอุ่นให้กับร่างกาย ความร้อนจะช่วยกระตุ้นการหดรัดตัวของมดลูก ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น การอยู่ไฟเป็นประเพณีที่ทำกันต่อเนื่อง มีความเชื่อว่าผู้หญิงที่คลอดบุตรใหม่ ๆจะต้องทำร่างกายให้แข็งแรง แต่ในปัจจุบันนี้ผู้หญิงบางคนไม่ได้คลอดธรรมชาติ อาจคลอดโดยการผ่าออกจึงทำการอยู่ไฟไม่ได้ ทำให้ประเพณีนี้มีคนทำน้อยกว่าเดิม ซึ่งปัจจุบันยังคงมีประเพณีการอยู่ไฟเช่นนี้หลงเหลืออยู่ในชนบท ในภาคใต้การอยู่ไฟ ยังคงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่ โดยเฉพาะในแถบชนบท แต่หากเป็นในพื้นที่ที่มีความเจริญ หรือมารดาที่คลอดใหม่ๆเป็นผู้ที่มีฐานะและการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางถึงดี มักจะไม่นิยมการอยู่ไฟ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก และคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ประเพณีการอยู่ไฟก็เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการใช้สมุนไพรที่เข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตของคนภาคใต้ตั้งแต่การเกิดทีเดียว

3.3.2 ความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่คนเห็นตามด้วย มั่นใจ และไว้ใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับเรื่องราวทางด้านคติธรรม คือ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อคนในท้องถิ่นและได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินจากการศึกษาปรากฏความเชื่อในด้านต่างๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2.1 ความเชื่อเรื่องการปลูกสมุนไพรตามทิศ หมายถึง การปลูกสมุนไพรแต่ละชนิดจะต้องปลูกตามทิศใดบ้าง ในวันและเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นความเชื่อว่าหากปลูกตามทิศและเวลาที่กำหนดจะทำให้สมุนไพรมีสรรพคุณที่ดีมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการปลูกสมุนไพรดังนี้

“ วัน ๑ การ่ไทมาแตอาฆเน เมื่อเชาลงแกใมไซ เมื่อเที่ยงลงแกแผนดิน ฟายบายหนาลงแกชายดำ วัน ๒ การไทมาแตทักสิน เมื่อเชาแดสอุพลงแกฟายเมื่อเที่ยงลงแกยิงอาย เมื่ใชจนค่ำลงแกชายดำ วัน ๓ การไทมาแตทิดปัดฉิม เชาลงแกยิงข้าวเมื้อจนค่ำลงแกยิงตำ... ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย วันที่หนึ่ง ทิศอาคเนย์ (ตะวันออกเฉียงเหนือ) ตอนเช้าให้ปลูกต้นไทร ตอนเที่ยงห้ามปลูก ตอนบ่ายปลูกกระชายดำ วันที่สอง ทิศใต้ ตอนเช้าและเที่ยงห้ามปลูก ตอนคำให้ปลูกกระชายดำ วันที่สามทิศปัจฉิม (ตะวันตก)...

การปลูกสมุนไพรตามทิศเป็นประเพณีโบราณที่ยึดถือกันมานาน ซึ่งผู้ที่ปลูกสมุนไพรเชื่อว่าหากปลูกสมุนไพรตามวันและเวลาที่เป็นมงคล ทำให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ และทำให้การนำไปใช้ในการรักษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.2.2 ความเชื่อเรื่องการเก็บสมุนไพร หมายถึง การเก็บสมุนไพรที่ต้องเป็นไปตามวันเวลาที่เป็นมงคล และพิธีที่กำหนดไว้ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้สมุนไพรมีสรรพคุณดีมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการเก็บสมุนไพรดังนี้

“ ยาขนานหนึงใหเจ้าผักปรังทัง ๕ เมิอจ่เก็บอยาใหเอ้าหมาก ๓ คำเทียน ๓ แหล่ม เงินติดต้นอยา ๖ ก่อนก่แกกรุงภาลี เสกด้วยตริสิงเห ๑๑... ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ยาขนานหนึ่งคือ ผักปรังทั้งห้า เมื่อจะเก็บยาให้เอาหมากสามคำ เทียนสามเล่ม เงินวางไว้ที่ต้นยาหกก้อน (เหรียญ) และเสกด้วยยันตรีนิสิงเห 11...

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเก็บส่วนของพืชสมุนไพรเอามาทำเป็นยานั้น ถ้าเก็บในระยะเวลาที่ไม่เหมาะก็มีผลต่อการออกฤทธิ์ในการรักษาโรคของสมุนไพรได้ นอกจากจะต้องคำนึงถึงเรื่องช่วงเวลาในการเก็บยาเป็นสำคัญแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงว่าการเก็บยานั้นถูกต้องหรือไม่ ส่วนไหนของพืชใช้เป็นยา ดินที่ปลูกพืชสมุนไพร อากาศ เป็นอย่างไร การเลือกเก็บส่วนที่เป็นยาอย่างถูกวิธีการนั้น จะมีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพของยาที่จะนำมารักษาโรค หากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป ปริมาณตัวยาที่มีอยู่ในสมุนไพรนั้นๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทำให้ยาที่ได้มานั้นไม่เกิดผลดีในการบำบัดรักษาโรคได้เท่าที่ควร ส่วนการใช้ยันตรีสิงเหสวดเมื่อเก็บสมุนไพรนั้น เพราะเชื่อกันว่ายันตรีสิงเห เป็นยันที่ใช้ป้องกันภูตผีปีศาจและโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งผู้ปลูกสมุนไพรจะถือว่าสมุนไพรเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์เนื่องจากใช้รักษาชีวิตคนได้ จึงใช้ยันตรีสิงเหดังที่กล่าวมาข้างต้น

3.3.2.3 ความเชื่อเรื่องการฝังรกเด็กแรกเกิด หมายถึง พิธีที่เป็นเคล็ดอย่างหนึ่งที่เชื่อถือกันมาแต่โบราณว่า เมื่อฝังแล้วจะทำให้เด็กไม่ลืมรกรากของตนเอง จากการศึกษาจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการฝังรกเด็กแรกเกิดดังนี้

“ ถาผูใดทำตามตำรานี้ ถาประ:สูดไนเดื่อน ๔ ๕ ๖ ทัง ๓ เดื่อนนี้ ใหฝังรกหรดีปันญา ฝังอุดอนคนรัก ฝังปัดฉิมจ่ตาย เดื่อน ๗ ๘ ๙ เอารกฝังห่ร่ดีจ่อยูเอย็นไจ ฝังอุดอนจ่เปนสัดถี ฝังปัดฉิมมักขี้คร้าน ฝักทักสินมีปันยามากและ เดื่อน ๑๐ ๑๑ ๑๒ ฝังห่ร่ดีจ่มีความสุกมาก ทักสินจ่มีซับ ปัดฉิมจ่ขี่ฆลาด ฝังอุดอนจ่ตาย เดื่อน ๑ ๒ ๓ ฝังห่ร่ปูนผี่ปันยา ฝังทักสินแลอุดรจ่โมนักหนา ฯ ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ถ้าผู้ใดทำตามตำราที่กล่าวไว้ ถ้าเด็กที่เกิดในเดือน 4 5 6 ทั้งสามเดือนนี้ ให้ฝังรกทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) เด็กจะฉลาด ฝังทิศเหนือ (อุดร) จะมีคนรัก ฝังทิศตะวันตก (ปัจฉิม) จะตาย เดือน 789 ถ้าฝังทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) จะอยู่ดีมีสุข ฝังทิศเหนือ (อุดร) จะเป็นเศรษฐี ฝังทิศตะวันตก (ปัจฉิม) มักจะขี้เกียจ ฝังทิศใต้ (ทักษิณ) จะฉลาดมาก เดือน 10 11 12 ฝังทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) จะมีความสุขมาก ฝังทิศใต้ (ทักษิณ) จะมีทรัพย์ ฝังทิศตะวันตก (ปัจฉิม) จะขี้ขลาด ฝังทิศเหนือ (อุดร) จะตาย เดือน 1 2 3 ฝังทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) จะฉลาด ฝังทิศใต้ (ทักษิณ) และทิศเหนือ (อุดร) จะขี้โม้โอ้อวดมาก

การฝังรกของคนภาคใต้ในสมัยโบราณ เมื่อทารกคลอดออกมาแล้ว หมอตำแยจะตัดรกล้างให้สะอาด แล้วใส่หม้อตาลใส่เกลือทับรกไว้ เพราะเชื่อกันว่าจะป้องกันไม่ให้ทารกเจ็บป่วยหรือพุพองได้ จากนั้นจึงนำหม้อตาลวางไว้ริมเตาไฟที่มารดาใช้อยู่ไฟ เชื่อกันว่าจะทำให้สายสะดือทารก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แห้งเร็ว เมื่อครบ 3 วัน บิดาจะนำหม้อรกไปฝังซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่ทำพิธีตั้งชื่อเด็ก ในการฝังรกต้องกำหนดที่ฝังโดยดูว่าเด็กเกิดวันใด เดือนใด จะต้องฝังรกไว้ที่ใด เพราะถือว่าจะเกิดสิริมงคลแก่เด็ก หลังจากบิดาฝังรกเสร็จแล้วขากลับบ้านจะต้องเก็บพืชไร่ พืชผลติดมือมาด้วย เพื่อเป็นเคล็ดว่าเมื่อเด็กโตจะได้สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สิน เป็นคนขยัน และรู้จักทำมาหากิน

3.3.2.4 ความเชื่อเรื่องการตัดผมตัดเล็บ หมายถึง สิ่งที่คนเชื่อกันว่าการตัดผมและตัดเล็บตามวันและเวลาใดจึงจะดี และวันเวลาใดที่ไม่ดีที่ไม่ควรตัดผมและตัดเล็บ จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการตัดผมตัดเล็บ ดังนี้

“ ไนวันอาทิดอาจารประสิดประสาดวิถาน ไครตัดผมไหมว้าอยูยืนนาน ตัดเล็บสานทานสัตรูจักเบียดเบียน ตัดผมวันจันอาอยูผู้นั้นถอยถดหดเหียด สิงสีนใดมาตัดผมวันคานประสิทิกานชำนะมาราสัตรูเบียนบใดเหลยหน่ายาตัดนักขาจะใขรำคาน ใครตัดวันพุจะต่อประหยุดพินองเฝ้าปรานจักใดหมุนหม่องมองแต่จ่าคาญ วันพระหัดถ้าผู้ไดตัดผมไหมอุดดมไนวันนั้น ตัดเล็บก่ดีมีลาบครั้มครันมิดสหายเฝ้าพันพรัดกันมาหา ตัดผมวันสุกพ้นทุกสามพร้จทุกเกิดลาพนาๆ จักมีอาหานโอลานเหลื่อตาถึงตัดนักทว่าดีเหมือนกัน ไนวันเส้าใหตัดผมโอสุกโขเฉิดฉันเปนสัดถาพอรจำเมริงทุกอันถาตัดเล็บนันมีทุกรำคาน ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ในวันอาทิตย์อาจารย์ท่านกล่าวไว้ว่า ผู้ใดตัดผมจะทำให้อายุยืน ตัดเล็บ จะมีคนมาเบียดเบียน ตัดผมวันจันทร์อายุจะสั้น ตัดผมวันอังคารศัตรูจะเบียดเบียน ตัดผมวันพุธจะมีปัญหากับพี่น้อง ตัดผมวันพฤหัสบดีจะมีความอุดมสมบูรณ์ ตัดเล็บจะทำให้มีลาภมิตรสหายจะมาเยี่ยมเยียน ตัดผมวันศุกร์จะไม่มีความทุกข์และเกิดลาภ มีอาหารอุดมสมบูรณ์ ตัดผมวันเสาร์จะมีความสุขถ้าตัดเล็บจะมีทุกข์

ความเชื่อในเรื่องการตัดผม ตัดเล็บเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากการที่ในหนังสือบุดปรากฏความเชื่อเรื่องการตัดผมและตัดเล็บ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะความเชื่อนี้ถือเป็นกุศโลบายที่คนสมัยโบราณใช้สำหรับเป็นการตักเตือนและสั่งสอนคนรุ่นหลังให้เห็นในสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ และยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2.5 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องภูติผีปีศาจ ดังนี้

1. “ ถ้าผีภรายประว่าต้วอยูฝนดวยน้ำไพล ถ้าตายโหงลายน้ำเขาทา ผีแอบแฝงลายน้ำขิงทา คุนลายน้ำทารักแร้หน่าผากฝามือฝาตีนแลวทาตัว ภรายเหลาทาขอบตาทังสองตั้งอยูหมิใดเหลย ถาผีผระจำตัวทาปากตูหัวไดยแล่เสาเรือนอยูหมิใดเหลย ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ถ้าโดนผีพราย ให้ประพรมตัวด้วยน้ำไพลที่นำมาฝน ถ้าโดนผีตายโหงให้ใช้น้ำข้าวทา ถ้าโดนผีแอบแฝงให้ใช้นำขิงละลายทารักแร้ หน้าผาก ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ทาตัว และขอบตาทั้งสองข้าง ผีจะอยู่ไม่ได้เลย ถ้าถูกผีประจำตัว ให้ทาที่ปากประตู หัวบันได เสาเรือน ผีจะอยู่ไม่ได้เลย

2. “ วาโรคตางตาง เมริดดว้ยอำหนาดแหงผิสาด มักจะเปนใข...”

(หนังสือบุด เล่ม3 เลขทะเบียน 0075)

ความหมาย อันว่าโรคต่างๆ ถ้าละเมิดด้วยอำนาจแห่งปีศาจ มักจะทำให้เกิดการเป็นไข้

3. “ ถ่าเด็กออนตอ้งผี ใหรูจักแลถาดำทังตัวผีปาและ ดำฝามือแลเปลือกตา ปากดำเล็บมือดำเล็บตีนก็ดีผีปา เอ้ารากอึก ๑ รากเขือ ๑ รากระโยง ๑ รากหนาด ๑ รากแมงลักตุมกินหายและ ถาค่ลทองตองผีป่า เจ็บพุงใหเสียดนัก เอารากหนาด ๑... ”

(หนังสือบุด เล่ม5 เลขทะเบียน 0096)

ความหมาย ถ้าเด็กอ่อนโดนผี ให้รู้ไว้ว่าถ้าตัวดำ หมายถึงโดนผีผ่า และถ้าหากฝ่ามือและเปลือกตาดำ ปากดำเล็บมือดำ เล็บเท้าดำก็ดี นั่นหมายถึงโดนผีป่า ให้เอารากมะอึก รากมะเขือ รากระโยง รากหนาด รากแมงลักต้มกินจะหาย และถ้าหากคันที่ท้องเมื่อโดนผีป่า มีอาการปวดท้องจุกเสียดให้เอารากหนาด...

4. “ อย่าผีกลัว เอ่าผักปรัง ๑ โคกะออม ๑ ผักกูด ๑... ”

(หนังสือบุด เล่ม5 เลขทะเบียน 0096)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมาย ยาที่ทำให้ผีกลัว คือ เอาผักปรัง โคกกระออม ผักกุด...

5. “ ย้าผีไม้รากเคียร ๑ รากอึก ๑ รากะเปรียง ๑ กแซ ๑ ย้านีเอาๆรากทีไปยออก ยาเอ้าใหเง้าทับ เอาวัน ๗ วัน เอาใวบล่หลังคา ตรงที่นอรผูใขนัน ใวใตหมอรสามทอ้ร กลางตัว ถึงวันอาทิดให ดูผูใข หมันรอนจ่ไปย ใหปันรูปผีใม ผูญิงสองค่ล กำหนดแล้วเอ้ารูปตังปลายตีร ผู้ใขให้คว่าเอาไป เสียตามทิดหายและ ”

(หนังสือบุด เล่ม5 เลขทะเบียน 0096)

ความหมาย ยาผีไม้รากตะเคียน รากมะอึก รากเปรียง รากกะแซ ให้เอารากที่ใบออก เอายาไปวางให้เงาทับ 7 วัน แล้วเอาไว้บนหลังคา ตรงที่นอนคนป่วย ไว้ใต้หมอนสามท่อน จนถึงกลางตัว วางไว้จนถึงวันอาทิตย์ ให้ดูอาการของคนป่วยเสมอ แล้วให้ปั้นรูปผีนางไม้เป็นผู้หญิงสองคน แล้วเอารูปวางไว้ตรงปลายเท้าคนป่วย แล้วจะหาย

จากข้อความในหนังสือบุดที่ปรากฏ สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนป่วยไข้ในความเชื่อของคนในท้องถิ่น คือภูตผีปีศาจทำให้เกิดการเจ็บป่วย จากความเชื่อดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงกลไกแห่งพฤติกรรมการเจ็บป่วย ซึ่งพอจะสรุปสาเหตุหลักๆได้ ประการแรกคือเรื่องของวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คือการยึดมั่นอยู่กับขนบประเพณีเก่าๆ ซึ่งมีความเชื่องเรื่อง ผี วิญญาณและไสยศาสตร์ค่อนข้างสูง เช่น เชื่อในพลังอำนาจของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว “ตายายมโนราห์” “หมอดูร่างทรง” “พลังอำนาจลี้ลับ” ฯลฯ การรักษาผู้ป่วยที่เชื่อว่ามีมูลเหตุมาจากการถูกคุณไสย เวทมนตร์คาถา การฝังรูป ฝังรอย เลขยันต์ ถูกเข็ม ถูกหนังอาคมเข้าท้อง ถูกวิญญาณ ผีป่า คือ ผีที่สิงสถิตอยู่ป่าดง หรือตามต้นไม้ใหญ่ ถ้าใครไปทำลายป่าหรือไปทำลายที่อยู่ของท่าน ก็จะเรียกว่าเป็นการ"ผิดผี" (การทำให้ผีที่สิงสถิตอยู่ตรงนั้นโกรธและคนคนนั้นก็จะถูกผีทำให้มีอันเป็นไป) ผีป่าก็จะทำให้ป่วยหรือไข้ วิธีการที่จะทำให้หายจากอาการเหล่านั้นคือ ต้องพาหมอเหยามาทำพิธีเสี่ยงทายว่าท่านต้องการอะไรเป็นการขอขมาเมื่อทราบแล้วก็จะนำเอาสิ่งที่ผีตนนั้นต้องการไปให้เรียกว่า"ไปแก้"เช่นต้องการหมูก็ต้องนำหมูไปแก้

ผีพรายส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อยู่ในน้ำมากกว่าบนบก พราย เชื่อกันว่าเป็นจิตวิญญาณชนิดหนึ่งที่มีขนาดเล็กสุด (ลำดับของดวงจิตวิญญาณที่สามารถปรากฏให้รับรู้ได้ คือ พราย ภูติ ผี ปีศาจ) ส่วนใหญ่มักมีที่มาจากการหมักหมมของซากพืชหรือสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กๆดวงจิตวิญญาณนี้มักแสดงตน(มีลักษณะเป็นดวงไฟเรืองแสง)เพื่อหาสถานะที่อยู่โดยเข้าทดแทนในบางส่วนของร่างมนุษย์ สัตว์ซึ่งถือว่าดีกว่าสถานะเดิม(สิงสู่)ด้วยการหลอกล่อให้ยอมรับ ลุ่มหลง ผีพรายส่วนมากจึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มักปรากฏร่างเป็นผู้หญิง นางไม้ บางทีก็จัดเข้าพวกผีพรายได้เช่นกัน เช่น พรายตะเคียน พรายตานี เป็นต้น หรือแม้แต่ผีทะเล หรือผีน้ำ ก็จัดเป็นพรายด้วยเช่นกัน เช่น พรายทะเล พรายน้ำ แต่ว่าพรายน้ำที่เป็นฟองผุดปุดๆ ขึ้นจากน้ำนั้น เป็นคนละอย่างกัน
ซึ่งคนในสมัยก่อนจะเชื่อกันว่าผีพรายจะแปลงกายมาทำให้คนเจ็บป่วย มีทั้งอาการปวดขา ปวดท้อง มีอาการเจ็บไข้รักษาไม่หาย และจะซ้ำเติมอาการคนป่วย ให้เสียชีวิตเร็วที่สุด การให้หมอยารักษาอาการเจ็บป่วย นอกจากจะทำให้อาการทุเลาขึ้นแล้ว ยังหมายถึงการได้สื่อสารกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือดวงวิญญาณเพื่อสอบถามถึงวิธีการที่จะรักษาผู้ป่วยให้ หายจากการเจ็บป่วยได้

3.3.2.6 ความเชื่อเรื่องการนุ่งผ้าไหม การนุ่งผ้าไหมเป็นเครื่องนุ่งห่มอย่างหนึ่งที่คนไทยนิยมใช้ การนุ่งผ้าไหมที่ปรากฏในหนังสือบุดนั้น เป็นการกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องของการนุ่งผ้าไหม หมายถึง ความเชื่อของคนภาคใต้ที่ว่าหากนุ่งผ้าไหมตามวันเวลาใดจึงจะดี และวันเวลาใดที่ไม่ดี จนกลายมาเป็นวัฒนธรรมที่คนภาคใต้ในสมัยโบราณปฏิบัติกัน และสืบมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อในการนุ่งผ้าไหม ดังนี้

“เดื่อนขึนคำหนึงอาจารกลาวไวภึงทำตาม ไครนุ่งผ้าไหมจ่ใดเปนความทานเริอกมาถามจ่แก่หยั้กเหย้า: ๒ ค่ำมีลาบวันดีสุพาบมาถึงมือเร้าะ ๓ ค่ำจ่ไหอริไหนุ่งเน้าะสมมูนลำม่เย้ายวน เย้าเยินดี ๔ ค่ำนั้นไสผู้ไดนุ้งผ้าจักมวยน่ร่นาชีวาวายชน ๕ คำนัรไซไครนุ้งผาไหมผิดฟามทุกคน...”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ในวันขึ้นหนึ่งอาจารย์ท่านกล่าวไว้ว่า ผู้ใดที่นุ่งผ้าไหมจะมีคดีความ ถ้านุ่งในวันขึ้นสองค่ำ จะมีโชคลาภ ในวันขึ้นสามคำ จะมีคู่อริ ในวันขึ้นสี่ค่ำผู้ใดที่นุ่งผ้ามวยจะเสียชีวิต เก้าคำที่ท่านกล่าวมาถ้าใครนุ่งผ้าไหมไม่ดี

การแต่งกายของคนภาคใต้ โดยเฉพาะการนุ่งผ้าไหมเป็นวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้ากับความเชื่อเรื่องโชคลาง คือเชื่อว่าผ้าไหมมีอิทธิพลบันดาลให้เกิดโชคลาภ ทุกข์สุขแก่ผู้สวมใส่ ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อของคนภาคกลางที่มีความเชื่อในเรื่องของการแต่งกายเกี่ยวกับเรื่องสีมี คือเชื่อกันว่าการสวมเสื้อผ้าให้ตรงกับสีประจำวัน จะเกิดมงคลกับตัวเอง ช่วยส่งเสริมอานุภาพและบารมีให้มากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2.7 ความเชื่อเรื่องการกินยา หมายถึง การกินยาสมุนไพรที่ต้องปฏิบัติตามความเชื่อที่คนโบราณได้กล่าวไว้ จึงจะทำให้การรักษาได้ผลมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องความเชื่อเรื่องการกินยา ดังนี้

3.3.2.7.1 การกินยาต้องนุ่งขาวห่มขาว หมายถึง เมื่อกินยาสมุนไพรจะต้องทำการนุ่งห่มผ้าขาวเสียก่อน เพราะเชื่อกันว่าจะเป็นการชำระร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ จะทำให้ยามีความขลัง หรือ ทำให้มีสรรพคุณดีมากขึ้นนั่นเอง

“ อยาเลือดขึนเอ่าเขัดมอน 1 ภริก 1 เกลือ 1 ตำใหฝังทำนำอยันกินงัด ฯ...บัดทำแหรใหกินม่ฆามเปี่ยกไสล่ง <u>เมื่อจ่กิรนุงฆาวหมฆาว</u> ร่ดูมีงามอยางแตก่อร ”

(หนังสือบุด เล่ม2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย ยาสำหรับเมื่อมีอาการเลือดขึ้น ให้เอา เข็ดมอญ พริก เกลือ ตำให้เป็นผง ทำน้ำยันต์กิน... ไม่ต้องบดให้กินมะขามเปียก เมื่อจะกินให้นุ่งขาวห่มขาว เมื่อมีระดูจะสวยอย่างแต่ก่อน

3.3.2.7.2 การกินยาตามวันที่เป็นมงคล หมายถึง ในการกินยาจะต้องเลือกวันที่เป็นมงคลหรือฤกษ์งามยามดี จึงจะทำให้การรักษาได้ผลดีมากขึ้น

“ วันนีวันดีภระฟูมทังสี <u>มารับส่หรับบายสี ฆ่ใหใขคลายหายไปย</u> ฆ่ใหเจาเรือนมีส่วัดมีไชย อูปาดจังไหรยามายยี โอวาทาว:คัดไฉย: หุโลส่หวาหาย ถวายหมากเกาคำ ”

(หนังสือบุด เล่ม2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย วันนี้เป็นวันดี ให้มารับสำรับบายศรี ขอให้อาการเจ็บไข้คลายหายไป ขอให้เจ้าเรือนมีสวัสดีมีชัย อุบาทว์จัญไรอย่ามาย่างกราย โอวาทาวะ คัดไฉยะ หุโลสะวาหาย ถวายหมากเก้าคำ...

ความเชื่อเรื่องการกินยาที่ปรากฏในหนังสือบุด ทั้งในเรื่องของการกินยาให้นุ่งขาวห่มขาวและการกินยาตามวันที่เป็นมงคล สะท้อนให้เห็นว่า ตามความเชื่อของหมอยาจะเชื่อว่า ยาสมุนไพรที่ใช้รักษานั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หากแสดงความนับถือและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ จะทำให้การรักษาได้ผลมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2.8 ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อในการกระทำต่างๆ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้อย่างเป็นหลักการทุกขั้นตอน แต่สามารถให้ผลลัพธ์ให้คุณ และแสดงผล ตามความต้องการของผู้กระทำได้ จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ดังนี้

3.3.2.8.1 การใช้คุณไสย หมายถึง พิธีกรรมเพื่อทำร้ายอมิตร ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องคุณไสย ดังนี้

“ ถาจกัณคุนเอารากแหนงมาคาดใวกับต้วกันคุน เขาทำมิตองเล้ย เสกด้วยสาพุดเท ๑๑ คาบ ”

(หนังสือบุดเล่ม 3 เลขทะเบียน 0075)

ความหมาย ถ้าจะกันคุณไสย ให้เอารากแขนงมาคาดไว้กับตัวกันคุณไสย จะไม่มาต้องเลย ให้เสกด้วยบท สาพุทเท 11 รอบ

3.3.2.8.2 การลงยันต์ หมายถึง การใช้อักขรขอมเขียนตัวย่อของคาถาแต่ละบท ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการลงยันต์ ดังนี้

“ อยาทังนิเอาเทากัณ ลงยันไนยก่ดาดเผ่าไฟยลายอ้ยา ”

(หนังสือบุดเล่ม 3 เลขทะเบียน 0075)

ความหมาย ยาทั้งหมดนี้ให้เอาเท่ากัน ลงยันต์ในกระดาษ จากนั้นเอามาเผาไฟแล้วละลายเป็นยา

3.3.2.8.3 การใช้คาถา หมายถึง คำเสกที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องการใช้คาถา ดังนี้

1. “ หย้าฃหนานนิใหเสกดอ้ยน:สูนโมสูร ก่หน้อยทังบูนสูรห้ายดวยน:โมพุทาย:ห้ายแลั ”

(หนังสือบุด เล่ม4 เลขทะเบียน 0081)

ความหมาย ยาขนานนี้ให้เสกด้วยบท นะสูร โมสูร แล้วจะหายแล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. “ นะ ฤาพระกุสันโทปร่าจำยูที่หมูก
โม ฤาพระโกน่าคมปร่าจำยูที่คิ้ว
พุ ฤาพระพุทกัดสัปปร่าจำยูทีต่า
ทา ฤาพระสุริสากะยะมุนีปร่าจำยู่ที่หว่างตา
ยะ ฤาพระสีอารปร่าจำยูที่หวางคิ้ว ”

(หนังสือบุด เล่ม6 เลขทะเบียน 0532)

ความหมาย นะ หรือ พระกุสันโท ประจำอยู่ที่จมูก
โม หรือ พระโกนาคมนะ ประจำอยู่ที่คิ้ว
พุท หรือ พระพุทธกัสสปะ ปะจำอยู่ที่ตา
ทา หรือ พระสุริสากะยะมุนี ประจำอยู่ที่หว่างตา
ยะ หรือ พระสีอารย์ ประจำอยู่ที่หว่างคิ้ว

ไสยศาสตร์ เป็นวิชาเกี่ยวกับเวทมนตร์ คาถา และ เลขยันต์ ประกอบกับการใช้อำนาจสมาธิจิต การสาธยายเวทมนตร์คาถา การภาวนา และการปลุกเสก ไสยศาสตร์ หรือ ศาสตร์มืด คือการทำ “คุณไสย” ในพจนานุกรมไทยให้คำจำกัดความ คุณไสย ว่า “เป็นพิธีกรรมเพื่อทำร้ายอมิตร” เป็นศาสตร์ที่ทางวิทยาศาสตร์ไม่อาจจะพิสูจน์ได้ แต่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป และมีคนเชื่อและผู้ปฏิบัติทั่วโลก ในหนังสือบุดปรากฏการใช้รูปแบบของไสยศาสตร์ คือ มีความเชื่อว่า การเกิดอาการป่วยไข้ต่างๆ สาเหตุหนึ่งเกิดจากเรื่องไสยศาสตร์ และในการรักษา จะต้องใช้ไสยศาสตร์ในการรักษาเช่นเดียวกัน ซึ่งปกติแล้วไสยศาสตร์จะนำมาใช้ในทางที่ชั่วร้าย โดยเฉพาะการทำ "คุณไสย" ที่เป็นพิธีกรรมเพื่อทำร้ายผู้ไม่เป็นมิตรด้วยการปลุกเสกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าไปในตัว หรือฝังรูปฝังรอย หรือการทำเสน่ห์ยาแฝด ลงนะ หรือทำให้เกิดการเจ็บป่วย ไสยศาสตร์ถือเป็นศาสตร์ที่ลี้ลับมีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ และมีทั่วโลกแม้กระทั่งในเวลาปัจจุบัน แม้รูปแบบจะแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การทำอันตรายต่อผู้คนด้วยวิธีที่ลี้ลับ

3.3.3 ประเพณีการผูกขวัญ เป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติกัน ประเพณีการผูกขวัญที่ปรากฏในหนังสือบุด เป็นการผูกขวัญที่ทำกับผู้ป่วย เพื่อให้มีขวัญกำลังใจและให้หายจากอาการเจ็บป่วย การผูกขวัญ หมายถึง การเอาเส้นด้ายผูกข้อมือแล้วกล่าวเรียกขวัญว่า “ขวัญเอ๋ย มาอยู่กับเนื้อกับตัว” แล้วกล่าวให้พรต่อไปตามสมควร จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงประเพณีการผูกขวัญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ คุนพุโทมาแตพุเท มาตาอุอ:จิดนิมาๆ ว่าฆีทังแปดทิด ฯ เมิ่อจ่ฝูกฆวันเฆาเรียกคาถานี ฯ ”

(หนังสือบุด เล่ม 10 เลขทะเบียน 0099)

ความหมาย คุณพุทโทมาแตพุทเท มาตาอุอะจิตนิมา (ซ้ำ) ว่าฆีทังแปดทิศ ฯ เมื่อจะผูกขวัญเขาให้เรียกคาถานี้ ฯ

ประเพณีการผูกขวัญที่ปรากฏในหนังสือบุด สะท้อนให้เห็นว่า การผูกขวัญคือการเชื่อว่าทุกชีวิตมีเทพ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติคุ้มครองและอวยชัยให้พร ดลบันดาลความสุขความสำเร็จและกำจัดเภทภัยต่าง ๆไปจากชีวิตได้ หากทำพิธีบูชาได้ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมีความเชื่อมั่นในตนเองในความปลอดภัย มีความเบิกบาน มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ และให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส พิธีผูกขวัญไม่กำหนดระยะเวลาและโอกาส ทำได้ตลอดปีตามโอกาสอันควรที่จะเสริมกำลังใจ หรือให้มงคลชีวิต เมื่อจะทำพิธีผูกขวัญผู้ทรงคุณวุฒิประเภทหมอขวัญ เป็นผู้ทำพิธีด้วยการนำเครื่องบูชาที่เป็นบายศรีชนิดต่าง ๆ พร้อมเครื่องประกอบพิธี เช่น ไข่ต้ม ข้าวตอก ดอกไม้ หมู เห็ด เป็ด ไก่ แล้วแต่ชนิดของพิธีที่จะทำ เช่น พิธีการเกิด การบวช การแต่งงาน ฯลฯ โดยเลือกแต่สิ่งมงคลเข้าเป็นเครื่องประกอบพิธี

3.4 วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีขึ้นเพื่อบำรุงจิตใจให้ร่าเริงและมีความสดชื่นกระชุ่มกระชวยแก่ชีวิต เรียกว่า ศิลปะ จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ

3.5 วัฒนธรรมทางภาษา หมายถึง สำนวนการพูด การเขียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้ ก็อยู่ที่มีมนุษย์มีภาษา ถ้าขาดภาษาเสียอย่างเดียว วัฒนธรรมก็หมดสภาพความก้าวหน้า เพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคม จะทำกันได้ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่มีภาษา สำหรับสื่อสารความรู้และความรู้สึกให้แก่กันได้ จากการศึกษาเรื่องการใช้สมุนไพรในภาคใต้ที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ปรากฏวัฒนธรรมทางภาษา ดังนี้

3.5.1 การใช้คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แทนชื่อ นาม หรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว เพื่อ ไม่ต้องกล่าวชื่อ นาม หรือข้อความนั้นซ้ำอีก เช่น ฉัน เขา เรา ท่าน จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงการใช้คำสรรพนาม ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. “ย้าทรางทานใหเอ้า หัวถัวภลู ๑ หัวหอม ๑...”

(หนังสือบุด เล่ม 6 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ยารักษาโรคซางท่านให้เอา หัวถั่วพู 1 หัวหอม 1...

2. “ยาถาตานเปนในป:ใหลูเอ้าลูยางมาบด”

(หนังสือบุด เล่ม 7 เลขทะเบียน 0075)

ความหมาย ยารักษาโรคตานขโมยที่เป็นในปาก ให้ลูกเอาลูกยางมาบด

3. “ทานใหเอ้าไปสำเด้า ๑ ไปยมตุมุ ๑ ...”

(หนังสือบุด เล่ม 8 เลขทะเบียน 1133)

ความหมาย ท่านให้เอาใบสะเดา 1 ใบมะตูม 1...

4. “อย้าเริอมทาน ใหเอ้าคราม์ไบเล้ก”

(หนังสือบุด เล่ม 9 เลขทะเบียน 0998)

ความหมาย ยารักษาโรคเริม ท่านให้เอาใบครามเหล็กขูด (ครามย่าน)

5. “ย้านิถาล่ งเลิอดเนา ทารใหเอ้าไปม่ นาว ๑๐๘ ลูกกรูด ๗ หัว...”

(หนังสือบุด เล่ม 10 เลขทะเบียน 0999)

ความหมาย ยานี้ถ้าลงเลือดเน่า ท่านให้เอาใบมะนาว 108 ลูกมะกรูด 7 หัว...

การใช้คำสรรพนามที่ปรากฏในหนังสือบุด คือคำว่า ท่าน และคำว่า ลูก คำว่า ท่าน เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนหมอแผนโบราณ ที่ได้ให้สูตรยาสมุนไพรไว้ ซึ่งผู้ที่นำสูตรยามาเขียนบันทึกในหนังสือบุด ได้นับถือท่านเป็นครู และใช้สรรพนามเรียกแทนว่า ท่าน เป็นการแสดงความเคารพครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทสูตรยาสมุนไพรไว้ให้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการรักษาผู้ป่วยต่อไป ส่วนสรรพนาม คำว่า ลูก เป็นคำที่ใช้เรียกแทนผู้อ่าน ที่ต้องการจะนำสูตรยาไปใช้ เป็นสรรพนาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุรุษที่สอง มีความหมายเดียวกับคำว่า เธอ คุณ การใช้ คำว่า ลูก เป็นสรรพนามที่สะท้อนให้เห็นถึงความรักความเอ็นดูที่ผู้เขียนมีต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาเรื่องสมุนไพร

3.5.2 การใช้คำสัมผัส หมายถึง การนำคำมาใช้เพื่อทำให้เกิดการสัมผัสกันตามลักษณะฉันทลักษณะ ทำให้คำเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึง การใช้คำสัมผัส ดังนี้

3.5.2.1 การใช้คำสัมผัสนอก หมายถึง คำที่เกิดการสัมผัสระหว่างวรรค ปรากฏข้อความที่กล่าวถึง การใช้คำสัมผัสนอก ดังนี้

1. “ นำท่าฝนทังกินทังทา ทำด้วยสำมริด อาจารทานคิด คำแหลงแปลงอยา ห้วพลับภลึงน้ำช่งั่ จอกฆา ทังสองเจ้ามา ตำน้ำอยันกิน ทาท้วส่ร่พาง คอยคลายส่บายร้าง โดยดังไจถวิน... ”

(หนังสือบุด เล่ม 8 เลขทะเบียน 1033)

ความหมาย น้ำท่าฝน ทั้งกินทั้งทา ทำด้วยสำริด อาจารย์ท่านคิด คำแหลงแปลงยา หัวพลับพลึงน้ำ ชะง่อจอกขา ทั้งสองเจ้ามา ตำน้ำยันกิน ทาทั่วสรรพางค์ ค่อยคลายสบายร้าง โดยดังใจถวิล...

จากข้อความ คำที่ใช้คำสัมผัสนอก คือคำว่า มริด กับ คิด และ คำว่า ฆา กับ มา

2. “ รากเล็บมือนาง ฝนใหกินบ่างทังลูบลายทา ๒ ท้วเสียนเกล่า ทาท้วกายา ทำด้วยหอยหนา อยานีแกหมัน ถาทำดวยไข เอ้าใส่เหม้อไหญ มาตราดเกียวกัน เอาราชช่พฤ ตีหมาดวยกัน ตำเปนน้ำอยันกินล่วันสามหน... ”

(หนังสือบุด เล่ม 5 เลขทะเบียน 1532)

ความหมาย รากเล็บมือนาง ฝนให้กินบ้าง ทั้งลูบลายทา สองทั่วเสียนเกล่า ทาทั่วกายา ทำด้วยหอยหน ยานี้แก้หมัน ถ้าทำด้วยไข่ เอาใส่หม้อใหญ่ มาคราดเกี่ยวกัน เอาราชพฤกษ์ ตีมาด้วยกัน ตำเป็นน้ำยัน กินละวันสามหน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อความ คำที่ใช้คำสัมผัสนอก คือคำว่า นาง กับ บ่าง, กายา กับ หนา, ไข กับ ใส่ และ กัน กับ อยัน

3.5.2.2 การใช้คำสัมผัสใน หมายถึง คำที่เกิดการสัมผัสภายในวรรค ปรากฏข้อความที่กล่าวถึง การใช้คำสัมผัสใน ดังนี้

1. “ ฯนานหนึงยังมีใหเอ้าจันนดี ชราดำขาว เอาเปราะประสม โดยดังทานกลาว ฝนทาฝา เทา หายพลันทันไจย คุนยายวดยิ้งทำมาทุกสิง ดวยอันไดยๆ อย่านีดีไส... ”

(หนังสือบุด เล่ม 6 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ยาขนานหนึ่งให้เอาจันดี ชราดำชราขาว เปราะ เอามาประสมกัน นำมาฝนแล้ว ทาที่ฝ่าเท้า จะทำให้หาย สรรพคุณของยาที่กล่าวมานี้ดี...

จากข้อความ คำที่ใช้คำสัมผัสใน คือคำว่า มี กับ ดี, ทา กับ ฝา, พลัน กับ ทัน, ยิ้ง กับสิง และ นี กับ ดี

2. “ ...เจาห้าภระอ่งซัมลงดวยกัร กินสินถวยหนึงนกขึงแขงขัน มีทังกัมลังเรียงแรงหนัก หนา ”

(หนังสือบุด เล่ม 6 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย ...เจ้าห้าพระองค์ที่กล่าวมา และให้กินยาที่กล่าวไว้หนึ่งถ้วย นก(อวัยวะเพศชาย)จะกลับมาแข็งขัน มีเรี่ยวแรงกำลังวังชา

จากข้อความ คำที่ใช้คำสัมผัสใน คือคำว่า ภระอ่ง กับ ลง, หนึง กับ ขึง และ ทัง กับ ลัง

3.5.2.3 การใช้คำสัมผัสพยัญชนะ หมายถึง การใช้พยัญชนะที่มีเสียงเดียวกันหลายๆพยางค์ติดๆกัน เพื่อความไพเราะ ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงการใช้คำสัมผัสพยัญชนะ ดังนี้

1. “ ตัวโตต้องดิ้นจนสิ้นฤทธิ์ น้ำจิตร์คิดจะโลดไม่โทดทัน ให้เสกทานทานทาตัวจงทั่วพลันทั้งหลาวเหล็กยายีและนาคอัน”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(หนังสือบุด เล่ม 8 เลขทะเบียน 1133)

ความหมาย คนตัวโตต้องสิ้นฤทธิ์ ถ้าใจคิดจะหนี ให้เสกยาแล้วทาให้ทั่วตัว ทั้งเหล็กและนาคเมื่อโดนตัวก็จะไม่เป็นอันตรายใดๆ

จากข้อความข้างต้น พบว่ามีคำที่ใช้การสัมผัสพยัญชนะ คือ

เสียง /ต/ พบคำว่า ตัว โต ต้อง

เสียง /ท/ พบคำว่า โทด ทัน ทาน ทั่ว ทั้ง

เสียง /หล/ พบคำว่า หลาว เหล็ก

เสียง /ย/ พบคำว่า ยา ยี

2. “ เข้าในบอนตามทิศยาผิดผัน ไกของเราบรรจงคงก็พัน ไก่ของหมันมีพิศทั้งฤทธี ตีเข้าแต่ละคราดดังฟ้าฟาด ไม้สู้อาจจะทนพาตนหนี ไม้ได้ต่อหัวกลัวเต็มที ไก่เราตีร้องกอกจนออกบอน”

(หนังสือบุด เล่ม 8 เลขทะเบียน 1133)

ความหมาย เวลาเข้าบ่อนให้เข้าตามทิศที่เป็นมงคล จะทำให้ไก่ของเราคงกระพัน ไก่ของศัตรูจะมีอันตราย ทุกครั้งที่ตีนกัน ไก่ของศัตรูจะไม่สามารถสู้ไก่ของเราได้ จนสุดท้ายต้องแพ้และออกจากบ่อนไป

จากข้อความข้างต้น พบว่ามีคำที่ใช้การสัมผัสพยัญชนะ คือ

เสียง /พ/ พบคำว่า ผิด ผัน พัน พิศ

เสียง /ต/ พบคำว่า ตี แต่

เสียง /ฟ/ พบคำว่า ฟ้า ฟาด

เสียง /ร/ พบคำว่า เรา ร้อง

3.5.2.4 การใช้คำสัมผัสสระ หมายถึง การใช้คำที่มีเสียงสระเหมือนกันหลายๆคำติดๆกัน ถ้ามีเสียงสะกดก็ต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน ปรากฏข้อความที่มีการใช้คำสัมผัสสระ ดังนี้

1. “ ถ้าจะให้คลอดแคล้วเสกคาบหนึ่ง แม้นแทงถึงผิดไปดังใจหวัง เสกสามคาบให้เห็นเป็นมังคะลัง เป็นเจียดตังไว้ที่ศีษะตน หรือจะให้เด็กสู้กับผู้เถ้า อย่าโศรกเศร้าวุ่นวายทำลายตน... ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(หนังสือบุด เล่ม 4 เลขทะเบียน 0096)

ความหมาย ถ้าต้องการให้คลาดแคล้ว แม้จะถูกแทงก็ไม่ถูก ให้เสกบทมังคะลัง แล้วตั้งเป็นเจียดไว้ที่ศรีษะ...

จากข้อความข้างต้น พบว่ามีการใช้คำสัมผัสสระ คือ

สัมผัสสระ อึ พบคำว่า หนึ่ง กับ ถึง

สัมผัสสระ ไอ พบคำว่า ไป กับ ใจ

สัมผัสสระ เอะ พบคำว่า เห็น กับ เป็น

สัมผัสสระ อะ พบคำว่า คะลัง กับ ตัง

สัมผัสสระ อี พบคำว่า ที่ กับ ศีษะ

สัมผัสสระ อู พบคำว่า สู้ กับ ผู้

สัมผัสสระ เอา พบคำว่า เถ้า กับ เศร้า

สัมผัสสระ อา พบคำว่า วุ่นวาย กับ ทำลาย

2. “ เลาเจ็ดภร่ก แปดแกลบฝัดไหมย ถาวทังหนวยไฝ้ หาใดเท้าทัน ”

(หนังสือบุด เล่ม 4 เลขทะเบียน 0096)

ความหมาย ให้เอาเหล้าเจ็ดพรก (กะลามะพร้าว) แกลบที่เผาไฟจนไหม้...

จากข้อความข้างต้น พบว่ามีการใช้คำสัมผัสสระ คือ

สัมผัสสระ แอ พบคำว่า แปด แกลบ

สัมผัสสระ ไอ พบคำว่า ไหมย ไฝ้ ใด

จากข้อความในหนังสือบุดทั้งสองข้อความ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการใช้ภาษาในหนังสือบุด ที่นิยมการเขียนคำให้มีสัมผัสคล้องจองกัน เพื่อสะดวกในการจดจำ และถือเป็นความนิยมของการใช้ภาษาในสมัยนั้น ที่นิยมเขียนบันทึกข้อความต่างๆเป็นลักษณะคำสัมผัส

3.5.2 การใช้คำอุปมา หมายถึง การเปรียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง จากการศึกษาจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงการใช้คำอุปมา ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. “ นำเข้าอ่อกมาฑัง ดังนำเฆาเช่ดนัรยาง ๑ ครีนำเข้าเหลิ่องดังนำ ฆ่มิรสัดนัรยาง ๑ นำเข้าแดงดังเลือดสัดแล นำยางตุมนัรยาง ๑ นำเข้าอ่อกมาดำเฆียวดังนำคราม นัรยาง ๑ ”

(หนังสือบุด เล่ม1 เลขทะเบียน 0073)

ความหมาย น้ำข้าวออกมาทั้ง ดั่งน้ำข้าวเช็ดนั้นอย่างละ 1 คือน้ำข้าวเหลืองดั่งน้ำขมิ้นสดนั้นอย่างหนึ่ง น้ำข้าวแดงดั่งเลือดสดแล น้ำยางต้มนั้นอย่างหนึ่ง น้ำข้าวออกมาดำเขียวดั่งน้ำยางนั้นอย่างหนึ่ง

จากข้อความข้างต้น เป็นลักษณะการเปรียบเทียบคือ น้ำข้าวมีสีเหลืองเหมือนกับขมิ้น แดงเหมือนเลือดสด และเขียวเหมือนน้ำยาง

2. “ ถาเลิอดตกห่วาน หนัก เบ้า เส่มิ่อนเทนำก่ดี เอ่าหัวเกาคาตุ้ม ”

(หนังสือบุด เล่ม2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย ถ้าเลือดตกทวารหนัก ทวารเบา เสมือนเทน้ำก็ดี ให้เอาหัวเกาคามาต้ม

จากข้อความข้างต้น เป็นลักษณะการเปรียบเทียบอาการตกเลือด ที่มีเลือดออกมากเหมือนกับเทน้ำ

3. “ ลางยิงเลิ่อดนัรเปัรก่อรเทาไขไกยแหงติดหัวเบาก่มี ติดอยูไนทร้องก่ดีลางทีกลิงขึนกลิงล่ง มักใหเจบทองจุกอ่กดังจ่ขาดใจตาย ”

(หนังสือบุด เล่ม2 เลขทะเบียน 0074)

ความหมาย บางทีเลือดนั้นเป็นเท่าก้อนไข่ไก่แห้งติดหัวเบาก็มี ติดอยู่ในท้องก็ดี บางทีกลิ้งขึ้นกลิ้งลง มักให้เจ็บท้องจุกอกดั่งจะขาดใจตาย

จากข้อความข้างต้น เป็นลักษณะการเปรียบเทียบอาการเจ็บท้องและจุกอก เหมือนกับจะขาดใจตาย

4. “ คฤาห้วไจยพิการ ใหคลังใคลดุจคำนบา ”

(หนังสือบุด เล่ม 3 เลขทะเบียน 0075)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมาย หรือถ้ามีอาการ หัวใจพิการ ทำให้เกิดอาการคลั่งดุจคนบ้า

จากข้อความข้างต้น เป็นลักษณะการเปรียบเทียบอาการหัวใจพิการว่า หากมีอาการแล้ว จะทำให้เกิดอาการคลั่งเหมือนกับคนบ้า

3.5.3 การใช้คำอุทานเสริมบท หมายถึง คำที่ใช้โดยไม่ได้คำนึงถึงความหมาย แต่เพื่อเพิ่มน้ำหนักแก่คำที่ถูกเสริม เมื่อผู้กล่าวเกิดความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการศึกษาจากหนังสือบุด ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงการใช้คำอุทานเสริมบท ดังนี้

1. “ ยาแกอิก แกไอย แกปวดหมอมต้มกินทาน ใหเอ้ารากอิก ๑... ”

(หนังสือบุด เล่ม4 เลขทะเบียน 0081)

ความหมาย ยาแก้อิกแก้ไอ แก้ปวดกระหม่อม ต้มกิน ท่านให้เอาระมะอึก 1...

จากข้อความข้างต้น การใช้คำอุทานเสริมบท คือคำว่า แก้อิก แก้ไอ หมายถึง แก้ไอ

2. “ถาเลิอดต๋ กหม๋ กไนย ใหเอ้ารากขิเล้ก ๑ มาบ๋ ดดว้ยนามน้าว ”

(หนังสือบุด เล่ม4 เลขทะเบียน 0081)

ความหมาย ถ้าเลือดตกหมกใน ให้เอารากขี้เหล็ก 1 มาบดด้วยน้ำมะนาว

จากข้อความข้างต้น การใช้คำอุทานเสริมบท คือคำว่า เลือกตกหมกใน หมายถึง อาการเลือดตก

3. “ ยาแกไขสาริบาท์ ให้ข่บให้ชักมือชักตีนตาเหลือกลีดลินปลินตา ”

(หนังสือบุด เล่ม5 เลขทะเบียน 0096)

ความหมาย ยาแก้ไข้สาริบาท ให้ขบให้ชักมือชักตีน ตาเหลือกลีดลินปลิ้นตา

จากข้อความข้างต้น การใช้คำอุทานเสริมบท คือคำว่า ชักมือชักตีน หมายถึง เมื่อยมือเมื่อยเท้าและ ลีดลิ้นปลิ้นตา หมายถึง อาการตาเหลือกที่ทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าตาจะปลิ้นออกมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมในการใช้ภาษาของภาคใต้ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาษาถิ่นใต้ การใช้สำนวนและถ้อยคำต่างๆ นับเป็นชั้นเชิงในการใช้ภาษา โดยการไม่พูดตรงไปตรงมา สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคนถิ่นใต้ว่ามีความคิดลึกซึ้งเฉลียวฉลาด และมีวาจาคมคาย มีสายเลือดกวี เจ้าบทเจ้ากลอน ช่างสังเกตช่างจดจำ โดยนำประสบการณ์ และสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันมาเปรียบเปรยด้วยถ้อยคำที่ลึกซึ้งกินใจ

ข้อวิจารณ์

การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐานพบว่า

1. การเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพร

1.1 ด้านเสียง พบว่า ลักษณะการเขียนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดเป็นการเขียนตามเสียง คือ ได้ยินเสียงเช่นไรก็บันทึกไปตามนั้น โดยไม่มีกฎเกณฑ์และรูปแบบที่แน่นอน จึงทำให้สมุนไพรบางชนิดมีรูปการเขียนหลายรูป ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงเสียง เช่น การตัดคำ การกร่อนเสียง การแปลงเสียง เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐานมีความแตกต่างกัน

1.2 ด้านรูปการเขียน พบว่า อักขรวิธีส่วนใหญ่ใช้ต่างจากปัจจุบัน คือ มีการใช้พยัญชนะที่ปัจจุบันไม่ใช้แล้ว เช่น ฆ ฅ การใช้พยัญชนะต้นและตัวสะกดไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ทำให้คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดแตกต่างกับคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน สระของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน บางตัวมีรูปที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาพบสระของคำเรียกชื่อสมุไพรในหนังสือบุดจำนวน 7 คำ ที่ใช้รูปต่างกับคำในภาษาไทยมาตรฐาน คือ สระเอีย ใช้รูป เอี่ย, เอยิ สระเอือ ใช้รูป เอื่อ, เอิอ, เอิ้ อ สระเอาะ ใช้รูป เอา: สระอี ใช้รูป อิ่ สระเออ ใช้รูป เอิ สระอือ ใช้รูป อิ้ อ สระอัว ใช้รูป อ้ว วรรณยุกต์แตกต่างจากปัจจุบัน คือ คำในหนังสือบุดไม่นิยมใช้รูปวรรณยุกต์ และหากคำที่ใช้รูปวรรณยุกต์ก็จะเป็นการใช้เขียนตามเสียงในภาษาถิ่นใต้เป็นส่วนใหญ่ เช่น คำว่า เถ้าสะคาน ในหนังสือบุด กับ เถาสะคานในภาษไทยมาตรฐาน การใช้เครื่องหมายประกอบการเขียน เช่น ฝนทอง ฟันหนู พินทุ์อิ จะใช้แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐาน คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด ใช้เครื่องหมายแทนสระ เช่น เครื่องหมายฟันหนู ใช้แทน สระอะ สระออ สระเออ สระโอะ ในปัจจุบัน หรือ เครื่องหมายฝนทอง ใช้แทน สระอะ สระออ สระโอะ ในปัจจุบัน ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน เครื่องหมายต่างๆใช้เป็นส่วนประกอบของสระเท่านั้น เช่น ฝนทอง เป็นส่วนประกอบใน สระอี เครื่องหมายฟันหนูใช้เป็นส่วนประกอบใน สระอือ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในด้านสำนวนภาษาที่พบในหนังสือบุด ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับอาการของโรคและวิธีการรักษา ด้านภาษาถิ่น พบว่าภาษาที่ใช้ในการบันทึกเป็นภาษาไทยมาตรฐานและมีภาษาถิ่นใต้แทรกอยู่ด้วย ซึ่งจากการเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐานพบว่า คำที่ไม่มีความแตกต่างกัน มีจำนวนมากกว่าคำที่มีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากคำเรียกชื่อสมุนไพรที่บันทึกในหนังสือบุดเป็นคำศัพท์ที่ใช้เรียกเหมือนกับในภาษาไทยมาตรฐาน เช่น ส์เนี่ยด→เสนียด หรือเป็นคำศัพท์ที่ต้องการให้มีความใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด เช่น กตูม→มะตูม เพื่อให้คนต่างถิ่นอ่านตำราได้เข้าใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการนำตำราไปใช้หรือศึกษาต่อไป

2. ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรแต่ละชนิดมีที่มาที่หลากหลาย การให้คำนิยามคำเรียกชื่อสมุนไพรแต่ละชนิดนั้นโดยส่วนมากจะให้คำนิยามตามลักษณะของสมุนไพรที่พบ จึงเป็นเหตุให้คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์เป็นที่มาที่พบมากที่สุด และจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ข้อมูลที่มาของคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากหนังสือ กับข้อมูลที่มาจากการสัมภาษณ์หมอพื้นบ้านไม่สอดคล้องกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าข้อมูลที่มาจากการสัมภาษณ์นั้นเป็นการบอกเล่าต่อๆกันมา เมื่อเวลาผ่านไปย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและผิดเพี้ยนไป ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลในหนังสือที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

3. การใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น พบว่า การใช้สมุนไพรมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ความเชื่อเป็นตัวกำหนดพิธีการและการถือปฏิบัติต่าง ๆ ความเชื่อที่ปรากฏในหนังสือบุด เป็นความเชื่อที่ทำให้เกิดพิธีกรรมต่างๆขึ้น โดยเชื่อว่าเทพเจ้าจะปกป้องคุ้มครองให้ผู้ที่เคารพนับถือกราบไหว้บูชาปลอดภัยจากภยันอันตรายและมีสุขภาพแข็งแรง พิธีกรรมจึงเป็นวัฒนธรรมที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งเชื่อกันว่าการที่คนไข้ได้ประกอบพิธีไหว้ครูซึ่งพิธีไหว้ครูนี้จัดขึ้นเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ พระฤาษีชีวกโกมารภัจจ์ ครูยาต่างๆ อีกทั้งเทพเจ้า ได้แก่ พระศิวะ พระนารายณ์ และพระพรหม โดยการที่คนไข้ได้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูก่อนรักษาทำให้คนไข้มีความมั่นใจว่าเทพเจ้าและครูยาต่างๆจะต้องช่วยเหลือตนให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ เพราะตนเองได้ทำพิธีบูชาไปเรียบร้อยแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไข้ในยามที่สิ้นหวัง พิธีกรรมที่ประกอบขึ้นจึงเปรียบเสมือนหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ เพราะฉะนั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อคนไข้เชื่อว่ามีครูยาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลือจึงยึดเอาครูยาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้รู้สึกมั่นคง และมั่นใจว่าจะต้องหายจากโรคได้อย่างแน่นอน และความเชื่อนี้ก็มาควบคู่กับความเชื่อที่ว่า อาการเจ็บป่วยเกิดจากการกระทำของสิ่งเร้นลับ และภูตผีปีศาจเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาการใช้เรื่องสมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น สิ่งที่น่าสนใจคือ พบว่า สมุนไพรได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นตั้งแต่เกิด จนกระทั่งตาย แสดงให้เห็นว่าสมุนไพรได้มีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้คน และจากธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆที่ปรากฏเกี่ยวกับเรื่องของสมุนไพร นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนเกี่ยวกับสมุนไพรแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความพิถีพิถัน และความละเมียดละไมของคนในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน เช่น ความเชื่อเรื่องการเก็บยาที่ต้องเก็บตามวันและเวลาที่กำหนด หรือการนุ่งขาวห่มขาวเมื่อจะกินยาสมุนไพร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้รักษาและผู้ใช้ยาทั้งสิ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด ศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น จากการศึกษาสรุปผลที่ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกคำเรียกชื่อสมุนไพรได้เป็น 4 ประเภทตามลักษณะของคำ ดังนี้

1.1 จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดทั้งสิ้น 86 คำ จำแนกเป็น คำในหนังสือบุดที่มีคำจำนวน 1 รูป คำจำนวน 2 รูป คำจำนวน 3 รูป คำจำนวน 4 รูป คำจำนวน 5 รูป และคำในภาษาไทยมาตรฐานที่มีคำจำนวน 1 รูป และคำจำนวน 2 รูป โดยพบว่าทั้งคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน จำนวนรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบมากที่สุดคือ 1 รูป โดยคำในหนังสือบุด พบ 52 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.45 คำในภาษาไทยมาตรฐาน พบ 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 91.86 รองลงมาคือ 2 รูป โดยคำในหนังสือบุด พบ 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.25 คำในภาษาไทยมาตรฐาน พบ 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.14 คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดพบรูปคำ 3 รูป เป็นลำดับที่สาม คิดเป็นร้อยละ 11.62 รูปคำ 4 รูป เป็นลำดับที่สี่ คิดเป็นร้อยละ 4.65 และ รูปคำ 5 รูป พบน้อยสุด จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.16 ซึ่งคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบการใช้รูปคำถึง 5 รูปด้วยกัน แต่คำในภาษาไทยมาตรฐานพบการใช้รูปคำเรียกชื่อสมุนไพรเพียง 2 รูป คือ รูปคำ 1 รูป และ 2 รูป แต่ไม่พบรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร 3 รูป 4 รูป และ 5 รูป แสดงให้เห็นว่า คำในหนังสือบุดมีรูปแบบการเขียนที่เป็นลักษณะการจดบันทึกตามความเข้าใจ จึงทำให้มีรูปคำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียกชื่อสมุนไพรที่แตกต่างกันออกไปหลายรูปคำ และจากการศึกษาพบว่าทั้งคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวนรูปคำที่แตกต่างกันทุกรูป ไม่มีรูปคำที่มีจำนวนเท่ากัน

1.2 จำนวนพยางค์

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดทั้งสิ้น 86 คำ จำแนกเป็นคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่มีคำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานที่มีคำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ โดยพบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมีคำจำนวน 2 พยางค์ที่เป็นคำที่พบมากที่สุด กล่าวคือ คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด พบจำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.28 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 80 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.44 รองลงมาคือคำจำนวน 3 พยางค์ พบจำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27โดยคำเรียกคือสมุนไพรในหนังสือบุด พบจำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.27 คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน พบจำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.78 แต่คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่พบมากเป็นลำดับที่สาม คือ คำจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อละ 5.67 ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด คำจำนวน 4 พยางค์ มากเป็นลำดับที่สาม พบจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.09 คำในหนังสือบุดที่พบน้อยที่สุดคือ คำจำนวน 4 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96 ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน คำที่พบมากเป็นลำดับที่สี่คือ คำจำนวน 1 พยางค์ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96 และคำที่พบน้อยที่สุดคือ คำจำนวน 5 พยางค์ พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.70

ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดพบประเภทของพยางค์เพียง 4 ประเภท คือ คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ และคำจำนวน 4 พยางค์ แต่คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานพบประเภทของพยางค์ 5 ประเภทด้วยกัน คือ คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 2 พยางค์ คำจำนวน 3 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ ซึ่งคำจำนวน 5 พยางค์ที่ไม่พบในหนังสือบุด แต่กลับพบในภาษาไทยมาตรฐาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คำจำนวน 2 พยางค์ และคำจำนวน 3 พยางค์ ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาไทยมาตรฐานอยู่ในลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 เหมือนกัน แต่คำจำนวน 1 พยางค์ คำจำนวน 4 พยางค์ และคำจำนวน 5 พยางค์ อยู่ในลำดับที่แตกต่างกัน

1.3 ลักษณะเสียงคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับภาษาไทยมาตรฐานทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกลักษณะเสียงเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่เสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่เสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรแบ่งออกเป็นลักษณะย่อยได้ดังนี้

1.3.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง

จากการศึกษาพบ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง มีจำนวนมากกว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง คือ พบจำนวน 111 คำ คิดเป็นร้อยละ 78.72 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง พบจำนวน 30 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.27 แบ่งออกเป็นการแปลงเสียง การเติมเสียงหน้า การเติมเสียงกลาง การเติมเสียงท้าย การสับเสียง โดยพบคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเติมเสียงกลางมากที่สุด จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.00 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการแปลงเสียง พบเป็นลำดับที่สอง จำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.66 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเติมเสียงหน้า พบเป็นลำดับที่สาม จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.33 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเติมเสียงท้าย พบเป็นลำดับที่สี่ จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.33 และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการสับเสียง พบน้อยที่สุด จำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.66

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง เป็นจำนวนที่มีความแตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเสียงมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย

1.3.2 พยัญชนะต้น

จากการศึกษาพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันมีจำนวน 78 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.32 ซึ่งพบมากกว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันที่พบจำนวน 63 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.68 สาเหตุที่พบคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันมากกว่า ต่อเนื่องมาจากเรื่องการเปลี่ยนแปลงเสียง กล่าวคือ เมื่อเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับเสียงของคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานแตกต่างกันก็จะทำให้เสียงพยัญชนะต้นแตกต่างกันไปด้วย

1.3.3 พยัญชนะท้าย

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากที่สุดจำนวน 123 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.23 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง คือ จำนวน 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.57 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม คือ คำนวณ 57 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.42 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด คือ จำนวน 18 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.76

โดยพบว่า มีคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจำนวนเท่ากัน 4 ชนิด คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน เป็นคำกลุ่มเดียวที่พบจำนวนคำที่แตกต่างกัน

1.3.4 เสียงสระ

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกัน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระเหมือนกัน พบจำนวน 82 คำ คิดเป็นร้อยละ 58.15 ซึ่งมีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงสระแตกต่างกันที่พบจำนวน 59 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.84 สาเหตุเนื่องมาจากว่าเสียงสระในภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่นใต้ไม่มีความแตกต่างกัน

1.3.5 เสียงวรรณยุกต์

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบจำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78 ซึ่งมีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ที่พบจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.21 เนื่องมาจากว่าเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน มีความแตกต่างกับภาษาถิ่นใต้มาก ถึงแม้ว่าการการบันทึกข้อมูลในหนังสือบุดจะใช้ภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นลักษณะการบันทึกตามเสียงที่ได้ยินไม่มีกฎเกณฑ์จึงเป็นผลทำให้เสียงวรรณยุกต์ของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดและคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมีความแตกต่างกันมาก

1.4 ลักษณะรูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำนวนคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานทั้งสิ้น 86 คำ 141 รูปคำ จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งลักษณะรูปคำเรียกชื่อสมุนไพรแบ่งออกเป็นลักษณะย่อยได้ ดังนี้

1.4.1 รูปคำเรียกชื่อสมุนไพร

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วน พบมากที่สุดคือ จำนวน137 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.16 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 128 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.78 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน พบเป็นลำดับที่สาม จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.22 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วน พบน้อยที่สุด คือจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.83

เมื่อนำคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐาน มาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันทุกส่วน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปเหมือนกันบางส่วน มีความแตกต่างกันน้อยกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันทุกส่วนที่พบร้อยละ 2.83 กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปแตกต่างกันบางส่วนที่พบร้อยละ 97.16

1.4.2 พยัญชนะต้น

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน พบจำนวน 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.51 มีจำนวนมากกว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยัญชนะต้นเหมือนกัน ที่พบจำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09 ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่ารูปพยัญชนะต้นในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐานไม่มีความแตกต่างกันมาก

1.4.3 พยัญชนะท้าย

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด คำที่เรียกชื่อสมุนไพรมีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากที่สุด ในจำนวนที่เท่ากัน คือ จำนวน 121 คำ คิดเป็นร้อยละ 85.81 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง คือ จำนวน76 คำ คิดเป็นร้อยละ 53.90 คำเรียกชื่อสมุนไพรเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.09 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด จำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.18

จากการศึกษาพบชนิดของคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจำนวนคำเท่ากันถึง4 ชนิดด้วยกัน คือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในหนังสือบุด มีจำนวนเท่ากับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับลักษณะเสียงที่กล่าวไว้ในเรื่องของเสียง ส่วนคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน เป็นกลุ่มคำชนิดเดียวที่มีจำนวนคำที่แตกต่างกัน

1.4.4 สระ

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบมากที่สุด จำนวน 134 คำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คิดเป็นร้อยละ 95.03 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 86 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.99 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 39.00 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ พบน้อยที่สุด จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.96

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปสระ กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนรูปสระ มีความแตกต่างกันมาก ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระเหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปสระแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันน้อยกว่า

1.4.5 วรรณยุกต์

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบมากที่สุด จำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.56 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 97 คำ คิดเป็นร้อยละ 68.79 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 91 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.54 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน พบมากเป็นลำดับที่สี่ จำนวน 50 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.46 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากเป็นลำดับที่ห้า จำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.20 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด พบน้อยที่สุด จำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.44

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุด มีความแตกต่างกันมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคำในหนังสือบุดไม่นิยมใช้รูปวรรณยุกต์ ในขณะที่คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน กับ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีรูปวรรณยุกต์แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.4.6 เครื่องหมาย

จำแนกเป็น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากกฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน โดยพบว่า คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบมากที่สุด จำนวน 138 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.87 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน106 คำ คิดเป็นร้อยละ 75.17 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในหนังสือบุด พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 24.82 และ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบน้อยที่สุด จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.12

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่าคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน กับคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบความแตกต่างกันมากที่สุด กล่าวคือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่ไม่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบร้อยละ 97.87 และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่ปรากฏรูปเครื่องหมายในภาษาไทยมาตรฐาน พบร้อยละ 2.12 แสดงให้เห็นว่า ในภาษาไทยมาตรฐานไม่นิยมใช้เครื่องหมาย แตกต่างจากคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดที่พบการใช้เครื่องหมายมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 24.82 เป็นจำนวนที่แตกต่างจากคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาษาไทยมาตรฐานมาก

2. ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด จำแนกประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรได้จำนวน 9 กลุ่ม ดังนี้

2.1 คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์

2.2 คำที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ

2.3 คำที่มาจากสรรพคุณ

2.4 คำที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด

2.5 คำที่มาจากลักษณะการเกิด

2.6 คำที่มาจากลักษณะทางกายภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.7 คำที่มาจากถิ่นกำเนิด

2.8 คำที่มาจากเรื่องเล่า

2.9 คำที่มาจากวิธีใช้

จากการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุด คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ พบมากที่สุด จำนวน 48 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.81 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ปรากฏ มีทั้งลักษณะที่มาจากลำต้น ใบ ผล เป็นต้น คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากสรรพคุณ พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 22.09 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะการเกิด พบมากเป็นลำดับที่สาม จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.54 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากลักษณะทางกายภาพ พบมากเป็นลำดับที่สี่ จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.65 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากถิ่นกำเนิด และเรื่องเล่า พบมากเป็นลำดับที่ห้า จำนวน 3 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.12 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มีจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ พบเป็นลำดับที่ห้า จำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.32 คำเรียกชื่อสมุนไพรที่พบน้อยที่สุดคือ คำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากความเชื่อและลักษณะการเกิด และคำเรียกชื่อสมุนไพรที่มาจากวิธีใช้ พบจำนวน 1 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.70

จากการวิเคราะห์ คำเรียกชื่อที่มาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์พบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางพฤกษศาสตร์คือสิ่งแรกที่คนเราสามารถสัมผัสได้ การตั้งชื่อจึงให้เป็นไปตามลักษณะที่พบเห็นเพื่อความสะดวก และง่ายในการจดจำ ส่วนการตั้งชื่อที่มาจากลักษณะอื่นๆนั้นเป็นขั้นตอนที่ต้องเรียนรู้มากกว่าขั้นตอนแรก โดยเฉพาะการตั้งชื่อที่มาจากสรรพคุณ และวิธีใช้ ที่ต้องมีการปฏิบัติและทดลองก่อนจึงให้คำเรียกชื่อที่เหมาะสมได้

3. ผลการศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

จากการศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น โดยเกณฑ์การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมเป็น 5 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวติ วัฒนธรรมทางสังคม วัฒนธรรมจิตใจ วัฒนธรรมสุนทรียภาพ วัฒนธรรมทางภาษา ของ พระยาอนุมานราชธน พบการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นภาคใต้ตามเกณฑ์ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1 วัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความจำเป็นและความต้องการของสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ยานพาหนะ เป็นต้น จากการศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางร่างกายหรือชีวิต

3.2 วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความสุขกายให้กับมนุษย์ตามอัตภาพ จากการศึกษาพบวัฒนธรรมทางสังคมที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น คือ

3.2.1 ความรักของแม่

3.2.2 ค่านิยมเรื่องความหนุ่มสาว

3.3 วัฒนธรรมจิตใจ หมายถึง วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นความต้องการและความจำเป็นทางจิตใจของมนุษย์ จากการศึกษาพบวัฒนธรรมจิตใจที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น คือ

3.3.1 การอยู่ไฟ

3.3.2 ความเชื่อ ปรากฏความเชื่อในด้านต่างๆ ดังนี้

3.3.2.1 ความเชื่อเรื่องการปลูกสมุนไพรตามทิศ

3.3.2.2 ความเชื่อเรื่องการเก็บสมุนไพร

3.3.2.3 ความเชื่อเรื่องการฝังรกเด็กแรกเกิด

3.3.2.4 ความเชื่อเรื่องการตัดผมตัดเล็บ

3.3.2.5 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย

3.3.2.6 ความเชื่อเรื่องการนุ่งผ้าไหม

3.3.2.7 ความเชื่อเรื่องการกินยา

3.3.2.7.1 การกินยาต้องนุ่งขาวห่มขาว

3.3.2.7.2 การกินยาตามวันที่เป็นมงคล

3.3.2.8 ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

3.3.2.8.1 การใช้คุณไสย

3.3.2.8.2 การลงยันต์

3.3.2.8.3 การใช้คาถา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.3 ประเพณีการผูกขวัญ

3.4 วัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีขึ้นเพื่อบำรุงจิตใจให้ร่าเริงและมีความสดชื่นกระชุ่มกระชวยแก่ชีวิต เรียกว่า ศิลปะ จากการศึกษาการใช้สมุนไพรที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏวัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ

3.5 วัฒนธรรมทางภาษา หมายถึง สำนวนการพูด การเขียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้ ก็อยู่ที่มีมนุษย์มีภาษา จากการศึกษาพบวัฒนธรรมทางภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น คือ

3.5.1 การใช้คำสรรพนาม

3.5.2 การใช้คำสัมผัส จำแนกเป็นการใช้คำสัมผัสในลักษณะต่างๆ ดังนี้

3.5.2.1 การใช้คำสัมผัสนอก

3.5.2.2 การใช้คำสัมผัสใน

3.5.2.3 การใช้คำสัมผัสสระ

3.5.2.4 การใช้คำสัมผัสพยัญชนะ

3.5.3 การใช้คำอุปมา

3.5.4 การใช้คำอุทานเสริมบท

การใช้สมุนไพร เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า สมุนไพรมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงจรชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมีความสำคัญทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเจ็บป่วย วัฒนธรรมของคนไทยเรียนรู้การดูแลรักษาร่างกายยามเจ็บไข้ โดยการนำพืชสมุนไพรมาปรุงยาในรูปแบบต่างๆ เช่น ต้มหรืออาบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำชิ้นส่วนจากสัตว์ เช่น เขี้ยวหรือกระดูกสัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ เช่น สารส้ม ดีเกลือ หินสี มาใช้ในการปรุงยาเช่นกัน การเรียนรู้เหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมาจาน จนเป็นวัฒนธรรมและเป็นสมบัติของชาติไทยที่ควรสืบทอดให้คงอยู่กับชาติตลอดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน ผู้เขียนขอเสนอแนะผู้ที่สนใจศึกษาคำเรียกชื่อสมุนไพร ให้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรในภาคเหนือ อีสาน กับ ภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อทำให้เห็นถึงลักษณะของคำ และความแตกต่างของคำในท้องถิ่นนั้นๆกับภาษาไทยมาตรฐาน นอกเหนือจากภาษาถิ่นใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้

2. ศึกษาเปรียบเทียบตำรายาแผนโบราณในถิ่นเหนือ อีสาน ใต้ กับ ภาคกลาง เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบ และความแตกต่างของการบันทึกข้อมูล ในแต่ละท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กตัญญู ชูชื่น. 2530. **อักษรโบราณที่ใช้บันทึกวรรณกรรมไทย.** งานวิจัยสาขาปรัชญาและมนุษยศาสตร์ ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

กฤษณพร สวนแสน. 2548. **การศึกษาเปรียบเทียบอักษรขอมในคัมภีร์ใบลานที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเขมรศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กำชัย ทองหล่อ. 2545. **หลักภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมสาส์น.

คุณช่วย ปิยวิทย์. 2532. **ภาษาและคติความเชื่อในตำรายาพื้นบ้านจากวัดบิงตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จงกล ชาญประเสริฐ. 2542. **การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของคำและการสร้างคำในรามเกียรติ์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จิตรลดา ชมบุญ. 2549. **ปลูกและใช้สมุนไพรใกล้ตัว.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพลิน.

จิตระพี บัวผัน. 2548. **เรียนรู้เรื่องสมุนไพร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปิรามิด.

จินดา เฮงสมบูรณ์. 2542. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

จุฑาทิพย์ ยอดพิจิตร. 2543. **วิเคราะห์ลักษณะอักษรและอักขรวิธีไทยถิ่นภาคใต้ในสมัยรัตโกสินทร์ช่วงพ.ศ.2362-2461 จากหนังสือบุด.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุลพงษ์ พันธ์สมบัติ (2541)**. สมุนไพรกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเอียด ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **นิทรรศการสัญจร ฉลอง 700 ปี ลายสือไทย พ.ศ. 2526**.

เจริญ ศรประดิษฐ์. 2542. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือบุด.** ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ชลาลัย มูลทองชุน. 2544. **ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งของพืชบางชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคมะเร็งในตำรายาพื้นบ้านของไทย.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เชนต์ พิเชียรสุนทร, แม้นมาส ชวลิต, วิเชียร จีรวงศ์. 2542. **คำอธิบายตำราพระโอสถพระนารายณ์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์

ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2546. **ต้านโรคด้วยการกิน**. กรุงเทพมหานคร: แสงแดด.

ทักษิณคดี, สถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. 2529. **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 เล่ม 10**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ธวัช ปุณโณทก. 2549. **อักษรไทยโบราณ ลายสือไทย และวิวัฒนาการของชนชาติไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิคม มุสิกะคามะ. 2545. **วัฒนธรรมบทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิจศิริ เรืองรังษี. 2547. **สมุนไพรไทย เล่ม 1.** กรุเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บีเฮลท์ตี้.

นิตยา จันทวงศ์. 2545**. สถานภาพและบทบาทของสตรีไทยภาคใต้ : ศึกษาจากหนังสือบุดประเภทนิทานประโลม.** วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

นิสิต ดิษสาย. 2547. **ต้นไม้แห่งชีวิตฤดูกาลเก็บเกี่ยวสมุนไพร.** วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรีชา ทิชินพงศ์. 2534. **บาลี-สันสกฤต ที่เกี่ยวกับภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. **การเปลี่ยนแปลงของภาษา: คำยืมในภาษาไทย.** กรุงเทพ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

พจนี ศิริอักษรสาสน์. 2545. **ภาษาถิ่นของไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ. 2524. **คู่มือการใช้สมุนไพร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมดิคัลมีเดีย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 2546. **เอกสารประกอบการสอนของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**, 30-35. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราตรี ธันวารชร. 2548. **วิวัฒนาการของภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ. 2535. **พืชเครื่องเทศและสมุนไพร**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์. 2530. **อักษรไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วชิราภรณ์ วรรณดี, สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. 2544. **ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย.** ทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยทางภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล.

วรนุช ประพิณ. 2539. **การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาลาวโซ่งในจังหวัดนครปฐม ราชบุรีและเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัฒนา นิลทะราช. 2540**. ภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านสวาท ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วันดี กฤษณพันธ์. 2539. **สมุนไพรน่ารู้.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. 2542. **พจนานุกรมสมุนไพรไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมสาส์น.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2526. **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ: วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2547. **ภาษาไทยถิ่น.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. 2543. **สารานุกรมเครื่องยาไทย 1.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพชร 69.

_____. 2545. **คัมภีร์เภสัชรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพมหานคร: ศิลป์สยามบรรจุ ภัณฑ์และการพิมพ์.

สมพร ภูติยานันต์. 2542. **ตำรับยาสมุนไพร.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหาร ผ่านศึก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุดารัตน์ ตัณฑะอาริยะ**.** 2548**. การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันการแพทย์แผนไทย, กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. 2542. **สมุนไพรกับวัฒนธรรมไทย ต้นไม้ตามทิศ ตอนที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

_____. 2550. **ชุมนุมแพทย์แผนไทย และสมุนไพรแหงชาติ ครั้งที่ 2.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

สาโรช บัวศรี. 2459. **จริยธรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2527.

สืบพงศ์ ธรรมชาติ. 2534. **การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมชาดกภาคใต้จากหนังสือบุด.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน, สถาบันการแพทย์แผนไทย, ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคเหนือ. 2537. **ยาสมุนไพรไทยสำหรับงานสาธารณสุขมูลฐาน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

_____. 2537. **สมุนไพรในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2548. **อักษรไทยมาจากไหน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

สุนทรี ชัยสถาผล. 2543. **การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาจีนกลางกับภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ ทรงวิทยา. 2524. **ลักษณะอักษรและอักขรวิธีในจารึกสมัยสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อิงอร สุพันธุ์วนิช. 2527. **วิวัฒนาการอักษรและอักขรวิธีไทย.** โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลย์ วุฒิจุรีพันธ์. 2543. **การศึกษาความสัมพันธ์ของหมอสมุนไพรกับความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านพืชสมุนไพร ในจังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อนุมานราชธน, พระยา. 2522. **นิรุกติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

_____. 2524. **วัฒนธรรมเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์.

อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. 2547. **ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุปกิต ศิลปสาร, พระยา. 2543. **หลักภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิชย์.

Ogburn, William F. **On Culture and Social Change**, pp. 1964, 347. Otis Dudley Duncan, ed. Chicago: Phoenix Books; University of Chicago Press.

Wallace, Anthony F.C. 1970. **Culture and Personality**. New York : Random House.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติหมอพื้นบ้าน

1. นายกีชา วิมลเมธี

นายกีชา วิมลเมธี เกิดเมื่อปี 2476 ปัจจุบันอายุ 76 ปี มีภรรยาคือ นางบุญช่วย วิมลเมธี ไม่มีบุตรด้วยกัน นายกีชา อยู่ในตระกูลหมอแผนโบราณตั้งแต่รุ่นคุณทวด ตอนเด็กคอยช่วยคุณทวด คุณลุงหายาสมุนไพร เพื่อมารักษาคนป่วย เนื่องจากสมัยก่อนในชนบทไม่มีหมอรักษา คนป่วยส่วนใหญ่จึงนิยมรักษากับหมอพื้นบ้าน และหนึ่งในนั้น คือคุณทวดของนายกีชา และท่านก็ได้รับสืบทอดวิชาทางการแพทย์แผนโบราณจากคุณลุง แต่ในขณะนั้นยังไม่ค่อยสนใจมากนัก จนเมื่อกระทั่งได้บวชเรียนจึงเริ่มสนใจมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้จริงจังนัก ซึ่งสาเหตุที่ศึกษาเรื่องสมุนไพรเพียงพื่อต้องการเรียนไว้เป็นวิทยาทานเท่านั้น จนเมื่อลาสิกขาบท ได้เดินทางไปศึกษาที่กรุงเทพมหานคร โดยสนใจเลือกเรียนวิชาทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ สาขาการซ่อมวิทยุ และเมื่อจบการศึกษาจึงกลับมาเปิดร้านซ่อมวิทยุที่บ้านเกิด หลังจากเปิดกิจการได้ 5 ปี ด้วยลักษณะงานที่ต้องใช้สายตามาก ทำให้สายตาเริ่มมีปัญหา จึงตัดสินใจหันกลับมาเรียนวิชาหมอแผนโบราณ จนกระทั่งจบวิชาการแพทย์แผนโบราณ สาขาเวชกรรม เภสัชกรรม ผดุงครรภ์ ได้รับใบประกาศ จากกระทรวงสาธารณสุข จากนั้นจึงเปิดร้านขายยาแผนโบราณ และรับรักษาผู้ป่วยทั่วไป

ในปี 2523 นายกีชา เริ่มมีความคิดว่า ในจังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะมีโรงเรียนที่เปิดสอนทางด้านการแพทย์แผนโบราณ จึงขออนุญาตท่านพระครูวิชัยนันทกุล เจ้าอาวาสวัสศาลามีชัยในขณะนั้น เพื่อเปิดโรงยาที่วัดศาลามีชัย ตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปัจจุบัน แรกเริ่มที่เปิดโรงยานั้น ได้เปิดสอนทางด้านการแพทย์แผนโบราณ 3 สาขา คือ เวชกรรม เภสัชกรรม และผดุงครรภ์ จนเมื่อปี 2550 จึงได้เพิ่มสาขาการนวดแผนไทย ปัจจุบันโรงยาศาลามีชัย ที่เกิดจากแนวคิดของ นายกีชา ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถานพยาบาลศาลามีชัย รับรักษาผู้ป่วยทั่วไป และเปิดสอนวิชาทางการแพทย์แผนไทย โดยวิชาการแพทย์แผนโบราณทั้ง 4 สาขา สาขาที่คนสนใจเรียนมากที่สุดคือ สาขาเวชกรรม ในความรู้สึกของนายกีชา วิมลเมธี นั้น เหตุผลหลักที่หันมาเลือกเรียนวิชาการแพทย์แผนไทย ประการแรกคือต้องการสืบทอดงานที่คุณทวดรัก แต่เมื่อได้ลงมือทำงานทางด้านนี้อย่างจริงจังจึงเห็นว่า การช่วยชีวิตคนนั้น เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งกว่าสิ่งใด และต้องการที่จะให้คนรุ่นหลังหันมาใส่ใจและให้ความสำคัญกับการแพทย์แผนโบราณ เพื่อที่มรดกที่ทรงคุณค่าจะยังคงอยู่คู่กับชาติตลอดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. นายประภาส สุพรรณ

นายประภาส สุพรรณ เกิดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2492 มีความสนใจศึกษาวิชาหมอบ้านจากญาติทางฝ่ายมารดาในด้านการจับเส้น การนวด การต่อกระดูก และการใช้สมุนไพร นายประภาสได้ใช้ความรู้ในการบำบัด รักษาผู้เดือดร้อน มาเป็นเวลานาน จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในด้านการต่อกระดูก ทั้งในลักษณะกระดูกแตก กระดูกหัก นายประภาสสามารถบำบัดรักษาด้วยวิธีการจับเส้น การนวด จนหายเป็นปกติได้โดยไม่ต้องผ่าตัดแต่อย่างใด จากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติงานเป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ในปี พ.ศ. 2543 นายประภาสจึงได้ร่วมมือกับโครงการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง จัดตั้งกลุ่มแพทย์แผนไทย และสมุนไพรเพื่อสุขภาพขึ้นที่ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานกลุ่มแพทย์แผนไทย จนกระทั่งปัจจุบันกลุ่มแพทย์แผนไทยที่จัดตั้งขึ้นนี้ ได้จัดเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ด้านแพทย์แผนไทย ให้บริการด้านนวดแผนไทย อบไอน้ำสมุนไพร ประคบสมุนไพร และบดยาปรุงยาสมุนไพรต่างๆ ทั้งยังมีการฝึกอบรมความรู้ในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังที่จะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพร เพื่อดูแลรักษาสุขภาพ และเพื่อบำบัดรักษา ความรู้ด้านการนวดเพื่อสุขภาพ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จะเสริมสร้างการพัฒนาแบบยั่งยืนสืบไป

นอกจากนั้น นายประภาส สุพรรณ ยังได้มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพชุมชน โดยเข้าร่วมโครงการสร้างระบบวิจัยสาธารณสุข ซึ่งมีเครือข่าย 10 ชุมชน ทั้ง 4 ภาคทั่วประเทศ และ เป็นแกนนำด้านการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและเครือข่าย ในโครงการสร้างเสริมสุขภาพ กลุ่มแพทย์แผนไทย ตำบลไม้เรียง จากการปฏิบัติตนโดยใช้ความรู้ความสามารถด้านหมอพื้นบ้านด้วยความจริงใจ เสียสละ เพื่อประโยชนต่อสังคมอย่างเสมอต้นเสมอปลายมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน นายประภาส สุพรรณ จึงได้รับรางการยกย่องเป็นหมอดีมีคุณธรรม ของภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลังต่อไป

3. นางอุบล ตรีภักดิ์

นางอุบล ตรีภักดิ์ ปัจจุบันอายุ 54 ปี เป็นผู้ปรุงยาสมุนไพรมากกว่า 40 ปี และเคยใช้วิชาการปรุงยาสมุนไพรเลี้ยงลูกเลี้ยงสามีมาแล้ว และฟันฝ่ากับความเหนื่อยยากในการขายยาสมุนไพรมานาน ในปี 2508 นางอุบลยังคงทำนานอยู่ที่ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด แต่มีญาติคนหนึ่งชื่อ ครูแต้ม ชัยรุตน์ เป็นคนปรุงยาสมุนไพรต่างๆ ขาย เห็นป้าทำงานหนักอีกทั้งครูแต้มเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อายุมากแล้ว ลูกหลานครูแต้มเองก็ไม่มีใครสนในเรื่องยาสมุนไพร จึงได้ถ่ายทอดวิชาการปรุงสมุนไพรให้ “ครูแต้มแกกลัวสูตรยาสมุนไพรจะหายไปกับตัวแกเสียดาย เลยถ่ายทอดให้ป้า จะได้ทำมาหากินได้” นั่นคือคำกล่าวของนางอุบล และเมื่อได้วิชาจากครูแต้มก็ลองทำดู ใครเอาไปกินก็ถูกโรคโดยเฉพาะโรคลม โรคสตรี ระดูผิดปกติ ซึ่งปัจจุบันเรียกกันว่า โรคสตรีวัยทอง คนที่อยู่ในวัยทองประจำเดือนจะมาผิดปกติ เพราะจะหมดแล้ว มีลมภายในร่างกาย เริ่มมีหูตาลาย ซึ่งในสมัยก่อนเขาจะบอกว่า เลือดจะไปลมจะมาคือประจำเดือนจะหมดนั่นเอง

นอกจากวิชาจากครูแต้มแล้ว นางอุบลยังเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษการใช้สมุนไพรโครงการพระราชดำริ สวนสมุนไพรเพื่อสนองพระราชดำริของในหลวงด้วย เพื่อต้องการให้หมอพื้นบ้านมีความรู้และใช้ยาสมุนไพรอย่างถูกต้อง และถือว่าเป็นการต่อยอดอาชีพอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนางอุบลจะปรุงยาสมุนไพรแล้ว ยังสามารถปรุงยาแก้โรคอย่างอื่นได้อีกด้วย และรู้จักสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิดว่าสามารถแก้โรคอะไรได้บ้าง ซึ่งกว่าจะทำให้คนรู้จักและเชื่อถือในสรรพคุณยาที่ปรุงนั้นต้องใช้เวลานานเหมือนกัน ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการบอกปากต่อปาก ซึ่งตอนทำใหม่ๆนั้น สมุนไพรในท้องถิ่นจะหาได้ง่าย อย่างผักเสี้ยนผี ที่มีสรรพคุณแก้ลมหาได้ง่ายมากในชะอวด สามีของนางอุบลจะไปตัดมาผึ่งแดดเก็บไว้ แต่ตอนนี้แทบไม่มีแล้ว ส่วนมากจะมีแถบจังหวัดยะลา แต่พวกหัวไพล ข่า ใบหนาด จะปลูกไว้บริเวณบ้าน แต่ก็มีไม่มาก เพราะที่บ้านของนางอุบลน้ำจะท่วมบ่อย ทำให้พืชผลเสียหายไปมาก

ปัจจุบันวิชาการปรุงยาสมุนไพรของนางอุบลจะเป็นที่ยอมรับไปทั่วแล้ว แม้ว่าจะมีลูกค้ามาติดต่อซื้อยาจากทั่วสารทิศ แต่นางอุบลก็ยังคงเดินแร่ขายยาอยู่เช่นเดิม โดยเฉพาะช่วงเช้าจะตั้งขายที่ตลาดเช้าของชะอวดสายหน่อยมาขายที่สถานีรถไฟชะอวด ที่มีตะกร้าหนึ่งใบบรรจุยาขาย ช่วงชีวิตของนางอุบลที่ศึกษาเกี่ยวกับวิชาการปรุงยาสมุนไพรนั้น กว่าจะประสบความสำเร็จเหมือนเช่นปัจจุบัน ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะในสมัยก่อนที่เรื่องของสมุนไพรยังไม่ค่อยได้รับความนิยม ซึ่งหากจะเปรียบกับยุคสมัยปัจจุบันที่กระแสสมุนไพรถือว่ามาแรง แต่ก็ไม่ได้ทำให้นางอุบลรู้สึกท้อ แต่กลับมีความสุขที่ได้ทำสิ่งที่ตัวเองรัก และประสบความสำเร็จดังเช่นปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคำจากหมอพื้นบ้านภาคใต้โครงการวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ นายกีชา วิมลเมธี

ส่วนที่ 1 รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ 1) หญิง ☐ 2) ชาย ☑ **2. อายุ** 76 ปี

3. เชื้อชาติ ไทย **4. ศาสนา** พุทธ

5. ที่อยู่ 13/2 ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสด ☑ 2. คู่ ☐ 3. เป็นหม้าย ☐ 4. แยกกันอยู่

7. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส่วนที่ 2 รายละเอียดข้อมูลประวัติความเป็นมาของคำที่สัมภาษณ์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
1.	กะดูกโค (กะ-ดูก-โค)	กระดูกโค (กะ-ดูก-โค)	-
2.	ประดู่ (กะ-โด)	ประดู่ (ประ-ดู่)	-
3.	กะทือ (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	-
4.	กเหนียด (กะ-เหนียด)	เสนียด (สะ-เหนียด)	เสนียด มาจากคำว่า เสียด คืออาการเสียดท้องที่เกิดจากลมในท้องซึ่งสรรพคุณอย่างหนึ่งของเสนียดใช้สำหรับรักษาอาการเสียดท้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
5.	กไคร (ตะ-ไคร้)	ตะไคร้ (ตะ-ไคร้)	-
6.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-
7.	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	-
8.	กะดูกไก (กะ-ดูก-ไก)	กระดูกไก่ขาว (กระ-ดูก-ไก่-ขาว)	-
9.	กระเทียม (กะ-เทียม)	กระเทียม (กะ-เทียม)	-
10.	กุด (ผัก-กุด)	ผักกูด (ผัก-กุด)	-
11.	กตูม (มะ-ตูม)	มะตูม (มะ-ตูม)	-
12.	กร่งเหม้า (กรง-เหม้า)	กรุงเขมา (กรุง-ขะ-เหมา)	-
13.	กานพลู (กาน-พลู)	กานพลู (กาน-พฺลู)	-
14.	กฤตหน้า (กริด-หน้า)	กฤษณา (กริด-สะ-หนา)	-
15.	กไหลเผือก (ไหล-เผือก)	ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)	-
16.	การบูร (กาน-บูน)	การบูร (กา-ระ-บูน)	-
17.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-
18.	กำซัม (กำ-ซำ)	มะหวด (มะ-หวด)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
19.	กำหยาร (กำ-หยาน)	กำยาน (กำ-ยาน)	-
20.	เกลือ (เกฺลือ)	เกลือ (เกฺลือ)	-
21.	กาฝาก (กา-ฝาก)	กาฝาก (กา-ฝาก)	-
22.	โกฐสอ (โกด-สอ)	โกฐสอ (โกด-สอ)	-
23.	โกศพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	โกฐพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	-
24.	ขี้กา (ขิ-กา)	ขี้กา (ขี้-กา)	-
25.	ขัดมอน (ขัด-มอน)	ขัดมอน (ขัด-มอน)	-
26.	เขาควาย (เขา-ควาย)	เขาควาย (เขา-ควาย)	-
27.	ไข่มุก (ไข่-มุก)	ไข่มุก (ไข่-มุก)	-
28.	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	-
29.	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	-
30.	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	-
31.	คราม เหล็กขูด (คราม-เหล็ก-ขูด)	คราม เถาว์ (คราม-เถา)	-
32.	ไครเครือ (ไคร-เครือ)	ไคร้เครือ (ไคร้-เครือ)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
33.	จักจัน (จัก-จัน)	กระพี้นางนวล (กระ-พี้-นาง-นวน)	-
34.	จำปา (จำ-ปา)	จำปา (จำ-ปา)	-
35.	เฉี่ยงภร้าดำ (เฉียง-พร้า-ดำ)	กระดูกไก่ดำ (กระ-ดูก-ไก่-ดำ)	-
36.	ชะมด (ชะ-มด)	ชะมด (ชะ-มด)	-
37.	ชมพู (ชม-พู)	ฝรั่ง (ฝะ-หรั่ง)	-
38.	หัวชาย (หัว-ชาย)	กระชาย (กระ-ชาย)	กระชายเป็นพืชที่มีสรรพคุณเป็นยาใช้บำบัดโรคกามตายด้านสำหรับผู้ชาย
39.	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	ในสมัยพุทธกาลเมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อโปรดสัตว์เหล่าบรรดาพุทธสาวกต่างมีความยินดีจึงนำเห็ดชนิดต่างๆมาวางไว้ใต้ต้นไม้ต้นหนึ่งเพื่อถวายพระพุทธเจ้า พระองค์เห็นในความศรัทธาของพุทธสาวกจึงประทานพรให้ด้วยการบันดาลให้ต้นไม้ต้นนั้นเป็นต้นไม้ที่มีสรรพคุณสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆได้
40.	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	-
41.	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	-
42.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดื่อ-ชุม-พ้อน)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
43.	ตำมลึง (ตำ-หลึง)	ตำลึง (ตำ-ลึง)	-
44.	ตีนเป็ด (ตีน-เป็ด)	สัตตบรรณ (สัด-ตะ-บัน)	-
45.	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	-
46.	เถ้าสะคาน (เถ้า-สะ-คาน)	เถาสะค้าน (เถ้า-สะ-คาน)	-
47.	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	-
48.	ทับทิม (ทับ-ทิม)	ทับทิม (ทับ-ทิม)	-
49.	เทียนขาว (เทียน-ขาว)	ยี่หร่า (ยี่-หร่า)	-
50.	นมฟาย (นม-ฟาย)	นมควาย (นม-คฺวาย)	-
51.	นามตานซาย (นาม-ตาน-ซาย)	น้ำตาลทราย (น้ำ-ตาน-ซาย)	-
52.	นามสานทองน้ำ (นาม-สาน-ทอง)	ประสานทอง (นาม-สาน-ทอง)	-
53.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)	-
54.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
55.	ปุดคัน (ปุด-คัน)	ปุดคัน (ปุด-คัน)	-
56.	เปราะ (เปฺราะ)	เปราะ (เปฺราะ)	ลักษณะของหัวเปราะจะกรอบเปราะง่าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
57.	หอยขม (หอย-ขม)	หอยขม (หอย-ขม)	-
58.	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	-
59.	ย่านนาง (ย่าน-นาง)	ย่านาง (ย่า-นาง)	-
60.	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	-
61.	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	-
62.	ผักหวาน (ผัก-หวาน)	ผักหวาน (ผัก-หวาน)	-
63.	ฝ้ายเทศ (ฝ้าย-เทศ)	ฝ้าย (ฝ้าย)	-
64.	พลู (พฺลู)	พลู (พฺลู)	-
65.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
66.	พิษนาศน์ (พิด-หฺนาด)	พิษนาศน์ (พิด-สะ-หฺนาด)	-
67.	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	-
68.	ฟ้าลายโจน (ฟ้า-ลาย-โจน)	ฟ้าทะลายโจร (ฟ้า-ทะ-ลาย-โจน)	-
69.	เฟือง (เฟือง)	มะเฟือง (มะ-เฟือง)	-
70.	ขามป้อม (ขาม-ป้อม)	มะขามป้อม (มะ-ขาม-ป้อม)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
71.	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	-
72.	มะหาด (มะ-หาด)	มะหาด (มะ-หาด)	-
73.	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เหมีย)	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เมีย)	-
74.	มะลิ (มะ-ลิ)	มะลิ (มะ-ลิ)	-
75.	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	-
76.	ยาดำ (ยา-ดำ)	ยาดำ (ยา-ดำ)	-
77.	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ)	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ))	-
78.	รากสาม (ราก-สาม)	รากสามสิบ (ราก-สาม-สิบ)	รากสามสิบ เป็นยาบำรุงสำหรับสตรีชั้นยอดตัวหนึ่ง ทำให้กลับมาเป็นสาวผิวพรรณเปล่งปลั่ง ชายเห็นชายชอบ ผัวรักผัวหลง กล่าวคือแม้อายุจะมากจนเข้าสามสิบปีแล้ว ยังคงความสวยงามและเปล่งปลั่งอยู่เช่นเดิม
79.	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	-
80.	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	-
81.	หมอไทย (หมอ-ไท)	สมอไทย (สะ-หมอ-ไท)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
82.	สะแหน้ (สะ-แหน้)	สะระแหน่ (สะ-ระ-แหน่)	สะระแหน่ถูกนำเข้ามาในเมืองไทยในช่วงสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยชาวอิตาเลียนชื่อนายสะระนี่
83.	หาหึง (หา-หึง)	มหาหิงค์ (มะ-หา-หิง)	-
84.	เห็ดขี้ฟาย (เห็ด-ขี้-ฟาย)	เห็ดขี้ควาย (เห็ด-ขี้-ควาย)	-
85.	อย้าสูบ (หย้า-สูบ)	ยาสูบ (ยา-สูบ)	-
86.	เอม (เอม)	ชะเอม (ชะ-เอม)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคำจากหมอพื้นบ้านภาคใต้โครงการวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ นายประภาส สุพรรณ

ส่วนที่ 1 รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ 1) หญิง ☐ 2) ชาย ☑ **2. อายุ** 60 ปี

3. เชื้อชาติ ไทย **4. ศาสนา** พุทธ

5. ที่อยู่ ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสด ☑ 2. คู่ ☐ 3. เป็นหม้าย ☐ 4. แยกกันอยู่

7. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ส่วนที่ 2 รายละเอียดข้อมูลประวัติความเป็นมาของคำที่สัมภาษณ์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
1.	กะดูกโค (กะ-ดูก-โค)	กระดูกโค (กะ-ดูก-โค)	-
2.	ประดู่ (กะ-โด)	ประดู่ (ประ-ดู่)	-
3.	กะทือ (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	-
4.	กเหนียด (กะ-เหนียด)	เสนียด (สะ-เหนียด)	-
5.	กไคร (ตะ-ไคร้)	ตะไคร้ (ตะ-ไคร้)	-
6.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-
7.	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
8.	กะดูกไก (กะ-ดูก-ไก)	กระดูกไก่ขาว (กระ-ดูก-ไก่-ขาว)	-
9.	กระเทียม (กะ-เทียม)	กระเทียม (กะ-เทียม)	กระเทียมเป็นพืชที่มีสรรพคุณเป็นยาช่วยขับความร้อนในร่างกาย
10.	กุด (ผัก-กุด)	ผักกูด (ผัก-กูด)	-
11.	กตูม (มะ-ตูม)	มะตูม (มะ-ตูม)	-
12.	กร่งเหม้า (กรง-เหม้า)	กรุงเขมา (กรุง-ขะ-เหมา)	-
13.	กานพลู (กาน-พลู)	กานพลู (กาน-พฺลู)	-
14.	กฤตหน้า (กริด-หน้า)	กฤษณา (กริด-สะ-หนา)	-
15.	กไหลเผือก (ไหล-เผือก)	ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)	-
16.	การบูร (กาน-บูน)	การบูร (กา-ระ-บูน)	-
17.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-
18.	กำซัม (กำ-ซำ)	มะหวด (มะ-หวด)	-
19.	กำหยาร (กำ-หยาน)	กำยาน (กำ-ยาน)	-
20.	เกลือ (เกฺลือ)	เกลือ (เกฺลือ)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
21.	กาฝาก (กา-ฝาก)	กาฝาก (กา-ฝาก)	-
22.	โกฐสอ (โกด-สอ)	โกฐสอ (โกด-สอ)	-
23.	โกศพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	โกฐพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	-
24.	ขี้กา (ขิ-กา)	ขี้กา (ขี้-กา)	-
25.	ขัดมอน (ขัด-มอน)	ขัดมอน (ขัด-มอน)	-
26.	เขาควาย (เขา-ควาย)	เขาควาย (เขา-ควาย)	-
27.	ไข่มุก (ไข่-มุก)	ไข่มุก (ไข่-มุก)	-
28.	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	-
29.	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	-
30.	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	-
31.	คราม เหล็กขูด (คราม-เหล็ก-ขูด)	คราม เถาว์ (คราม-เถา)	-
32.	ไครเครือ (ไคร-เครือ)	ไคร้เครือ (ไคร้-เครือ)	-
33.	จักจัน (จัก-จัน)	กระพี้นางนวล (กระ-พี้-นาง-นวน)	-
34.	จำปา (จำ-ปา)	จำปา (จำ-ปา)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
35.	เฉี่ยงภร้าดำ (เฉียง-พร้า-ดำ)	กระดูกไก่ดำ (กระ-ดูก-ไก่-ดำ)	-
36.	ชะมด (ชะ-มด)	ชะมด (ชะ-มด)	-
37.	ชมพู (ชม-พู)	ฝรั่ง (ฝะ-หรั่ง)	-
38.	หัวชาย (หัว-ชาย)	กระชาย (กระ-ชาย)	-
39.	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	-
40.	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	-
41.	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	-
42.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)	-
43.	ตำมลึง (ตำ-หลึง)	ตำลึง (ตำ-ลึง)	-
44.	ตีนเป็ด (ตีน-เป็ด)	สัตตบรรณ (สัด-ตะ-บัน)	-
45.	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	-
46.	เถ้าสะคาน (เถ้า-สะ-คาน)	เถาสะค้าน (เถ้า-สะ-คาน)	-
47.	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	-
48.	ทับทิม (ทับ-ทิม)	ทับทิม (ทับ-ทิม)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
49.	เทียนขาว (เทียน-ขาว)	ยี่หร่า (ยี่-หร่า)	-
50.	นมฟาย (นม-ฟาย)	นมควาย (นม-ควาย)	-
51.	นามตานซาย (นาม-ตาน-ซาย)	น้ำตาลทราย (น้ำ-ตาน-ซาย)	-
52.	นามสานทองน้ำ (นาม-สาน-ทอง)	ประสานทอง (นาม-สาน-ทอง)	-
53.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)	-
54.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
55.	ปุดคัน (ปุด-คัน)	ปุดคัน (ปุด-คัน)	-
56.	เปราะ (เปฺราะ)	เปราะ (เปฺราะ)	-
57.	หอยขม (หอย-ขม)	หอยขม (หอย-ขม)	-
58.	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	-
59.	ย่านนาง (ย่าน-นาง)	ย่านาง (ย่า-นาง)	-
60.	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	-
61.	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	-
62.	ผักหวาน (ผัก-หวาน)	ผักหวาน (ผัก-หวาน	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
63.	ฝ้ายเทศ (ฝ้าย-เทศ)	ฝ้าย (ฝ้าย)	-
64.	พลู (พฺลู)	พลู (พฺลู)	-
65.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
66.	พิษนาศน์ (พิด-หฺนาด)	พิษนาศน์ (พิด-สะ-หฺนาด)	-
67.	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	-
68.	ฟ้าลายโจน (ฟ้า-ลาย-โจน)	ฟ้าทะลายโจร (ฟ้า-ทะ-ลาย-โจน)	-
69.	เฟือง (เฟือง)	มะเฟือง (มะ-เฟือง)	-
70.	ขามป้อม (ขาม-ป้อม)	มะขามป้อม (มะ-ขาม-ป้อม)	-
71.	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	-
72.	มะหาด (มะ-หาด)	มะหาด (มะ-หาด)	พืชชนิดนี้จะเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณที่เป็นเนิน ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100-400 ม. หรือบริเวณที่เป็นชายหาด
73.	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เหมีย)	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เมีย)	-
74.	มะลิ (มะ-ลิ)	มะลิ (มะ-ลิ)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
75.	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	-
76.	ยาดำ (ยา-ดำ)	ยาดำ (ยา-ดำ)	-
77.	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ)	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ)	หญ้ามหาปราบเป็นหญ้าที่มีสรรพคุณเมื่อกินแล้วทำให้มีพละกำลัง ไม่รู้สึกเจ็บปวด
78.	รากสาม (ราก-สาม)	รากสามสิบ (ราก-สาม-สิบ)	
79.	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	-
80.	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	-
81.	หมอไทย (หมอ-ไท)	สมอไทย (สะ-หมอ-ไท)	-
82.	สะแหน้ (สะ-แหน้)	สะระแหน่ (สะ-ระ-แหน่)	-
83.	หาหึง (หา-หึง)	มหาหิงค์ (มะ-หา-หิง)	-
84.	เห็ดขี้ฟาย (เห็ด-ขี้-ฟาย)	เห็ดขี้ควาย (เห็ด-ขี้-ควาย)	-
85.	อย้าสูบ (หย้า-สูบ)	ยาสูบ (ยา-สูบ)	-
86.	เอม (เอม)	ชะเอม (ชะ-เอม)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคำจากหมอพื้นบ้านภาคใต้โครงการวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกชื่อสมุนไพรภาคใต้จากหนังสือบุดกับภาษาไทยมาตรฐาน

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ นางอุบล ตรีภักดิ์

ส่วนที่ 1 รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์

1. **เพศ** 1) หญิง ☑ 2) ชาย ☐ 2. **อายุ** 68 ปี
3. **เชื้อชาติ** ไทย 4. **ศาสนา** พุทธ
5. **ที่อยู่** ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
6. **สถานภาพสมรส**

☐ 1. โสด ☑ 2. คู่ ☐ 3. เป็นหม้าย ☐ 4. แยกกันอยู่

7. **ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด** ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส่วนที่ 2 รายละเอียดข้อมูลประวัติความเป็นมาของคำที่สัมภาษณ์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
1.	กะดูกโค (กะ-ดูก-โค)	กระดูกโค (กะ-ดูก-โค)	-
2.	กโด (กะ-โด)	ประดู่ (ประ-ดู่)	-
3.	กะทือ (กะ-ทือ)	กะทือ (กะ-ทือ)	-
4.	กเหนียด (กะ-เหนียด)	เสนียด (สะ-เหนียด)	-
5.	กไคร (ตะ-ไคร้)	ตะไคร้ (ตะ-ไคร้)	-
6.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
7.	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	กระดาดขาว (กะ-ดาด-ขาว)	-
8.	กะดูกไก (กะ-ดูก-ไก)	กระดูกไก่ขาว (กระ-ดูก-ไก่-ขาว)	-
9.	กระเทียม (กะ-เทียม)	กระเทียม (กะ-เทียม)	-
10.	กุด (ผัก-กุด)	ผักกูด (ผัก-กุด)	-
11.	กตูม (มะ-ตูม)	มะตูม (มะ-ตูม)	สมัยโบราณต้นมะตูม คนจะนิยมปลูกไว้ริมน้ำ ผลมะตูมที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ เมื่อร่วงลงน้ำจะทำให้เกิดเสียงดัง “ตูม” จึงให้ชื่อว่ามะตูมตามลักษณะของการเกิดเสียง
12.	กร่งเหม้า (กรง-เหม้า)	กรุงเขมา (กรุง-ขะ-เหมา)	-
13.	กานพลู (กาน-พลู)	กานพลู (กาน-พฺลู)	-
14.	กฤตหน้า (กริด-หน้า)	กฤษณา (กริด-สะ-หนา)	-
15.	กไหลเผือก (ไหล-เผือก)	ปลาไหลเผือก (ปลา-ไหล-เผือก)	-
16.	การบูร (กาน-บูน)	การบูร (กา-ระ-บูน)	-
17.	กำจาย (กำ-จาย)	กำจาย (กำ-จาย)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
18.	กำซัม (กำ-ซำ)	มะหวด (มะ-หวด)	-
19.	กำหยาร (กำ-หยาน)	กำยาน (กำ-ยาน)	-
20.	เกลือ (เกฺลือ)	เกลือ (เกฺลือ)	-
21.	กาฝาก (กา-ฝาก)	กาฝาก (กา-ฝาก)	-
22.	โกฐสอ (โกด-สอ)	โกฐสอ (โกด-สอ)	-
23.	โกศพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	โกฐพุงปลา (โกด-พุง-ปลา)	-
24.	ขี้กา (ขิ-กา)	ขี้กา (ขี้-กา)	-
25.	ขัดมอน (ขัด-มอน)	ขัดมอน (ขัด-มอน)	-
26.	เขาควาย (เขา-ควาย)	เขาควาย (เขา-ควาย)	-
27.	ไข่มุก (ไข่-มุก)	ไข่มุก (ไข่-มุก)	-
28.	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	ไข่ไก่ (ไข่-ไก่)	-
29.	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	ขี้เหล็ก (ขี้-เหล็ก)	-
30.	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	คนทีสอ (คน-ที-สอ)	-
31.	คราม เหล็กขูด (คราม-เหล็ก-ขูด)	คราม เถาว์ (คราม-เถา)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
32.	ไครเครือ (ไคร-เครือ)	ไคร้เครือ (ไคร้-เครือ)	-
33.	จักจัน (จัก-จัน)	กระพี้นางนวล (กระ-พี้-นาง-นวน)	-
34.	จำปา (จำ-ปา)	จำปา (จำ-ปา)	-
35.	เฉี่ยงภร้าดำ (เฉียง-พร้า-ดำ)	กระดูกไก่ดำ (กระ-ดูก-ไก่-ดำ)	เฉียงพร้าดำ เป็นพืชที่มีสรรพคุณเป็นยา ใช้รักษาอาการไข้กาฬ
36.	ชะมด (ชะ-มด)	ชะมด (ชะ-มด)	-
37.	ชมพู (ชม-พู)	ฝรั่ง (ฝะ-หรั่ง)	-
38.	หัวชาย (หัว-ชาย)	กระชาย (กระ-ชาย)	-
39.	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	ชุมเห็ด (ชุม-เห็ด)	-
40.	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	ดอกบัวนิลุบล (ดอก-บัว-นิ-ลุ-บน)	-
41.	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	ดีงูเหลือม (ดี-งู-เหลือม)	-
42.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)	-
43.	ตำมลึง (ตำ-หลึง)	ตำลึง (ตำ-ลึง)	-
44.	ตีนเป็ด (ตีน-เป็ด)	สัตตบรรณ (สัด-ตะ-บัน)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
45.	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	ถั่วแปบ (ถั่ว-แปบ)	-
46.	เถ้าสะคาน (เถ้า-สะ-คาน)	เถาสะค้าน (เถ้า-สะ-คาน)	-
47.	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	ทองหลาง (ทอง-หลาง)	-
48.	ทับทิม (ทับ-ทิม)	ทับทิม (ทับ-ทิม)	-
49.	เทียนขาว (เทียน-ขาว)	ยี่หร่า (ยี่-หร่า)	-
50.	นมฟาย (นม-ฟาย)	นมควาย (นม-คฺวาย)	-
51.	นามตานซาย (นาม-ตาน-ซาย)	น้ำตาลทราย (น้ำ-ตาน-ซาย)	-
52.	นามสานทองน้ำ (นาม-สาน-ทอง)	ประสานทอง (นาม-สาน-ทอง)	-
53.	เดือชุมพร (เดือ-ชุม-พ้อน)	มะเดื่อชุมพร (มะ-เดือ-ชุม-พ้อน)	-
54.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
55.	ปุดคัน (ปุด-คัน)	ปุดคัน (ปุด-คัน)	-
56.	เปราะ (เปฺราะ)	เปราะ (เปฺราะ)	-
57.	หอยขม (หอย-ขม)	หอยขม (หอย-ขม)	-
58.	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	ใบตองแห้ง (ใบ-ตอง-แห้ง)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
59.	ย่านนาง (ย่าน-นาง)	ย่านาง (ย่า-นาง)	-
60.	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	ผักบุ้ง (ผัก-บุ้ง)	-
61.	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	ผักปรัง (ผัก-ปรัง)	-
62.	ผักหวาน (ผัก-หวาน)	ผักหวาน (ผัก-หวาน)	-
63.	ฝ้ายเทศ (ฝ้าย-เทศ)	ฝ้าย (ฝ้าย)	-
64.	พลู (พฺลู)	พลู (พฺลู)	-
65.	นำหมากดิบ (นำ-หมาก-ดิบ)	น้ำหมากดิบ (น้ำ-หมาก-ดิบ)	-
66.	พิษนาศน์ (พิด-หฺนาด)	พิษนาศน์ (พิด-สะ-หฺนาด)	พิษนาศน์ เป็นคำที่มาจากสรรพคุณ ที่สามารถดับพิษกาฬที่ทำให้หมดสติพูดไม่ออก หรืออีกนัยหนึ่งคือสามารถทำลายสิ่งที่อันตรายแก่ร่างกายให้หมดไป
67.	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	พุมเรียง (พุม-มะ-เรียง)	-
68.	ฟ้าลายโจน (ฟ้า-ลาย-โจน)	ฟ้าทะลายโจร (ฟ้า-ทะ-ลาย-โจน)	-
69.	เฟือง (เฟือง)	มะเฟือง (มะ-เฟือง)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
70.	ขามป้อม (ขาม-ป้อม)	มะขามป้อม (มะ-ขาม-ป้อม)	-
71.	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	มะงั่ว (มะ-งั่ว)	-
72.	มะหาด (มะ-หาด)	มะหาด (มะ-หาด)	-
73.	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เหมีย)	หมากผู้หมากเมีย (หมาก-ผู้-หมาก-เมีย)	-
74.	มะลิ (มะ-ลิ)	มะลิ (มะ-ลิ)	-
75.	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	ถั่วเขียว (มะ-เล็ด-ถั่ว-เขียว)	-
76.	ยาดำ (ยา-ดำ)	ยาดำ (ยา-ดำ)	-
77.	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ)	หญ้ามหาปราบ (หญ้า-มะ-หา-ปฺราบ)	-
78.	รากสาม (ราก-สาม)	รากสามสิบ (ราก-สาม-สิบ)	-
79.	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	เล็บมือนาง (เล็บ-มือ-นาง)	-
80.	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	ว่านน้ำ (ว่าน-น้ำ)	-
81.	หมอไทย (หมอ-ไท)	สมอไทย (สะ-หมอ-ไท)	-
82.	สะแหน้ (สะ-แหน้)	สะระแหน่ (สะ-ระ-แหน่)	-
83.	หาหึง (หา-หึง)	มหาหิงค์ (มะ-หา-หิง)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลำดับ	ภาษาถิ่นใต้ในหนังสือบุด	ภาษาไทยมาตรฐาน	ประวัติความเป็นมาของคำ
84.	เห็ดขี้ฟาย (เห็ด-ขี้-ฟาย)	เห็ดขี้ควาย (เห็ด-ขี้-ควาย)	-
85.	อย้าสูบ (หย้า-สูบ)	ยาสูบ (ยา-สูบ)	-
86.	เอม (เอม)	ชะเอม (ชะ-เอม)	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 1

เลขหมู่ ๖๑๕.๒ เลขทะเบียนเดิม ๐๐๑๑๓๕

เลขทะเบียนใหม่ ๐๐๙๐

สถานที่เก็บ ☑ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ☐ อื่น ๆ _____

ชื่อเรื่อง ตำรายา ความยาว ๑ เล่ม

ประเภท/หมวดหมู่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สภาพ ☑ สมบูรณ์ ☐ ชำรุด

ลักษณะต้นฉบับ ☐ บุดดำ ☑ บุดขาว ☑ ไมโครฟิล์ม ☐ สมุดตัดลอก ☐ ถ่ายสำเนา

ขนาด ๑๖ x ๑๗ ซ.ม. จำนวน ๒๘ หน้า ☐ ภาพ

ชนิดอักษร ☑ ไทย ☐ ขอม ☐ ไทยปนขอม ปริวรรต ☐ แล้ว ☑ ยัง

ภาษา ☑ ไทย ☐ บาลี ☐ ไทยปนบาลี การพิมพ์ ☐ แล้ว ☑ ยัง

รูปแบบการประพันธ์ ☐ กาพย์ ☐ กลอน ☐ โคลง ☐ ฉันท์ ☐ ร่าย ☑ ร้อยแก้ว ☐ ประสม

ที่มา _____

_____ ☑ ไม่ปรากฏ

ข้อความวรรคต้น ๏ สิทธิการยา หยาฟยารา

_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

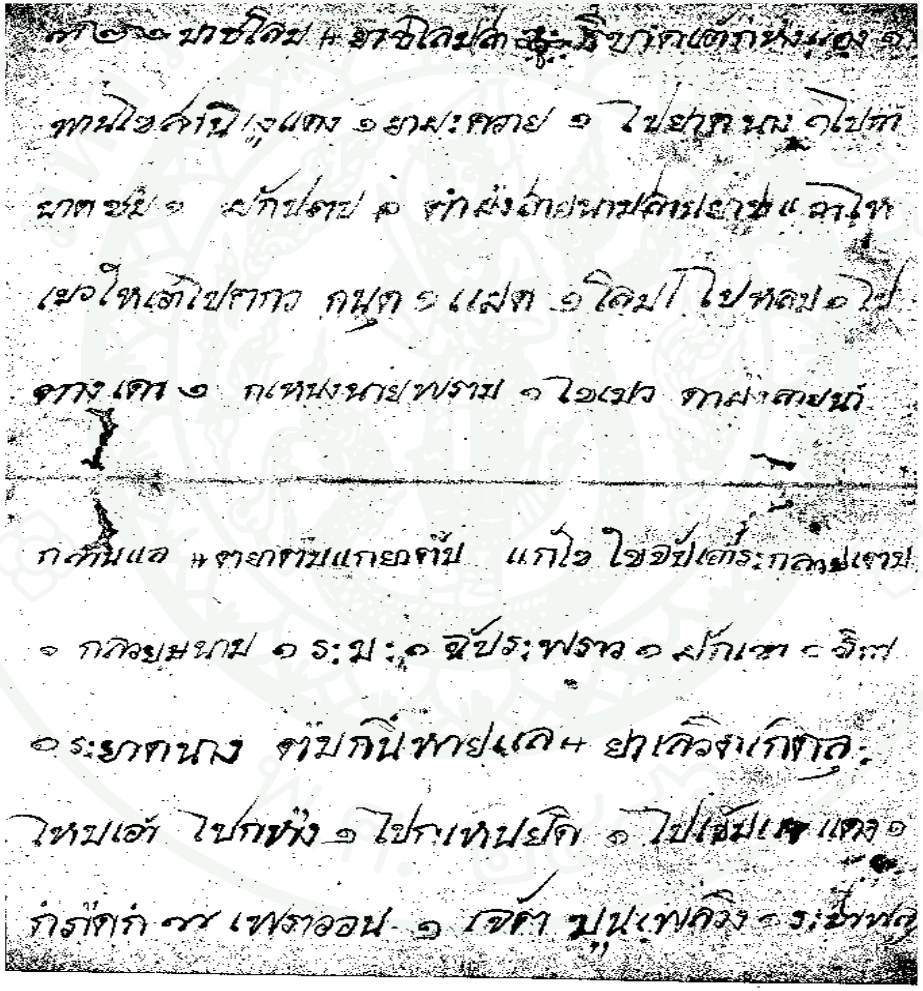

หนังสือบุดเล่มที่ 2

เลขหมู่ ไร.ส.๑๑ เลขทะเบียนเดิม ๐๐๑๐๕๖

เลขทะเบียนใหม่ ๑๐๓๙๕

สถานที่เก็บ ☒ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ☐ อื่น ๆ _____

ชื่อเรื่อง ศิราชุด ความยาว ๑ เล่ม

ประเภท/หมวดหมู่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สภาพ ☒ สมบูรณ์ ☐ ชำรุด

ลักษณะต้นฉบับ ☐ บุดดำ ☒ บุดขาว ☒ ไมโครฟิล์ม ☐ สมุดคัดลอก ☐ ถ่ายสำเนา

ขนาด ๒๕ x ๒๑๙ ซ.ม. จำนวน ๒๑๐ หน้า ๖ ภาพ

ชนิดอักษร ☒ ไทย ☐ ขอม ☐ ไทยปนขอม ปริวรรต ☐ แล้ว ☒ ยัง

ภาษา ☒ ไทย ☐ บาลี ☐ ไทยปนบาลี การพิมพ์ ☐ แล้ว ☒ ยัง

รูปแบบการประพันธ์ ☐ กาพย์ ☐ กลอน ☐ โคลง ☐ ฉันท์ ☐ ร่าย ☐ ร้อยแก้ว ☐ ประสม

พิมพ์ _____

_____ ☒ ไม่ปรากฏ

ข้อความเริ่มต้น ปีมะโรง ๆ

_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

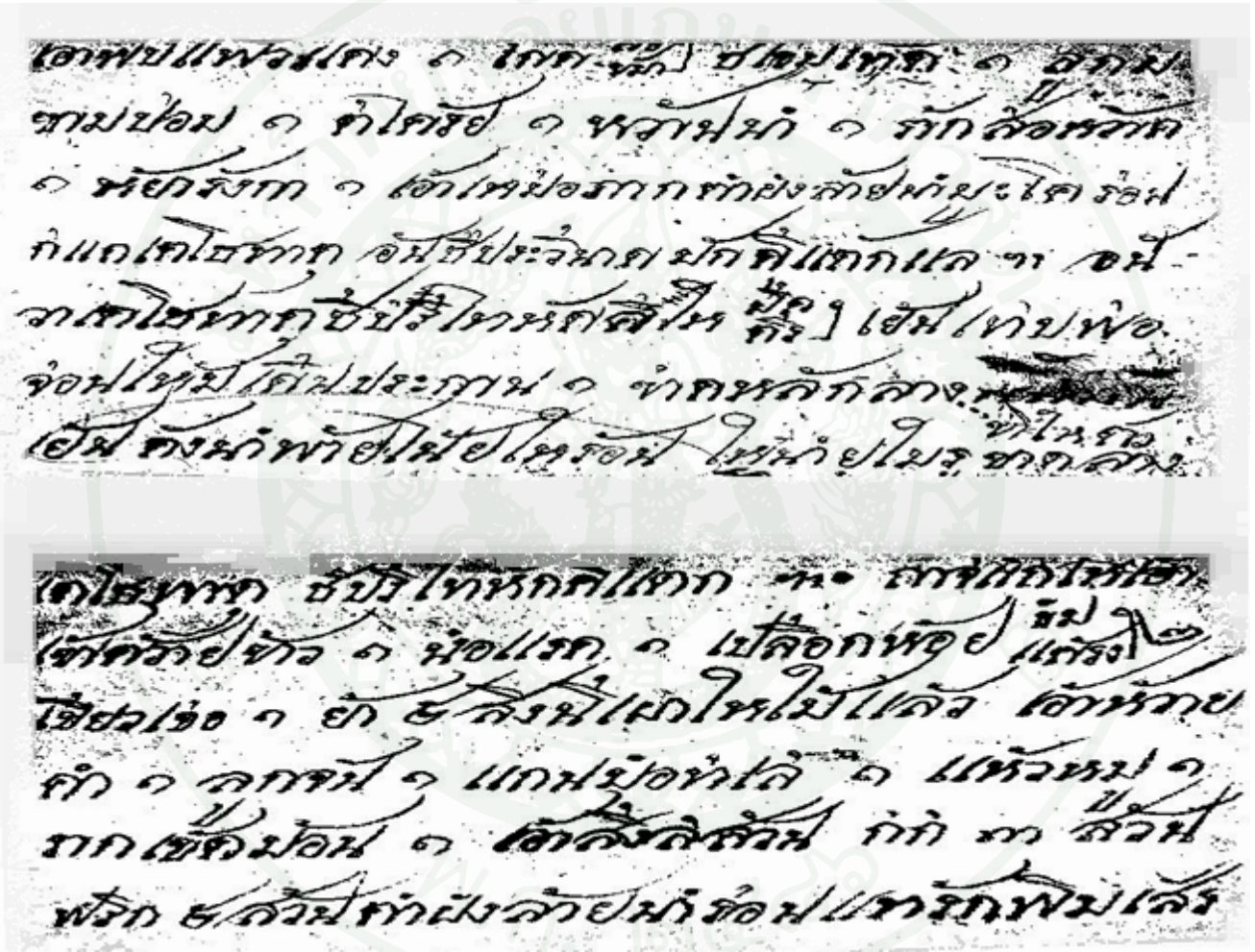

หนังสือบุดเล่มที่ 3

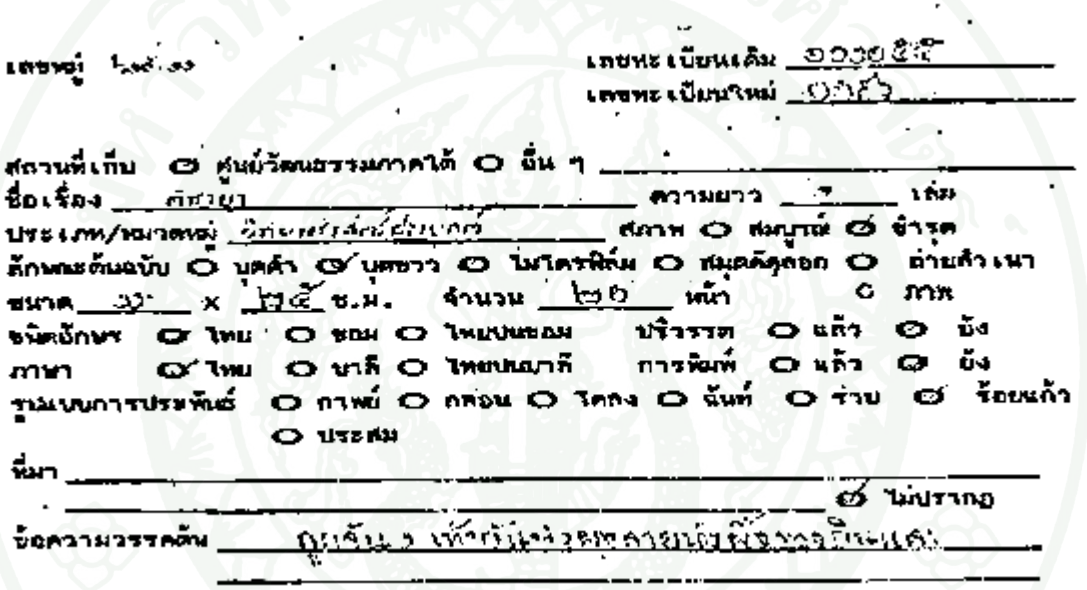

เลขหมู่ [illegible] เลขทะเบียนเดิม [illegible]
เลขทะเบียนใหม่ [illegible]

สถานที่เก็บ ● ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____
ชื่อเรื่อง [illegible] ความยาว [illegible] เล่ม
ประเภท/หมวดหมู่ [illegible] สภาพ ○ สมบูรณ์ ● ชำรุด
ลักษณะต้นฉบับ ○ บุดดำ ● บุดขาว ○ ไมโครฟิล์ม ○ สมุดดัดลอก ○ ถ่ายสำเนา
ขนาด [illegible] x [illegible] ซ.ม. จำนวน [illegible] หน้า ○ ภาพ
อักษรที่ใช้ ● ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม ปริวรรต ○ แล้ว ● ยัง
ภาษา ● ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การพิมพ์ ○ แล้ว ● ยัง
รูปแบบการประพันธ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ● ร้อยแก้ว
○ ประสม

ที่มา _____
_____ ● ไม่ปรากฏ
ข้อความวรรคต้น [illegible]
_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 4

เลขหมู่ ๖๙๕.๑๑ เลขทะเบียนเดิม _____

เลขทะเบียนใหม่ ๐๕๙๖

สถานที่เก็บ ๏ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____

ชื่อเรื่อง ตำรับยา ความยาว ๑ เล่ม

ประเภท/หมวดหมู่ วัฒนธรรมสัมพันธ์ สภาพ ๏ สมบูรณ์ ○ ชำรุด

ลักษณะต้นฉบับ ○ บุดดำ ๏ บุดขาว ๏ ไมโครฟิล์ม ○ สมุดคัดลอก ○ อ่านสำเนา

ขนาด ๑๕ x ๑๕ ซ.ม. จำนวน ๕๔ หน้า ○ ภาค

ชนิดอักษร ๏ ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม ปริวรรต ○ แล้ว ๏ ยัง

ภาษา ๏ ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การวิจัย ○ แล้ว ๏ ยัง

รูปแบบการประพันธ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ๏ ร้อยแก้ว

○ ประสม

ที่มา _____

_____ ๏ ไม่ปรากฏ

ข้อความสารบัญ ตำรับยาเจ้าจิงเดินโบกิด

_____

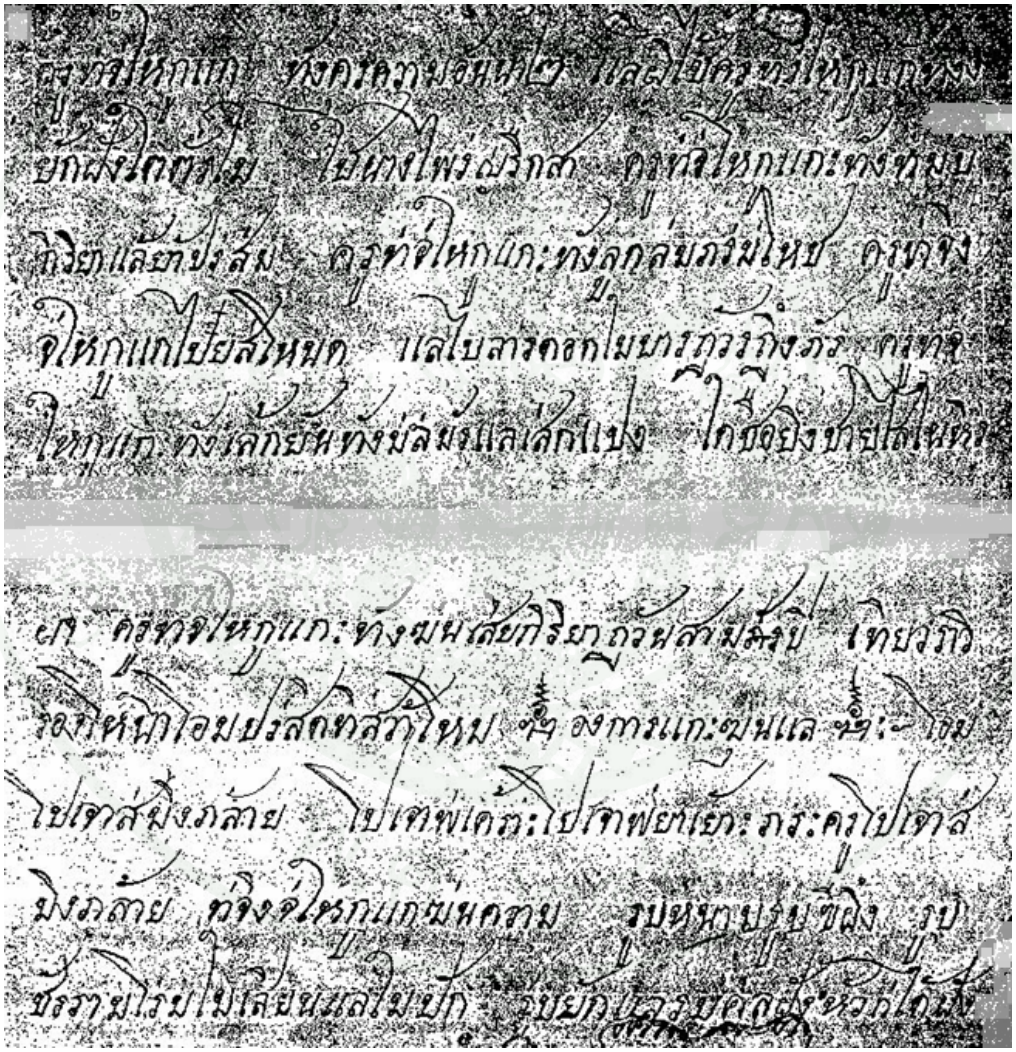

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 5

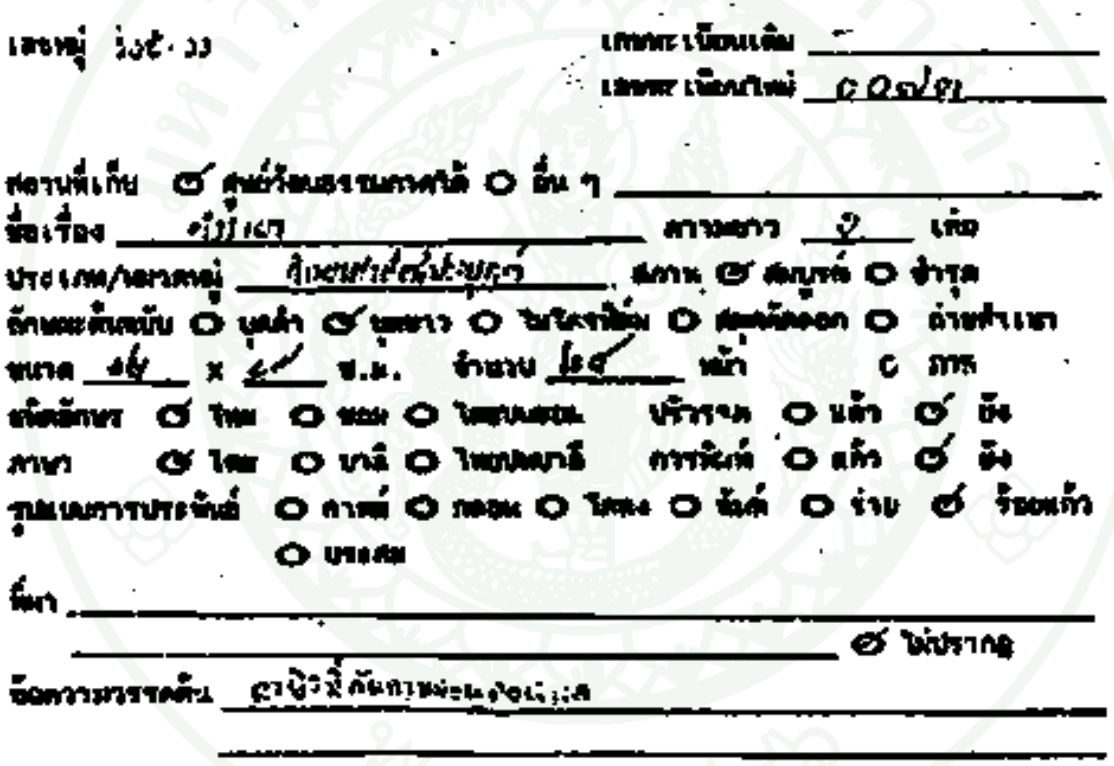

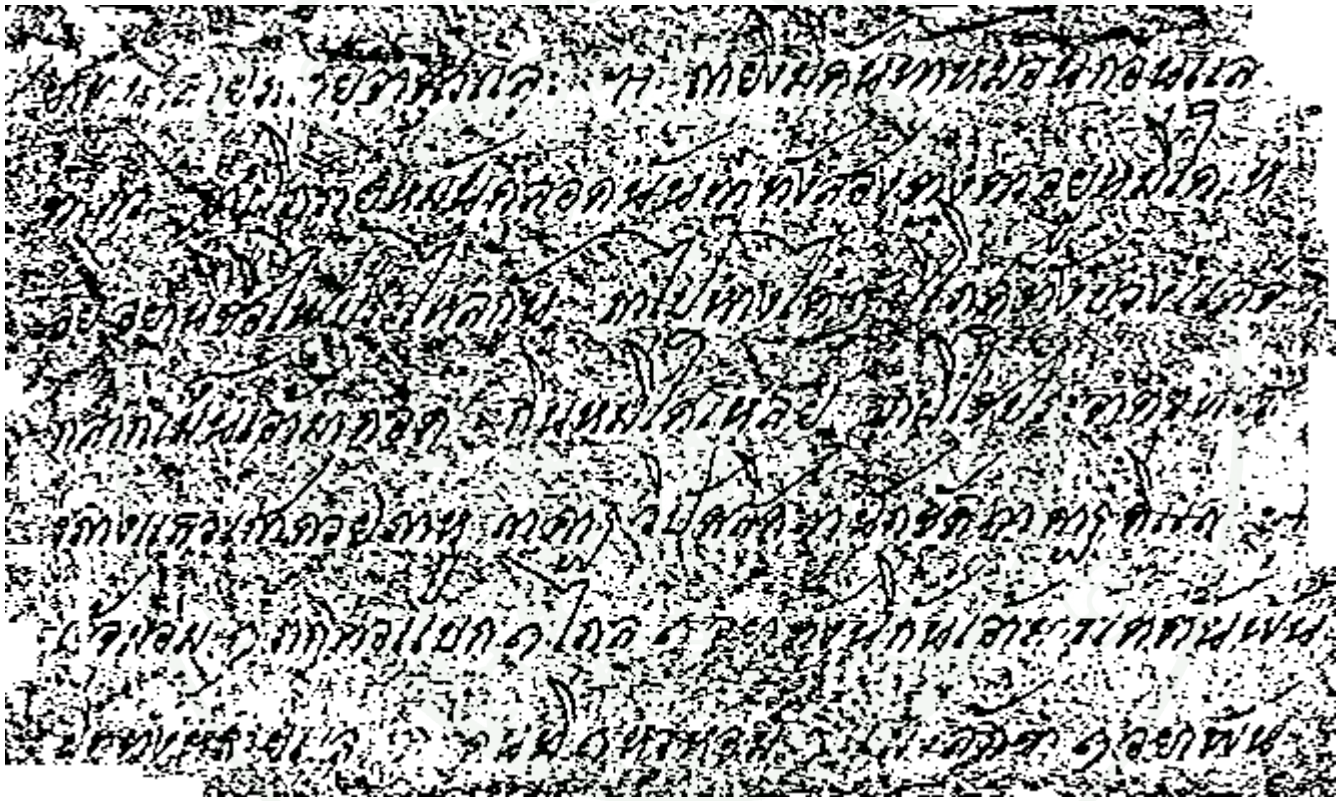

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 6

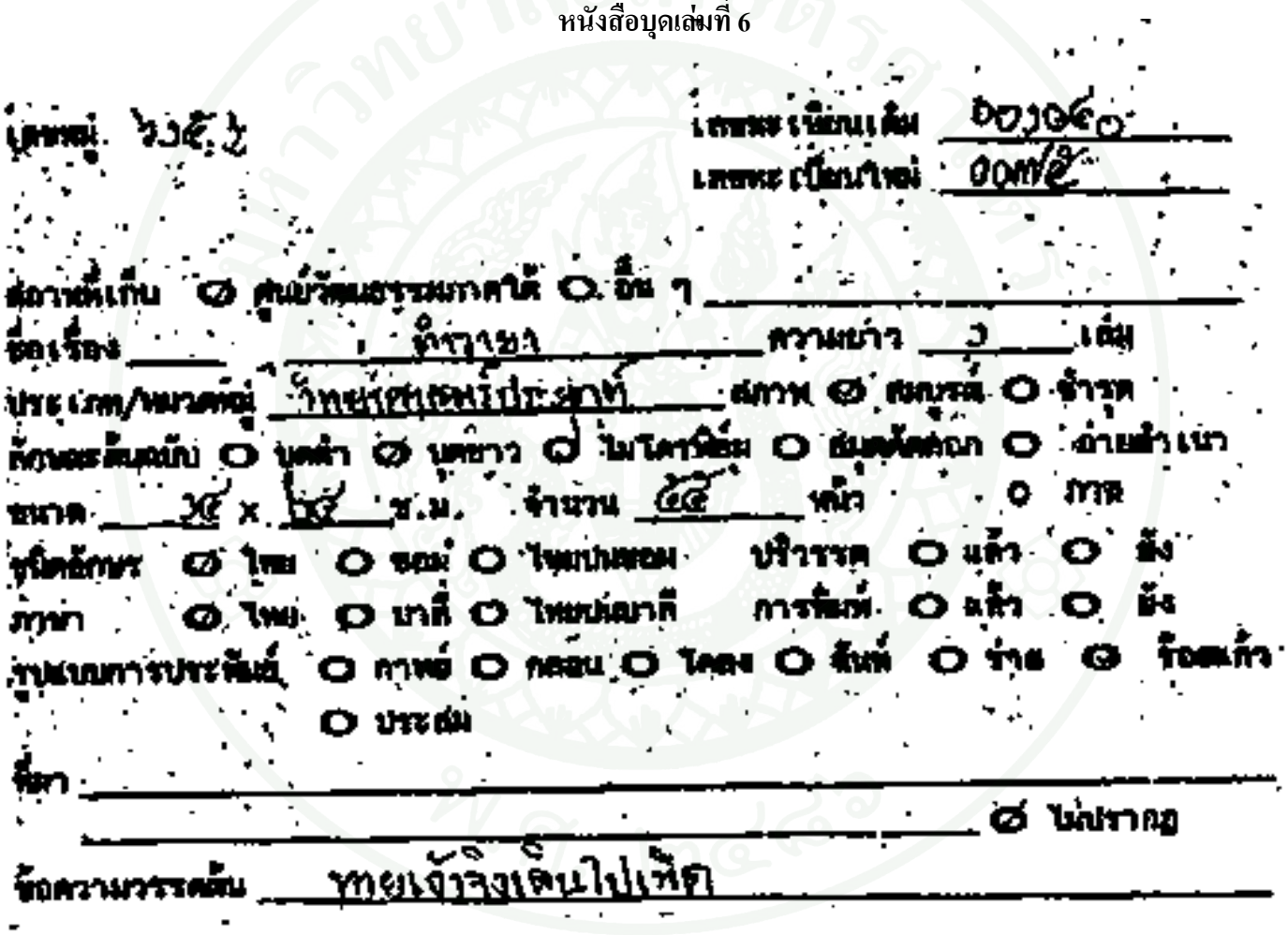

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

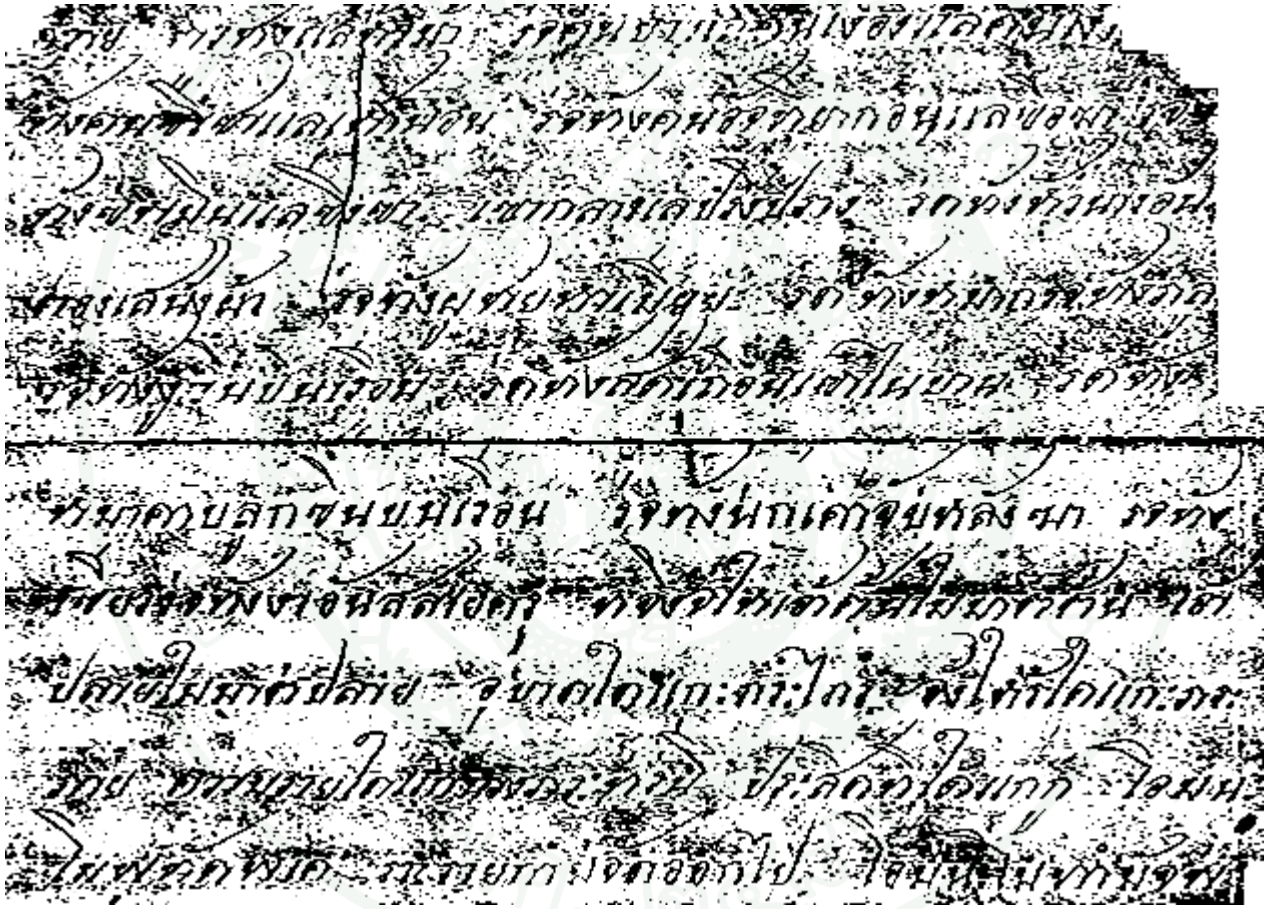

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 7

เลขหมู่ ๑๗๓.๕

เลขทะเบียนเดิม _____

เลขทะเบียนใหม่ ๖๑๔๑๑

สถานที่เก็บ ○ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____

ชื่อเรื่อง ปันหา ยา ความยาว ๒ เล่ม

ประเภท/หมวดหมู่ ตำรายา สภาพ ○ สมบูรณ์ ◎ ชำรุด

ลักษณะต้นฉบับ ○ บุดดำ ◎ บุดขาว ○ ไมโครฟิล์ม ○ ฟิมล์สไลด์ ○ ถ่ายสำเนา

ขนาด ๑๕ x ๑๙ ซ.ม. จำนวน ๑๗ หน้า ○ ภาพ

ชนิดอักษร ◎ ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม ปริวรรต ○ แล้ว ◎ ยัง

ภาษา ◎ ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การจัดทำ ○ แล้ว ◎ ยัง

รูปแบบการประพันธ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ◎ ร้อยแก้ว

○ ประสม

ที่มา _____

_____ ◎ ไม่ปรากฏ

ข้อความเบื้องต้น _____

_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

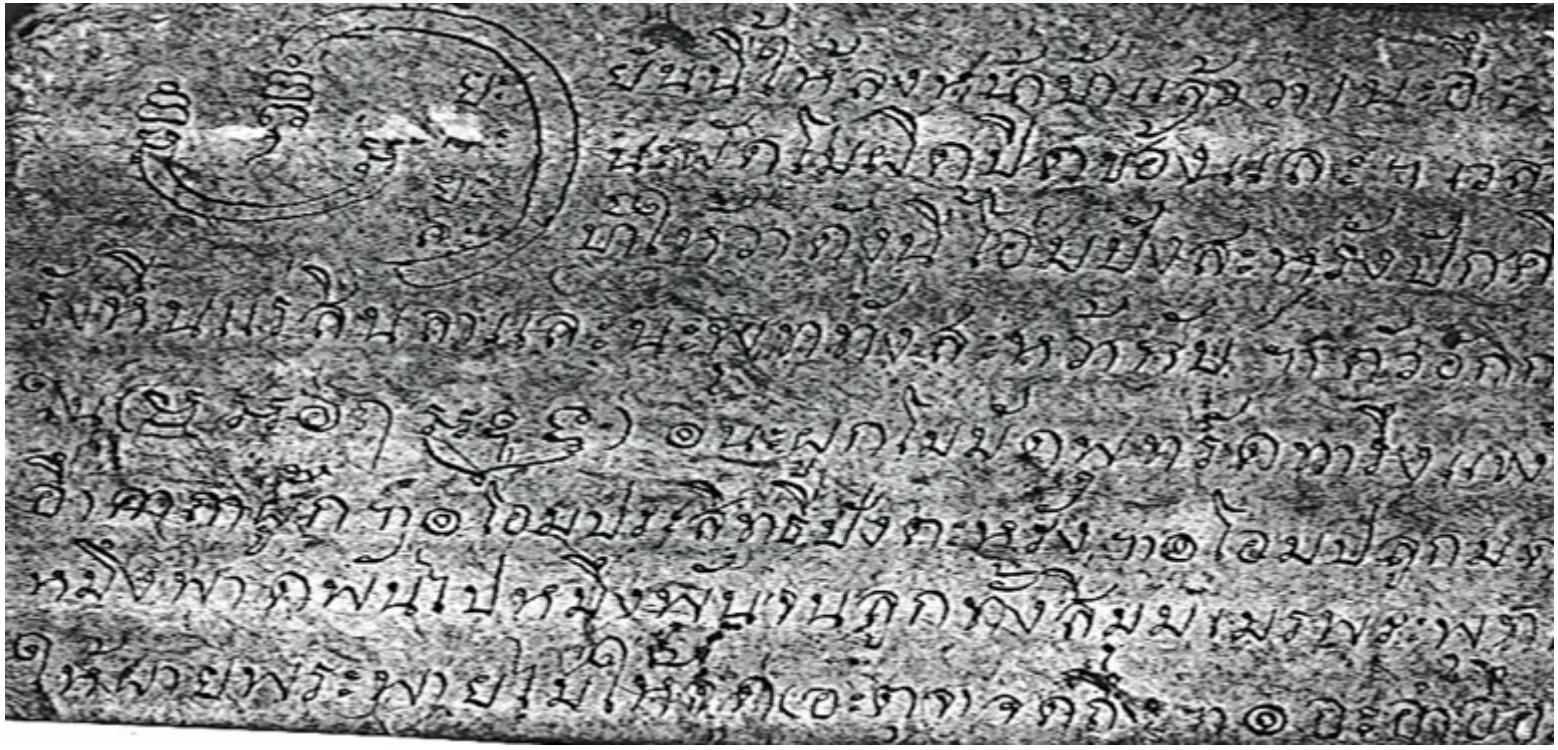

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือบุดเล่มที่ 8

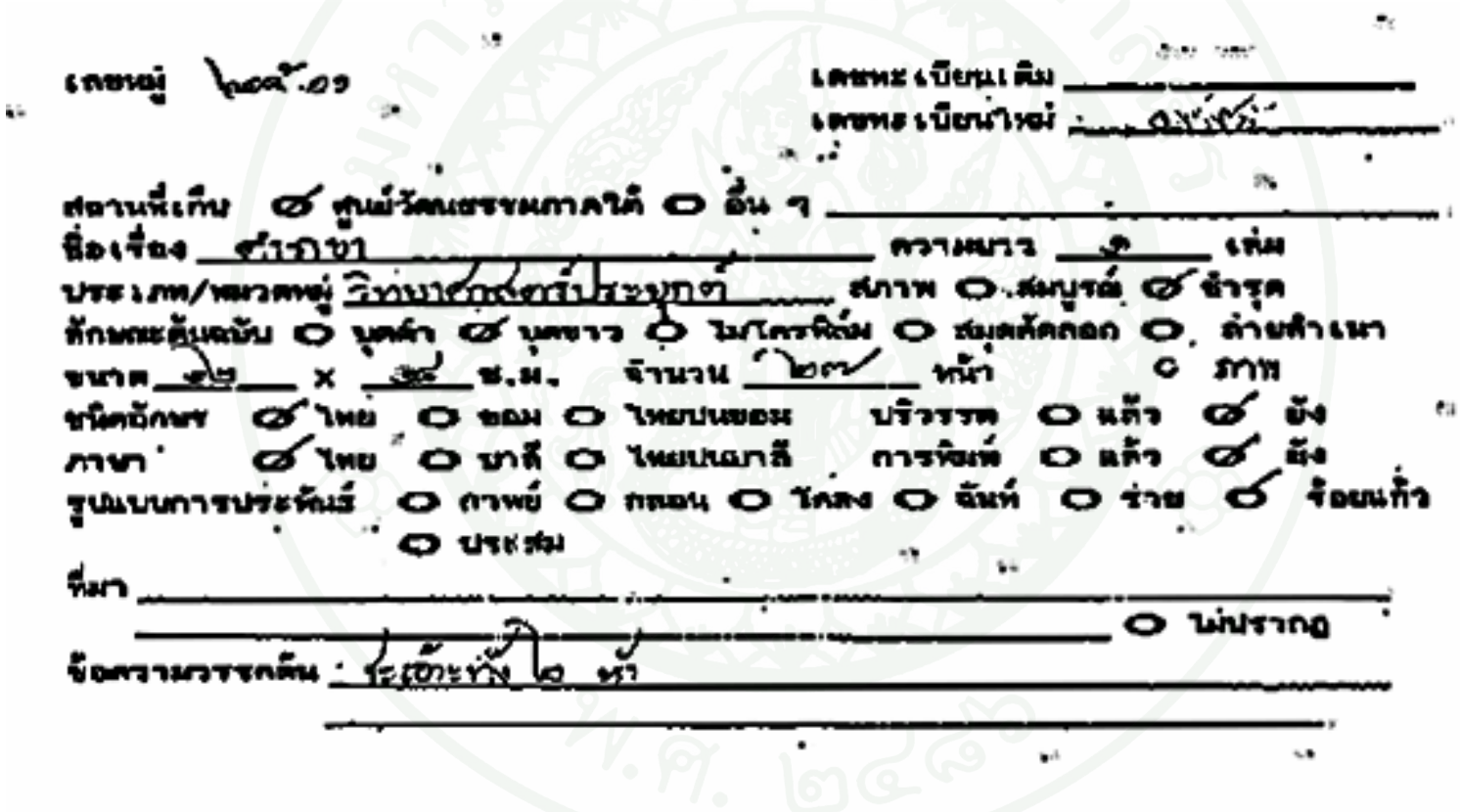

เลขหมู่ ๒๑๙.๐๑ เลขทะเบียนเดิม _____
เลขทะเบียนใหม่ _____

สถานที่เก็บ ● ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____
ชื่อเรื่อง ตำรายา ความยาว ๒ เล่ม
ประเภท/หมวดหมู่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สภาพ ○ สมบูรณ์ ● ชำรุด
ลักษณะตู้เอกสาร ○ บุดดำ ● บุดขาว ○ ไมโครฟิล์ม ○ ชุดสัดลอก ○ ถ่ายสำเนา
ขนาด ๑๒ x ๓๕ ซ.ม. จำนวน ๒๙ หน้า ○ ภาพ
ชนิดอักษร ● ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม บริวรรต ○ แล้ว ● ยัง
ภาษา ● ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การพิมพ์ ○ แล้ว ● ยัง
รูปแบบการประพันธ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ● ร้อยแก้ว
○ ประสม
ที่มา _____
_____ ○ ไม่ปรากฏ
ข้อความควรรู้เพิ่มเติม : ชำรุดเสียหาย ๒ หน้า
_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

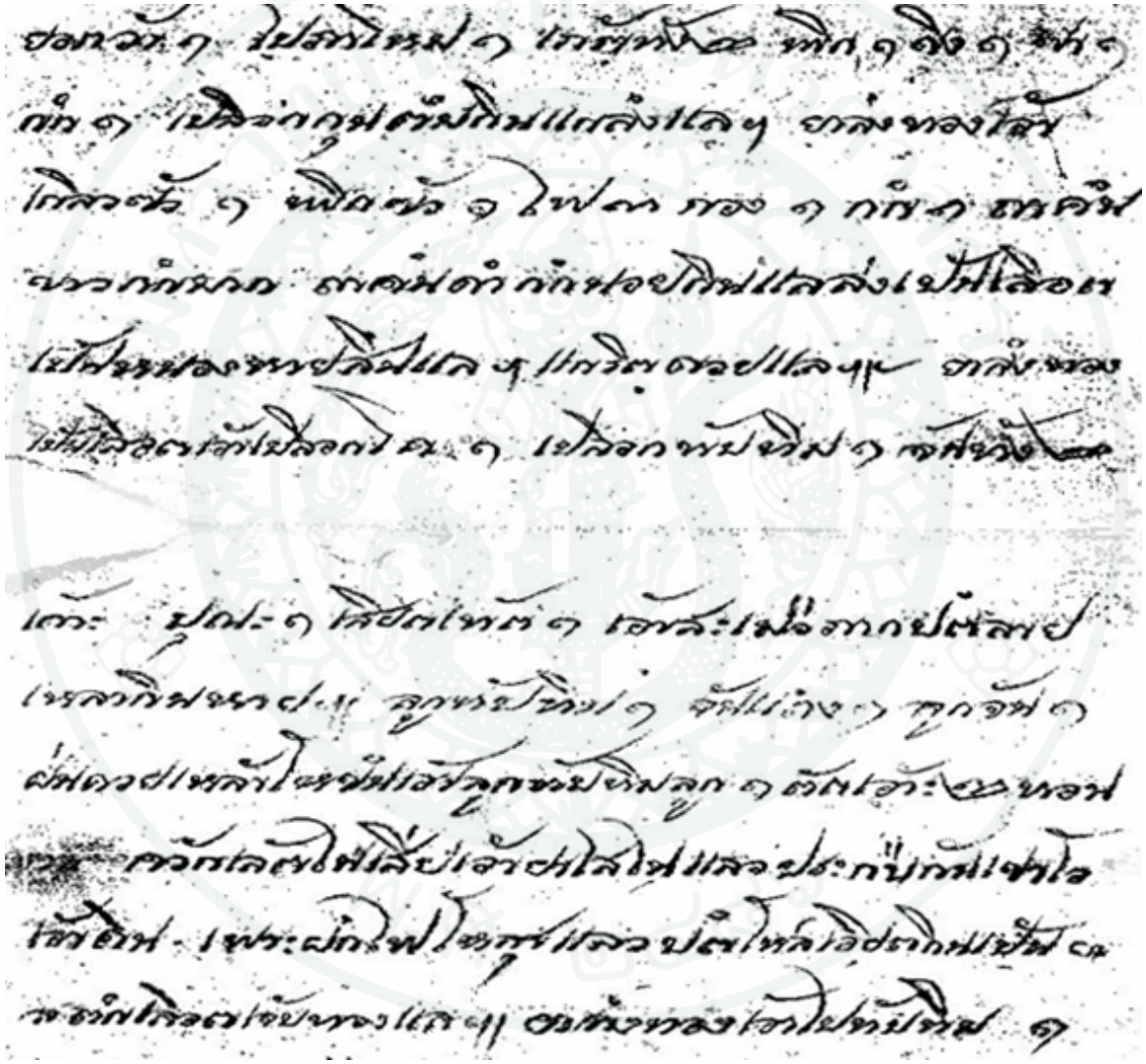

หนังสือบุดเล่มที่ 9

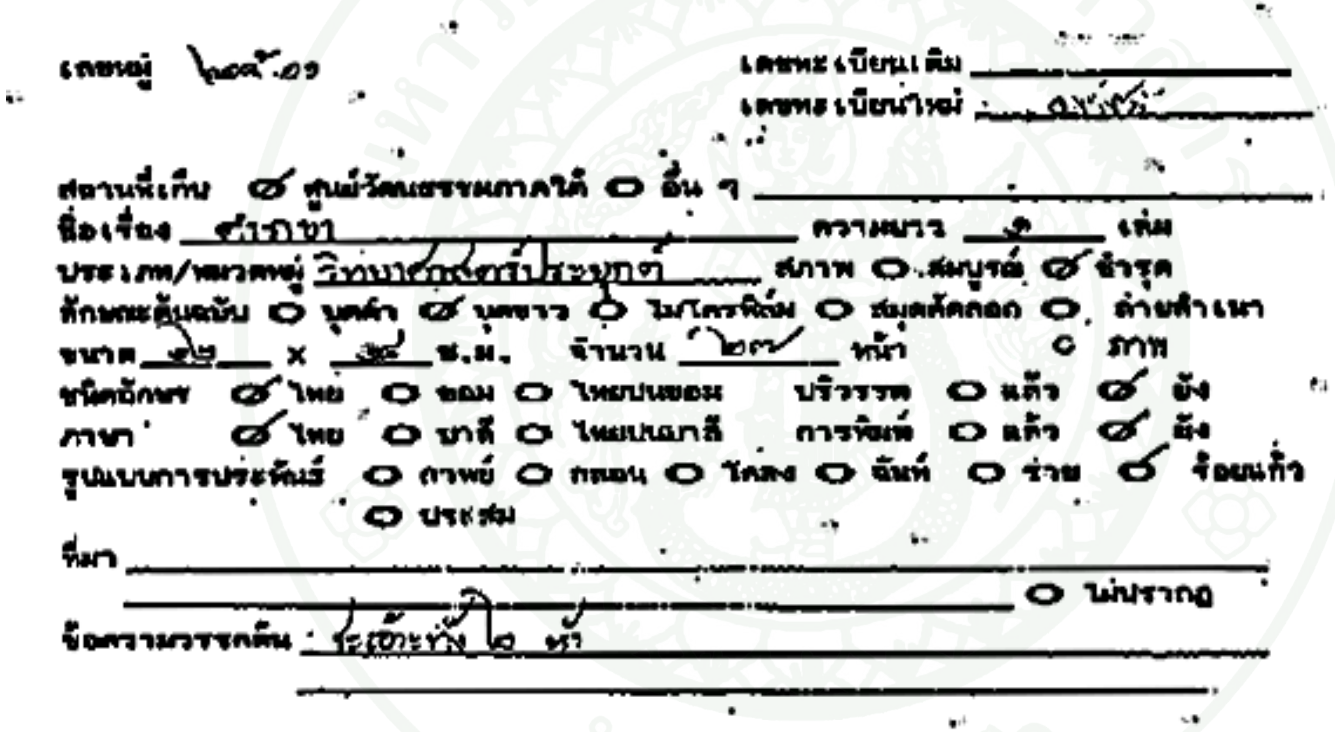

เลขหมู่ ๒๐๙.๐๑ เลขทะเบียนเดิม _____
เลขทะเบียนใหม่ ๐๐๐๙๐๙

สถานที่เก็บ ● ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____
ชื่อเรื่อง ตำรายา ความยาว ๕ เล่ม
ประเภท/หมวดหมู่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สภาพ ○ สมบูรณ์ ● ชำรุด
ลักษณะตู้เอกสาร ○ บุด้า ● บุขาว ○ ไมโครฟิล์ม ○ สมุดคัดลอก ○ ต้นฉบับ
ขนาด ๔๒ x ๑๕ ซ.ม. จำนวน ๒๙ หน้า ○ ภาพ
ชนิดอักษร ● ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม ปริวรรต ○ แล้ว ● ยัง
ภาษา ● ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การพิมพ์ ○ แล้ว ● ยัง
รูปแบบการประดิษฐ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ● ร้อยแก้ว
○ ประสม
ที่มา _____
_____ ○ ไม่ปรากฏ
ข้อความสรรคดัน : ระเอียดทั้ง ๒ หน้า
_____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

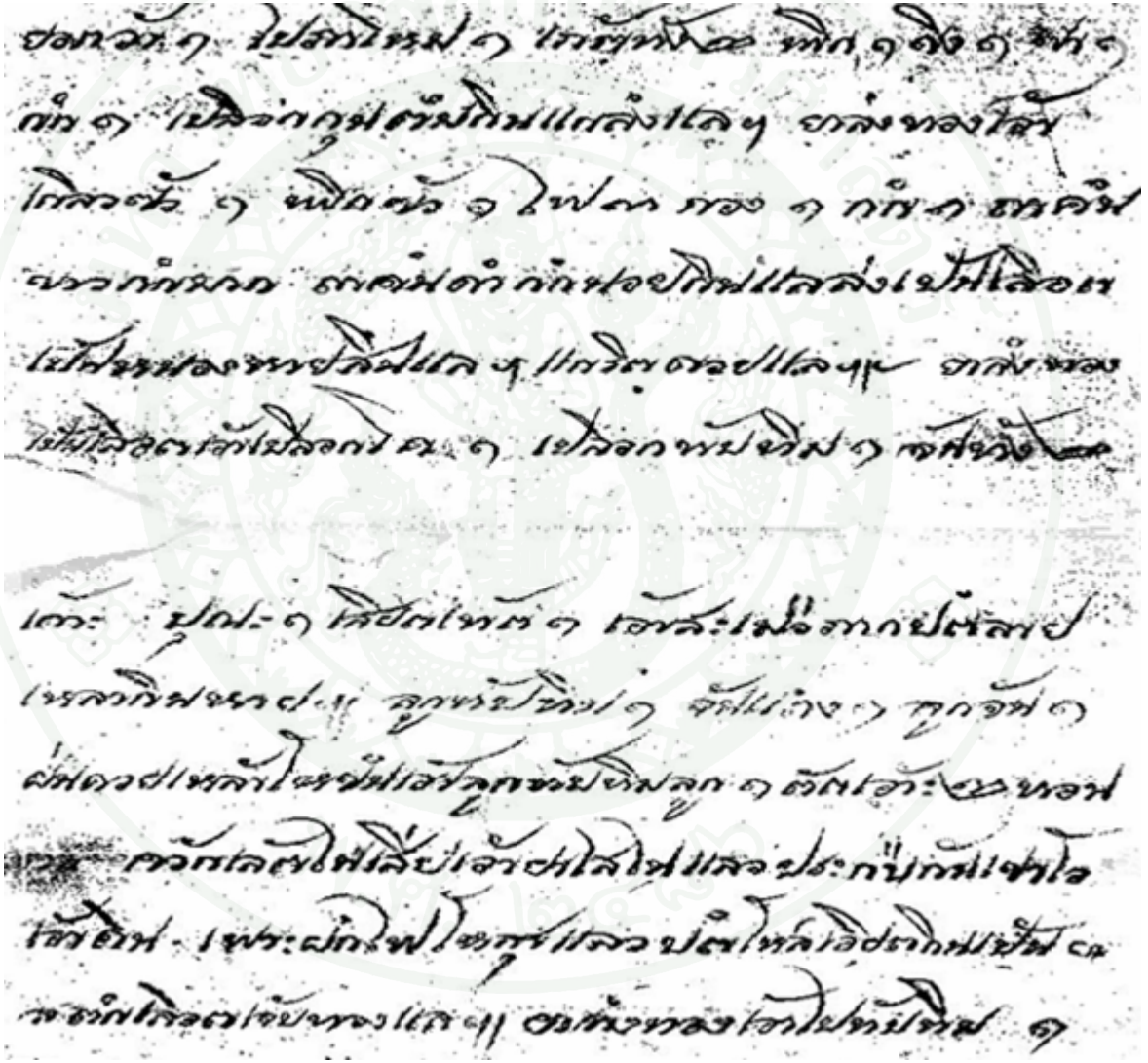

หนังสือบุดเล่มที่ 10

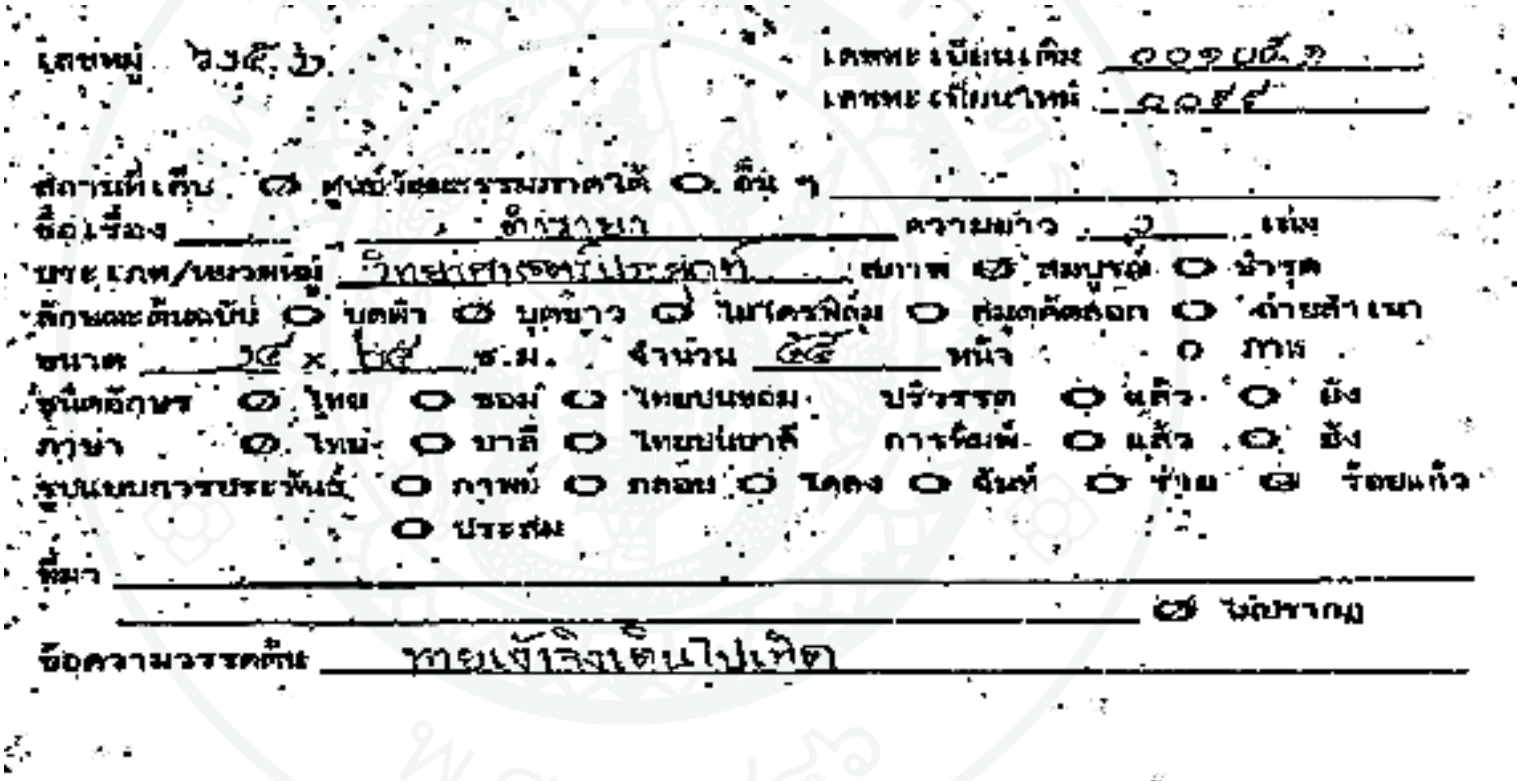

เลขหมู่ ๖๑๕๖ เลขทะเบียนเดิม ๐๐๑๐๕๖
เลขทะเบียนใหม่ ๔๐๕๕

สถานที่เก็บ ● ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ○ อื่น ๆ _____
ชื่อเรื่อง _____ คำกาพย์ _____ ความยาว ๓ แผ่น
ประเภท/หมวดหมู่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สภาพ ● สมบูรณ์ ○ ชำรุด
ลักษณะต้นฉบับ ○ บุดดำ ● บุดขาว ● ไมโครฟิล์ม ○ สำเนาถ่าย ○ ถ่ายสำเนา
ขนาด ๒๕ x ๖๕ ซ.ม. จำนวน ๕๕ หน้า ○ ภาพ
ชนิดอักษร ● ไทย ○ ขอม ○ ไทยปนขอม ปริวรรต ○ แล้ว ○ ยัง
ภาษา ● ไทย ○ บาลี ○ ไทยปนบาลี การจัดพิมพ์ ○ แล้ว ○ ยัง
รูปแบบการประพันธ์ ○ กาพย์ ○ กลอน ○ โคลง ○ ฉันท์ ○ ร่าย ● ร้อยแก้ว
○ ประสม
ที่มา _____
_____ ● ไม่ปรากฏ
ข้อความเบื้องต้น ทายเข้าลิงเข้นไปเทิด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

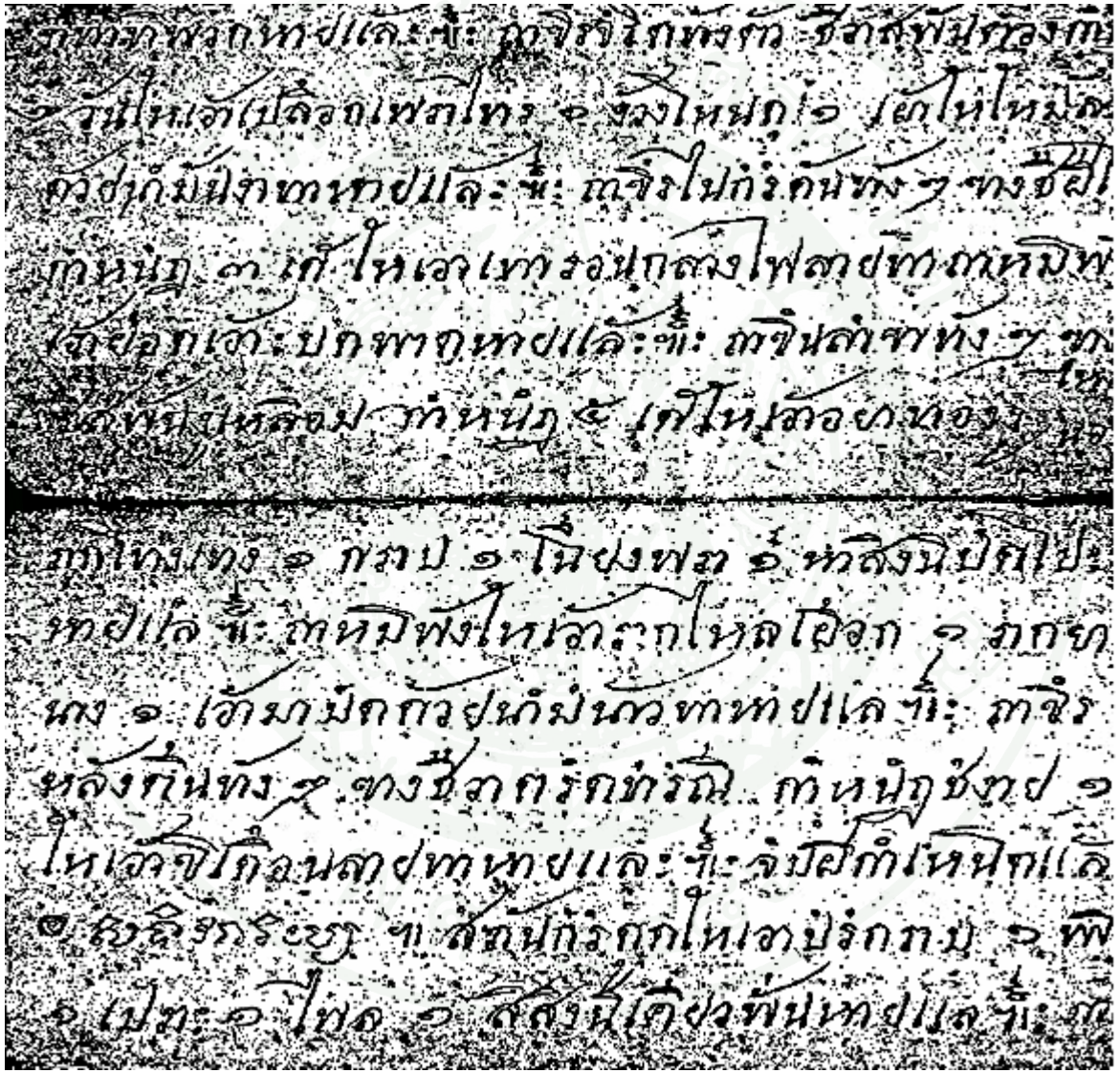

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางสาวณชลกร แสงแก้ว
วัน เดือน ปี ที่เกิด	16 เมษายน พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทาในปีการศึกษา 2545

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์